Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul (1650-1716)

(27 septembrie)

Sfântul Antim Ivireanul (1650-1716), mitropolit al Ţării Româneşti între anii 1708 şi 1716.

Index

Evanghelia şi Apostolul zilei.....5
Slujba Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul 8
Canonul ierarhului Antim Ivireanul.....30
Acatistul Sfântului ierarh şi martir Antim Ivireanul.....40
Acatistul Sfântului ierarh Antim Ivireanul.....51

Rugăciune 61
Acatistul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul (text şi audio) 62
Rugăciune către Maica Domnului a Sfântului Antim Ivireanul 74
Imnografie 75
Viaţa şi nevoinţele Sfântului Antim Ivireanul 77
Sfinţi români din sec XVII-XVIII – Sfântul ierarh Antim Ivireanul 99
Sfântul Antim Ivireanul - drumul spre sfinţenie 108
Sinaxar - Pomenirea Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Ţării Româneşti 109
Arhid. Ştefan Sfarghie - Sinaxar - Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești 111
Sorin Ioniţe - Calendar Ortodox - Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești; Sfântul mucenic Calistrat († 304), Sfânta muceniță Epiharia († 303/305) 113
Sofian Boghiu - "Sfântul Antim Ivireanul şi Mănăstirea tuturor Sfinţilor" 117
Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu - Antim Ivireanul, cărturar şi ierarh martir al Ţării Româneşti 124
Viața și Acatistul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești 129
Slujba Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești 133
Părintele Mihail - Predică la praznicul Sfântului Antim Ivireanul 134
Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul – păstor al Bisericii şi întemeietor al limbii liturgice româneşti 142
Izvoarele inspiraţiei Sfântului Antim în Didahiile sale 146
Învăţături dogmatice 150
Crezul ortodox 151
Dumnezeu - Sfânta Treime 151
Persoana lui Dumnezeu-Tatăl 152
Persoana Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu 153
Învăţătură despre cele două firi ale Mântuitorului 154
Persoana Duhului Sfânt 154
Învăţătura despre Biserică 155
Învăţătură despre Sfintele Taine 156
Taina Botezului 157
Sfânta Spovedanie 159
Sfânta Împărtăşanie 159
Preoţia 160

Învierea morţilor 160
Învăţături liturgice 161
Oamenii – icoane şi biserici vii.....161
Sărbătorile şi slujbele bisericeşti 161
Canoanele îndreptării.....163
Învăţături morale.....164
Îndemnuri către fapte bune 164
Iertarea 165
Rugăciunea.....166
Postul 167
Milostenia 169
Îndemnuri de a nu face păcate.....169
Dojeni şi îndreptări.....170
Poezia şi stilistica Didahiilor – podoabele limbii şi veşmintele predicilor Sfântului Antim.....171
Pentru ce este numit Sfântul Constantin „întocmai cu apostolii”? 180
Pentru ce este numit Sfântul Constantin „mare împărat”?.....182
Sfântul Antim Ivireanul – Scrieri.....184
Sfântul ierarh Antim Ivireanul: Rugăciunea care a învăţat pe apostoli Domnul nostru Iisus Hristos - Tatăl nostru carele eşti în ceruri 192
Iulian Dumitraşcu - 8 citate din înţelepciunea duhovnicească a Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul 194
Melcul lui Antim Ivireanul!...pildă 196
Predici şi editorial.....197
Conf. Mihai Săsăujan - Sfântul ierarh Antim, ivireanul cu suflet de român 198
Augustin Păunoiu - Geniul limbii române, descoperit în predica mitropolitului Antim.....206
Nicolae Pintilie - Antim Ivireanul sau străinul care ne-a învăţat limba română 212
Arhim. Mihail Stanciu: Sfântul Antim Ivireanul - „floarea cu străluciri de aur a toată arta cea bună” 217
Ioan Buşagă - Antim Ivireanul, ierarhul care a preschimbat utopia în sfinţenie ...225
Ioan Bușagă - Îndemnuri pentru post de la Sfântul Antim Ivireanul 231
Ioan Bușagă - Pastorația părinţilor şi copiilor în lumina vechilor cărți românești 235
Diac. dr. Dorin-Demostene Iancu - Sfântul Antim Ivireanul - o lumină pentru cei de azi 239

Răzvan Moceanu - Portret: Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitroplit al Ţării Româneşti....244
Pr. Adrian Agachi - Chipul duhovnicului priceput în scrierile Sfântului Antim Ivireanul....250
Pr. dr. Adrian Drăguşin - Mitropolitul Antim Ivireanul în descrierea lui Nicolae Iorga 253
Sfântul ierarh Antim Ivireanul - 300 de ani de la martiriul “străinului” care ne-a ţinut ortodocşi şi români , a “robului” vândut de două ori de către “ai săi” păgânilor nelegiuiţi: „Au doară vom afla om ca acesta carele are Duhul lui Dumnezeu într-însul?”....257
Mitropolitul isihast, smeritul “melc” cu coarnele spre cer şi cu Biserica în spate şi mângâietorul celor obidiţi - Cuvinte pentru suflet de la Pr. Petre Comşa întru restituirea chipului duhovnicesc al Sfântului Antim Ivireanul 271
Arhim. drd. Mihail Stanciu - Antim, ierarhul sfânt şi tipograful de geniu 273
Arhim. Policarp Chiţulescu - O realizare tipografică de excepţie a Sfântului ierarh Antim Ivireanul 283
Pr. Ştefan Zară - Nouă apariţie despre lucrarea învăţătorească a Sfântului Antim Ivireanul....287
Pr. Ciprian Florin Apetrei - Sfântul Antim Ivireanul, dulce grăitor al înțelepciunii dumnezeiești 289
Daniela Șontică - Sfântul Antim, un model pentru tinerii din diasporă 292
ro.wikipedia - Antim Ivireanul....296
orthodoxwiki - Antim Ivireanul 304
Teodor Danalache - Mănăstirea Antim....310
(Foto) Pe urmele Sfântului ierarh Antim, la mănăstirea sa din București....326
Mănăstirea Antim....338
Album - 300 de ani de la moartea martirică a Sfântului ierarh Antim Ivireanul ...348
Icoane 374

Evanghelia şi Apostolul zilei

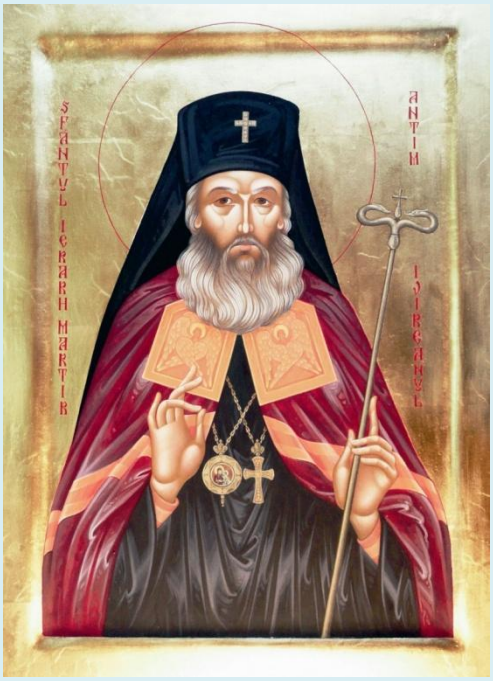

Evanghelia

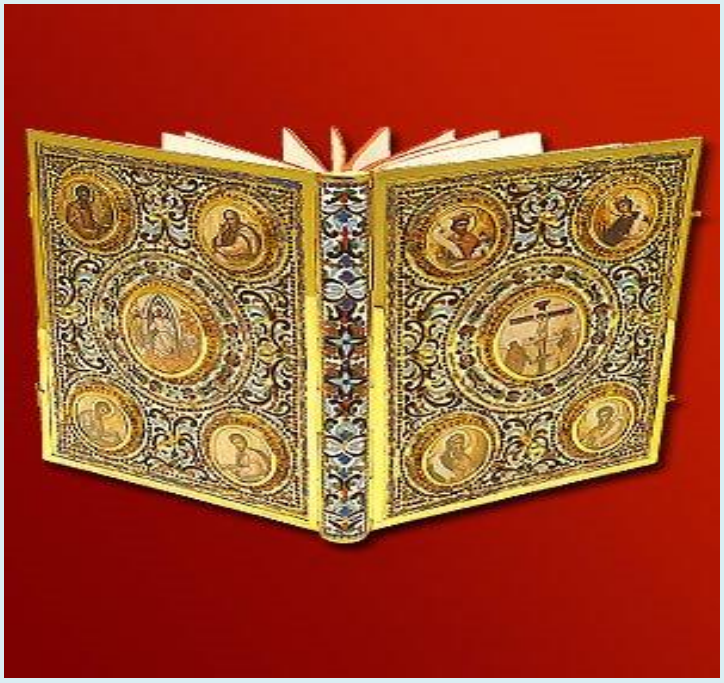

Ev. Ioan 10, 9-16

Zis-a Domnul:
9. Eu sunt uşa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla.
10. Furul nu vine decât ca să fure şi să junghie şi să piardă. Eu am venit ca viaţă să aibă şi din belşug să aibă.
11. Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale.
12. Iar cel plătit şi cel care nu este păstor şi ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge şi lupul le răpeşte şi le risipeşte.
13. Dar cel plătit fuge, pentru că este plătit şi nu are grijă de oi.
14. Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine.
15. Precum Mă cunoaşte Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl. Şi sufletul Îmi pun pentru oi.
16. Am şi alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Şi pe acelea trebuie să le aduc şi vor auzi glasul Meu şi va fi o turmă şi un păstor.

Apostol

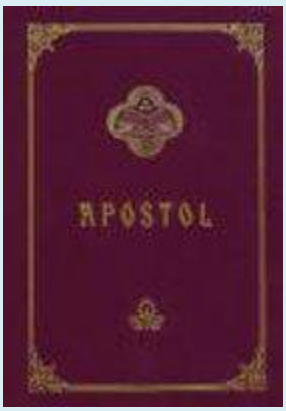

Epistola către Efeseni a Sfântului apostol Pavel

Efeseni 6, 10-17

10. În sfârşit, fraţilor, întăriţi-vă în Domnul şi întru puterea tăriei Lui.
11. Îmbrăcaţi-vă cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotriva uneltirilor diavolului.
12. Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduh.

13. Pentru aceea, luaţi toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotrivă în ziua cea rea şi toate biruindu-le, să rămâneţi în picioare.
14. Staţi deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptăţii,
15. Şi încălţaţi picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii.
16. În toate luaţi pavăza credinţei, cu care veţi putea să stingeţi toate săgeţile cele arzătoare ale vicleanului.
17. Luaţi şi coiful mântuirii şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu.

Slujba Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul

La Vecernie

După obişnuitul psalm se cântă Fericit bărbatul… starea întâi. La Doamne, strigat-am... se pun **stihirile** pe 8, glasul 3: 4 ale ierarhului şi 3 ale mucenicilor.

Cu frumuseţile înţelepciunii celei de sus văzându-te împodobit iubitorul de Dumnezeu voievod Constantin, în Ţara Românească te-a chemat, Sfinte ierarhe Antim. Iar tu, urmând chemarea lui, te-ai făcut locaş Treimii, îndreptător credinţei şi mângâietor poporului. Astfel te-ai învrednicit de darul arhieriei, pe care l-ai împodobit cu râvna şi slujirea ta (de două ori).

Slujitor binecredincios ai fost al Marelui Arhiereu şi păstor ai fost rânduit în Sfânta Biserică a Ţării Româneşti; iar turma ta păstorindu-o cu toiagul smereniei şi al iubirii, pildă te-ai făcut tuturor, şi ca o lumină pe toţi i-ai călăuzit spre Hristos, Sfinte ierarhe Antim.

Propovăduitor prea luminat al dogmelor de Dumnezeu insuflate şi neînfricat apărător al Ortodoxiei te-ai arătat. Căci cu lumina cuvintelor tale ai biruit întunericul eresurilor şi ai împodobit graiul românesc şi inimile credincioşilor. Că întru tine Duhul Sfânt grăia tainele împărăţiei lui Dumnezeu, pe care, ca pe nişte bunătăţi nepieritoare, le vesteşti tuturor celor ce-L cinstesc pe Dânsul.

Ocrotitor al celor străini, ajutător al celor necăjiţi şi dascăl al preoţilor ai fost, Sfinte părinte Antim, adeverind cu viaţa ta învăţătura lui Hristos pe care o ai propovăduit. Pentru aceasta, cu nevoinţele tale călugăreşti, cu rugăciunile cele cu milostenii împletite şi cu curgerile sângiuirilor, veşmântul arhieriei tale l-ai înfrumuseţat, alergând neobosit la Stăpânul Hristos, pe care roagă-L, împreună cu toţi Sfinţii, să ne dăruiască nouă pace şi mare milă.

Slavă …, glasul al 5-lea

Cu un glas te lăudăm credincioşii, părintele nostru Antim, cel ce ai primit de la Hristos jugul păstoririi oilor celor cuvântătoare şi cârmuirea Sfintei Sale Biserici din Ţara Românească. Şi, precum în viaţa cea pământească mişcat ai fost de dragoste pentru popor şi mijlocitor ai fost pentru turma ta, aşa şi acum, în Biserica cea biruitoare din ceruri aflându-te şi de privirea feţei lui Hristos veselindu-te, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre.

Şi acum…Dogmatica, glasul al 5-lea

În Marea Roşie…

Vohod: Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, celui fără de moarte, a Sfântului, Fericitului, Iisuse Hristoase, venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic eşti în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, cel ce dai viaţă, pentru aceasta lumea Te slăveşte.

Prochimenul zilei şi Paremiile

De la Pilde, citire:

(10, 8; 3, 13–16; 8, 6-9)

Pomenirea dreptului cu laude şi binecuvântarea Domnului peste capul lui. Fericit este omul care a aflat înţelepciunea şi muritorul care a cunoscut priceperea. Că mai bună este îndeletnicirea cu acestea decât vistieriile de aur şi argint. Şi mai scumpă

este decât pietrele cele de mult de preţ; şi tot ce este de preţ nu este vrednic de ea. Pentru că lungimea de zile şi anii vieţii sunt în dreapta ei, şi în stânga ei bogăţie şi mărire. Că din gura ei iese dreptatea, legea şi mila pe limbă le poartă. Deci, ascultaţi-mă pe mine, o, fiilor, că lucruri de cinste vă voi spune; şi fericit este omul care va păzi căile mele. Că ieşirile mele sunt ieşiri de viaţă şi vrerea de la Domnul se găteşte. Pentru aceasta vă rog pe voi şi pun glasul meu înaintea fiilor oamenilor. Că, eu, înţelepciunea, am tocmit sfatul şi ştiinţa şi gândul eu l-am chemat. Al meu este sfatul şi întărirea, a mea este priceperea şi a mea este tăria. Eu iubesc pe cei ce mă iubesc pe mine; iar cei ce mă caută vor afla har. Înţelegeţi dar, cei fără de răutate chibzuiala şi cei neînvăţaţi puneţi la inimă. Ascultaţi, căci voi spune lucruri măreţe şi buzele mele le deschid pentru a înălţa ceea ce este drept; căci gura mea grăieşte adevărul şi buzele mele se dezgustă de fărădelege. Întru dreptate sunt toate graiurile gurii mele, nimic nu este într-însele strâmb, nici încâlcit. Toate sunt drepte pentru cei ce înţeleg şi netede pentru cei ce au aflat cunoştinţa. Că vă învăţ pe voi adevărul, ca nădejdea voastră să fie în Domnul şi să vă umpleţi de Duh.

De la Pilde, citire:

(10, 31 - 11, 12)

Gura celui drept rodeşte înţelepciune, iar limba urzitoare de rele aduce pierzare. Buzele celui drept cunosc bunăvoinţa, iar gura păcătoşilor strâmbătatea. Cântarul strâmb este urgisit de Domnul şi cântărirea dreaptă este plăcerea Lui. Dacă vine mândria, va veni şi ocara, iar înţelepciunea este cu cei smeriţi. Neprihănirea poartă pe cei drepţi, iar strâmbătatea prăpădeşte pe cei vicleni. La nimic nu foloseşte bogăţia în ziua mâniei; numai dreptatea izbăveşte de moarte. Dreptatea netezeşte calea celui fără prihană, iar cel fără de lege va cădea prin fărădelegea lui. Dreptatea izbăveşte pe cei drepţi, iar cei vicleni vor fi prinşi prin pofta lor. La moartea omului drept rămâne nădejdea, iar la moartea celui păcătos piere nădejdea. Dreptul scapă din strâmtorare, şi cel fără de lege îi ia locul. Făptuitorul de rele prăbuşeşte cu gura pe aproapele lui, iar prin ştiinţa celor drepţi va fi mântuit. De propăşirea celor drepţi cetatea se bucură, iar când pier cei fără de lege ea tresaltă de veselie. Prin binecuvântarea oamenilor drepţi cetatea merge înainte, iar prin gura celor nelegiuiţi ajunge ruină. Cel nepriceput urgiseşte pe aproapele lui, iar omul cu bună chibzuinţă tace.

Din Înţelepciunea lui Solomon, citire:

(4, 7–15)

Cel drept, chiar când apucă să moară mai devreme, dă de odihnă. Bătrâneţile cinstite nu sunt cele aduse de o viaţă lungă, nici nu le măsori după numărul anilor.

Înţelepciunea este la om adevărata căruntеţe şi vârsta bătrâneţilor înseamnă o viaţă neîntinată. Plăcut fiind lui Dumnezeu, Domnul l-a iubit şi, fiindcă trăia între păcătoşi, l-a mutat de pe pământ. A fost răpit, ca răutatea să nu-i schimbe mintea sa, înşelăciunea să nu-i amăgească sufletul. Căci vraja viciului întunecă cele bune şi ameţeala poftei schimbă gândul cel fără de răutate. Ajungând curând la desăvârşire, dreptul a apucat ani îndelungaţi. Sufletul lui era plăcut lui Dumnezeu, pentru aceasta Domnul S-a grăbit să-l scoată din mijlocul răutăţii. Neamurile văd, dar nu pricep nimic şi nu-şi bat capul cu aşa ceva, că adică harul lui Dumnezeu şi mila Lui sunt cu aleşii Lui şi că poartă grijă de Sfinţii Săi.

La Litie

Stihirile, glasul al 2-lea:

Pe calea poruncilor lui Hristos călătorind, ai arătat tuturor că şi acum, în vremurile de pe urmă, putem fi părtaşi ai harului lui Dumnezeu. Deci, roagă-te Domnului, Sfinte ierarhe Antim, ca şi noi să fim moştenitori ai veşnicelor bunătăţi cele pregătite mai înainte de întemeierea lumii de Părintele Ceresc.

Întru bucuria Domnului tău ai intrat, căci ca o slugă bună şi credincioasă ai înmulţit talanţii cei daţi ţie de Stăpânul tuturor, pe care roagă-L să mântuiască sufletele noastre.

Vistierie prea bogată a darurilor dumnezeieşti te-ai făcut, împărţindu-ni-le cu îndestulare nouă, credincioşilor celor ce te cinstim; pentru care roagă-te, Sfinte ierarhe Antim, lui Hristos Dumnezeu, viaţa cea veşnică să dobândim.

Lupta cea bună te-ai luptat, credinţa ai păzit şi luminător lumii te-ai făcut; iar acum, întru desfătarea Luminii celei veşnice aflându-te, Sfinte ierarhe Antim, pace poporului tău cere şi izbăvire de păcate.

Slavă…, glasul 6-lea

Viaţă pământească fără odihnă ai dus, ştiind că ai să dai răspuns de toate sufletele cele încredinţate ţie; şi plin de dragoste fiind, neîncetat ai mijlocit pentru mântuirea celor ce au alergat la tine. Pentru aceasta, şi nouă celor ce te cinstim pe tine, roagă-te, Sfinte ierarhe Antim, să ne dăruiască Domnul pace şi mare milă.

Şi acum…, acelaşi glas

Fiul, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Duhul este slăvit în cer de heruvimi, vrând iarăşi să zidească pe cel întâi zidit, pe Sine însuşi în chip de negrăit S-a smerit locuind în pântecele tău, de Dumnezeu Născătoare prea lăudată. Şi, din tine răsărind, a luminat toată lumea cu dumnezeirea, scăpând-o de închinarea idolească, şi întru Sine îndumnezeind omenirea, la ceruri a ridicat-o Hristos, Dumnezeul şi Mântuitorul sufletelor noastre.

La Stihoavnă

Stihirile, glasul 1:

Precum în viaţa cea pământească ai fost plin de milă şi de dragoste pentru cei săraci şi te-ai ostenit pentru alinarea celor năpăstuiţi, nu ne uita pe noi, Sfinte ierarhe Antim, ci mijloceşte pentru izbăvirea din necazuri a tuturor.

Stih: Preoţii Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate, şi cuvioşii Tăi cu bucurie se vor bucura.

Pildă de adevăr şi dreptate pentru păstoriţii tăi ai fost, ierarhe bineplăcut al lui Dumnezeu. Că, necăutând la faţa oamenilor ai mustrat fărădelegile, sârguindu-te cu tot dinadinsul pentru îndreptarea obiceiurilor celor rele. Drept aceea şi acum pe noi, cei ce te lăudăm pe tine, povăţuieşte-ne pe calea cea strâmtă care duce la Împărăţia cea veşnică, de Dumnezeu fericite.

Stih: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuvioşilor Lui.

Dragostea pentru Sfânta lui Dumnezeu Biserică, te-a făcut să arzi de râvnă în toate zilele vieţii tale, Sfinte ierarhe Antim. Şi, ostenindu-te în propovăduirea Cuvântului Evangheliei lui Hristos, sălaş curat şi fără prihană te-ai făcut Cuvântului celui veşnic, pe care roagă-L să mântuiască sufletele noastre.

Slavă…, glasul al 8-lea

Vrednic următor al Sfinţilor apostoli ai fost, părintele nostru Antim, sârguindu-te la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu; şi asemenea cuvioşilor părinţi făcându-te, ai trăit în înfrânare pustnicească, povăţuindu-i pe toţi la viaţa cea cumpătată. Şi părtaş al Sfinţilor mucenici te-ai arătat, cu mucenicie pentru dreapta credinţă sfârşindu-ţi vieţuirea cea pământească. Pentru aceasta, fiind încununat de Cel ce a primit osteneala ta, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre.

Şi acum…, a Născătoarei, acelaşi glas: Fecioară nenuntită… (de la Stihoavna vecerniei de sâmbătă seara)

Troparul, glasul al 3-lea: Sfinte părinte ierarhe Antim, după vrednicie ai fost rânduit păstor şi învăţător turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe care roagă-L, Sfinte părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

La Utrenie

La Dumnezeu este Domnul…, se cântă Troparul sfântului de două ori.

Slavă…,

Mucenicii Tăi, Doamne…

Şi acum…,

Taina cea din veac…

Întâiul rând de **sedelne**, glasul al 2-lea:

Luminat fiind cu înţelepciunea cea de sus, cu osârdie te-ai ostenit pentru călăuzirea turmei celei cuvântătoare la păşunea cea cerească; şi bine petrecând vieţuirea cea pământească, acum te veseleşti împreună cu îngerii şi cetele sfinţilor, mijlocind neîncetat pentru poporul tău, Sfinte ierarhe Antim, de Dumnezeu fericite.

Slavă… Şi acum…

Potoleşte setea sufletului meu, prea curată, ceea ce ai născut, pe Hristos care cu îndurările Sale, şterge fărădelegile oamenilor şi usucă izvorul patimilor; şi acum mă învredniceşte de Apa cea pururea vie, prea curată Fecioară.

Al doilea rând de **sedelne**, glasul 1:

Slujitor bine credincios ai fost al marelui Arhiereu şi păstor ai fost rânduit în Sfânta Biserică a Ţării Româneşti; iar turma ta păstorindu-o cu toiagul smereniei şi al iubirii, pildă te-ai făcut tuturor şi ca o lumină pe toţi i-ai călăuzit spre Hristos, de Dumnezeu înţelepţite, Sfinte ierarhe Antim.

Slavă… Şi acum…

Altă scăpare şi turn de tărie şi zid nebiruit cu adevărat nu avem, fără numai pe tine, prea curată; pentru aceasta către tine scăpăm şi ţie strigăm Stăpână: ajută-ne să nu pierim; arată tuturor darul tău, slava puterii şi a milostivirii tale.

Polieleul, Mărimurile și Stihurile Polieleului:

Stih 1: Auziţi aceasta toate neamurile. Ascultaţi toţi cei ce locuiţi în lume (Ps.48, 1).

Stihiră: Mărimu-te pe tine, Sfinte ierarhe Antim, şi cinstim sfântă pomenirea ta, că tu te rogi lui Hristos Dumnezeu pentru sufletele noastre.

Altă **stihiră**:
Veniţi toţi pământenii să lăudăm pe ierarhul şi stâlpul Bisericii, pe slăvitul Antim zicând: pe povăţuitorul călugărilor şi al credincioşilor.

Stihuri:

Stih 2: Gura mea va grăi înţelepciune şi cugetul inimii mele pricepere (Ps.48, 3).
Stih 3: Doamne, iubit-am buna-cuviinţă a casei Tale şi locul sălăşluirii slavei Tale (Ps.25, 8).
Stih 4: Gura dreptului grăieşte înţelepciune, şi limba lui rosteşte dreptate (Ps. 36, 30).
Stih 5: Întru pomenire veşnică va fi dreptul, de auzul rău nu se va teme (Ps.111, 6).
Stih 6: Fericiţi sunt cei ce locuiesc în casa Ta, Doamne; în vecii vecilor Te vor lăuda (Ps.83, 5).

Slavă…, Slavă Ţie, Treime Sfântă… şi celelalte.

Al treilea rând de **sedelne**, glasul al 4-lea: Cel ce din pruncie ai fost vas ales al Sfântului Duh şi asemenea lui Iosif cel de demult ai fost înstrăinat de patria ta, alesule iconom al tainelor dumnezeieşti, Sfinte ierarhe Antim, pe Hristos Dumnezeu roagă-L să mântuiască pe cei ce te cinstesc pe tine.

Slavă… Şi acum…

Ochii inimii mele îi ridic către tine, Stăpână, Maica Judecătorului Hristos; nu mă lepăda în ceasul când Fiul tău va judeca lumea, ci fii mie scăpare şi acoperământ.

Antifoanele glasului al 4-lea.

Prochimen, glasul al 4-lea: Cinstită este înaintea Domnului, moartea cuviosului Lui.

Stih: Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?

Toată suflarea…,

Evanghelia după Ioan… Cap.10, 9-16: Zis-a Domnul: Eu sunt uşa; dacă va intra cineva prin Mine se va mântui…(caută la Duminica a 2-a din Postul mare, Evanghelia ierarhului)

Psalmul 50

1. Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
2. Şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea.
3. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte.
4. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea.
5. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu.
6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.
7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.
9. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.
10. Întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.
11. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.
12. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.
13. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte.
14. Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce.
15. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.
16. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.

17. Că de ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.
18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului.
20. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Slavă…, glasul al 2-lea

Pentru rugăciunile ierarhului Tău Antim, Milostive, curăţeşte mulţimea greşelilor noastre.

Şi acum…

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive, curăţeşte mulţimea greşelilor noastre.

Stih: ***Miluieşte-ne Dumnezeule după marea mila Ta, şi după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegile noastre.***

Stihira, glasul al 6-lea: Prea înţelepte ierarhe Antim, podoabă şi stâlp al dreptei credinţe, cu învăţăturile tale luminezi până la marginile lumii. Cu îndrăzneala pe care ai dobândit-o către Mântuitorul nostru roagă-L să mântuiască sufletele noastre.

Canonul ierarhului

La canoanele zilei se adaugă şi acesta:

Cântarea I, glasul 1

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Părăsind casa părintească, întru osteneli te-ai nevoit, părinte, răbdând întristări nenumărate printre străini. Pentru aceasta, Domnul văzând răbdarea ta, te-a umplut de mari daruri şi te-a făcut iconom al Casei Sale.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înălţându-ţi sufletul neîncetat către Domnul Hristos prin rugăciuni stăruitoare, te-ai făcut făclie a înţelepciunii celei de sus, cu care ai luminat neamuri întregi.

Slavă…

Curăţindu-ţi cu rugăciunea inima de negura patimilor, ai făcut-o primitoare a curatei lumini dumnezeieşti, către care ne îndrumi şi pe noi cu învăţăturile tale, ierarhe prea înţelepte.

Şi acum…., a Născătoarei

Preacurată Fecioară, ceea ce eşti izvorul milei, şi ai născut pe Cel Milostiv, roagă-L să reverse mila Sa peste toţi cei ce te cinstesc pe tine, Născătoare de Dumnezeu.

Catavasie: Deschide-voi gura mea şi se va umplea de Duhul, şi cuvânt răspunde-voi Împărătesei Maici şi mă voi arăta luminat prăznuind şi voi cânta minunile ei bucurându-mă.

Cântarea a 3-a

Harul cel dumnezeiesc te-a împodobit cu darurile frumuseţii cereşti, părinte, iar tu nouă ni le-ai împărtăşit. Pentru aceasta şi Dumnezeu a strălucit cu mai multă lumină în inima ta, făcându-te pildă şi chip al milostivirii Sale.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Chemându-te Arhiereul cel veşnic, vrednic arhiereu te-ai arătat, Sfinte Antim, căci ai fost ocrotitor al celor necăjiţi, orfanilor şi văduvelor ajutător, tuturor cu dragoste slujind şi pe toţi povăţuindu-i.

Slavă…

Cu multă înţelepciune duhovnicească ne înveţi, prea sfinţite, a ne închina Treimii celei dumnezeieşti: Tatălui şi Fiului şi Duhului Sfânt, Unimea cea nedespărţită şi atoatefăcătoare.

Şi acum…, a Născătoarei

Mai presus decât oamenii şi îngerii cei luminaţi eşti, cu adevărat, Născătoare de Dumnezeu, că ai purtat în pântecele tău pe Cel ce ţine lumea în mâinile Sale iubitoare. Acestuia roagă-te şi pentru noi, ca să fim izbăviţi din toate nevoile.

Catavasia: Pe ai tăi cântăreţi, Născătoare de Dumnezeu, ceea ce eşti izvor viu şi îndestulat, care s-au împreunat ceată duhovnicească, întăreşte-i, în dumnezeiască Mărirea ta, de cununile măririi învrednicindu-i.

Sedealna, glasul al 8-lea:

Podobie: Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind fără ardere, Maica lui Dumnezeu, în chip de negrăit ai născut pe Cel ce a făcut toate şi în braţele tale ai avut pe Cel ce ţine toate şi la sân ai hrănit pe Cel ce hrăneşte lumea. Pentru aceasta, te rog pe tine, Preasfântă Fecioară, să mă izbăveşti de greşeli, când va fi să stau înaintea feţei Ziditorului meu, Stăpână Fecioară curată, atunci să-mi dăruieşti ajutorul tău, că pe tine te am nădejde eu, robul tău.

Crucea Domnului ridicând, înţelepte, şi Lui urmând până în sfârşit, părinte al celor necăjiţi te-ai arătat, îndreptător al Ortodoxiei şi povăţuitor al credincioşilor. Că şi străinătatea o ai răbdat, iar rugăciunea şi milostenia niciodată nu le-ai părăsit, prea sfinţite. Pentru aceasta, Duhul Sfânt te-a umplut cu darurile Sale, pe care ni le-ai revărsat şi nouă; pentru aceasta cu mulţumire grăim către tine: roagă-te lui Hristos Dumnezeu să dăruiască pace şi mântuire celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Slavă… Şi acum…, a Născătoarei

Lăudăm naşterea ta cea mai presus de fire, prea curată Fecioară, că te-ai făcut decât cerurile mai bogată în slavă şi frumuseţe. Pentru aceasta, ca pe Maica Domnului nostru, te rugăm să ne acoperi cu mijlocirea ta în toate zilele vieţii noastre.

Cântarea a 4-a

Locuind întru tine, Cel ce pe toate le vede şi le ocârmuieşte te-a făcut luminător al poporului Său, înţelepciunea Lui strălucind prin viaţa şi cuvintele tale, fericite părinte.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Dojenind pe cei nedrepţi, mângâind pe cei întristaţi, miluind pe cei săraci, întărind pe cei slabi, tuturor te-ai făcut toate, ierarhe prea lăudate. Pentru aceasta şi credincioşii au văzut în tine darul lui Dumnezeu şi te cinstesc cu credinţă.

Slavă…

Curăţindu-ţi inima de orice întinăciune, mintea luminându-ţi-o prin rugăciune, pe Dumnezeu L-ai văzut şi cu El te-ai unit; iar nouă ne reverşi râurile cunoaşterii sfinte a Treimii Celei mai presus de fire.

Şi acum…, a Născătoarei

Înălţat-ai cu adevărat firea omenească cea căzută prin neascultare şi lumea întreagă o ai luminat cu naşterea ta cea minunată. Că din tine răsărind Soarele dreptăţii, Hristos Dumnezeul nostru, întunericul şi umbra morţii s-au risipit.

Catavasie: Sfatul cel neurmat şi dumnezeiesc, al întrupării Tale celei de sus, celei din Fecioară, proorocul Avacum, avându-l în minte, a strigat: Slavă puterii Tale, Doamne!

Cântarea a 5-a

Făcându-te următor ales al Stăpânului, lepădat-ai grijile cele pământeşti, fericite părinte şi Împărăţia Cerurilor ai dobândit cu nevoinţele tale. Iar acum te rogi pentru cei ce cu evlavie te măresc pe tine.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înaintea tronului lui Dumnezeu acum stând, mărite Antim, nu înceta a te ruga pentru noi ca să fim izbăviţi de gândurile cele viclene şi de răutăţile vrăjmaşului.

Slavă…

Cu vrednicie ai slujit lui Dumnezeu, ierarhe, şi jertfă curată ai adus Treimii celei Una în trei Ipostasuri: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, iar acum, cu îngerii liturghiseşti în ceruri rugându-te şi pentru noi.

Şi acum…, a Născătoarei

Nădejdea tuturor fiind, ceea ce eşti grabnică ajutătoare, milostiveşte-te spre noi, prea curată Fecioară, cei ce te chemăm cu stăruinţă şi Născătoare de Dumnezeu te mărturisim.

Catavasie: Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu Fecioară neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu cel peste toate şi ai născut pe Fiul cel fără de ani, Cel ce dăruieşte pace tuturor celor ce te laudă pe tine.

Cântarea a 6-a

Cu ochiul minţii mai înainte văzând cele ce aveau să fie, ai umplut de dogmele dreptei credinţe lumea, vestind tuturor credinţa cea mântuitoare, şi eresurile necredincioşilor le-ai biruit, punând înainte, ca mărturie neclintită, cinstitele tale fapte.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Uns fiind cu harul arhieriei, preoţi ai sfinţit şi turma lui Hristos o ai apărat de vătămarea potrivnicilor, prea fericite părinte, şi orice rătăcire de la dreapta credinţă ai făcut-o neputincioasă cu lumina cuvintelor tale.

Slavă…

Lăudăm Treimea cea nedespărţită după fiinţă, cea în trei Persoane numită: pe Tatăl, pe Fiul cel Unul Născut şi pe Sfântul Duh, o Împărăţie şi o Dumnezeire.

Şi acum…, a Născătoarei

Rai însufleţit eşti Născătoare de Dumnezeu, că întreg S-a sălăşluit întru tine Hristos, venind în chip smerit să mântuiască neamul omenesc.

Catavasie: Înţelepţii de Dumnezeu care faceţi acest praznic dumnezeiesc şi cu totul cinstit, al Maicii lui Dumnezeu, veniţi să batem din palme, slăvind pe Dumnezeu cel ce S-a născut dintr-însa.

Condacul, glasul al 3-lea:

Podobie: Fecioara astăzi, pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera Celui Neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc şi magii cu Steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut Prunc Tânăr, Dumnezeu, Cel mai înainte de veci.

În ţara noastră sfinţitor te-ai arătat, sfinte ierarhe. Că Evanghelia lui Hristos cu râvnă o ai împlinit, pe poporul cel credincios l-ai luminat, lăcaşuri Sfintei Treimi ai ridicat, sufletul ţi-ai pus pentru turma lui Hristos. Pentru aceasta te-ai încununat de la Hristos Dumnezeu cu daruri netrecătoare.

Icos: Pe ierarhul Domnului, cel ales de Dumnezeu mai înainte de naşterea sa, pe Antim cel prea sfinţit care a mângâiat şi a întărit inimile credincioşilor cu înţelepciunea dreptei credinţe, acum să-l lăudăm. Că s-a arătat grabnic ajutător al celor necăjiţi şi îndreptător al celor rătăciţi în neştiinţă şi-n păcate, aducându-se lui Hristos Dumnezeul nostru jertfă curată şi bine primită. Pentru aceasta şi Biserica îl cinsteşte ca pe un bun păstor şi cald mijlocitor la Tronul cel dumnezeiesc.

Sinaxar

În această lună, în ziua a douăzeci şi şaptea, pomenirea Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Ţării Româneşti.

Acest ales al lui Dumnezeu s-a născut în Iviria (Georgia sau Gruzia de astăzi) pe la anul 1650, din părinţii dreptcredincioşi, Ioan şi Maria, primind numele de botez Andrei. Crescut şi educat în duhul tradiţiei ortodoxe, tânărul Andrei a primit de la Dumnezeu darul picturii şi sculpturii bisericeşti.

Odată, năvălind turcii pe meleagurile sale natale, a fost luat rob şi dus la Constantinopol, unde a îndurat amărăciunile şi umilinţele vieţii printre cei străini de neamul lui şi de credinţa creştină. După un timp, a fost răscumpărat de Patriarhia Ecumenică, unde a slujit lui Dumnezeu ani îndelungaţi ca mirean, desăvârşindu-şi priceperea artistică şi cunoaşterea limbilor greacă, turcă şi arabă.

Pe la anul 1690, la recomandarea patriarhului Ierusalimului Dositei Notara, este adus în Ţara Românească de către binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu, pentru a ajuta la tipărirea cărţilor bisericeşti şi la dezvoltarea culturii şi artei româneşti. A îmbrăcat haina monahală, primind numele de Antim, şi a fost hirotonit ieromonah la Mănăstirea Snagov, lângă Bucureşti.

În vara anului 1691, fostul episcop al Huşilor, Mitrofan, îi lăsă în grijă tipografia Mitropoliei Ţării Româneşti. Devenit între timp egumen, în vara anului 1694 - înţelegând rolul şi valoarea educaţiei prin carte a oamenilor - a întemeiat la Snagov o renumită şcoală tipografică, ostenindu-se neîncetat pentru desăvârşirea "meşteşugului tipografiei şi îndireptărilor cuvintelor româneşti", ieşind din mâinile lui, adevărate comori de cărţi dintre care amintim câteva: "Antologhionul", "Evan-

gheliarul", "Floarea darurilor", "Carte sau lumină", "Octoihul", "Capete de poruncă", "Învăţătură bisericească", "Mărturisirea ortodoxă", primul "Liturghier greco-arab", "Ceaslovul greco-slavo-român".

La 16 martie 1705 a fost ales, iar a doua zi înscăunat episcop de Râmnicu Vâlcea, dovedindu-şi şi aici frumoasele calităţi de bun iconom şi om de carte, tipărind în mai puţin de trei ani 9 cărţi, între care cea mai importantă, "Tomul bucuriei", cu aproape 800 de pagini, cuprinde cinci lucrări polemice îndreptate împotriva eterodocşilor care încercau să dezbine Ortodoxia în Ţările Române, mai ales în Ardeal.

S-a preocupat şi de repararea, zugrăvirea şi sfinţirea multor biserici precum şi a mănăstirilor Strehaia, Surpatele, Cozia, Govora (unde a şi rămas zugrăvit în frescă chipul marelui ierarh).

Cu totul deosebit este faptul că vlădica Antim a început acum seria unor tipărituri româneşti, menite să ducă la biruinţa limbii naţionale în Biserică. Astfel, în 1706, a tipărit "Molitvelnicul", prima ediţie românească în Muntenia, traducerea din limba greacă aparţinându-i, de asemenea, vrednicului ierarh.

La 22 februarie 1708, în Duminica Ortodoxiei, a fost înscăunat mitropolit al Ţării Româneşti, ca urmare a recomandării testamentare a mitropolitului Teodosie care păstorise credincioşii din Ţara Românească timp de 40 ani.

Imediat după înscăunare, Antim a mutat tipografia de la Râmnic la Târgovişte, unde a imprimat alte 18 cărţi, dintre care 11 în româneşte.

Dar cea mai valoroasă operă literară a mitropolitului Antim Ivireanul o constituie "Didahiile" sale. Sunt 28 de predici rostite în cursul arhipăstoririi sale la diferite sărbători împărăteşti sau ale Maicii Domnului şi ale sfinţilor, la care se adaugă şapte cuvântări ocazionale, la anumite evenimente importante.

Mitropolitul Antim a desfăşurat, aşadar, o bogată activitate tipografică (63 de cărţi, 39 fiind lucrate cu mâna sa, 21 în limba română). Multe dintre cărţi au fost pregătite pentru tipar de el însuşi, Părintele folosind atât cerneala de diferite culori, cât şi gravuri în lemn, xilogravuri cu inscripţii în limba greacă, ornamente tipografice, motive vegetale şi chiar coperte imprimate cu aur. Sfântul n-a tipărit cărţi doar pentru a-i rămâne numele însemnat pentru posteritate, ci a ales pe acelea care erau cele mai de folos preoţilor şi credincioşilor, pe înţelesul tuturor, în limba

vorbită a poporului, limbă pe care el a îmbogăţit-o şi a înfrumuseţat-o, devenind astfel întemeietorul limbii literare şi liturgice româneşti.

Începută în primăvara anului 1713, Mănăstirea tuturor Sfinţilor, construită în Bucureşti după planurile mitropolitului Antim, reprezintă o bijuterie a stilului arhitectonic brâncovenesc şi poartă cu adevărat pecetea sufletească a ctitorului ei. "Această sfântă biserică, ce am zidit întru slava lui Dumnezeu şi întru cinstea şi pomenirea tuturor Sfinţilor, fiind rodul ostenelilor mele cele multe, am dat-o şi am închinat-o cu mare plecăciune şi cucernicie marelui Dumnezeu" - scria mitropolitul Antim în "Aşezământul Mănăstirii" (testamentul), pe care l-a lăsat vieţuitorilor acestui locaş, cerându-le să-şi împlinească menirea cât mai deplin, potrivit poruncilor evanghelice, spre folosul şi mântuirea credincioşilor, spre ajutorarea celor lipsiţi şi spre mângâierea celor întristaţi. Nici o altă personalitate, în vremea aceea, nu s-a aplecat cu atâta hotărâre şi curaj, cu atâta dragoste şi înţelegere spre cei săraci şi uitaţi.

Bun patriot şi luptător împotriva asupririi turceşti, care deja prevestea instalarea regimului fanariot, mitropolitul Antim a fost arestat, la porunca lui Nicolae Mavrocordat, în martie 1716 şi a îndurat din nou umilinţe şi chinuri în temniţele domneşti până în toamna aceluiaşi an, când a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia Ecumenică şi condamnat de către sultan la închisoare pe viaţă, în Mănăstirea Sfânta Ecaterina din muntele Sinai. Pe drum, însă, ostaşii turci l-au omorât şi i-au aruncat trupul în apele Tungiei, un afluent al râului Mariţa, lângă Adrianopol, în Bulgaria de astăzi.

Prin faptele şi darurile sale deosebite, prin smerenia şi dragostea de pocăinţă, Sfântul Antim a luminat viaţa duhovnicească a vremii şi a bine înmiresmat vremurile de pe urmă. A cules înţelesurile Evangheliei şi le-a exprimat în limba română, în care a vorbit şi a scris limpede şi frumos, zugrăvind în chip minunat icoana dorului de Dumnezeu.

Viaţa sfântă şi moartea martirică a mitropolitului Antim Ivireanul au făcut ca, în 1916 (23-25 mai), cu prilejul comemorării a 200 de ani de la trecerea sa la cele veşnice, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să propună canonizarea sau trecerea în rândul sfinţilor a marelui ierarh. Ca urmare, după 50 de ani, în 1966, Patriarhia Ecumenică a ridicat anatema şi caterisirea ce fuseseră aruncate în mod nedrept asupra Sfântului Antim.

În anul 1992 (19-20 iunie) Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a trecut în rândul sfinţilor din calendar pe ierarhul martir Antim Ivireanul, cu zi de pomenire pe 27 septembrie.

Cu ale cărui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi. Amin.

Cântarea a 7-a

Cuviincios la chip şi înalt în cuvânt, smerit cu viaţa şi tare în credinţă te-ai arătat, părinte Antim, slujind lui Dumnezeu. Iar acum, cu îngerii în ceruri petrecând, cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Izvoare mai dulci decât mierea ne reverşi nouă şi acum, prea sfinţite, prin cuvintele tale. Că din apa cea vie a lui Hristos te-ai adăpat şi cu cele cereşti te-ai desfătat, împărtăşindu-ni-le tuturor şi cântând: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Slavă…

Treime Sfântă, Unime întreit strălucitoare, de o fiinţă, Părinte Atotţiitorule şi Fiule Atoatefăcător şi Duhule Sfinte care pe toate le plineşti, pe Tine Te chemăm şi cu evlavie Te lăudăm: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Şi acum…, a Născătoarei

Ceea ce eşti plină de har, prea curată Fecioară, izbăveşte din toate nevoile pe cei ce cu dragoste te cinstesc pe tine şi cântă: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Catavasie: N-au slujit făpturii cugetătorii de Dumnezeu, ci numai Făcătorului; ci groaza focului bărbăteşte înfruntându-o, se bucurau, cântând: Prea lăudate, Dumnezeul părinţilor noştri şi Doamne, bine eşti cuvântat.

Cântarea a 8-a

Povăţuitor al tainelor celor mai presus de minte, slujitor al celor sfinte şi cereşti fiind, de Dumnezeu înţelepţite părinte, ca un credincios arhiereu cere iertare de

păcate Mântuitorului nostru pentru cei ce te cinstesc pe tine şi zic: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

De lumina cea neapropiată fiind luminat, sfinte ierarhe, lumină-n suflete reverşi cu mijlocirea ta, risipind întunericul ispitelor şi strălucind cu raze de veselie inimile celor necăjiţi. Pentru aceasta şi noi, împreună cu tine, cântăm: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Binecuvântăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul.

Urmând învăţăturilor părinteşti, mărturisim dreapta credinţă lăudând cu cucernicie Treimea cea dumnezeiască şi cântând: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Şi acum…., a Născătoarei

Rugul cel de demult, care nemistuit ardea în muntele Sinai, mai înainte a vestit taina naşterii tale celei minunate. Că focul Dumnezeirii întreagă te-a cuprins şi nu te-a vătămat. Pentru aceasta, prea curată Maică şi Fecioară, te lăudăm întru toţi vecii.

Catavasie

Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului, cântându-I şi prea înălţându-L întru toţi vecii.

Pe tinerii cei binecredincioşi, în cuptor, naşterea Născătoarei de Dumnezeu i-a mântuit, atunci fiind închipuită, iar acum plinită; pe toată lumea ridică să-ţi cânte ţie: pe Domnul lucrurile lăudaţi-L şi-L prea înălţaţi pe Dânsul intru toţi vecii.

Cântarea a 9-a

Podoaba Iviriei şi a României, lauda preoţilor şi împreună locuitorule cu îngerii, Sfinte părinte Antim, cu ale tale rugăciuni învredniceşte de lumina cea neînserată pe cei ce săvârşesc acum cu bucurie pomenirea ta cea de lumină purtătoare.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu milostenia şi blândeţea te-ai înveşmântat, de Dumnezeu înţelepţite părinte, şi cu mucenicie te-ai săvârşit din viaţa aceasta, în locaşurile dumnezeieşti petrecând acum. Roagă-te, dar, cu stăruinţă Domnului Hristos căruia ai urmat, să ne dăru-iască nouă pace şi mântuire.

Slavă…

Pe Cuvântul Cel împreună cu Tatăl fără de început şi de o fiinţă cu Duhul cel dumnezeiesc L-ai mărturisit, Sfinte ierarhe, şi Lui ai fost vrednic slujitor până la moarte. Iar acum lângă tronul Treimii stând, mijloceşte şi pentru noi iertarea păcatelor.

Şi acum…, a Născătoarei

Minune prea slăvită este naşterea ta, dumnezeiască Mireasă, că pântecele tău mai desfătat decât cerurile s-a arătat încăpându-L în chip negrăit pe Hristos, Dătătorul de viaţă. Pe Acesta roagă-L, Născătoare de Dumnezeu, să miluiască pe cei ce te cinstesc pe tine.

Catavasie: Tot neamul omenesc să salte cu duhul, fiind luminat şi să prăznuiască firea minţilor celor fără de trup, cinstind sfânta prăznuire a Maicii lui Dumnezeu şi să cânte: Bucură-te, prea fericită Născătoare de Dumnezeu, curată, pururea Fecioară!

Luminânda, glasul al 2-lea: Pe ierarhul Domnului cel plin de daruri, vasul cel ales al Duhului Sfânt, toţi credincioşii să-l cinstim. Că a strălucit cu înţelepciunea şi cu milostenia, ca un sfeşnic neîncetat aprins de dragostea lui Hristos.

Slavă…, a mucenicilor, Şi acum…, a Născătoarei

Fecioară prea curată, ceea ce ai născut pe Cuvântul Cel Atotţiitor şi eşti izvor de minuni de-a pururea curgător, Născătoare de Dumnezeu, învredniceşte-ne şi pe noi smeriţii de Împărăţia Cerurilor, că tu eşti izbăvirea noastră, cea binecuvântată.

La Laude

Stihirile pe 6, glasul 1:

Veniţi toţi credincioşii să lăudăm pe ierarhul Domnului, pe luminătorul cel dat nouă de marele Arhiereu în vremurile cele mai de pe urmă, care bine săvârşind

călătoria în acest veac trecător de acum, mijloceşte neîncetat pentru mântuirea sufletelor noastre.

Cel ce din pruncie ai fost vas ales al Sfântului Duh, şi asemeni lui Iosif cel de demult ai fost luat în robie, unde şi mai mult darurile ţi-ai sporit, alesule iconom al tainelor dumnezeieşti, Sfinte ierarhe Antim, pe Hristos Dumnezeu roagă-L să mântuiască pe cei ce te laudă pe tine.

Departe de casa părinţilor tăi, ascultător te-ai făcut de Dumnezeu şi te-ai nevoit, fericite părinte, cu dragostea lui Hristos biruind întristările şi ispitele lumii. Pentru aceasta şi Dumnezeu a revărsat har asupra ta, comoară de înţelepciune făcându-te. Dăruieşte-ne dintru aceasta şi nouă celor ce săvârşim sfântă pomenirea ta.

Biserica cea luptătoare de pe pământ şi cea biruitoare din ceruri cinstesc astăzi pe bineplăcutul lui Dumnezeu Antim, căci următor făcându-se lui Hristos şi sălaş curat fiind al Duhului Sfânt, călăuză s-a făcut tuturor şi îndreptar al vieţuirii celei cu cerească înţelepciune.

Puterile îngereşti şi cetele sfinţilor lăudaţi împreună cu noi pe vasul ales al lui Dumnezeu, pe cel ce din pruncie a fost rânduit a fi păstor al turmei lui Hristos, şi care s-a făcut părtaş al fericirii voastre, veselindu-se în veci de desfătarea cea nestricăcioasă.

În încercări şi suferinţe, nu te-ai întristat fericite, ştiind că asemenea aurului în topitoare este încercată credinţa tuturor şi că prin multe necazuri se cade nouă să intrăm întru Împărăţia Cerurilor; iar cu cununa muceniciei împodobindu-te, părinte Antim, te-ai învrednicit de desfătarea cea veşnică a nepieritoarei bucurii.

Slavă…, glasul al 8-lea:

Cu ce cântări de laudă vom împodobi noi, credincioşii, praznicul cel prea luminos al Sfântului ierarh Antim? Căci din pruncie ai fost ales de Dumnezeu, asemeni patriarhului Avraam fiind scos din casa şi din pământul părinţilor săi. Şi izbăvit fiind din robia celor fără de lege, robit ai fost de dragostea lui Hristos şi asupra ta ai luat jugul păstoririi oilor celor cuvântătoare. Tuturor povăţuitor te-ai arătat, pildă preoţilor, călăuză monahilor, părinte al orfanilor şi miluitor al celor suferinzi. Şi prin Jertfa cea fără de sânge, mijlocitor fiind pentru turma ta, la sfârşitul vieţii pe tine însuţi te-ai adus jertfă bine primită. Iar acum, părtaş fiind al slavei veşnice, Sfinte ierarhe Antim, pe Hristos Dumnezeu roagă-L să mântuiască sufletele noastre.

Şi acum…

Stăpână, Stăpână primeşte rugăciunile robilor tăi şi ne izbăveşte pe noi de toată nevoia şi necazul.

Doxologia mare, Ecteniile şi Otpustul.

La Liturghie

Apostolul din Epistola către Evrei (7, 26–8, 2): Fraţilor, Arhiereu ca acesta se cuvenea să fie nouă… (caută la 13 noiembrie).

Apostolul din Epistola către Evrei

Evrei: 7, 26–8, 2

26. Fraţilor, un astfel de Arhiereu se cuvenea să avem: sfânt, fără de răutate, fără de pată, osebit de cei păcătoşi, şi fiind mai presus decât cerurile.
27. El nu are nevoie să aducă zilnic jertfe, ca arhiereii: întâi pentru păcatele lor, apoi pentru ale poporului, căci El a făcut aceasta o dată pentru totdeauna, aducându-Se jertfă pe Sine însuşi.
28. Căci Legea pune ca arhierei oameni care au slăbiciune, pe când cuvântul jurământului, venit în urma Legii, pune pe Fiul, desăvârşit în veacul veacului.

1. Lucru de căpetenie din cele spuse este că avem astfel de Arhiereu care a şezut de-a dreapta tronului slavei în ceruri,
2. Slujitor Altarului şi Cortului celui adevărat, pe care l-a înfipt Dumnezeu şi nu omul.

Evanghelia de la Ioan (10, 9- 16): Zis-a Domnul: Eu sunt uşa… (caută la Duminica a II-a din marele Post, a II-a Evanghelie de la Liturghie).

Evanghelia de la Ioan

Ioan: 10, 9- 16
9. Eu sunt uşa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla.
10. Furul nu vine decât ca să fure şi să junghie şi să piardă. Eu am venit ca viaţă să aibă şi din belşug să aibă.
11. Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale.

12. Iar cel plătit şi cel care nu este păstor, şi ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge; şi lupul le răpeşte şi le risipeşte.
13. Dar cel plătit fuge, pentru că este plătit şi nu are grijă de oi.
14. Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine.
15. Precum Mă cunoaşte Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl. Şi sufletul Îmi pun pentru oi.
16. Am şi alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Şi pe acelea trebuie să le aduc, şi vor auzi glasul Meu şi va fi o turmă şi un păstor.

Chinonicul: Întru pomenire veşnică va fi dreptul, de auzul rău nu se va teme.

Sursa: **http://manastireaantim.ro/slujba/**

Canonul ierarhului Antim Ivireanul

[Preotul: face obişnuitul început, zicând: Binecuvântat este Dumnezeul nostru.]

Citeţul: Amin. Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!

Rugăciunile începătoare:

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;

Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile prea curatei Maicii Tale, ale prea cuvioşilor părinţilor noştri şi ale tuturor Sfinţilor, mântuieşte-mă pe mine păcătosul. Amin.

Doamne, miluieşte ! (de 12 ori)

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu.
Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos Împăratul nostru Dumnezeu.
Veniţi să ne închinăm şi să cădem la însuşi Hristos Împăratul şi Dumnezeul nostru.

Apoi: **Psalmul 142**
1. Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea, întru credincioşia Ta, auzi-mă, întru dreptatea Ta.
2. Să nu intri la judecată cu robul Tău, că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta.
3. Vrăjmaşul prigoneşte sufletul meu şi viaţa mea o calcă în picioare; făcutu-m-a să locuiesc în întuneric ca morţii cei din veacuri.
4. Mâhnit e duhul în mine şi inima mea încremenită înlăuntrul meu.

5. Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult; cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele mâinilor Tale m-am gândit.
6. Întins-am către Tine mâinile mele, sufletul meu ca un pământ însetoşat.
7. Degrab auzi-mă, Doamne, că a slăbit duhul meu. Nu-ţi întoarce faţa Ta de la mine, ca să nu mă asemăn celor ce se coboară în mormânt.
8. Fă să aud dimineaţa mila Ta, că la Tine îmi este nădejdea. Arată-mi calea pe care voi merge, că la Tine am ridicat sufletul meu.
9. Scapă-mă de vrăjmaşii mei, că la Tine alerg, Doamne.
10. Învaţă-mă să fac voia Ta, că Tu eşti Dumnezeul meu. Duhul Tău cel bun să mă povăţuiască la pământul dreptăţii.
11. Pentru numele Tău, Doamne, dăruieşte-mi viaţă. Întru dreptatea Ta scoate din necaz sufletul meu.
12. Fă bunătate de stârpeşte pe vrăjmaşii mei şi pierde pe toţi cei ce necăjesc sufletul meu, că eu sunt robul Tău.

Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă. Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului. (de 3 ori), *apoi:*

Cântarea I

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Părăsind casa părintească, întru osteneli te-ai nevoit, părinte, răbdând întristări nenumărate printre străini. Pentru aceasta, Domnul văzând răbdarea ta, te-a umplut de mari daruri şi te-a făcut iconom al Casei Sale.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înălţându-ţi sufletul neîncetat către Domnul Hristos prin rugăciuni stăruitoare, te-ai făcut făclie a înţelepciunii celei de sus, cu care ai luminat neamuri întregi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Curăţindu-ţi cu rugăciunea inima de negura patimilor, ai făcut-o primitoare a curatei lumini dumnezeieşti, către care ne îndrumi şi pe noi cu învăţăturile tale, Ierarhe prea înţelepte.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Preacurată Fecioară, ceea ce eşti izvorul milei, şi ai născut pe Cel Milostiv, roagă-L să reverse mila Sa peste toţi cei ce te cinstesc pe tine, Născătoare de Dumnezeu.

Catavasie: Deschide-voi gura mea şi se va umple de duhul, şi cuvânt răspunde-voi Împărătesei Maici; şi mă voi arăta luminat prăznuind şi voi cânta minunile ei, bucurându-mă.

Cântarea a 3-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Harul cel dumnezeiesc te-a împodobit cu darurile frumuseţii cereşti, părinte, iar tu nouă ni le-ai împărtăşit. Pentru aceasta şi Dumnezeu a strălucit cu mai multă lumină în inima ta, făcându-te pildă şi chip al milostivirii Sale.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Chemându-te Arhiereul cel Veşnic, vrednic arhiereu te-ai arătat, Sfinte Antim, căci ai fost ocrotitor al celor necăjiţi, orfanilor şi văduvelor ajutător, tuturor cu dragoste slujind şi pe toţi povăţuindu-i.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu multă înţelepciune duhovnicească ne înveţi, prea sfinţite, a ne închina Treimii celei dumnezeieşti: Tatălui şi Fiului şi Duhului Sfânt, Unimea cea nedespărţită şi atoatefăcătoare.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Mai presus decât oamenii şi îngerii cei luminaţi eşti, cu adevărat, Născătoare de Dumnezeu, că ai purtat în pântecele tău pe Cel ce ţine lumea în mâinile Sale iubitoare. Acestuia roagă-te şi pentru noi, ca să fim izbăviţi din toate nevoile.

Catavasie: Pe ai tăi cântăreţi, Născătoare de Dumnezeu, izvorul cel viu şi îndestulat care s-au împreunat ceată duhovnicească, întăreşte-i, întru dumnezeiască mărirea ta, cununilor măririi învrednicindu-i.

Podobie: Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind fără ardere, Maica lui Dumnezeu, în chip de negrăit ai născut pe Cel ce a făcut toate şi în braţele tale ai avut pe Cel ce ţine toate şi la sân ai hrănit pe Cel ce hrăneşte lumea.

Pentru aceasta, te rog pe tine, Preasfântă Fecioară, să mă izbăveşti de greşeli, când va fi să stau înaintea feţei Ziditorului meu, Stăpână Fecioară curată, atunci să-mi dăruieşti ajutorul tău, că pe tine te am nădejde eu, robul tău.

Crucea Domnului ridicând, înţelepte, şi Lui urmând până în sfârşit, părinte al celor necăjiţi te-ai arătat, îndreptător al Ortodoxiei şi povăţuitor al credincioşilor. Că şi străinătatea o ai răbdat, iar rugăciunea şi milostenia niciodată nu le-ai părăsit, prea sfinţite. Pentru aceasta, Duhul Sfânt te-a umplut cu darurile Sale, pe care ni le-ai revărsat şi nouă; pentru aceasta cu mulţumire grăim către tine: roagă-te lui Hristos Dumnezeu să dăruiască pace şi mântuire celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Lăudăm naşterea ta cea mai presus de fire, prea curată Fecioară, că te-ai făcut decât cerurile mai bogată în slavă şi frumuseţe. Pentru aceasta, ca pe Maica Domnului nostru, te rugăm să ne acoperi cu mijlocirea ta în toate zilele vieţii noastre.

Cântarea a 4-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Locuind întru tine, Cel ce pe toate le vede şi le ocârmuieşte te-a făcut luminător al poporului Său, înţelepciunea Lui strălucind prin viaţa şi cuvintele tale, fericite părinte.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Dojenind pe cei nedrepţi, mângâind pe cei întristaţi, miluind pe cei săraci, întărind pe cei slabi, tuturor te-ai făcut toate, ierarhe prea lăudate. Pentru aceasta şi credincioşii au văzut în tine darul lui Dumnezeu şi te cinstesc cu credinţă.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Curăţindu-ţi inima de orice întinăciune, mintea luminându-ţi-o prin rugăciune, pe Dumnezeu L-ai văzut şi cu El te-ai unit; iar nouă ne reverşi râurile cunoaşterii sfinte a Treimii celei mai presus de fire.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Înălţat-ai cu adevărat firea omenească cea căzută prin neascultare şi lumea întreagă o ai luminat cu naşterea ta cea minunată. Că din tine răsărind Soarele dreptăţii, Hristos Dumnezeul nostru, întunericul şi umbra morţii s-au risipit.

Catavasie: Sfatul cel neurmat şi dumnezeiesc, al întrupării Tale celei de sus, celei din Fecioară, proorocul Avacum, având-l în minte, a strigat: Slavă puterii Tale, Doamne!

Cântarea a 5-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Făcându-te următor ales al Stăpânului, lepădat-ai grijile cele pământeşti, fericite părinte, şi Împărăţia Cerurilor ai dobândit cu nevoinţele tale. Iar acum te rogi pentru cei ce cu evlavie te măresc pe tine.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Înaintea tronului lui Dumnezeu acum stând, mărite Antim, nu înceta a te ruga pentru noi ca să fim izbăviţi de gândurile cele viclene şi de răutăţile vrăjmaşului.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Cu vrednicie ai slujit lui Dumnezeu, ierarhe, şi jertfă curată ai adus Treimii celei Una în trei Ipostasuri, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, iar acum, cu îngerii liturghiseşti în ceruri rugându-te şi pentru noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Nădejdea tuturor fiind, ceea ce eşti grabnică ajutătoare, milostiveşte-te spre noi, prea curată Fecioară, cei ce te chemăm cu stăruinţă şi Născătoare de Dumnezeu te mărturisim.

Catavasie: Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu Fecioară neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu cel peste toate şi ai născut pe Fiul cel fără de ani, cel ce dăruieşte pace tuturor celor ce te laudă pe tine.

Cântarea a 6-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu ochiul minţii mai înainte văzând cele ce aveau să fie, ai umplut de dogmele dreptei credinţe lumea, vestind tuturor credinţa cea mântuitoare, şi eresurile necredincioşilor le-ai biruit, punând înainte, ca mărturie neclintită, cinstitele tale fapte.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Uns fiind cu harul arhieriei, preoţi ai sfinţit şi turma lui Hristos o ai apărat de vătămarea potrivnicilor, prea fericite părinte, şi orice rătăcire de la dreapta credinţă ai făcut-o neputincioasă cu lumina cuvintelor tale.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Lăudăm Treimea cea nedespărţită după fiinţă, Cea în trei Persoane numită: pe Tatăl, pe Fiul Cel Unul Născut şi pe Sfântul Duh, o Împărăţie şi o Dumnezeire.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Rai însufleţit eşti Născătoare de Dumnezeu, că întreg S-a sălăşluit întru tine Hristos, venind în chip smerit să mântuiască neamul omenesc.

Catavasie: Înţelepţii de Dumnezeu care faceţi acest praznic dumnezeiesc şi cu totul cinstit, al Maicii lui Dumnezeu, veniţi să batem din palme, slăvind pe Dumnezeu Cel ce S-a născut dintr-însa.

Podobie: Fecioara astăzi pre Cel mai presus de fiinţă naşte, iar pământul peşteră Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc, iar magii cu steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci.

În ţara noastră sfinţitor te-ai arătat, Sfinte ierarhe. Că Evanghelia lui Hristos cu râvnă o ai împlinit, pe poporul cel credincios l-ai luminat, lăcaşuri Sfintei Treimi ai ridicat, sufletul ţi-ai pus pentru turma lui Hristos. Pentru aceasta te-ai încununat de la Hristos Dumnezeu cu daruri netrecătoare.

Icos: Pe ierarhul Domnului, cel ales de Dumnezeu mai înainte de naşterea sa, pe Antim cel prea sfinţit care a mângâiat şi a întărit inimile credincioşilor cu înţelepciunea dreptei credinţe, acum să-l lăudăm. Că s-a arătat grabnic ajutător al celor necăjiţi şi îndreptător al celor rătăciţi în neştiinţă şi-n păcate, aducându-se lui Hristos Dumnezeul nostru jertfă curată şi bine primită. Pentru aceasta şi Biserica îl cinsteşte ca pe un bun păstor şi cald mijlocitor la Tronul cel dumnezeiesc.

Cântarea a 7-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cuviincios la chip şi înalt în cuvânt, smerit cu viaţa şi tare în credinţă te-ai arătat, părinte Antim, slujind lui Dumnezeu. Iar acum, cu îngerii în ceruri petrecând, cânţi: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Izvoare mai dulci decât mierea ne reverşi nouă şi acum, preasfinţite, prin cuvintele tale. Că din apa cea vie a lui Hristos te-ai adăpat şi cu cele cereşti te-ai desfătat, împărtăşindu-ni-le tuturor şi cântând: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Treime Sfântă, Unime întreit strălucitoare, de o fiinţă, Părinte Atotţiitorule şi Fiule Atoatefăcător şi Duhule Sfinte care pe toate le plineşti, pe Tine Te chemăm şi cu evlavie Te lăudăm: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Ceea ce eşti plină de har, prea curată Fecioară, izbăveşte din toate nevoile pe cei ce cu dragoste te cinstesc pe tine şi cântă: Dumnezeul părinţilor noştri, bine eşti cuvântat.

Catavasie: N-au slujit făpturii cugetătorii de Dumnezeu, ci numai Făcătorului; ci groaza focului bărbăteşte înfruntându-o, se bucurau, cântând: Prea lăudate, Dumnezeul părinţilor noştri şi Doamne, bine eşti cuvântat.

Cântarea a 8-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Povăţuitor al tainelor celor mai presus de minte, slujitor al celor sfinte şi cereşti fiind, de Dumnezeu înţelepţite părinte, ca un credincios arhiereu cere iertare de păcate Mântuitorului nostru pentru cei ce te cinstesc pe tine şi zic: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

De lumina cea neapropiată fiind luminat, Sfinte ierarhe, lumină-n suflete reverşi cu mijlocirea ta, risipind întunericul ispitelor şi strălucind cu raze de veselie inimile celor necăjiţi. Pentru aceasta şi noi, împreună cu tine, cântăm: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Binecuvântăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul.

Urmând învăţăturilor părinteşti, mărturisim dreapta credinţă lăudând cu cucernicie Treimea cea dumnezeiască şi cântând: să binecuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L prea înalţe întru toţi vecii.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Rugul cel de demult, care nemistuit ardea în muntele Sinai, mai înainte a vestit taina naşterii tale celei minunate. Că focul Dumnezeirii întreagă te-a cuprins şi nu te-a vătămat. Pentru aceasta, prea curată Maică şi Fecioară, te lăudăm întru toţi vecii.

Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului, cântându-I şi prea înălţându-L întru toţi vecii.

Catavasie: Pe tinerii cei binecredincioşi, în cuptor, naşterea Născătoarei de Dumnezeu i-a mântuit, atunci fiind închipuită, iar acum plinită; pe toată lumea ridică să-ţi cânte ţie: pe Domnul lucrurile lăudaţi-L şi-L prea înălţaţi pe Dânsul intru toţi vecii.

Cântarea a 9-a

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Podoaba Iviriei şi a României, lauda preoţilor şi împreună locuitorule cu îngerii, Sfinte părinte Antim, cu ale tale rugăciuni învredniceşte de lumina cea neînserată pe cei ce săvârşesc acum cu bucurie pomenirea ta cea de lumină purtătoare.

Stih: ***Sfinte sfinţite mucenice Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.***

Cu milostenia şi blândeţea te-ai înveşmântat, de Dumnezeu înţelepţite părinte, şi cu mucenicie te-ai săvârşit din viaţa aceasta, în locaşurile dumnezeieşti petrecând

acum. Roagă-te, dar, cu stăruinţă Domnului Hristos căruia ai urmat, să ne dăruiască nouă pace şi mântuire.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Pe Cuvântul Cel împreună cu Tatăl fără de început şi de o fiinţă cu Duhul cel dumnezeiesc L-ai mărturisit, Sfinte ierarhe, şi Lui ai fost vrednic slujitor până la moarte. Iar acum lângă tronul Treimii stând, mijloceşte şi pentru noi iertarea păcatelor.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Minune prea slăvită este naşterea ta, dumnezeiască Mireasă, că pântecele tău mai desfătat decât cerurile s-a arătat încăpându-L în chip negrăit pe Hristos, Dătătorul de viaţă. Pe Acesta roagă-L, Născătoare de Dumnezeu, să miluiască pe cei ce te cinstesc pe tine.

Catavasie: Tot neamul omenesc să salte cu duhul, fiind luminat şi să prăznuiască firea minţilor celor fără de trup, cinstind sfânta prăznuire a Maicii lui Dumnezeu şi să cânte: Bucură-te, prea fericită Născătoare de Dumnezeu, curată, pururea Fecioară!

Luminânda, glasul al 2-lea: Pe ierarhul Domnului cel plin de daruri, vasul cel ales al Duhului Sfânt, toţi credincioşii să-l cinstim. Că a strălucit cu înţelepciunea şi cu milostenia, ca un sfeşnic neîncetat aprins de dragostea lui Hristos.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh; Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (a Născătoarei de Dumnezeu)

Fecioară prea curată, ceea ce ai născut pe Cuvântul Cel Atotţiitor şi eşti izvor de minuni de-a pururea curgător, Născătoare de Dumnezeu, învredniceşte-ne şi pe noi smeriţii de Împărăţia Cerurilor, că tu eşti izbăvirea noastră, cea binecuvântată.

Acatistul Sfântului ierarh şi martir Antim Ivireanul

Sfântul Antim Ivireanul este încă o mărturie a credinţei creştine, ce se răsădeşte în pământul cel bun, unde dă roadele cele minunate. Este originar din Iviria, fiind robit de turci şi dus la Constantinopol, apoi chemat în Ţara Românească, unde se arată mare cărturar al Evangheliei lui Hristos şi mare ierarh al Bisericii. Aşa de mult s-a unit cu sufletul şi inima românească, încât a devenit cu adevărat un „fiu” (deşi adoptiv) credincios şi de mare cinste.

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;
Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Doamne, miluieşte-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte pe noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Uşa milostivirii deschide-o nouă,binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Crezul

Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atoţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.
Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.
Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.S-a pogorât din ceruri Şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara Şi S-a făcut om.
Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont, Şi a pătimit şi S-a îngropat.
Şi a înviat a treia zi după Scripturi .
Şi S-a suit la ceruri şi Şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, A cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.
Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, care din Tatăl purcede,
Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, care a grăit prin prooroci.
Întru-una Sfântă Sobornicească şi apostolească Biserică,
Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor,
Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie. Amin !

După obişnuitul început se zice:

Tropar (glas 3) „Sfinte părinte ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori şi învăţători turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe care roagă-L, Sfinte părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce cu dragoste săvârşesc sfântă pomenirea ta”.

Troparul Învierii, al Născătoarei de Dumnezeu: „Pe tine, Ceea ce ai mijlocit mântuirea neamului nostru...” (glas 3)

Doamne miluieşte (de 3 ori).

Slavă… Şi acum…

Psalmul 50, apoi:

***

Acatistul Învierii Domnului, al Sf. ier. Antim Ivireanul şi al Sf. voievod Neagoe Basarab:
https://www.youtube.com/watch?v=UpZm5x-RBMg&t=2273s

&&&

Condacul 1

Ţie ierarhule Antim, înfloritul bărbat al Iviriei, răsădit peste hotare în pământul cel bun, rod şi mai mult să aduci, şi noi cinstirea noastră îţi aducem: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!***

Icosul 1

Din părinţi prea cinstiţi născut, luat în robie de agareni de copil, dus la Constantinopol, harul lui Hristos te-a ocrotit, ca să fii lucrătorul celor sfinte, chiar în mijlocul celor potrivnici.
Bucură-te, cel ocrotit de har;
Bucură-te, cel ales de Însuşi Hristos;
Bucură-te, cel dăruit cu multe daruri;
Bucură-te, că limbile străine repede ai învăţat;
Bucură-te, că multe meşteşuguri ai deprins;
Bucură-te, că tipărirea de cărţi, cel mai mult te-a atras;
Bucură-te, că prin aceasta iubitor de învăţătură sfântă te-ai arătat;
Bucură-te, că din tinereţe sufletul ţi-ai sfinţit;
Bucură-te, cel pecetluit de cuvântul lui Hristos;
Bucură-te, chip de credincioşie evanghelică;
Bucură-te, cel chemat la apostoleasca lucrare;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 2-lea

Prin iconomia lui Dumnezeu, robia ţi s-a făcut o şi mai mare libertate, ca răscumpărat de patriarhia din Constantinopol, ai crescut din plin darurile cele sfinte, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 2-lea

Domnitorul Brâncoveanu văzând în tine pe omul lui Dumnezeu, ca pe o comoară în Ţara Românească te-a adus şi cu adevărat mărgăritar de mare preţ te-ai dovedit.
Bucură-te, sămânţă bună a lui Hristos;
Bucură-te, sămânţă ce pământ bun aştepta;
Bucură-te, că ai crescut chiar printre spini;
Bucură-te, că ai răsărit chiar pe drumul călcat în picioare;

Bucură-te, minune creştină;
Bucură-te, lumină în întunericul păgân;
Bucură-te, făclie ce se pune la înălţime;
Bucură-te, vestirea celor de sus;
Bucură-te, bucuria coborâtă din cer;
Bucură-te, şi bucuria pentru cei de pe pământ;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 3-lea

Chemat în Ţara Românească, o mare lucrare Dumnezeu cu tine a orânduit, că doar un mare suflet putea să lupte cu ascunzişurile vremurilor greu încercate, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 3-lea

În taina pământului românesc, mulţi sfinţi au venit şi mulţi au crescut şi roduri multe au făcut ca slava lui Hristos să strălucească din plin.
Bucură-te, cel chemat peste hotare;
Bucură-te, cel chemat de domnitorul românesc;
Bucură-te, cel cu darul cărturăresc înzestrat;
Bucură-te, prin acesta, al lui Hristos chip;
Bucură-te, al Evangheliei vestitor;
Bucură-te, că şi în cărţi ai întipărit-o;
Bucură-te, iubitor de propovăduirea cea sfântă;
Bucură-te, cel binecuvântat de sus;
Bucură-te, că şi la slujirea bisericii ai fost ales;
Bucură-te, vrednicule de altarul cel mare;
Bucură-te, omul lui Dumnezeu la vremuri grele;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 4-lea

La "răscruce de vremi" fiind însăşi lumea, de multe vrăjmăşii te-ai lovit, "că roata strâmbă a istoriei" calcă fără milă peste tot, dar tu cu darul lui Hristos, cele sfinte ai păzit, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 4-lea

Răutatea aprigă şi vicleană, multe suferinţe ţi-a pricinuit şi doar prin tăria credinţei ai putut pe toate să le rabzi şi din ele să scapi neatins.
Bucură-te, corăbierul iscusit de pe "marea istoriei";
Bucură-te, iscusitul înotător printre stâncile abrupte;
Bucură-te, astfel, salvatorul bisericii;

Bucură-te, credincioşie de neabătută ortodoxie;
Bucură-te, înţelepciunea cea sfântă;
Bucură-te, stricarea planurilor vrăjmaşe;
Bucură-te, tărie printre aprigii distrugători;
Bucură-te, tăcere lucrătoare;
Bucură-te, cel mereu primejduit;
Bucură-te, cel mereu nedreptăţit;
Bucură-te, al lui Hristos lucrător de taină;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 5-lea

La vremuri grele şi oameni mari trebuie, şi tu, Sfinte Antime, ai fost ales să fii un asemenea luptător cu bărbăţia întreagă, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 5-lea

Suferinţele, primejdiile şi răutăţile de la tot pasul, ţi-au fost povara întregii vieţi, "mucenicie tăcută", dar în bucuria iubirii lui Hristos.
Bucură-te, iubitorule cu adevărat de Dumnezeu;
Bucură-te, al lui Hristos chip de taină;
Bucură-te, al bisericii slujitor destoinic;
Bucură-te, al altarului prea sfânt închinător;
Bucură-te, cinstea credinţei adânc întemeiată;
Bucură-te, smerenie înălţătoare;
Bucură-te, sărăcie cu bogăţie nepieritoare;
Bucură-te, al Preasfântului Duh chip de adâncime;
Bucură-te, priceperea peste mintea omenească;
Bucură-te, viaţă în petrecere de taină;
Bucură-te, cu adevărat chemat la sfinţenia firii;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 6-lea

Doar tu ştii cât de greu ţi-a fost "drumul Golgotei" ce a trebuit să-l străbaţi, însă puterea crucii pe "măsura credincioşiei" tale s-a arătat, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 6-lea

Fiecare are crucea după "măsura sa" şi ţie, cel de la "răscruce de vremi", o "grea cruce" ţi s-a dat în lucrarea de taină, pe care cu vrednicie ai împlinit-o.
Bucură-te, ierarhul cel de cinste;
Bucură-te, ierarhul pe "măsura vremurilor";
Bucură-te, slujire cu multe osteneli;

Bucură-te, slujire printre temeri şi nădejdi;
Bucură-te, credinciosul cel mereu duşmănit;
Bucură-te, credinciosul cel mereu prigonit;
Bucură-te, străbaterea prin "încurcăturile" lumii;
Bucură-te, greaua trecere printre stăpânirile rele;
Bucură-te, cernerea continuă dintre bine şi rău;
Bucură-te, vederea prin negurile furtunoase;
Bucură-te, omul ales pentru "vremuri grele";
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 7-lea

Între temeri şi nădejdi, între primejdii şi jertfiri, ţi-a fost petrecerea ta, că vrăjmăşia păgână pe ascuns caută distrugerea bisericii sfinte, pe care ai oprit-o, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 7-lea

Peste toate opreliştile, multe cărţi sfinte ai tipărit că ai iubit cu adevărat cuvântul lui Hristos, făcându-te propovăduitorul său cel râvnitor.
Bucură-te, neoprită strădanie pentru cele sfinte;
Bucură-te, că în multe cărţi tipărite, însuţi te-ai întipărit;
Bucură-te, prevedere peste "timpuri şi vremi";
Bucură-te, că prin tipărirea de cărţi, credinţa ai făcut-o "izvor";
Bucură-te, că apă vie ai făcut să curgă;
Bucură-te, cel chemat la lucrarea de mare taină;
Bucură-te, cel prin care Hristos şi mai mult s-a proslăvit;
Bucură-te, amintire ce nu se mai şterge;
Bucură-te, pomenire înscrisă în veri;
Bucură-te, părintele cărturăriei româneşti;
Bucură-te, chipul cărţii vieţii;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 8-lea

În Ţara Românească ai fost chemat, să fii un mare sprijin bisericii lui Hristos, că mulţi pe ascuns voiau s-o strice cu alte credinţe străine, fără cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 8-lea

Câtă înţelepciune a trebuit să ai, să te strecori printre vrăjmaşii ascunşi, printre păgâneşti stăpâniri, să nu fii descoperit şi nici pătat, în iscusinţa de pricepere duhovnicească.
Bucură-te, credincioşie de mare veghe;

Bucură-te, tăcere în lucrare de taină;
Bucură-te, grija de a nu te murdări cu cele ale păcătoşilor;
Bucură-te, grija pentru păstrarea celor sfinte;
Bucură-te, mergere printre prăpăstiile abrupte ale vremurilor;
Bucură-te, petrecerea doar în griji şi temeri;
Bucură-te, că prin iubirea de Dumnezeu prin toate ai trecut;
Bucură-te, că şi ţie dar de biruinţă ţi-a dat;
Bucură-te, că prin credinţă doar biserica ai slujit;
Bucură-te, că prin Hristos tărie ai avut;
Bucură-te, că prin Hristos, neabătut ai rămas;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 9-lea

În Bucureşti, la Snagov, Râmnicu Vâlcea, Târgovişte, peste tot "tiparniţe" ai semănat, "sămânţă de carte sfântă" să crească în pământul cel bun, făcându-te astfel următorul apostolesc, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 9-lea

Înzestrat cu dar de sus, şi limba românească ai deprins şi în "grăiri sfinte" ai întipărit-o să fie vestirea lui Hristos peste veacuri la nesfârşit.
Bucură-te, şi înfierea românească;
Bucură-te, şi înrudirea cu acest pământ;
Bucură-te, şi înrudirea duhovnicească;
Bucură-te, întâlnirea de inimă, prin Hristos;
Bucură-te, întâlnirea de adânc, prin Sfântul Duh;
Bucură-te, întâlnirea cea peste hotare;
Bucură-te, iubirea ce urcă spre veşnicie;
Bucură-te, grai de vestire;
Bucură-te, grai de chemare;
Bucură-te, tainicul lucrător al celor sfinte;
Bucură-te, om de cinste şi de preţuire;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 10-lea

O, câte amărăciuni ai gustat, că unii căutau să te momească la fărădelegile lor, iar alţii să te defaime şi să te prindă în învinuiri mincinoase, dar tu ca printre "furci" ai trecut în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 10-lea

Ca un cârmaci cu mare iscusinţă te-ai arătat, ca printre toate răutăţile biserica lui Hristos ai strecurat-o, şi stăpânirile viclene nu au putut s-o supună după voile lor.
Bucură-te, dar al bisericii lui Hristos;
Bucură-te, slujitor de aleasă demnitate;
Bucură-te, slujire de fiu, nu de slugă;
Bucură-te, slujire de iubire, nu de stăpânire;
Bucură-te, fiu vrednic de părintească binecuvântare;
Bucură-te, că tu însuţi ai câştigat chipul de părinte;
Bucură-te, cel de acum, printre sfinţii noştri părinţi;
Bucură-te, părinte de credincioşie ortodoxă;
Bucură-te, al apostoleştii învăţături următor;
Bucură-te, cel neabătut de nici o înşelare;
Bucură-te, icoană în zugrăvire românească;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 11-lea

Venit în Ţara Românească, Fiul ei te-ai făcut, şi în înrudirea cea sfântă de neam ai intrat şi aşa în sfinţenia românească de acum eşti părintele nostru de-aproape, în cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 11-lea

Ca şi odinioară, Sfinte Antime, de răutăţile ascunse ale viclenelor stăpâniri ne ocroteşte şi ne scapă, ca şi de cele pătimaşe şi ale duhurilor rele, ce necontenit ne bântuiesc.
Bucură-te, jertfă pentru prinosul de sus;
Bucură-te, dăruire pentru darul veşniciei;
Bucură-te, că suferinţa pentru cele sfinte ai îndurat;
Bucură-te, căci chinurile celor răi ai primit;
Bucură-te, că suspinul de acum ţi-a trecut;
Bucură-te, că lacrimile de acum ţi s-au oprit;
Bucură-te, chin şi amar duse până la capăt;
Bucură-te, că prin toate acestea credinţa ţi s-a probat;
Bucură-te, că aur te-ai dovedit;
Bucură-te, că prin focul lumii ai trecut;
Bucură-te, că te-ai arătat şi mai înfrumuseţat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 12-lea

Scos din scaunul mitropoliei româneşti, prin uneltirile păgâne şi mincinoase, la mănăstirea Sinai ai fost exilat considerat ca o primejdie pentru acei "lupi răpitori", fără cântarea de: ***Aliluia!***

Icosul al 12-lea

Dar ostaşii agareni, care te duceau în exil, mucenicește te-au omorât, prin înecarea în râul Tungia şi aşa viaţa cea de "nucenicie tăcută şi în mucenicie de Sânge" ţi s-a făcut, prin care veşnicia ai câştigat.
Bucură-te, Antime, nume al sfinţeniei noastre româneşti;
Bucură-te, Antime, nume de cinste, în biserica noastră;
Bucură-te, cărturar, cuvios şi mucenic;
Bucură-te, arhiereu şi slujitor credincios;
Bucură-te, mărire şi smerenie în unire;
Bucură-te, fiu ajuns şi el la chipul de părinte;
Bucură-te, de acum pomenire printre sfinţii noştri părinţi;
Bucură-te, părinte la care şi noi alergăm în nevoi;
Bucură-te, braţe de părinte prea iubitoare;
Bucură-te, iubire de părinte pentru toţi primitoare;
Bucură-te, icoană zugrăvită din pământ şi neam românesc;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul al 13-lea (de trei ori)

O, Sfinte ierarhe Antime, din tinereţe şi până la moartea pământească un "drum mucenicesc" ai avut, dar cu darul lui Hristos, la împlinirea cea sfântă ai ajuns, ca un adevărat slujitor de mare cinste al bisericii, şi aşa fii şi nouă întăritor în dreapta credinţă, să cântăm: ***Aliluia!***

Apoi se zic iarăşi:

Icosul 1

Din părinţi prea cinstiţi născut, luat în robie de agareni de copil, dus la Constantinopol, harul lui Hristos te-a ocrotit, ca să fii lucrătorul celor sfinte, chiar în mijlocul celor potrivnici.
Bucură-te, cel ocrotit de har;
Bucură-te, cel ales de Însuşi Hristos;
Bucură-te, cel dăruit cu multe daruri;
Bucură-te, că limbile străine repede ai învăţat;
Bucură-te, că multe meşteşuguri ai deprins;
Bucură-te, că tipărirea de cărţi, cel mai mult te-a atras;
Bucură-te, că prin aceasta iubitor de învăţătură sfântă te-ai arătat;

Bucură-te, că din tinereţe sufletul ţi-ai sfinţit;
Bucură-te, cel pecetluit de cuvântul lui Hristos;
Bucură-te, chip de credincioşie evanghelică;
Bucură-te, cel chemat la apostoleasca lucrare;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!

Condacul 1

Ţie ierarhule Antim, înfloritul bărbat al Iviriei, răsădit peste hotare în pământul cel bun, rod şi mai mult să aduci, şi noi cinstirea noastră îţi aducem: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!***

(Extras din cartea: Imnografie / Ieromonah Ghelasie Gheorghe. - Bucureşti: Platytera, 2016)

Sursa:
https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/rugaciuni/acatistul-sfantului-ierarh-martir-antim-ivireanul-27-septembrie-157391.html

Acatistul Sfântului ierarh Antim Ivireanul

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;
Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Doamne, miluieşte-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte pe noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Uşa milostivirii deschide-o nouă,binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Crezul
Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atoţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.
Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.S-a pogorât din ceruri Şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara Şi S-a făcut om.
Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont, Şi a pătimit şi S-a îngropat.
Şi a înviat a treia zi după Scripturi .
Şi S-a suit la ceruri şi Şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, A cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.
Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, care din Tatăl purcede,
Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, care a grăit prin prooroci.
Întru-una Sfântă Sobornicească şi apostolească Biserică,
Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor,
Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie. Amin !

Tropar: Sfinte părinte ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori şi învăţători turmei tale şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat asupra acesteia râurile sfintelor cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos, Dumnezeu pe care roagă-L, Sfinte ierarhe Antime, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfânta pomenire a ta.

Condacele şi Icoasele

Condacul 1
Apărătorul tuturor celor săraci, flămânzi şi goi, te-ai arătat Sfinte ierarhe martire, ţie ca unui părinte prea cuvios şi înţelepţit de PreaSfânta Treime aducem din inimă umilită, această puţină rugăciune, zicând: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!***

Icosul 1
Toţi credincioşii dreptslăvitori cunoscându-te ca pe un păstor neînfricat şi chivernisitor de taine luminat, cu smerită evlavie te lăudăm:
Bucură-te, că numele Sfântului apostol Andrei l-ai purtat;
Bucură-te, că toţi cei oropsiţi şi părăsiţi la tine adăpost au aflat;
Bucură-te, că mitropolit de un alt sfânt mare mucenic ai fost numit;
Bucură-te, că în scaunul arhieresc în încercări ai rămas neclintit;
Bucură-te, că la înscăunarea ta în limba noastră românească ai vorbit;
Bucură-te, că pe toţi cei îndureraţi şi suferinzi tu i-ai ocrotit;

Bucură-te, că tu însuţi scăpat din robie pe cei robiţi i-ai miluit;
Bucură-te, că pe cei împotrivitori întotdeauna i-ai ruşinat;
Bucură-te, că pe păgâni şi pe cei lacomi de bogăţii i-ai mustrat;
Bucură-te, că porunca Mântuitorului de a iubi toate neamurile ai împlinit;
Bucură-te, că prin smerenie, pe cele prea înalte le-ai dobândit;
Bucură-te, că toţi talanţii duhovniceşti cu priceperea i-ai neguţătorit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 2
Diamant duhovnicesc răsărit în grădinile Ortodoxiei, îndelung, în tot locul, în toată vremea şi în toate împrejurările ai strălucit, iar acum în Biserica biruitoare a Domnului cel în Treime slăvit tu cânţi veşnic: ***Aliluia!***

Icosul 2
Dreapta credinţă şi slujire prin Sfântul Botez ai primit, ajungând pentru Biserica lui Hristos, stâlp neclintit, pentru care noi toţi îţi cântăm:
Bucură-te, cel ales de Dumnezeu, cu daruri împodobit;
Bucură-te, că prin harul lui Hristos, mintea ţi-ai sfinţit;
Bucură-te, că prin tine Mântuitorul Hristos în mai multe graiuri a vorbit;
Bucură-te, că în multe mănăstiri prin tine darul a strălucit;
Bucură-te, că şi pământul ţării noastre cu gândul tău curat l-ai înnoit;
Bucură-te, că dreapta credinţă, luminat ai slujit;
Bucură-te, că învăţăturile eretice nu le-ai primit;
Bucură-te, că toate cursele şi ispitele demonilor le-ai biruit;
Bucură-te, că împotriva obiceiurilor şi năravurilor păgâneşti ai luptat neobosit;
Bucură-te, că pescar de oameni întru smerenia ascultării te-ai arătat iscusit;
Bucură-te, că neuitând locurile natale ale Iviriei şi pe acelea le-ai ocrotit;
Bucură-te, că pentru apărarea dreptei credinţe, mult ai pătimit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 3
Viaţa ta cu totul îmbunătăţită, Sfinte ierarhe martire Antim, mult a strălucit, până departe s-a vestit, de aceea te rugăm primeşte de la noi această umilită rugăciune, ducând-o la tronul lui Dumnezeu, unde ai fost primit, cântând: ***Aliluia!***

Icosul 3
Sfântul mucenic Constantin Brâncoveanu voievod, prin darul lui Dumnezeu în ţară te-a chemat, iar poporul simţind harul tău te-a urmat. Pentru care şi noi zicem unele ca acestea:
Bucură-te, minte prealuminată şi cu totul curăţită de patimile omeneşti;

Bucură-te, împreună slujitor cu cetele îngereşti;
Bucură-te, că inima ta a devenit comoară de daruri duhovniceşti;
Bucură-te, cuget pătrunzător al tainelor cereşti;
Bucură-te, vrednic împlinitor al poruncilor dumnezeieşti;
Bucură-te, suflet pecetluit, cu totul curat şi luminat;
Bucură-te, că în cugetări sfinte adeseori te-ai bucurat;
Bucură-te, că sfintele scripturi toată viaţa le-ai cercetat;
Bucură-te, că prin tainica şi nebiruita ei putere, multe suflete ai salvat;
Bucură-te, podoabă duhovnicească cu aleasă mireasmă;
Bucură-te, că prin darul lui Dumnezeu, ai răbdat orice caznă;
Bucură-te, că în toate încercările pe Hristos l-ai avut pavăză;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 4

Deprins din copilărie cu greutăţile vieţii în robie, asprimile şi rânduielile călugăreşti le-ai primit întărindu-te, în Duh şi Adevăr să-i cânţi lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 4

Mulţi dintre păstoriţii tăi de lumină slujirii tale s-au folosit, iar cei vorbitori, de sărăcia cugetării lor au amuţit. Pentru aceasta, smeriţi, te rugăm primeşte de la noi aceste cântări:
Bucură-te, păstorule mult luminat al turmei Domnului Hristos;
Bucură-te, că pe cei nevinovaţi de la vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi i-ai scos;
Bucură-te, că tu ereziile le-ai surpat;
Bucură-te, că de primejdii şi uneltiri, nu te-ai înfricoşat;
Bucură-te, că pe cei împotrivitori şi înrăiţi i-ai surpat;
Bucură-te, că mai mult decât orice, sfinţenia adevărului ai iubit;
Bucură-te, că numai Domnului cu vrednicie i-ai slujit;
Bucură-te, că prin aceasta cu marii nevoitori te-ai asemănat;
Bucură-te, că prin pilda ta înaltă pe toţi ne-ai îmbărbătat;
Bucură-te, că pe noi, cei cu totul nepricepuţi, cu dragostea cea sfântă ne-ai luminat;
Bucură-te, că şi pe cei de alte credinţe i-ai cercetat;
Bucură-te, că învăţăturile greşite totdeauna le-ai îndreptat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 5

Chemând pe toţi creştinii dreptslăvitori în Biserică, lângă tine, şi bucurându-se de slujirea ta, luminat au cântat lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 5

Ca făclia în sfeşnic ai fost arătat, părinte Ierarhe cu totul minunat, pe toţi îndemnându-i la credinţa curată, pentru care noi umiliţi îţi cântăm neîncetat:
Bucură-te, că şi prin tine adevărata credinţă s-a arătat;
Bucură-te, că oile cuvântătoare în tine au avut păstor adevărat;
Bucură-te, că şi patriarhul Ciprian te-a recunoscut ca pe un vas ales de Dumnezeu;
Bucură-te, că rugul aprins al rugăciunilor nu s-a stins în mănăstirea ce poartă numele tău;
Bucură-te, că toate uneltirile celui viclean le-ai biruit;
Bucură-le, că pe slujitorii Sfântului Altar la sfinţenie i-ai îndemnat;
Bucură-te, că toţi din izvorul cuvintelor tale s-au adăpat;
Bucură-te, că tu la rugăciunea inimii şl la lucrare, pe toţi i-ai îndemnat;
Bucură-te, că pe toţi cei ce iubesc taina rugăciunii curate şi neîncetate îi iubeşti;
Bucură-te, că prin cei cu totul smeriţi, taine negrăite rosteşti;
Bucură-te, adâncule şi smeritule slujitor al Sfintei Liturghii cereşti;
Bucură-te, că tu cu sfinţii îngeri împreună slujeşti;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 6

Domnul Ţării Româneşti, de vrăjmaşii adevărului învinuit, cu smerenia, cu sfinţenia şi lumina înţelepciunii tale pe toţi i-am biruit, cântând lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 6

Din dumnezeiasca iconomie, la Sfântul martir Constantin Brâncoveanul, cuvintele şi evlavia ta răsunet curat au aflat, în scaunul Mitropoliei Ţării Româneşti rămânând luminat, iar noi cu bucurie îţi cântăm aşa:
Bucură-te, că în Ţara Românească mitropolit prea luminat ai rămas;
Bucură-te, că şi pe cei şovăielnici şi nepricepuţi la credinţa ortodoxă i-ai atras;
Bucură-te, că tot poporul binecredincios la aflarea ştirii mult s-a bucurat;
Bucură-te, că pe toţi cu sfântă şi arhierească grijă i-ai binecuvântat;
Bucură-te, că toţi preoţii smeriţi şi înţelepţiţi de Dumnezeu te-au iubit şi urmat;
Bucură-te, că la apărarea sfintei Ortodoxii pe toţi credincioşii i-ai chemat;
Bucură-te, că în cuvintele de foc dumnezeieşte i-ai îmbărbătat;
Bucură-te, cuvântător strălucit şi al învăţăturilor bisericeşti apărător neînfricat;
Bucură-te, arhiereu prea înţelept, pururea de Dumnezeu ajutat;
Bucură-te, că glasul tău ca un sunet a răsunat;
Bucură-te, că pe mulţi demoni şi uneltitori i-ai surpat;
Bucură-te, că pe creştinii dreptslăvitori şi smeriţi mult i-ai mângâiat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 7

Propovăduind neîncetat cu sfinţenie şi înţeleaptă râvnă cuvântul lui Dumnezeu, turma cea duhovnicească ai ocrotit, întotdeauna Adevărului ai slujit, pe toţi învăţându-i să-I cânte lui Dumnezeu neîncetat: ***Aliluia!***

Icosul 7

Ca oarecând Sfântul Ioan Gură de Aur de rău voitori din scaunul arhieresc ai fost îndepărtat şi ca om de rând temniţă şi exil ai suferit. Pe acestea toate ştiindu-le, noi îţi cântăm cu umilinţă neîncetat:
Bucură-te, vas ales al sfintei slujiri dovedit;
Bucură-te, că prin chinuri mucenicești, smerenie desăvârşită ai vădit;
Bucură-te, că nedreaptă osândă ai suferit;
Bucură-te, că mânia vrăjmaşilor ai înfruntat;
Bucură-te, că întemniţat fiind în rugăciune neîncetată te-ai aflat;
Bucură-te, că îngerii Domnului în suferinţă te-au mângâiat;
Bucură-te, că pronia cerească în tine s-a arătat;
Bucură-te, arhiereu de trei ori strălucit şi cu totul nebiruit;
Bucură-te, că pe toate cele trecătoare deşertăciuni le-ai socotit;
Bucură-te, că din răutate în mâinile prigonitorilor ai fost dat;
Bucură-te, că pe drumul exilului, Domnul cel Milostiv suferinţele ţi-a scurtat;
Bucură-le, că prin milostivirea sa, mucenicie ai luat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 8

Vestea despre sfârşitul tău pământesc pe poporul cel dreptcredincios l-a îndurerat. De aceea, şi noi, cinstind sfântă pătimirea ta cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 8

Cei care au uneltit şi vremelnic de moartea ta s-au bucurat osândă asupra capului lor au adunat. Iar, noi, smeriţii, îţi cântăm cu bucurie aşa:
Bucură-te, neînfricat şi adevărat arhiereu al Domnului Hristos;
Bucură-te, stâlp al Bisericii Ortodoxe prea luminos;
Bucură-te, că viclenia vrăjmaşilor Adevărului o ai vădit;
Bucură-te, că de sfatul cel nedrept ai fost osândit;
Bucură-te, că de răii uneltitori ai fost chinuit;
Bucură-te, că în faţa hulitorilor de Dumnezeu ai rămas neclintit;
Bucură-te, că pe păgâni cu rugăciuni de foc i-ai biruit;
Bucură-te, că toată slava cea deşartă întru nimic o ai socotit;
Bucură-te, că toate ispitele şi batjocurile cu smerenia le-ai biruit;
Bucură-te, că şi bolnav fiind, în temniţă prin rugăciuni te-ai întărit;
Bucură-te, că smulgându-ţi părul şi barba, păgânii te-au mucenicit;

Bucură-te, că nevinovat fiind, după pilda Mântuitorului ai suferit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 9

În chinuri cumplite sfârşit mucenicesc ai primit, apoi în apele râului fiind azvârlit, Sfinte părinte ierarhe Antim, cununa muceniciei ai primit, pentru care cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 9

Adevărul morţii tale martirice, neamul nostru cel creştinesc duhovniceşte l-a înălţat şi către cunoaşterea şi cinstirea lui Dumnezeu l-a îndemnat, iar pilda muceniciei tale în toată lumea s-a arătat, pentru aceasta noi îi cântăm lui Dumnezeu aşa:
Bucură-te, lauda creştinilor şi podoaba cea aleasă a arhiereilor;
Bucură-te, bucuria tainică a tuturor rugătorilor;
Bucură-te, că suferinţele tale şi pe sfetnicii Domnitorului i-au îngrozit;
Bucură-te, că mărturia chinurilor tale adevărul muceniciei a adeverit;
Bucură-te, că prin moartea ta, sângele tău pământul Ţării noastre l-a sfinţit;
Bucură-te, că noi cei nevrednici şi cu totul smeriţi, te iubim;
Bucură-te, că toate faptele tale, sfinte ierarhe şi martir, le mărturisim;
Bucură-te, că prin mijlocirile tale, Mănăstirea Antim duhovniceşte a rodit;
Bucură-te, că prin rugăciunile tale sfinte, cei necredincioşi s-au îmblânzit;
Bucură-te, că în sfânta mănăstire a ta, prin ocrotirea PreaSfintei Fecioare şi a tuturor Sfinţilor, potrivniciile vremurilor s-au biruit;
Bucură-te, că toate uneltirile celui rău s-au surpat;
Bucură-te, că în mănăstirea ta, izvor de minune ai arătat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 10

Viaţa şi faptele tale sfinte, pe toţi creştinii i-a ajutat, iar noi, Sfinte ierarhe şi părinte Antim, bucurându-ne de acestea cântăm împăratului Hristos: ***Aliluia!***

Icosul 10

Toate minunile şi lucrările tale sfinte, în nevoi şi în ispite ne întăresc, pentru care, cu smerenie te lăudăm, zicând unele ca acestea:
Bucură-te, prea înţelept ierarh şi părinte, cunoscător al doxologiilor cereşti;
Bucură-te, că prin darul şi lucrarea mâinilor tale, meşteşugite podoabe bisericeşti ai făcut şi Mănăstirii le-ai dăruit;
Bucură-te, lucrător neobosit de slove şi cărţi bisericeşti;
Bucură-te, păstrător luminat de comori duhovniceşti;
Bucură-te, adânc mare şi iscusit tâlcuitor de învăţături dumnezeieşti;

Bucură-te, strălucit sculptor, pictor, caligraf, xilograf şi creator de armonii;
Bucură-te, cel ce ai scris în mod cu totul luminat nemuritoarele Didahii;
Bucură-te, iubitor mult înţelepţit al strămoşescului nostru grai;
Bucură-te, închinător în Duh şi Adevăr şi locuitor prea fericit în Rai;
Bucură-te, că ai lăsat legământ de milostivire şi ajutor în nevoi pentru poporul tău;
Bucură-te, că ai poruncit să binevestim neîncetat Cuvântul lui Dumnezeu;
Bucură-te, că pildă de slujire orfanilor şi nevoiaşilor în Mănăstirea ta te-ai arătat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 11

Învăţăturile şi cuvintele tale sfinţitoare strălucesc peste veacuri ca diamantele, ierarhe părinte Antim, şi ne îndeamnă să cântăm cu toţi sfinţii: ***Aliluia!***

Icosul 11

Din dragostea fierbinte către aproapele, toate lucrările tale sfinte le-ai arătat. Iar prin sfârşitul tău mucenicesc, turma păstorită de tine Mântuitorului Hristos ai încredinţat-o, pentru care cu zdrobire de inimă îţi cântăm:
Bucură-te, prea luminate şi neobosite ierarh al Domnului Hristos;
Bucură-te, martir cu îndrăzneală sfântă la tronul cel luminos;
Bucură-te, că sufletele noastre de sfânt grumazul tău le-ai atârnat;
Bucură-te, că acestea sunt cuvintele tale pe care noi cu evlavie le păstrăm;
Bucură-te, că şi în rugăciuni tainice, noi jertfa ta o binecuvântăm;
Bucură-te, că poruncile tale cu umilinţă nespusă noi smeriţii le cercetăm;
Bucură-te, că în necazuri, griji şi pătimiri cu rugăciunile tale răbdăm;
Bucură-te, că în mare taină, rugul cel necuprins şi lanţul cel sfânt le păstrăm;
Bucură-te, că atunci când slăbim, pentru întărire, la tine alergăm;
Bucură-te, că greşelile noastre cu rugăciunile tale le îndreptăm;
Bucură-te, că la tine, părinte ierarhe, după Dumnezeu cel în Treime slăvit şi Maica Preacurată, ca la toţi sfinţii ne rugăm;
Bucură-te, că în mare sfială şi cutremur, cu binecuviinţă te lăudăm;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 12

Pentru toate ostenelile, ştiute şi neştiute, văzute şi nevăzute, înţelese şi neînţelese, tăinuite şi descoperite, Domnul Atotţiitorul cu mare cinste te-a proslăvit şi cu darul muceniciei te-a încununat, cântându-i cu toţi sfinţii neîncetat: ***Aliluia!***

Icosul 12

Intrat în inimile noastre slabe, dar temătoare de Dumnezeu, săpat adânc cu litere de foc dumnezeiesc în conştiinţele noastre cutremurate de măreţia jertfei tale arhiereşti şi mucenicești, noi îţi cântăm această cântare duhovnicească:
Bucură-te, că a ta arhierie mucenicește, în mare cinste, ai sfârşit;
Bucură-te, că turma cea încredinţată ţie către cele cereşti ai povăţuit;
Bucură-te, adevăratule păstor, celor năpăstuiţi ajutător;
Bucură-te, că lupta cea dreaptă şi bună ai dat-o pildă tuturor;
Bucură-te, că marilor ierarhi cu sfinţenia le-ai urmat;
Bucură-te, că Însuşi Mântuitorul Hristos te-a încununat;
Bucură-te, că prin viaţa ta sfântă pe toţi ierarhii i-ai luminat;
Bucură-te, că înfricoşată pildă de slujire le-ai lăsat;
Bucură-te, că pe cei mândrii cu totul i-ai ruşinat;
Bucură-te, că pe cei smeriţi cu inima în toate împrejurările i-ai apărat;
Bucură-te, că şi pe Sfântul martir Constantin Brâncoveanul bărbăţia sfinţeniei l-ai învăţat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 13 (de trei ori)
O, fericite părinte, ierarh şi martir Antim, te rugăm cu umilinţă şi cu zdrobire de inimă, ascultă rugăciunile noastre şi cere-I Domnului cel Milostiv şi Mult Îndurat să dăruiască Bisericii Sale, întărire şi neclintire până la sfârşitul veacurilor, iar nouă păcătoşilor şi nevrednicilor săi robi să ne dăruiască iertare de păcate şi bogată mila ca împreună cu tine şi cu toţi sfinţii să-i cântăm: ***Aliluia!***

Apoi se zice iarăşi:

Icosul 1
Toţi credincioşii dreptslăvitori cunoscându-te ca pe un păstor neînfricat şi chivernisitor de taine luminat, cu smerită evlavie te lăudăm:
Bucură-te, că numele Sfântului apostol Andrei l-ai purtat;
Bucură-te, că toţi cei oropsiţi şi părăsiţi la tine adăpost au aflat;
Bucură-te, că mitropolit de un alt sfânt mare mucenic ai fost numit;
Bucură-te, că în scaunul arhieresc în încercări ai rămas neclintit;
Bucură-te, că la înscăunarea ta în limba noastră românească ai vorbit;
Bucură-te, că pe toţi cei îndureraţi şi suferinzi tu i-ai ocrotit;
Bucură-te, că tu însuţi scăpat din robie pe cei robiţi i-ai miluit;
Bucură-te, că pe cei împotrivitori întotdeauna i-ai ruşinat;
Bucură-te, că pe păgâni şi pe cei lacomi de bogăţii i-ai mustrat;
Bucură-te, că porunca Mântuitorului de a iubi toate neamurile ai împlinit;
Bucură-te, că prin smerenie, pe cele prea înalte le-ai dobândit;

Bucură-te, că toţi talanţii duhovniceşti cu priceperea i-ai neguţătorit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 1

Apărătorul tuturor celor săraci, flămânzi şi goi, te-ai arătat Sfinte ierarhe martire, ţie ca unui părinte prea cuvios şi înţelepţit de PreaSfânta Treime aducem din inimă umilită, această puţină rugăciune, zicând: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!***

După aceea zicem această:

Rugăciune

Sfinte al lui Dumnezeu, ierarh şi martir, părinte Antime, care, trăind pe pământ toate neputinţele şi ispitele, cu darul lui Dumnezeu le-ai biruit; roagă-te neîncetat şi pentru noi nevrednicii, neputincioşii şi păcătoşii, ca să primim îndelungă răbdare, dreaptă socotinţă, dragoste nefăţarnică şi lucrătoare, credinţă neclintită şi drept slăvitoare, nădejde tare, statornicie în toate încercările şi neclintită mărturisire a credinţei ortodoxe.

Te rugăm, smeriţi, Sfinte ierarhe părinte Antime, cere-I Mântuitorului Hristos la tronul căruia a-i aflat sfântă îndrăzneală ca să trimită şi asupra noastră darul sfinţeniei întărindu-ne în gând, în cuvânt şi în virtuţi, spre slava veşnică a numelui tău cel sfânt.

Să ne ajute a sluji pe aproapele nostru în toată vremea, spre mântuirea sufletelor noastre, cu puterea, cu lucrarea şi cu harul PreaSfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, acum şi pururea şi în veacul vecilor.

Amin!

Acatistul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul (text şi audio)

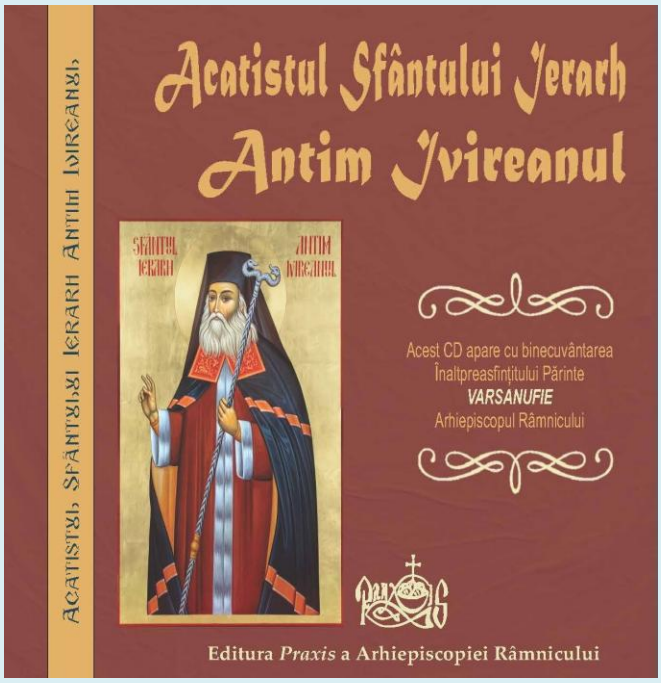

21 Octombrie 2016 - Acatistul Sfântului ierarh Antim Ivireanul, a apărut cu binecuvântarea Înaltpreasfinţitului părinte Varsanufie, arhiepiscopul Râmnicului, la Editura Praxis, este interpretat de către Protosinghel Meletie Ţurcanu, eclesiarh al Catedralei Arhiepiscopale „Sfântul Nicolae” din Râmnicu-Vâlcea.

http://arhiepiscopiaramnicului.ro/audio/audio-acatistul-sfantului-ierarh-martir-antim-ivireanul

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !
Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie !

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti, şi toate le implineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată intinăciunea, şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.
Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi;
Doamne, curăţeşte păcatele noastre;
Stăpâne, iartă fărădelegile noastre;
Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !
Doamne, miluieşte !

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Doamne, miluieşte-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte pe noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Uşa milostivirii deschide-o nouă,binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Crezul

Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atoţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.
Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.
Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.S-a pogorât din ceruri Şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara Şi S-a făcut om.
Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont, Şi a pătimit şi S-a îngropat.
Şi a înviat a treia zi după Scripturi .
Şi S-a suit la ceruri şi Şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, A cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.
Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, care din Tatăl purcede,
Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, care a grăit prin prooroci.
Întru-una Sfântă Sobornicească şi apostolească Biserică,
Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor,
Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie. Amin !

***

Condacul 1

Ţie, Sfinte părinte ierarhe Antim, ca unui ales păstor duhovnicesc al Ţării Româneşti, mare apărător al tuturor celor săraci, luminător al credincioşilor şi următor al Pătimirilor Domnului, îţi aducem din inimă aceste smerite laude, cu dragoste cântând: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!***

Icosul 1

Toţi credincioşii dreptmăritori, cunoscându-te ca pe un păstor neînfricat şi bun chivernisitor al dumnezeieştilor Taine, cu smerită evlavie te laudă aşa:
Bucură-te, că numele Sfântului apostol Andrei mai înainte de călugărie l-ai purtat;
Bucură-te, că toţi cei oropsiţi şi părăsiţi, la tine adăpost au aflat;
Bucură-te, că în scaun de mitropolit de un alt sfânt mucenic ai fost numit;
Bucură-te, că în grele încercări ai rămas neclintit;
Bucură-te, că la înscăunarea ta în limba română ai predicat;
Bucură-te, că pe toţi cei îndureraţi şi suferinzi i-ai ajutat;

Bucură-te, că tu însuţi, izbăvit, pe cei robiţi de patimi i-ai miluit;
Bucură-te, că porunca Mântuitorului de a iubi toate neamurile o ai împlinit;
Bucură-te, că pe potrivnicii faptelor bune întotdeauna i-ai ruşinat;
Bucură-te, că pe cei lacomi de bogăţii lumeşti i-ai mustrat;
Bucură-te, că, prin smerenie, pe cele de sus le-ai dobândit;
Bucură-te, că toţi talanţii duhovniceşti cu înţelepciune i-ai înmulţit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 2

Ca un diamant duhovnicesc în grădina Ortodoxiei româneşti ai răsărit, iar acum ai adus rod în Biserica biruitoare a Dumnezeului Celui în Treime închinat, căruia, împreună cu toţi Sfinţii, Îi cânţi: ***Aliluia!***

Icosul 2

Dreapta credinţă prin Sfântul Botez ai primit-o, ajungând pentru Biserica lui Hristos stâlp neclintit al mărturisirii, pentru care noi toţi îţi cântăm:
Bucură-te, cel ales de Dumnezeu şi cu daruri împodobit;
Bucură-te, că prin harul lui Hristos mintea ţi-ai sfinţit;
Bucură-te, că prin tine Mântuitorul în multe graiuri a vorbit;
Bucură-te, că prin tine în multe mănăstiri darul scrisului a strălucit;
Bucură-te, că şi pământul ţării noastre cu gândul tău curat l-ai făcut a rodi;
Bucură-te, că dreptei credinţe cu multă râvnă ai dorit a sluji;
Bucură-te, că învăţăturile eretice nu le-ai primit;
Bucură-te, că toate cursele şi ispitele demonilor cu puterea Crucii le-ai biruit;
Bucură-te, că împotriva obiceiurilor păgâneşti neobosit ai luptat;
Bucură-te, că iscusit pescar de oameni, întru smerenia ascultării, te-ai arătat;
Bucură-te, că pământul tău natal, Georgia, Sfânta Evanghelie tipărită de ucenicii tăi români a primit;
Bucură-te, că pentru apărarea dreptei credinţe mult ai pătimit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 3

Viaţa ta cu totul îmbunătăţită, Sfinte ierarhe şi mucenice Antim, mult a strălucit, până departe vestindu-se; de aceea, te rugăm: Primeşte de la noi această puţină rugăciune, ducând-o la Tronul lui Dumnezeu, unde ai fost primit, cântând: ***Aliluia!***

Icosul 3

Sfântul mucenic Constantin Vodă Brâncoveanu, în Ţara Românească te-a chemat, iar poporul, simţind harul tău, îndată te-a urmat, pentru care şi noi îţi cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, minte prea luminată şi cu totul curăţită de patimile omeneşti;
Bucură-te, împreună slujitor cu cetele îngereşti;
Bucură-te, vrednicule împlinitor al sfintelor nevoinţe;
Bucură-te, suflet pecetluit cu aurul curat al dreptei credinţe;
Bucură-te, că inima ta a devenit comoară de daruri duhovniceşti;
Bucură-te, minte pătrunzătoare a tainelor cereşti;
Bucură-te, că Sfintele Scripturi toată viaţa le-ai cercetat;
Bucură-te, că de dumnezeieşti descoperiri adeseori te-ai bucurat;
Bucură-te, că prin tainica şi nebiruita putere a rugăciunii, multe suflete ai mântuit;
Bucură-te, podoabă aleasă, plină de mireasma Duhului, cea de negrăit;
Bucură-te, că în Dumnezeu nădăjduind, orice necazuri şi primejdii ai răbdat;
Bucură-te, că în toate încercările Hristos pavăză ţi S-a arătat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 4

Deprins fiind tu încă din tânără vârstă cu greutăţile vieţii în robie, mai apoi ai luat pe umeri Crucea nevoinţei monahale, cu asprimile şi rânduielile ei, dar te-ai întărit, rugându-te în Duh şi Adevăr, şi cântai lui Dumnezeu cu bucurie: ***Aliluia!***

Icosul 4

Mulţi dintre păstoriţii tăi de lumina slujirii tale s-au lăsat călăuziţi, iar clevetitorii, în sărăcia cugetării lor, au amuţit. Pentru aceasta, cu umilinţă, te rugăm, primeşte de la noi aceste cântări:
Bucură-te, păstorule mult luminat al turmei Domnului Hristos;
Bucură-te, că pe cei nevinovaţi din mâinile vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi i-ai scos;
Bucură-te, că dezbinările şi ereziile le-ai surpat;
Bucură-te, că primejdiile şi uneltirile nu te-au înfricoşat;
Bucură-te, că mai mult decât orice, sfinţenia Adevărului ai iubit;
Bucură-te, că numai lui Dumnezeu în Treime cu vrednicie I-ai slujit;
Bucură-te, că prin aceasta cu marii nevoitori te-ai asemănat;
Bucură-te, că pe cei potrivnici şi înrăiţi, după dreptate i-ai mustrat;
Bucură-te, că prin pilda ta înaltă ne-ai îmbărbătat pe toţi;
Bucură-te, că pe noi, cei întunecaţi cu păcatele, la lumina vieţii ne scoţi;
Bucură-te, că şi pe cei de alte credinţe cu milă i-ai cercetat;
Bucură-te, că învăţăturile greşite cu dragoste le-ai îndreptat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 5

Chemând lângă tine pe toţi creştinii dreptmăritori, de slujirea ta, sfinte, aceştia s-au bucurat; iar noi, pătrunşi de sfânt fior, cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 5

Cu totul luminat ca o făclie în sfeşnic te-ai arătat, părinte ierarhe, pe toţi îndemnându-i la credinţa curată, pentru care şi noi cu umilinţă îţi aducem laudele acestea:
Bucură-te, că şi prin tine, sfinte, dreapta credinţă s-a arătat;
Bucură-te, că oile cele cuvântătoare în tine au avut păstor adevărat;
Bucură-te, că şi patriarhul Ciprian te-a recunoscut ca pe un vas ales de Dumnezeu;
Bucură-te, că rugul aprins al rugăciunilor către Hristos nu s-a stins în mănăstirea ce poartă numele tău;
Bucură-te, că toate uneltirile celui viclean le-ai biruit;
Bucură-te, că pe slujitorii Sfântului Altar la sfinţenie i-ai povăţuit;
Bucură-te, că pe cei iubitori de rugăciune curată şi neîncetată, tu îi călăuzeşti;
Bucură-te, că, pentru cei smeriţi, taine negrăite spre folos rosteşti;
Bucură-te, că toţi din izvorul cuvintelor tale s-au adăpat;
Bucură-te, că, spre rugăciunea inimii şi lucrarea lăuntrică, pe toţi i-ai îndemnat;
Bucură-te, adânc şi smerit slujitor al Sfintei Liturghii cereşti;
Bucură-te, că tu cu Sfinţii Îngeri împreună slujeşti;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 6

Pe vrăjmaşii Adevărului celui descoperit de Sus, cu sfinţenia şi înţelepciunea vieţii tale i-ai înfruntat, iar domnul Ţării Româneşti, de tine fiind întărit în dreapta credinţă, cânta lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 6

Din dumnezeiască iconomie, la Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu, cuvintele şi evlavia ta răsunet curat au aflat, când în scaunul Mitropoliei Ţării Româneşti ai fost adus, iar credincioşii cu bucurie ţi-au cântat:
Bucură-te, că tot poporul binecredincios, aflând vestea înscăunării tale, mult s-a bucurat;
Bucură-te, că pe toţi, cu sfântă şi arhierească grijă, i-ai binecuvântat;
Bucură-te, că mitropolit mult iubit de păstoriţii tăi ai rămas;
Bucură-te, că şi pe cei şovăielnici şi nepricepuţi, la credinţa ortodoxă i-ai atras
Bucură-te, că, în cuvinte de foc, dumnezeieşte i-ai îmbărbătat
Bucură-te, că şi învăţăturile bisericeşti în chip strălucit propovăduindu-le, neînfricat le-ai apărat;
Bucură-te, arhiereu prea înţelept, de Dumnezeu ajutat totdeauna;
Bucură-te, că glasul tău ca un sunet plăcut a răsunat întruna;
Bucură-te, că preoţii smeriţi cu adevărat te-au iubit şi ţi-au urmat;
Bucură-te, că la apărarea sfintei Ortodoxii pe toţi credincioşii i-ai chemat;
Bucură-te, că pe vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi i-ai surpat;

Bucură-te, că pe creştinii dreptmăritori şi smeriţi mult i-ai mângâiat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 7

Cu sfinţenie şi înţeleaptă râvnă propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, turma cea duhovnicească ai adăpat-o şi Adevărului totdeauna slujind, i-ai învăţat pe toţi să cânte lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 7

Din scaunul arhieresc fiind îndepărtat, ca oarecând Sfântul Ioan Gură de Aur, temniţă şi surghiun ai suferit, Sfinte Antim, prin uneltirile celor fără de lege. De acestea toate noi amintindu-ne, cu zdrobire de inimă neîncetat îţi cântăm:
Bucură-te, al Sfintei Treimi vas ales, cu virtuţi împodobit;
Bucură-te, că prin chinuri mucenicești smerenie desăvârşită ai dovedit;
Bucură-te, că nedreaptă osândă ai răbdat;
Bucură-te, că mânia vrăjmaşilor ai înfruntat;
Bucură-te, că, întemniţat fiind, te aflai în rugăciune neîncetată;
Bucură-te, că, în suferinţă, îngerii Domnului te-au mângâiat îndată;
Bucură-te, că Pronia cerească prin tine s-a arătat;
Bucură-te, arhiereu de trei ori strălucit şi slujitor nebiruit al Marelui Împărat;
Bucură-te, că pe toate cele trecătoare, le-ai socotit deşertăciuni neîntemeiate;
Bucură-te, că în mâinile prigonitorilor ai fost predat din răutate;
Bucură-te, că pe drumul exilului Domnul cel Milostiv suferinţele ţi-a scurtat;
Bucură-te, că, prin pătimirea pentru credinţă şi neamul nostru, cununa slavei în cer ai luat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 8

Vestea despre sfârşitul tău pământesc pe poporul cel drept-credincios l-a îndurerat atunci, dar mai slăvit ocrotitor eşti acum, prin neîncetatele rugăciuni către Hristos pentru noi. Drept aceea, cinstim sfântă pătimirea ta, cântând lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 8

Cei care au uneltit şi vremelnic, de moartea ta s-au bucurat, osândă asupra capului lor şi-au agonisit, iar noi, smeriţii, cu bucurie îţi cântăm aşa:
Bucură-te, neînfricat şi adevărat arhiereu al Domnului Hristos;
Bucură-te, stâlp al Bisericii Ortodoxe prea luminos;
Bucură-te, că viclenia vrăjmaşilor Adevărului o ai vădit;
Bucură-te, că de sfatul cel nedrept ai fost osândit;

Bucură-te, că de uneltitorii cei răi ai fost chinuit cu cruzime;
Bucură-te, că în faţa hulitorilor de Dumnezeu ai mărturisit neclintit pe Preasfânta Treime;
Bucură-te, că pe păgâni cu rugăciunile de foc i-ai spăimântat;
Bucură-te, că toate ispitele şi batjocurile cu smerenie le-ai răbdat;
Bucură-te, că şi bolnav fiind în temniţă, prin rugăciuni te-ai întărit;
Bucură-te, că toată slava cea deşartă întru nimic o ai socotit;
Bucură-te, că, smulgându-ţi părul şi barba, nelegiuiţii te-au ucis mişeleşte;
Bucură-te, că, nevinovat fiind, după pilda Mântuitorului ai suferit mucenicește;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 9

În chinuri cumplite sfârşit mucenicesc ai luat, apoi, în grabă călăii sub apă te-au tăinuit, Sfinte părinte ierarhe Antim, şi astfel cunună de biruinţă ai dobândit în ceruri şi cinstire pe pământ, pentru care cântăm lui Dumnezeu: ***Aliluia!***

Icosul 9

Adevărul morţii tale martirice, neamul nostru cel creştinesc, duhovniceşte tâlcuindu-l, a fost călăuzit către cunoaşterea şi cinstirea lui Dumnezeu, iar pilda muceniciei tale în toată lumea propovăduindu-se, ne îndeamnă să-ţi cântăm:
Bucură-te, lauda creştinilor şi podoaba cea aleasă a arhiereilor;
Bucură-te, lumină tainică a tuturor rugătorilor;
Bucură-te, că suferinţele tale şi pe sfetnicii voievodului i-au îngrozit;
Bucură-te, că mărturia chinurilor tale adevărul muceniciei a adeverit;
Bucură-te, că noi, cei nevrednici, cu smerenie te cinstim;
Bucură-te, că toate faptele tale, izvorâte din iubire milostivă, noi le mărturisim;
Bucură-te, că, prin osteneli şi sudori, pământul Patriei noastre l-ai sfinţit;
Bucură-te, că, prin mijlocirile tale, mănăstirea ta duhovniceşte a rodit;
Bucură-te, că toate uneltirile celui rău, ridicate asupra ei, s-au surpat;
Bucură-te, că a ta Sfântă Mănăstire izvor duhovnicesc în mijlocul cetăţii s-a arătat;
Bucură-te, că prin sfintele tale rugăciuni cei necredincioşi s-au îmblânzit;
Bucură-te, că în ctitoria ta, prin ocrotirea tuturor sfinţilor, vitregiile vremurilor s-au biruit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 10

Viaţa şi faptele tale cele sfinte pe toţi creştinii duhovniceşte i-au ajutat, iar noi, Sfinte ierarhe şi părinte Antim, bucurându-ne de acestea, Împăratului Hristos cântăm: ***Aliluia!***

Icosul 10

Viaţa ta cea minunată, pilda slujirii tale smerite şi pătimirea ta plină de răbdare ne întăresc acum pe noi, cei aflaţi în necazuri, în ispite, în boli şi în primejdii; drept aceea, cu smerenie te rugăm, zicând unele ca acestea:
Bucură-te, prea înţelept ierarh şi părinte, cunoscător al laudelor cereşti;
Bucură-te, păstrător de comori duhovniceşti;
Bucură-te, că dumnezeiasca Scriptură, prin didahiile tale, iscusit ai tâlcuit-o;
Bucură-te, că, prin lucrarea mâinilor tale, Mănăstirea tuturor Sfinţilor ai împodobit-o;
Bucură-te, al stâlpilor bisericii sculptor neasemuit;
Bucură-te, iconar care ai zugrăvit frumuseţea chipului omenesc îndumnezeit;
Bucură-te, iubitorule prea înţelept al strămoşescului nostru grai;
Bucură-te, închinător în Duh şi Adevăr şi locuitor prea fericit în Rai;
Bucură-te, că, prin răbdarea ta, slove prea frumoase, în lemn şi în piatră ai încrustat;
Bucură-te, cântăreţule cu dulce glas şi mult ascultat;
Bucură-te, că ai lăsat ctitoriei tale Aşezământ de milostivire către cei săraci;
Bucură-te, că ai poruncit să binevestim neîncetat cuvântul lui Dumnezeu;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 11

Învăţăturile şi cuvintele tale sfinţitoare peste veacuri strălucesc, asemenea diamantelor, Sfinte părinte ierarhe Antim, şi ne îndeamnă pururea să cântăm cu toţi Sfinţii: ***Aliluia!***

Icosul 11

Toate lucrările tale în lume le-ai arătat ca izvorând, sfinte, din dragoste fierbinte pentru Dumnezeu şi pentru aproapele, iar prin sfârşitul tău mucenicesc, turma păstorită de tine Mântuitorului Hristos ai încredinţat-o, pentru care, cu zdrobire de inimă, îţi cântăm aşa:
Bucură-te, prea luminat şi neobosit ierarh al Domnului Hristos;
Bucură-te, martir cu îndrăzneală sfântă la Tronul cel luminos;
Bucură-te, că sufletele noastre de sfinţit omoforul tău le-ai atârnat;
Bucură-te, că noi cuvintele tale cu evlavie le-am păstrat;
Bucură-te, că poruncile tale cu umilinţă nespusă noi le cercetăm;
Bucură-te, că şi în rugăciuni tainice, noi jertfa ta o lăudăm;
Bucură-te, că, în necazuri şi rele pătimiri, prin rugăciunile tale primim puterea de a suferi;
Bucură-te, că, în chip tainic, rugul cel nestins al rugăciunii va dăinui;
Bucură-te, că, dacă slăbim în luptă, alergăm la tine, sfinte;

Bucură-te, că în ceasul nedumeririlor, ne luminezi la minte;
Bucură-te, cel ce îndemni pe toţi la îndreptare;
Bucură-te, că ai ajuns la dumnezeiasca asemănare;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 12

Pentru toate ostenelile ştiute şi neştiute, pentru nevoinţele cele de taină sau descoperite, Domnul Dumnezeu Atotţiitorul, cu mare cinste te-a prea mărit şi cu darul muceniciei te-a încununat, iar acum cu toţi Sfinţii cânţi neîncetat: ***Aliluia!***

Icosul 12

Tu, sfinte, cu conştiinţă temătoare de Dumnezeu ai săpat adânc, cu litere de foc dumnezeiesc, în inimile noastre, numele lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul; iar acum, cu sufletele înfiorate de măreţia jertfei tale arhiereşti şi muceniceşti, cântăm ţie cântare duhovnicească aşa:
Bucură-te, că a ta arhierie muceniceşte şi în mare cinste ai săvârşit-o;
Bucură-te, că turma cea încredinţată ţie, către cele cereşti ai povăţuit-o;
Bucură-te, adevăratule păstor sufletesc şi al celor năpăstuiţi ajutător;
Bucură-te, că a ta luptă dreaptă şi bună ai dat-o pildă tuturor;
Bucură-te, că Însuşi Mântuitorului Hristos următor te-ai arătat;
Bucură-te, că şi marilor ierarhi cu sfinţenia le-ai urmat;
Bucură-te, că prin viaţa ta sfântă i-ai luminat pe toţi arhiereii de după tine;
Bucură-te, că aleasă pildă de slujire sfântă şi de dragoste jertfelnică ai dat neamurilor creştine;
Bucură-te, că Biserica dreptslăvitoare de pretutindeni a fost sprijinită de a ta bunăvoinţă;
Bucură-te, că ortodocşii de limbă greacă, arabă şi georgiană îţi datorează recunoştinţă;
Bucură-te, că şi în Ardealul mult încercat, dreapta credinţă o ai apărat;
Bucură-te, că şi pe Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu curajul muceniciei l-ai învăţat;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 13 (de trei ori)

O, Sfinte părinte, ierarhe şi mucenice Antim, primeşte de la noi aceste laude şi cere Mântuitorului Hristos cel Preamilostiv să dăruiască Bisericii Sale întărire şi neclintire în dreapta credinţă, iar nouă, nevrednicilor Săi robi, să ne dăruiască iertare de păcate şi sporire în toate faptele cele bune, ca, mântuindu-ne, împreună cu tine şi cu toţi Sfinţii, să-I cântăm: ***Aliluia!***

Şi iarăşi se zice:

Icosul 1

Toţi credincioşii dreptmăritori, cunoscându-te ca pe un păstor neînfricat şi bun chivernisitor al dumnezeieştilor Taine, cu smerită evlavie te laudă aşa:
Bucură-te, că numele Sfântului apostol Andrei mai înainte de călugărie l-ai purtat;
Bucură-te, că toţi cei oropsiţi şi părăsiţi, la tine adăpost au aflat;
Bucură-te, că în scaun de mitropolit de un alt sfânt mucenic ai fost numit;
Bucură-te, că în grele încercări ai rămas neclintit;
Bucură-te, că la înscăunarea ta în limba română ai predicat;
Bucură-te, că pe toţi cei îndureraţi şi suferinzi i-ai ajutat;
Bucură-te, că tu însuţi, izbăvit, pe cei robiţi de patimi i-ai miluit;
Bucură-te, că porunca Mântuitorului de a iubi toate neamurile o ai împlinit;
Bucură-te, că pe potrivnicii faptelor bune întotdeauna i-ai ruşinat;
Bucură-te, că pe cei lacomi de bogăţii lumeşti i-ai mustrat;
Bucură-te, că, prin smerenie, pe cele de sus le-ai dobândit;
Bucură-te, că toţi talanţii duhovniceşti cu înţelepciune i-ai înmulţit;
Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!

Condacul 1

Ţie, Sfinte părinte ierarhe Antim, ca unui ales păstor duhovnicesc al Ţării Româneşti, mare apărător al tuturor celor săraci, luminător al credincioşilor şi următor al Pătimirilor Domnului, îţi aducem din inimă aceste smerite laude, cu dragoste cântând: ***Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim, mucenice al lui Hristos!***

Apoi rostim această:

Rugăciune

O, Sfinte al lui Dumnezeu, ierarhe şi mucenice Antim, care pe pământ toate necazurile şi ispitele de la cel rău, cu darul lui Dumnezeu, le-ai biruit, roagă-te neîncetat şi pentru noi nevrednicii şi păcătoşii, ca să primim, prin rugăciunile tale, daruri duhovniceşti: puterea de a ne vedea păcatele, dezlegare de greşeli prin mărturisire curată, vreme de pocăinţă cu lacrimi, răbdarea necazurilor ce vin asupra noastră din pricina nevredniciei noastre, puterea de a ierta pe cei ce ne-au greşit, voinţă neîndoplecată de a lupta cu păcatul, îndelungă răbdare în încercările trimise de Dumnezeu spre folosul nostru, rugăciune curată întru trezvia minţii, discernământ al gândurilor, deosebirea duhurilor, nefăţarnică smerenie şi, mai ales, sporire în credinţă, în nădejde şi în dragoste către Dumnezeu, către toţi semenii noştri şi către toată făptura.

Cu negrăite suspinuri te rugăm: Sfinte părinte Antim, cere-I Mântuitorului Hristos, înaintea Căruia ai aflat sfântă îndrăznire, să trimită şi asupra noastră harul Său cel curăţitor, luminător şi sfinţitor, ca, întărindu-ne în gând, în cuvânt şi în faptă, să ne ajute a sluji lui Dumnezeu şi aproapelui nostru în toată vremea, spre mântuirea sufletelor noastre, ca şi prin noi nevrednicii să fie slăvit şi închinat numele Preasfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi: al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Notă: Acest acatist este varianta publicată cu binecuvântarea PF părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Pe viitor lucrarea va suferi modificări datorită noilor informații descoperite despre Sfântul Antim Ivireanul.

Sursa: **http://manastireaantim.ro/acatistul/**

Rugăciune către Maica Domnului a Sfântului Antim Ivireanul

Stăpână de Dumnezeu Născătoare, Împărăteasa cerului şi a pământului, cinstea şi slava creştinilor, ceea ce eşti mai înaltă decât cerurile şi mai curată decât soarele, Fecioară prea lăudată, nădejdea celor păcătoşi şi liniştea celor loviţi de valurile vieţii, caută asupra poporului tău, vezi moştenirea ta, nu ne lăsa pe noi, păcătoşii, ci ne păzeşte şi ne scapă de vicleşugurile diavolului, că ne-au împresurat întristările, nevoile şi răutăţile.

Dă-ne mână de ajutor, Fecioară, că pierim. Îndură-te de noi, că pe tine te avem ajutătoare şi la tine nădăjduim să-L îmblânzeşti pe Fiul tău cu rugăciunile tale prea puternice şi nebiruite, ca să-Şi întoarcă spre noi mila Sa cea bogată. Şi pe toţi să ne învrednicească a ne păstra viaţa cinstită şi fără de prihană, pentru ca noi cu o gură şi cu o inimă pe El pururea să-L mărim, iar ţie să-ţi zicem: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine!". Amin.

Imnografie

Troparul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești: Sfinte părinte ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori şi învăţători turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe care roagă-L, Sfinte părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce cu dragoste săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Tropar, glasul al 3-lea: Sfinte părinte ierarhe Antim, după vrednicie ai fost rânduit păstor şi învăţător turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe care roagă-L, Sfinte părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Condacul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești, glasul al 3-lea: În ţara noastră sfinţitor te-ai arătat, sfinte ierarhe. Că Evanghelia lui Hristos cu râvnă o ai împlinit, pe poporul cel credincios l-ai lumi-nat, lăcaşuri Sfintei Treimi ai ridicat, sufletul ţi-ai pus pentru turma lui Hristos. Pentru aceasta te-ai încununat de la Hristos Dumnezeu cu daruri netrecătoare.

Icosul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești: Pe ierarhul Domnului, cel ales de Dumnezeu mai înainte de naşterea sa, pe Antim cel prea sfinţit care a mângâiat şi a întărit inimile credincioşilor cu înţe-lepciunea dreptei credinţe, acum să-l lăudăm. Că s-a arătat grabnic ajutător al celor necăjiţi şi

îndreptător al celor rătăciţi în neştiinţă şi-n păcate, aducându-se lui Hristos Dumnezeul nostru jertfă curată şi bine primită. Pentru aceasta şi Biserica îl cinsteşte ca pe un bun păstor şi cald mijlocitor la Tronul cel dumnezeiesc.

(Video) Troparul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești - Interpret: Otilia Simeria:
https://doxologia.ro/tropare/video-sfantul-ierarh-martir-antim-ivireanul-mitropolitul-tarii-romanesti-tropar

Viaţa şi nevoinţele Sfântului Antim Ivireanul

Cel mai învăţat şi mai talentat mitropolit care a stat vreodată pe scaunul mitropoliei Ţării Româneşti (*1. N. Cartojan, Istoria literaturii române vechi, vol. III, Bucureşti, 1945, p. 219; Antim Ivireanul, Opere, ediţie critică şi studiu introductiv de Gabriel Ştrempel, Bucureşti, 1972, p. V.*) ***bărbat de cinste, evlavios şi împodobit cu virtuţile ce se potrivesc cu vrednicia arhierească, Antim Ivireanul a rămas o icoană înconjurată cu evlavie şi cu recunoştinţă pentru tot ce a înfăptuit în ţara şi Biserica Ortodoxă Română, împodobită cu nimbul muceniciei.*** Era, cum s-a spus, „***o vistierie de daruri, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor***”, menit de Dumnezeu pământului românesc, din Iviria lui îndepărtată. Au prisosit în sufletul lui virtuţi alese, un buchet făcut din toate talentele, o simfonie de inspiraţii şi de melodii. N-a îngropat nici un talant şi pe toţi i-a înmulţit (*2. Prof. Teodor M. Popescu, Antim Ivireanul, apostol şi mucenic al dreptei-credinţe, în „Biserica Ortodoxă Română!”, LXXIV (1956), nr. 8-9, p. 853-863.*), fiind „***singurul vlădică de mai multe ori artist***” (*3. N. Dobrescu, Viaţa şi faptele lui Antim Ivireanul, mitropolitul Ungrovlahiei, Bucureşti, 1910, p. 6.*).

Datele pe care le cunoaştem astăzi despre mitropolitul Antim, înainte de venirea sa în Ţara Românească, au rămas tot sărace. ***Din izvoare sigure se ştie că era de origine georgiană (din Iviria, denumire veche a Georgiei sau Gruziei de azi, din***

sudul Uniunii Sovietice). Părinţii săi se numeau Ioan şi Maria şi el primise la botez numele de Andrei. Anton-Maria del Chiaro, secretarul de limba italiană al lui Constantin Brâncoveanu, l-a cunoscut personal pe Antim şi ne-a lăsat despre el însemnări preţioase. ***El afirmă că era georgian de origine şi că a căzut din fragedă tinereţe rob, probabil la turcii care invadau deseori Georgia***, era „***înzestrat cu talente rare***" şi „***a ridicat la perfecţiune arta tipografică***" (*4. Anton-Maria del Chiaro, Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia, Veneţia, 1718, p. 42 şi 220.*). El însuşi, în marea majoritate a cărţilor tipărite sau traduse, se numeşte fie „***Antim Ivireanul***" (*5. În: Evanghelia tipărită la Snagov în 1697, în Psaltirea şi în Liturghia tipărite la Târgovişte în anii 1710 şi 1713 (la Gabriel Ştrempel, ibidem, p. 417).*), fie „***Antim, georgian de neam***" (*6. În: Psaltirea grecească tipărită la Snagov în 1700 şi în Eortologhionul grecesc al lui Sevastos Chimenitul, tipărit la Snagov în 1701.*), fie „***Antim ieromonahul, tipograful din Iviria***" (*7. În: Liturghierul greco-arab, tipărit la Snagov în 1701 şi în Ceaslovul tipărit la Bucureşti în 1702.*). Aceasta dovedeşte, printre altele, că el nu şi-a uitat niciodată ţara sa natală şi a căutat să-i sprijine ridicarea ei culturală, punând bazele primei tipografii naţionale, produs al atelierelor tipografice româneşti. La rugămintea lui Vahtang al VI-lea, l-a trimis pe ucenicul său, Mihai Iştvanovici, în Georgia, unde, împreună cu colaboratorii săi, meşteri români şi autohtoni, au tipărit prima carte georgiană: Evangheliarul în anul 1709, la Tbilisi.

Nu cunoaştem când s-a născut Antim şi în care parte a Georgiei. Se ştie de la Del Chiaro că numele său mirenesc de la botez era Andrei. Se presupune că în robie a învăţat şi a cunoscut, pe lângă limba sa maternă, greaca veche şi cea nouă, turca, poate şi araba, deşi în epilogul Ceaslovului greco-arab din 1702 spune că „***limba arăbească mi-e străină***". A cunoscut şi slava veche şi şi-a însuşit la perfecţie limba română, pe care el o numea „***limba dulce românească***" şi căreia i-a dat, prin Didahii, „***mlădiere, putere şi lirism***" (*8. Mitr. Firmilian, 250 de ani de la moartea mitropolitului Antim Ivireanul, în „Mitropolia Olteniei", XVIII (1966), nr. 9-10, p. 764.*).

Un capitol discutat din viaţa mitropolitului Antim l-au constituit multă vreme împrejurările în care el a scăpat din robie, locul unde şi-a însuşit arta tipografică, în care avea să exceleze, şi data venirii sale în Ţara Românească. Aprofundările din ultimul timp datorate şi cercetătorilor gruzini par să lămurească aceste aspecte mai puţin cunoscute ale vieţii sale mult frământate.

Pornindu-se de la o scrisoare a patriarhului Dositei al Ierusalimului (*9. P. Ioselianu, Epistola patriarhului Ierusalimului, Dositei, în Georgia, 1866, ia Fanny Djindjihaşvili, Antim Ivireanul, cărturar umanist, Iaşi, 1982, p. 72.*), cu sediul la

Constantinopol, adresată catolicosului Georgiei, în care i se plângea că n-are cine să-i traducă în limba greacă scrisorile ce i le trimite, şi „*de mii de ori v-am rugat să ne trimiteţi un sclav pe care sa-l educăm şi să-l învăţăm ca sa ne ajute la corespondenţa noastră*”, pare că lămureşte în ce scop a fost răscumpărat Antim din robie şi cu ce s-a ocupat mai bine de un sfert de veac (*10. Fanny Djindjihaşvili, ibidem, p. 22.*). ***El, care, în afară de limba maternă, stăpânea şi pe cea grecească, a fost răscumpărat în perioada când patriarhia din Ierusalim era la Constantinopol şi avea nevoie de un om care să traducă din georgiană. În timpul şederii sale, datorită talentelor şi a uimitoarelor sale energii, de care avea să dea dovadă în activitatea pe care a desfăşurat-o în Ţara Românească, a impresionat pe cei din jur cu arta sa de caligraf, sculptor, desenator şi lucrător în broderie***. La Constantinopol a ajuns prin muncă şi la oarecare stare materială, căci în conflictul ce s-a ivit între el şi Brâncoveanu, în anul 1712, găseşte prilejul să-i amintească voievodului că nu nevoile l-au adus în Ţara Românească şi nici dorinţa de parvenire: „***Eu aici în ţară n-am venit de voea mea, nici de vreo sărăcie sau lipsă..***.” (*11. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. VI, 416.*).

Aceste fapte îndreptăţesc să se creadă că Antim a venit în Ţara Românească din patriarhia Ierusalimului, atunci cu sediul în Constantinopol, la recomandarea patriarhului Dositei, adresată lui Constantin Brâncoveanu (*12. Fanny Djindji-haşvili, ibidem, p. 23.*). Ierarhul a petrecut mult timp la Bucureşti şi avea, cum arăta N. Iorga, „***rolul de supraveghetor al credinţei, de organizator al silinţelor pentru cultură, de sfetnic ascultat în cele religioase***” (*13. N. Iorga, Istoria literaturii româneşti, vol. H. De la 1688 la 1780, ed. a II-a, Bucureşti, 1928, p. 48, unde se arată contribuţia marelui ierarh la această aducere. Vezi şi Pr. Niculae Şerbănescu, Mitropolitul Antim Ivireanul, în „Mitropolia Olteniei”, XVIII (1966), nr. 9-10, p. 772-773.*). Probabil că Dositei l-a convins pe Brâncoveanu să folosească serviciile lui Antim în planurile sale de înviorare a culturii româneşti, care coincideau şi cu planurile lui de difuzare a culturii greceşti în toată lumea ortodoxă (*14. Fanny Djindjihaşvili, ibidem, p. 23.*).

Din Constantinopol, mai verosimil, ni se pare ca Antim să fi venit mai întâi la Iaşi, unde fusese înfiinţată tipografia grecească la mănăstirea Cetăţuia în 1680, cu cheltuiala neobositului ierarh, care, împreună cu patriarhul Partenie al Alexandriei, a vizitat Iaşul şi pe mitropolitul Dosoftei al Moldovei. Presupunem că în jurul acestei date, Antim a ajuns să lucreze în cadrul tipografiei puse sub conducerea ieromonahului Mitrofan, ajuns mai târziu episcop la Buzău (1691-1702), ajutând la ornamentarea cărţilor. „***Aici ar fi putut învăţa arta tipografiei şi tot aici ar fi putut studia limbile slavonă şi română***” (*15. Ibidem, p. 27 ; N. Iorga, Despre Antim*

Ivireanul, în „Biserica Ortodoxă Română”, LV (1937), p. 614, a afirmat că Antim a venit la noi „prin anul 1680”, ceea ce pare posibil.).

La Iaşi, Antim îl va fi cunoscut şi pe mitropolitul Dosoftei şi va fi fost mişcat de patriotismul operei sale culturale pentru românizarea cultului în Biserica Moldovei şi va fi fost şi el câştigat pentru această luptă pe care o va desfăşura în Ţara Românească. Amintim că la Bucureşti, în 1694, Antim a tipărit o Psaltire „care e, practic, identică cu cartea lui Dosoftei din 1680, prezentând foarte puţine modificări” (*16. Ion Gheţie, Baza dialectală a românei literare, Bucureşti, 1975, p. 330.*). Argumentarea adusă de Dosoftei în prefaţa Liturghierului său din 1679 în Cuvânt de'preună către toată seminţia românească pentru justificarea slujirii liturghiei în limba română este întocmai folosită şi de Antim în prefaţa Evhologhionului tipărit la Râmnic în 1706, care cuprinde în primul volum Liturghierul (*17. Pr. I. Ionescu, Trei sute de ani de la tipărirea Liturghierului de mitropolitul Dosoftei (1679-1979), în „Glasul Bisericii”, XXXVIII (1979), nr. 9-10 şi extras, p. 15-16.*). Cei doi ierarhi cărturari se găsesc astfel uniţi prin opera lor, închinată culturii şi Bisericii Ortodoxe Române, prin care se desăvârşea iniţiativa diaconului Coresi.
Considerăm că, dacă Antim s-a aflat în Moldova, nu este imposibil să fi venit acolo împreună cu Mitrofan sau să fi fost chemat de acesta ulterior. Ajuns la Bucureşti, el şi-a început activitatea la tipografia mitropoliei înfiinţată în anul 1678, condusă de episcopul moldovean Mitrofan al Huşilor, refugiat la curtea lui Brâncoveanu. În vara anului 1691, acesta este numit episcop al Buzăului, iar lui Antim i se încredinţează conducerea tipografiei de la Bucureşti, ajunsă „Tipografia domnească”. Cum Mitrofan transferase o parte din utilajul tipografiei la Buzău, Antim repune tipografia în stare de funcţionare. În octombrie 1691, el scoate de sub teascuri prima carte: Învăţăturile lui Vasile Macedoneanul către jiul său Leon (*18. Pr. N. Şerbănescu, Antim Ivireanul, tipograf, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXIV (1956), nr. 8-9, p. 701.*), în traducerea grecească modernă a lui Hrisant Notara, nepotul lui Dositei şi urmaşul său în scaunul patriarhiei de Ierusalim; cu acesta Antim va avea legături toată viaţa, când bune, când mai rele.

Dacă viitorul mitropolit a venit în ţară monah sau a primit cinul monahal în Ţara Românească, părerile sunt împărţite (*19. Prof. Damian P. Bogdan, Viaţa lui Antim Ivireanul, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXIV (1956), nr. 8-9, consideră că Antim s-a călugărit înainte de venirea sa în Ţara Românească, la Constantinopol. Acelaşi punct de vedere îl afirmă şi Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 2, Bucureşti, 1981, p. 144. Pr. N. Şerbănescu, Mitropolitul Antim Ivireanul, în „Mitropolia Olteniei”, (1966), p. 775, consideră că Antim a intrat în monahism la îndemnul mitropolitului Teodosie, primind*

numele de Antim şi având ca naş de călugărie pe ieromonahul Macarie, protosinghelul mitropoliei. Punctul de vedere este însuşit şi de Gabriel Ştrempel, ibidem, p. X. Pentru călugărirea lui Antim la Bucureşti se pronunţase şi N. Cartojan, op. cit,, p. 219.).

Fapt este că, în cei 26 de ani petrecuţi în Ţara Românească, modestul şi străinul ieromonah Antim avea să se identifice cu aspiraţiile şi năzuinţele ţării sale adoptive, devenită a doua sa patrie, să depună toate eforturile, priceperea şi talentele sale multiple în slujirea şi ridicarea ei pe scara culturii, în eliberarea ei de sub dominaţia otomană, până la supremul sacrificiu al vieţii. Pentru a înţelege mai bine contribuţia operei sale, va trebui să avem în vedere starea lucrurilor din Ţara Românească în jurul anului 1700.

Întinsele latifundii ale familiilor boiereşti, în frunte cu aceea a Cantacuzinilor, condamnau ţărănimea aservită la sărăcie şi exploatare fiscală. În vremea lui Constantin Brâncoveanu, numărul birurilor se ridicase la patruzeci şi două, iar cei care nu puteau plăti, ca să scape de urmărire, fugeau de pe moşii şi astfel satele se băjeneau. Principala cauză a fiscalităţii excesive din timpul acestui domnitor au constituit-o cererile nenumărate de bani şi provizii ale turcilor, impuse de criza politică şi economică de după despresurarea Vienei. La aceste cumplite greutăţi se suprapuneau şi abuzurile aparatului fiscal folosit de Brâncoveanu, corupţia şi viaţa morală scăzută.

*Toate aspectele negative ale societăţii româneşti din acest timp aveau să se oglindească în opera lui Antim Ivireanul. El le va critica fără menajament de la înălţimea amvonului celor două catedrale, de la Târgovişte şi de la Bucureşti, în vestitele lui Didahii, cu dorinţa de a le îndrepta, căci „**într-acel jug ce trageţi voi, trag şi eu**”.*

Sub aspectul cultural, „epoca lui Brâncoveanu, care reprezintă punctul culminant al unei evoluţii de două veacuri, înfăţişează o interesantă încrucişare a două influenţe diferite: una venită direct din Occidentul catolic şi romanic: influenţa italiană, iar alta venită din sud-răsăritul ortodox: influenţa grecească” (*20. N. Cartojan, ibidem, p. 205.*). În timpul, lui Constantin Brâncoveanu, Ţara Românească ajunge focarul din care radia lumina culturii în tot Orientul ortodox, aflat sub apăsarea musulmană.

Sub aspectul naţional, în artă, în arhitectură, în pictură, epoca aceasta a creat un stil propriu, stilul brâncovenesc.

Din câte cunoaştem, începuturile vieţii lui Antim Ivireanul în Ţara Românească au fost modeste şi munca lui destul de dificilă şi de îndelungată. Dintre activităţile lui numeroase, în care a strălucit ca nimeni altul, una mai ales se împleteşte cu întreaga lui viaţă, aceea de tipograf. ***El rămâne, alături de Coresi, cel mai mare tipograf al culturii noastre medievale*** (*21. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. IX-X.22. Mitr. Firmilian, ibidem, p. 767-768.*).

A tipărit sau a supravegheat imprimarea a 64 (65) de cărţi de diferite mărimi. Sunt lucrate de el 38 de volume. Celelalte, de ucenicii săi: ipodiaconul Mihai Iştvanovici, Gheorghe Radovici şi ieromonahul Dionisie Floru. După limbă, 30 de cărţi s-au tipărit în greceşte, 24 în româneşte, una în slavoneşte, 8 în câte două limbi - din care: 5 slavo-române, 2 greco-arabe, una greco-română - şi altele în trei limbi: greacă, slavonă şi română. Antim are 4 lucrări ale lui, la zece le-a scris predosloviile, pentru cinci a întocmit versurile, la şase a scris cuvântul de iertăciune de la sfârşit, iar şase cărţi sunt traduse de el în limba greacă. Şase volume au fost tipărite cu cheltuiala lui Antim, cinci cu blagoslovenia sa, iar zece, date de pomană cititorilor.

După cuprins, tipăriturile lui Antim se grupează în: cărţi pentru întărirea Ortodoxiei şi combaterea calvinismului şi a catolicismului, de slujbă bisericească, de îndrumare religioasă şi filosofică şi cărţi populare.

După criteriul nevoilor, aceste opere au căutat să răspundă cerinţelor lăuntrice ale neamului românesc şi problemelor externe ale ţării. Strădaniile domnitorului şi ale neobositului mitropolit urmăreau să aducă în cuprinsul graiului şi al cugetării româneşti marile valori ale gândirii timpului, îndeosebi pe cele religioase. Prin ele se deschid larg căile traducerilor, înnoirii culturii şi şlefuirii limbii. Prin cărţile româneşti date la lumină, înzestratul ierarh a pus temeliile vechii noastre limbi bisericeşti.

Tălmăcirile în româneşte ale mitropolitului Antim au subminat în mare parte curentul slavon, predominant în cancelarii şi în Biserică până în pragul veacului al XVII-lea, şi apoi pe cel grecesc de la curţile Cantacuzinilor şi ale lui Brâncoveanu. Antim Ivireanul a iubit cu împătimire tiparul şi solul său: cartea. Le-a închinat vistieria darurilor sale. A practicat acest meşteşug sub toate aspectele şi s-a pregătit pentru toate măiestriile pe care le cere. Despre tipar şi roadele lui are această înaltă părere: ***„Slăvitul meşteşug al tipografiei să nu fie folosit împotriva Bisericii şi Legii, ci pentru folosul ţării”*** (22).

Între anii 1694-1701, pentru meritele sale dovedite ca tipograf şi ieromonah, Antim avea să fie mutat la Snagov ca egumen, unde, „***pe lângă treburile de gospodărire a domeniilor mănăstirii, a pus bazele unei mari tipografii, cu posibilităţi de imprimare în mai multe limbi, tipografie independentă de cea bucureşteană. Cea mai mare parte a utilajului, inclusiv turnarea literelor, era construită de mâna sa de artist***” (*23. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. XII.*). Aici, Antim a iniţiat o şcoală de imprimerie, „***care a împământenit pentru totdeauna acest meşteşug la noi***”. În ea s-au format cei trei mari conducători de tipografii de mai târziu: Mihail Ştefanovici (sau Iştvanovici), Gheorghe Radovici şi Dionisie Floru. De la ei au deprins meşteşugul numeroşi tipografi întâlniţi în tot veacul al XVIII-lea, la Bucureşti, la Râmnic şi la Buzău (*24. Ibidem, p. 419.*). La Snagov au fost tipărite un număr de 14 cărţi: 7 în limba greacă, 4 româneşti, una slavonească, una greco-română, una greco-arabă. Cartea grecească avea preponderenţa numerică, urmare a influenţei culturii greceşti exercitate de ierarhii greci de la curtea lui Brâncoveanu (*25. Prima tipăritură a fost însă o carte în româneşte, adusă ca un omagiu voievodului, imprimată la 6 februarie 1696: Orânduiala slujbei Sfinţilor Constantin şi Elena. In ianuarie 1697 s-a imprimat în greceşte un enorm Antologhion de 2210 pagini, care cuprindea cărţile necesare cultului: Octoihul, Ceaslovul, Triodul şi Penticostarul. Altă tipăritură este o carte de teologie dogmatică, în greceşte, de Ioan Cariofil: Manual despre câteva nedumeriri şi soluţiuni, prefaţată de Antim Ivi-reanul. Ea are numai 50 de file şi este scrisă sub formă de întrebări şi răspunsuri, propunându-şi să explice atitudinea învăţatului autor, acuzat de idei ale Reformei, şi a fost scrisă în Bucureşti, la rugămintea stolnicului Constantin Cantacuzino.*).

După plecarea lui Mihai Iştvanovici în Ardeal, trimis de Constantin Brâncoveanu să tipărească la Alba-Iulia cărţi în apărarea Ortodoxiei româneşti, Antim publică, în 1699, în limba greacă, o Mărturisire ortodoxă, la îndemnul şi cu cheltuiala acestui domnitor, ca răspuns la propaganda romano-catolică. Cu acelaşi scop se răspândeşte în limba română Cartea sau lumina cu drepte dovediri din dogmele Bisericii Răsăritului asupra dejghinării papistaşilor, descoperită şi aşezată de prea învăţatul ieromonah Maxim Peloponniseanul..., de smeritul întru ieromonahi Antim Ivireanul, pentru ca să se dea în dar pravoslavnicilor (*26. Cartea a fost dăruită şi românilor din Scheii Braşovului de mitropolitul Antim în 1713. Vezi: Pr. Vasile Olteanu, Antim Ivireanul şi românii ortodocşi din Scheii Braşovului. Mărturii inedite, în „Biserica Ortodoxă Română”, XCIV (1981), nr. 3-4, p. 412.*).

Sub supravegherea lui Antim, la începutul anului 1700, Gheorghe Radovici tipărea la Snagov, în limba română, Învăţături creştineşti foarte de folos acum întâi scoase de pre limba grecească pre limba rumânească... Lucrarea a fost tradusă de

ieromonahul Filothei sin agăi Jipei „ot mitropolie”, care a tradus şi Floarea darurilor, tipărită la Snagov „de smeritul ieromonah Antim Ivireanul”.

Ieromonahul Filothei, contemporan cu Antim Ivireanul, „se numără printre luminătorii neamului românesc de la sfârşitul veacului al XVII-lea şi începutul celui de al XVIII-lea” (*27. Sebastian Barbu-Bucur, Filothei sin agăi Jipei. Psaltichie rumănească. I. Catava-sier, Bucureşti, 1981, p. 20.*). El este muzicianul care a contribuit la triumful cântării româneşti în Biserică, prin compunerea primei Psaltichii româneşti în 1713, cu îndemnul şi cu binecuvântarea mitropolitului Antim Ivireanul (*28. In 1701 Antim tipăreşte la Snagov, în greceşte, şi un Eortologhion (- îndreptar, care se ocupă cu chestiuni practice de cronologie, aflarea sărbătorilor dintr-un an, pascalia, ciclurile, temeliile, indicţionul etc, pentru uzul şcolarilor de la Academia Sfântul Sava), precum şi Proschinitarul Sfântului Munte al Athosului, în greceşte; Antim Ivireanul, Predici, Bucureşti, 1962, p. 295.*).

Din 1701, Antim se strămută la Bucureşti, unde îşi va relua activitatea de tipograf întreruptă cândva, deşi va continua să funcţioneze ca egumen al Snagovului, atestat până la 21 mai 1704. Cauzele care au dus la plecarea lui de la Snagov, fără să fi renunţat formal la egumenat, nu ne sunt cunoscute. Cu plecarea lui Antim, va înceta şi funcţionarea tipografiei de aici. Activitatea neîntreruptă la tipografia mitropoliei până în 1705 constituie a doua cotitură a vieţii lui: „aceasta este perioada unei rodnice activităţi tipografice şi artistice, este perioada în care pregătirea sa culturală şi teologică s-a dezvoltat ulterior, este perioada în, care a căpătat încrederea deplină a domnului, a curţii şi a tuturor învăţaţilor, greci mai ales, trăitori în preajma lui Constantin Brâncoveanu” (*29. Antim Ivireanul, Opere, Ed. Gabriel Ştrempel, p. XIV.*).

În aceşti ani de strădanii la Bucureşti (1701-1705) tipăreşte 15 cărţi: 11 în limba greacă, apărute sub influenţa curentului grecesc de la curte, două româneşti, una slavo-română şi una greco-arabă (*30. In limba română au fost tipărite în 1703: Noul Testament, Acatistul şi un Ceaslov slavo-român. In 1702 tipăreşte pentru nevoile ortodocşilor din patriarhia Antiohiei un Ceaslov cu textul paralel greco-arab, în care semnează la sfârşit că a fost tipărit „de ieromonahul Antim, georgian din naştere, în anul de la Hristos 1702, în luna hozivan (- iunie)”.*).

Munca pe care Antim Ivireanul a desfăşurat-o atât la Bucureşti cât şi la Snagov, calităţile sale deosebite de teolog învăţat şi artist, împrejurările care au dus la demiterea episcopului Ilarion de la Râmnic, acuzat de simpatie faţă de catolici, l-au făcut să fie ales episcop al Râmnicului, fără ca el să fi gândit sau să fi urmărit

această demnitate. ***În ziua de 17 martie 1705, Antim a fost hirotonit episcop al Râmnicului, în Bucureşti, de către mitropolitul Teodosie şi de către alţi arhierei aflaţi atunci în capitală.*** Mutându-se imediat la Râmnic, noul ierarh şi-a luat cu el şi utilajul tiparniţei de la Snagov, „rodul muncii sale", pentru secţiile greacă şi română. Pentru secţia arabă, teascul fusese dăruit în 1704 Patriarhului Antiohiei, Atanasie al IV-lea Dabbas, care l-a instalat în oraşul Alep, din Siria.

Ca episcop, nu era uşor să redreseze o eparhie unde propaganda catolică îşi câştigase teren, pentru care motiv şi fusese depus înaintaşul său. A trebuit să întărească disciplina în rândul clerului şi în mănăstiri, să ridice nivelul de pregătire a slujitorilor, să desfăşoare o activitate pastorală atât la centru cât şi în cuprinsul eparhiei. Se zidesc biserici noi, altele se restaurează, se înfrumuseţează cu picturi inspirate din trecutul istoric. Pretutindeni va fi trebuit să fie „ostenitoriu Kir Antim, episcopul Râmnicului", aşa cum o arată pisania din pridvorul mănăstirii Cozia lui Mircea cel Bătrân, care a fost pictată din nou şi i s-a adăugat pridvorul în 1706-1707. Ostenitor va fi fost şi la Cotmeana, metohul Coziei, ca şi la mănăstirea Govora, unde i se păstrează portretul, la Fedeleşoiu, metohul Coziei, unde i se păstrează de asemenea portretul. La acestea şi la altele a fost cu îndemnul, cu prezenţa şi cu osteneala sa (*31. Pr. Emil Nedelescu, Contribuţia lui Antim Ivireanul la restaurarea şi înfrumuseţarea sfintelor locaşuri din eparhia Râmnicului Noului Severin, În „Mitropolia Olteniei", XVIII (1966), nr. 9-10, p. 820-824.*). Documentele episcopiei Râmnicului vorbesc despre grija întâistătătorului ei pentru mărirea averilor episcopiei, prin cumpărări de pământuri, vii, mori şi păduri, din veniturile cărora se reparau şi se înfrumuseţau cu picturi biserici, iar altele se zideau din temelii (*32. Pr. N. Şerbănescu, Documente în timpul păstoriei mitropolitului Antim Ivireanul la Râmnic, ibidem, XVIII (1966), nr. 9-10, p. 845-851.*).

Fapt important, cunoscut astăzi, la Râmnicu-Vâlcea în 1705, episcopul Antim Ivireanul deschide o „şcoală de pomană" - adică gratuită, pentru copii, pentru care aduce ca dascăl pe ardeleanul Ivan Făgărăşeanul, de la şcoala din Câmpulung. Când ajunge mitropolit, înfiinţează o a doua „şcoală de pomană" în acest oraş, folosind pe dascălul amintit (*33. Pr. Vasile Oltean, Antim Ivireanul şi românii ortodocşi din Şcheii Braşovului, în „Biserica Ortodoxă Română", XCIX (1981), nr. 3-4, p. 407-414.*). Şi la ctitoria sa, mănăstirea „Toţi Sfinţii", înfiinţează şcoală pentru copii şi de pregătire a viitorilor preoţi, cu durata de 2 şi 4 ani. Înfiinţarea, la vremea sa, a trei şcoli pentru copii cu învăţământ gratuit era o operă unică în învăţământul românesc. ***Trebuie să recunoaştem astăzi că el este cel care a pus începutul învăţământului şcolar gratuit în Ţara Românească, şi acesta este unul din marile merite ale mitropolitului Antim, cunoscut abia în timpul din urmă.***

Cea mai bogată activitate o desfăşoară Antim la Râmnic, în cei „trei ani fără două luni", tot ca editor şi tipograf.

Prima carte, apărută în septembrie 1705, în limba greacă, a fost Tomul bucuriei (Τόμος χαράς), o lucrare de doctrină ortodoxă şi de combatere a învăţăturilor romano-catolice. Cheltuielile au fost suportate de Patriarhul Dositei al Ierusalimului, iar tipărirea cărţii în 792 de pagini, cu 40 de rânduri pe pagină, a fost făcută de „***prea învăţatul episcop al Râmnicului, domnul Antim din Ivir***". Această culegere de texte, „ce combăteau primatul papal, a dus la stingerea definitivă a focarelor schismatice" (*34. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. XVII.*).

Pe lângă pericolul prozelitismului catolic, cu urmări atât de grele mai ales pentru românii din Transilvania, o primejdie pentru limba română o reprezenta atunci şi „puzderia de cărţi greceşti tipărite la Bucureşti, la Snagov", ca şi acum la Râmnic, de neobositul episcop Antim. El va înţelege acest pericol „ce ameninţa pe români şi va pune stavilă acestor tendinţe. Nu luptase oare şi Georgia, cu sute de ani mai devreme, pentru aceeaşi cauză? Antim cunoştea nevoile poporului şi se va face ecoul păstoriţilor săi: va tipări în româneşte cărţile capitale „de slujbă bisericească, multe dintre ele pentru prima dată" (*35. Idem, ibidem, p. XVII.*). De aceea, el are marele merit că, prin cărţile româneşti date la lumină, începând de la Râmnic, „***a pus temelia vechii noastre limbi bisericeşti***"(*36. Seria tipăriturilor în româneşte o începe cu Antologhion adecă floarea cuvintelor care cuprinde în sine toată slujba ce i se cuvine lui a Sfintei Biserici peste tot anul, acum întâi într-acesta chip tipărit şi aşezat după cel grecesc... Cheltuiala cărţii o suportă spătarul Minai Cantacuzino, iar tipărirea „prin osteneala iubitorului de Dumnezeu Kyr Antim Ivireanul Episcopul Râmnicului", în anul 1705. „Din toate tipăriturile lui Antim, acest Antologhion rămâne ca fiind cel mai reprezentativ, atât ca act editorial cât şi ca realizare tipo-tehnică". Antologhionul va trece munţii şi la românii din Transilvania şi la cei din Banat, unde s-au găsit exemplare, „ca în comuna Ticvaniul Mare din valea Căraşului". Tot în acelaşi an, pentru a veni în ajutorul preoţilor duhovnici, tipăreşte în limba română un volumaş de 50 de pagini, cu cheltuiala fostului mare paharnic Şerban Cantacuzino, Învăţătură pre scurt pentru taina pocăinţei..., fiind prima lucrare de acest fel în literatura românească veche. începând cu anul 1706, Antim ÎI cheamă de la Alba-Iulia pe Mihail Iştvanovici lângă el, pentru a-l ajuta în munca manuală de imprimare, fiind prins cu treburile eparhiei şi cu traducerea cărţilor de cult capitale din greceşte în româneşte. Liturghierul lui Antim Ivireanul din 1706, tipărit la Râmnicu-Vâlcea, al treilea în limba română, se prezintă într-o traducere şi într-o limbă literară superioară, care avea să rămână, cu puţine modificări lexicale, până în zilele noastre, consacrîndu-*

l pe Antim Ivireanul drept „ctitorul limbii noastre liturgice”. El a fost retipărit la Iaşi în 1980, ediţie critică de Prof. . N. A. Ursu.).

În timpul scurt cât a stat la Râmnicu-Vâlcea - doi ani şi zece luni - el a făcut din reşedinţa episcopiei „***un focar de lumină şi un centru de cultură religioasă şi naţională***” (*37. Pr. N. Şerbănescu, ibidem, p. 787.*).

Activitatea de la Râmnic este întreruptă din nou şi o altă cotitură în viaţa lui Antim avea să-l ducă pe treapta cea mai înaltă a ierarhiei bisericeşti, aceea de mitropolit al Ungrovlariiei, vreme de peste opt ani, în care desfăşoară de asemenea o activitate prodigioasă. L-au adus la această demnitate meritele sale personale şi înaltul prestigiu de care se bucura în ţară şi în tot Orientul ortodox.

Bătrânul mitropolit Teodosie, care a murit la 27 ianuarie 1708, lăsase cu limbă de moarte ca scaunul său să fie încredinţat episcopului Râmnicului, lui Antim Ivireanul (*38. Existenţa unui testament al mitropolitului Teodosie este confirmată în Cronica lui Radu Greceanu (vezi Cronicari munteni, vol. II, Bucureşti, 1961, p. 158-160), care ne-a transmis detaliile numirii şi ale înscăunării lui Antim.*). Într-adevăr, soborul vlădicilor, care cuprindea pe Patriarhul Ierusalimului, Hrisant Notara, pe Patriarhul Alexandriei, Gherasim Palladas, aflaţi atunci la curtea lui Constantin Brâncoveanu, împreună cu egumenii mănăstirilor, cu boierii chemaţi, între care Cantacuzinii ocupau, primele locuri, cu asentimentul voievodului Constantin Brâncoveanu, au ales ca mitropolit pe Antim al Râmnicului.

Primindu-se confirmarea alegerii din partea Patriarhului Ecumenic Ciprian, la 21 februarie 1708 i s-a făcut „strămutarea” canonică de la episcopia Râmnicului în scaunul mitropolitan, iar a doua zi, în Duminica Ortodoxiei, a fost instalat sărbătoreşte în scaunul de mitropolit al Ţării Româneşti (*39. Alegerea şi înscăunarea în Cronica lui Radu Greceanu.*). După slujba de la mitropolie, relatează Radu Greceanu, Constantin Brâncoveanu „au trimis pre dumnealui Ştefan Cantacuzino, marele postelnic, cu carâta cea frumoasă domnească şi cu alai frumos la sfânta mitropolie, de l-au procalisit (l-au poftit) să vie la curte, pe carele, aducîndu-l pre scara cea mare, pen divan, s-au împreunat cu măria sa vodă, sărutându-i măria sa mâna şi făcându-i oraţie de păstoria ce i s-au dat”.

La urările lui Brâncoveanu, mitropolitul Antim a răspuns printr-o cuvântare în limba română, păstrată în fruntea tuturor manuscriselor Didahiilor, „***plină de poezie şi de patos, izvorâtă din căldura elocinţei sale, înălţătoare şi elocventă, cum nici un mitropolit nu mai rostise alta în româneşte până atunci***” (*40. Antim Ivireanul, Opere, ed. critică de Gabriel Ştrempel, p. XIX-XX.*). Cuvântarea era

mărturisirea unui crez al vieţii sale dăruită slujirii lui Dumnezeu şi păstoriţilor săi, ca şi cuvântul unui apostol.

Pornind de la textul Sfintei Evanghelii de la Matei 4, 19: „***Veniţi după Mine şi vă voi face pre voi pescari de oameni***”, Antim arăta cu smerenie că nu meritele sale l-au ridicat, ci Dumnezeu l-a rânduit şi l-a pus „***om mic fiind şi smerit***”, păstor mic, „***Dumnezeu n-au căutat la micşorarea şi netrebnicia mea, nu s-au uitat la sărăcia mea şi la streinătatea mea, n-au socotit prostia şi neştiinţa mea, ci au căutat la bogăţiia şi noianul bunătăţii sale şi au acoperit de către oameni toate spurcăciunile şi fărădelegile mele, carele sunt mai multe decât perii capului mieu şi decât năsipul mării şi m-au înălţat, nevrednic fiind, la această stepenă şi mare vrednicie a arhieriei. Şi m-au trimis la dumneavoastră să vă fiu păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeu pentru buna sănătatea şi spăseniia dumneavoastră şi a cinstitelor dumneavoastră case purtători de grijă la cele ce ar fi spre folosul mântuiţii şi să vă fiiu de mângâiere la scârbele robiei cei vavilonești a lumii aceştiia, ca Ieremiia norodului lui Dumnezeu şi ca Iosif, al unsprăzecile fecior al patriarhului Iacov, egiptenilor; şi dinpreună cu dumneavoastră să pătimesc la toate câte va aduce ceasul şi vremia, pentru care lucru am datorie să priveghez cu osârdie şi făr' de lene, zioa şi noaptea şi în tot ceasul, pentru folosul şi spăseniia tuturor de obşte, învăţându-vă şi îndreptându-vă cu frica lui Dumnezeu, pre calea cea dreaptă.***

Şi dumneavoastră încă aveţi datorie, cele ce veţ cunoaşte că vă învăţ, făr'de făţărie şi făr'de vicleşug, vă îndemn să le primiţ şi să le faceţ, pentru folosul cel sufletesc al dumneavoastră şi să vă supuneţi ascultării, că acea ascultare ce o faceţi mie, o faceţi lui Hristos...”.

Mitropolitul Antim se smerea pentru marea sa chemare în faţa lui Dumnezeu, dar ţinea să atragă atenţia celor de faţă ce datorie le revenea, fără menajamente, faţă de el, ca arhiereu al lui Hristos. De aceea le-a vorbit în limba română, limba poporului pe care avea să-l păstorească.

„***Scârbele robiei cei vavilonești a lumii aceştiia***”, la care se referea, erau pentru Ţara Românească, unde Mitropolitul Antim fusese trimis de Dumnezeu ca proorocul Ieremia, opresiunea turcească. Că şi acesta s-a dus în robie, departe de ţara sa şi a fost omorât; Antim îşi proorocea sfârşitul vieţii sale.

Activitatea şi opera lui ca mitropolit este bogată şi variată şi despre ea şi autorul ei s-au scris studii, s-au întreprins cercetări atât în ţară cât şi în străinătate, constituind încă obiect de aprofundare, fără ca să se poată spune că ea a fost epuizată. Vom

reţine în esenţă înflăcăratul său patriotism şi recunoştinţa păstrată în inimă, atât pentru Ţara Românească, patria sa adoptivă care l-a primit cu dragoste şi căldură, cât şi pentru ţara sa natală, Iviria, pe care n-a uitat-o până la moarte. Aici, în Iviria, trimite pe cel mai bun tipograf, împreună „cu ucenicii săi", să ducă utilajul necesar înfiinţării unei tipografii, prima de acest fel la Tblisi (1709) (*41. Fanny Djindjihaşvili, op. cit., p. 26, documentează că prima tipografie la Tbilisi „a fost înfiinţată în anul 1709" şi infirmă afirmaţiile lui V. Molin, Contribuţiuni noi la istoricul relaţiilor culturale cu Orientul ortodox, din „Biserica Ortodoxă Română", LXXIX (1961), nr. 3-4, p. 319-338, după care primul atelier tipografic în Georgia ar fi fost înfiinţat de regele Arcil (1684-1696), cu caractere georgiene lucrate la Amsterdam de tipograful, gravorul şi teologul maghiar T6tfalusi Kis Miklos (+ 1720 în Cluj), punct de vedere însuşit şi de Pr. prof. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 2, Bucureşti, 1981, p. 284.*), poate la cererea regelui Vahtang al VI-lea adresată lui Constantin Brâncoveanu. Ea va lucra în Tbilisi până în anul 1722, fiind condusă de georgieni, ucenici ai lui Mihai Iştvanovici.

Pentru Ţara Românească, Mitropolitul Antim şi-a dovedit patriotismul în mai multe împrejurări, care aveau să-l ducă până la sacrificiul vieţii. Hrisant Notara (1707-1731), eruditul Patriarh al Ierusalimului, care se afla în Ţara Românească şi luase parte la alegerea lui Antim ca mitropolit, ţinând seama de poziţia şi de influenţa sa pe lângă Constantin Brâncoveanu, a căutat, în mod abuziv, să profite şi aici, după cum profita în Moldova, ca mănăstirile şi bisericile închinate patriarhiei Ierusalimului să depindă exclusiv de ea, iar Patriarhul Hrisant să fie socotit deplin stăpânitor atât în treburile bisericeşti administrative cât şi în cele religioase. Printr-o scrisoare sinodală, din decembrie 1709, Patriarhul Atanasie al Constantinopolului aprobase cererea acestuia ca „toate mănăstirile lui patriarhiceşti şi bisericile şi metocurile aflătoare în eparhiile Ungrovlahiei şi Moldovlahiei să le aibă dânsul (Hrisant) sub stăpânirea şi conducerea sa... şi să nu se mai pomenească, împreună cu al său, nici un alt nume, nici acela al ierarhului locului" (*42. Prof. Alexandru Elian, Antim Ivireanul apărător al prerogativelor scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei, în „Studii teologice", XVII (1966), nr. 9-10, p. 519, 530.*).

Dacă mitropolitul Ghedeon al Moldovei (1708-1725) acceptase umil situaţia aceasta, Antim Ivireanul a socotit-o imixtiune anticanonică şi s-a plâns direct Patriarhului Ecumenic împotriva lui Hrisant Notara. În scrisoarea sa, Antim nu recunoştea existenţa unor mănăstiri supuse altei ierarhii decât aceleia a mitropoliei Ţării Româneşti: „...***Şi mai de râs este să zici că se găsesc în Ungrovlahia mănăstiri supuse patriarhului de Ierusalim sau altui patriarh... Fiindcă nici n-***

au fost vreodată, nici nu vor fi în Ungrovlahia mănăstiri supuse vreunui patriarh dintr-o eparhie străină, ci toate acestea se află sub cârmuirea noastră.

Într-însele, şi când săvârşim Jertfa cea fără de sânge numai noi şedem, în sfinţitul scaun, iar nu şi patriarhul din Ierusalim...".

Atitudinea lui Antim Ivireanul, cum arăta N. Iorga, are şi un rol naţional. El era apărătorul independenţei bisericeşti a ţărilor noastre. „***Niciodată, subliniază N. Iorga, unui patriarh nu i s-a vorbit de un mitropolit român în această formă. Este una din cele mai splendide piese ale rezistenţei pe care Biserica noastră a opus-o tuturor încercărilor***" (*43. N. Iorga, Despre Antim Ivireanul, în „Biserica Ortodoxă Română", LV (1937), p. 609-623.*). În acelaşi timp era, trebuie să recunoaştem, şi prima mare acţiune pentru afirmarea autonomiei Bisericii din Ţara Românească.

Strălucitul ierarh, trecând peste interesele şi relaţiile sale personale cu Patriarhul Hrisant Notara, a apărat drepturile Bisericii pe care o păstorea şi, în acelaşi timp, şi libertatea ţării, într-o problemă care avea şi implicaţii politice. În timp ce Hrisant servea ca omul şi emisarul turcilor pentru o împăcare cu Rusia, Antim „***se situa în fruntea politicii duse de boierii patrioţi în vederea scuturării jugului otoman***" (*44. Gabriel Ştrempel, op. cit., p. XXVI.*) şi împotriva turcilor care au adus ca domnitor în Ţara Românească din Moldova pe Nicolae Mavrocordat, din a cărui poruncă a fost ucis şi marele mitropolit în cursul lunii septembrie 1716. Aversiunea lui Antim Ivireanul faţă de stăpânirea otomană şi lupta pe care el a dus-o sub diferite forme împotriva împilării lor, până la sacrificiul vieţii sale, o înţelegem numai prin prisma patriotismului lui devotat faţă de ţara şi poporul român, ca şi faţă de Georgia, devastată de atâtea ori de turci, o victimă a lor fiind şi el, răpit şi dus în robie.

În cele două încercări de a scutura jugul turcesc, prin colaborarea cu Petru cel Mare în lupta de la Stănileşti din 1711 şi prin apropierea de austrieci în 1716, Antim Ivireanul a avut un însemnat rol, care l-au dovedit un mare patriot.

Atitudinea favorabilă pe care a avut-o mitropolitul Antim împreună cu o parte din boierii lui Constantin Brâncoveanu faţă de armata rusă şi de Petru cel mare, în care vedeau pe adevăraţii eliberatori ai creştinilor din sud-estul Europei, şi trecerea cavaleriei spătarului Toma Cantacuzino, vărul domnitorului, de partea armatelor ruseşti şi moldoveneşti (*45. Radu Popescu, Istoriile domnilor Ţării Româneşti, Bucureşti, 1963, p. 201.*), au creat o situaţie grea lui Constantin Brâncoveanu faţă de turci, care l-au bănuit de hainire... Pentru a preîntâmpina unele învinuiri ce i se

puteau aduce, domnitorul, prins şi de intrigile unor adversari ai mitropolitului Antim, cum era episcopul Mitrofan de Nisa, cu complicitatea lui Hrisant Notara, a hotărât să-l înlăture din scaunul mitropolitan, ca pe principalul părtaş la complotul lui Toma Cantacuzino. În acest scop, domnitorul i-a cerut, prin duhovnicul său, să demisioneze de bună voie, căci în caz contrar va fi nevoit să-l scoată cu sila. Mitropolitul Antim, prin două apărări magistrale prezentate voievodului în zilele de 13 ianuarie şi de 3 februarie 1712, în care face apel la spiritul de dreptate al acestuia şi pe care îl sfătuieşte „***să nu se pripească nici în chestiunile bisericeşti, cum nu se pripeşte nici în cele ale domniei***”, l-a determinat să renunţe la intenţia de a-l înlocui.

Cu toate grijile şi problemele ridicate de conducerea mitropoliei şi cu toate necazurile întîmpinate, acest ierarh n-a dat însă uitării meşteşugul lui drag, tiparul. Era în sufletul lui dorinţa arzătoare de a răspândi lumina, căci neştiinţa este cauza tuturor relelor, considera el. Cartea tipărită şi cuvântul de învăţătură rostit de la amvon i-au stat la îndemână şi le-a folosit ca nimeni altul.

Ceea ce însă îl amăra cel mai mult era nepregătirea, nepriceperea şi lipsa de zel pastoral al preoţilor cu care lucra. „***Că între celelalte scârbe ce am, de mă rănesc la inimă, iaste aceasta cea mai grea de mă întristez şi mă mâhnesc mai mult, că văz între preoţii miei atâta prostie, atâta neînvăţătură şi atâta nedumireală, cât cunosc că nu puteţi face vreun ajutoriu sau vreun folos ticăloasei turme***” (*46. In cuvântul de început din Învăţătura bisericească la cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura preoţilor, acum într-aceasta chip tipărită în Sfânta Mitropolie în Târgovişte la anul de la Hristos 1710. Să se dea în dar preoţilor. La Gabriel Ştrempel, ibidem, p. 366.*). Pentru îndreptarea acestor stări de lucruri, Mitropolitul Antim a scris însuşi special trei broşuri pe care le-a tipărit şi le-a trimis tuturor preoţilor de mir, cu dispoziţia aplicării întocmai a îndrumărilor în activitatea lor pastorală (*47. Prima carte, tipărită deja la Râmnic, în 1705, era Învăţătură pe scurt pentru taina pocăinţei. A doua se numeşte Învăţătură bisericească la cele trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura preoţilor, Târgovişte, 1710, iar a treia, Capete de poruncă, tipărită în 1714.*).

În timpul lui Constantin Brâncoveanu, Ţara Românească se găsea angajată în apărarea întregului front al Ortodoxiei, atacată şi de catolici şi de calvini. Stegarul luptei este mitropolitul Antim, care dă la lumină cărţi pentru edificarea clerului şi a credincioşilor dreptmăritori (*48. Alte cărţi tipărite în greceşte la Târgovişte mai sunt: Carte cuprinzând slujba Sfintei Ecaterina şi Proschinitarul Sfântului Munte Sinai... (1710), Maxime ale unor vechi filosofi (1713) şi Despre oficiile, clericii şi*

dregătoriile Sfintei Biserici, scrisă de patriarhul Hrisant al Ierusalimului, la care s-au adăugat şi alte lucrări ale unor teologi greci (1715).).

Pe lângă operele tipărite în timpul vieţii, de la mitropolitul Antim au rămas şi un număr de manuscrise, care s-au publicat foarte târziu:

1. Cronograful-ilustrat, intitulat: Chipurile Vechiului şi Noului Testament, adecă obrazele oamenilor celor vestiţi ce să află în „Sfânta Scriptură”... Târgovişte, 1709.

Manuscrisul este o istorie ilustrată a Bibliei, în care elementele de genealogie biblică sunt îmbinate şi cu date de istorie greco-romană. Valoarea manuscrisului constă şi în numărul impresionant de imagini, 503 portrete în medalion, executate de mâna lui Antim, sau a unui zugrav de profesie, legate între ele prin fâşii asemeni unui arbore genealogic, portrete ale strămoşilor lui Hristos, urcând până la Adam. Este „***una din cele mai preţioase opere iconografice din Europa răsăriteană***” (*49. Manuscrisul original se păstrează în Biblioteca Academiei de Ştiinţe a R.S.S. Ucrainiene din Kiev. Are 22 file nenumerotate, cu o frumoasă legătură în piele, imprimată în aur, cu motive florale şi reprezentarea în medalion a Maicii Domnului şi în colţuri a patru evanghelişti. Cea mai veche copie a lui se păstrează la Biblioteca Academiei R. S. România, copistul fiind popa Flor, şi a doua la mănăstirea Cernica, lucrată de zugravul C. Petrescu (Gabriel Ştrempel, ibidem, p. 446).*).

2. Aşezământul mănăstirii tuturor Sfinţilor (Învăţături pentru aşezământul cinstitei mănăstiri a tuturor Sfinţilor), considerat şi testamentul mitropolitului Antim, este datat din 1713, aprilie 24, „în care an s-au început zidirea bisericii” (Antim, 1713-1715).

Manuscrisul, aflat în Biblioteca Academiei R. S. România, a fost copiat, sub forma cunoscută astăzi, după 15 martie 1716 de Nicolae Ierei, şi cuprinde în scris obligaţiile pe care aveau să le urmeze cei ce vor chivernisi mănăstirea după moartea ctitorului. Dispoziţiile testamentare se referă, în majoritatea lor, la ajutorarea săracilor şi a străinilor, ca şi la unele probleme de ordin cultural. Tot ceea ce acest strălucit ierarh realizase prin truda sa de 25 de ani, cât a trăit în Ţara Românească, a investit în monumentala sa ctitorie, unde dorise să i se odihnească şi trupul după trecerea la cele veşnice. În ea ne-a lăsat în schimb întrupat talentul său artistic de mare sculptor şi arhitect. În ansamblul monumental, coloanele bisericii, uşile şi portalul „***depăşesc orice realizare artistică în acest domeniu din***

ţara noastră” (*50. Victor Brătulescu, Antim Ivireanul, miniaturist şi sculptor, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXIV (1956), nr. 8-9, p. 822.*).

3. Predicile sau Didahiile - după denumirea grecească, pe care mitropolitul Antim le-a ţinut unele Duminici şi sărbători mari în timpul păstoriei sale, fie la Bucureşti, fie la Târgovişte.

Cu această operă el a înzestrat cultura românească cu cea mai înaltă expresie a cuvântului rostit până la acea dată, „***operă care îl aşează printre cei mai mari oratori bisericeşti ai tuturor timpurilor***”, cu nimic inferior clasicilor din Apus: Bossuet, Bourdaloue, Flechier, Massillon, Ilie Miniat, fără să se fi inspirat din predicile acestora (*51. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. LVIIL.*).

Mitropolitul Antim are meritul de a fi „***la noi, ortodocşii români, întemeietorul oratoriei religioase***” (*52. Prof. Dan Simonescu, Mitropolitul Antim Ivireanul - patriot şi luminător al poporului, în „Mitropolia Olteniei”, XXVII (1975), nr. 11-12, p. 856. Se cunosc până în prezent un număr de 6 copii ale manuscrisului Didahiilor. Cel mai vechi şi mai preţios manuscris, nr. 3460, a fost copiat de Efrem grămăticul, în anii 1722-1725, la câţiva ani de la moartea marelui mitropolit, şi se află în Biblioteca Academiei R. S. România, continuând textul de bază al ediţiei publicate de Gabriel Ştrempel, ed. critică 1962 şi ed. 1972.*). Predica sa este o predică trăită şi gândită, compusă şi aşezată cu răbdare pe hârtie după regulile omileticii şi expusă cu convingere, o predică elaborată cu înaltă competenţă (*53. Pr. Conf. Al. I. Ciurea, Antim Ivireanul predicator şi orator, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXIV (1956), nr. 8-9, p. 775-817.*).

Cum se afirmă, „***opera manuscrisă a lui Antim Ivireanul, tipărită destul de târziu, este mai preţioasă decât cea tipărită în vremea lui***” (*54. Fanny Djindjinhaşvili, op. cit., p. 68.*).

Recunoaştem astăzi că opera tipărită, ca şi cea rămasă în manuscrise, îl arată ca patriot până la sacrificiul vieţii sale, luptător angajat pentru triumful deplin al limbii române în Biserică şi pentru respectarea autonomiei ei, educator al clerului şi credincioşilor, predicator cu duhul apostolic şi mare cruciat al întregii Ortodoxii.
În lumea ortodoxă încă nu se stinsese cu totul conflictul provocat de învăţătura calvină a Mărturisirii de credinţă, atribuită Patriarhului Ecumenic Chirii Lucaris (+ 1638). Învăţatul Ioan Cariofil, care a petrecut mult timp la Bucureşti, a fost învinuit de Dositei al Ierusalimului că ar conţine idei dogmatice „luterano-calvinice”. Disputa dintre ei a avut loc la Bucureşti, participând de asemenea Constantin Brâncoveanu şi Antim Ivireanul la aplanarea ei (*55. N. Chiţescu, O dispută*

dogmatică din veacul XVII, la care a luat parte Dositei al Ierusalimului, Constantin Brâncoveanu şi Antim Ivireanul, Bucureşti, 1945.).

În acest timp, marele pericol era şi asaltul catolicismului asupra Bisericii Ortodoxe Române. Prin pacea de la Carloviţ, încheiată la 1699, Transilvania fusese trecută sub stăpânirea Casei de Habsburg. Ca urmare, pe plan religios, o parte dintre români au fost ademeniţi, prin stăruinţele cardinalului Leopold Collonitz, arhiepiscop de Strigonium (Esztergom) şi primat al Ungariei, şi prin făgăduielile iezuiţilor, să se unească cu Roma. În acel moment, întreaga opinie publică de dincoace de Carpaţi, de la evlaviosul Constantin Brâncoveanu, de la mitropolit şi boierii ţării şi până la poporul dreptcredincios, cu toţii au simţit pericolul pătrunderii catolice în treburile Ortodoxiei româneşti şi au căutat să-i reziste prin toate mijloacele şi să-i limiteze efectele.

Patriarhi şi înalţi ierarhi de la Constantinopol, de la Alexandria, de la Antiohia şi de la Ierusalim se adunau în Ţara Românească, la curtea lui Constantin Brâncoveanu, pentru a lua hotărâri şi poziţii. Mişcarea de apărare a Ortodoxiei se făcea în primul rând prin tipărituri greceşti în ţările române, căci grecii ortodocşi aflaţi sub dominaţia musulmanilor nu aveau nici mijloacele necesare, nici îngăduinţa stăpânitorilor pentru tipărirea cărţilor. ***Acum apare marele rol al lui Antim Ivireanul, care a fost martor şi părtaş la lupta împotriva prozelitismului romano-catolic prin cărţile tipărite de el.*** Deosebit de importante prin volumul şi scopul lor de combatere a erorilor şi tendinţelor romano-catolice, ele sunt următoarele: Manual despre unele nedumeriri şi deslegări sau despre cercetarea şi confirmarea unor dogme necesare ale Bisericii (Snagov, 1697), care apărea în primul an al unirii din Ardeal a lui Teofil. Peste doi ani, când presiunea era şi mai mare asupra urmaşului său, Atanasie, ierarhul muntean tipăreşte Carte sau lumină cu drepte-dovediri din dogmele Bisearicii Răsăritului asupra dejghinării papistaşilor (Snagov, 1699). În acelaşi an apare, în limba greacă, Mărturisirea de credinţă ortodoxă (Snagov, 1699). În 1703, tipăreşte la Bucureşti Învăţătura dogmatică a Preasfintei Biserici răsăritene şi universale a lui Sevastos Trapezuntiul Kimenitul, cu o dedicaţie către Patriarhul Dositei, iar în unele exemplare către Ţarul Petru cel Mare. Se ştie că în calitate de episcop la Râmnic tipărise în greceşte Tomul Bucuriei al Patriarhului Dositei. Ca mitropolit, editează în 1710, în limba greacă, Panoplia dogmatică a lui Eftimie Zigaben. Ediţia aceasta a fost apoi reprodusă şi de Migne (Patrologia graeca, vol. 130).

Este de admirat, cum s-a spus, acest cruciat al Ortodoxiei pe care paşii cunoscuţi şi necunoscuţi ai vieţii lui l-au purtat în Orient până la noi şi care, păstrând afectuoasă şi neştearsă dragostea primei sale patrii, iubeşte şi serveşte deopotrivă pe cea de a

doua. ***Purtând în sufletul său de pelerin valorile şi darurile Ortodoxiei, îşi împarte inima cu credincioşii de pretutindeni, vrea luminarea şi eliberarea lor, le trimite tuturor gândul, munca şi dragostea sa, murind mucenicește pentru Ţara Românească şi pentru credinţa creştină, unificate în legea cea dreaptă a Răsăritului*** (*56. Prof. Teodor M. Popescu, op. cit., p. 862.*).

În lupta de pe frontul apărării naţionale şi a celei spirituale ortodoxe aveau să cadă eroic cei doi corifei ai ei, Constantin Brâncoveanu şi mitropolitul Antim, dar cât de sfântă şi de mântuitoare ne-a rămas jertfa lor !

Pe tronul Ţării Româneşti, turcii aveau să aducă de acum oamenii lor, verificaţi, din Fanarul Constantinopolului. Este mutat din Moldova în Ţara Românească fanariotul Nicolae Mavrocordat, care intră în Bucureşti la 10 februarie 1716. Între mitropolitul Antim şi noul domnitor, omul turcilor, relaţii de colaborare sinceră şi înţelegere nu puteau să fie. Războiul austro-turc se terminase cu victoria austriecilor, ceea ce a dat nădejde luminatului ierarh de înlăturare a opresiunii otomane. Eliberarea ţării de silnicia otomană, dublată acum şi de cea fanariotă, era preocuparea principală a patriotului mitropolit, şi în jurul lui se organizează rezistenţa boierilor nemulţumiţi, a clerului credincios lui şi a reprezentanţilor poporului.

Imperialii victorioşi au pătruns şi în părţile apusene ale Ţării Româneşti. La vestea intrării austriecilor în ţară, Nicolae Mavrocordat înspăimântat a părăsit capitala împreună cu familia şi cu boierii rămaşi partizani, îndreptându-se spre Giurgiu. La plecare, el a luat cu sine şi pe Antim Ivireanul, împotriva voinţei sale. În drum au făcut tabără la Călugăreni, aşteptând desfăşurarea evenimentelor. Aici, mitropolitul a avut o discuţie dramatică cu domnul, refuzând să-l mai urmeze în refugiul său. El i-a declarat sentenţios să-şi continue drumul singur, „***deoarece de acum înainte nu e nimic comun între el, domnul, şi Ţara Românească***” (*57. Mitrofan Grigoras, Cronica Ţării Româneşti (1714-1716), publicată de D. Russo, în Studii istorice greco-române, vol. II, Bucureşti, 1939, p. 443.*).

Mitropolitul Antim s-a înapoiat la Bucureşti şi „***sigur fiind că Nicolae Mavrocordat nu se va mai întoarce pe tron, l-a uns ca domn pe Pătraşco Brezoianu, marele vornic, care - nefericitul - nici măcar nu ştia de acest lucru, nefiind de faţă***” (*58. Idem, ibidemt, p. 443.*). Peste câteva zile lui N. Mavrocordat i s-a adus la cunoştinţă că vestea cu venirea austriecilor n-a fost adevărată. Plin de mânie, el a adunat în grabă câteva sute de turci şi de tătari cu care s-a întors la Bucureşti. Întâmpinat de boieri, la locul numit „Fântâna lui Radu Vodă”, la intrarea în oraş, imediat a poruncit de „a tăiat în bucăţi” pe marele voirnic Pătraşco

Brezoianu, despre care aflase că fusese ales domn în lipsa sa. Aceeaşi soartă au avut-o apoi şi alţi boieri din ţară, potrivnici stăpânirii turceşti şi domnului fanariot. Mânia avea să se reverse cu furie şi asupra mitropolitului Antim, care a fost chemat de îndată la curte.

„***Când intra la curte în rădvan, ca de obicei, ca să se întâlnească cu domnul - cum spune cronicarul Mitrofan Grigoras - soldaţii turci l-au oprit, l-au dat jos din rădvan şi smulgându-i barba şi părul capului şi târându-l jos, l-au închis într-o căsuţă a curţii, ca să-şi aducă aminte de tot ceea ce făcuse***" (*59. Ibidem, p. 443.*). În acelaşi timp cu el a fost închis şi Ioan Avramie, predicatorul bisericii palatului. ***Chinuit şi umilit, Mitropolitului Antim i s-a cerut demisia, iar în locul lui a fost ales protejatul lui Hrisant Notara şi al lui Nicolae Mavrocordat, Mitrofan de Nisa, statornicul adversar al lui Antim Ivireanul şi fost duhovnic al lui Constantin Brâncoveanu.*** Pentru confirmarea alegerii, domnul „făcând sfat cu toţi boierii, au trimis la Ţarigrad la patriarhul, de i-au spus toate răutăţile şi amestecăturile lui şi cum au făcut sfaturi rele împotriva domnului şi a ţării". Acesta l-a caterisit pe fostul Mitropolit ca, între altele, „consiprator în contra puternicei împărăţii, conspirând şi în contra prealuminatului şi preaînălţatului domnitor D. D. Ioan Nicolae Alexandru voievod a toată Ungrovlahia..." (*60. Condica sfântă, cit. după Pr. N. Şerbănescu, mitropolitul Antim Ivireanul, în „Mitropolia Olteniei", nr. 9-10, 1966, p. 800.*).

Pentru aceste „grele păcate", care au apăsat bătrâneţile şi strădaniile de o viaţă întreagă ale marelui mitropolit, pentru învinuirea lui de revoltat şi conspirator împotriva stăpânirii turceşti, „***rămâne Antim atât de venerat de neamul românesc***" (*61. Gabriel Ştrempel, ibidem, p. XXXIV.*). ***În timpul lecturii gramatei de caterisire i s-a luat camilafca de pe cap şi i s-a pus o tichie roşie, apoi i s-a comunicat sentinţa de deportare pe viaţă la mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe Muntele Sinai.***

În miez de noapte a fost pornit cu o căruţă spre locul de osândă, escortat de câţiva ostaşi turci, puşi sub comanda unui mehmendar, cu numele Colfescu. Pe drum a sosit însă porunca sultanului, desigur şi cu înţelegerea lui Nicolae Mavrocordat, prin care era osândit la moarte. Soldaţii l-au omorât la 22 septembrie 1716, şi i-au aruncat trupul într-un afluent al Mariţei, anume Tungia, care trece prin Adrianopol şi se varsă în golful Enos din Tracia. Apele i-au purtat lacrimile şi sângele mucenicesc spre ţărmurile împărăţiei nemuritoare a lui Dumnezeu, afundând în întunericul oprobiului public crima şi pe făptaşii ei nelegiuiţi.

Ştirea asasinării mitropolitului Antim, spune Del Chiaro, a produs în întreaga Valahie o generală îngrozire, deoarece toţi îl credeau surghiunit la muntele Sinai. Aşa a pierit atunci, „***de mână ucigaşă***”, Antim Ivireanul, „***unul din cei mai mari mitropoliţi ai Ţării Româneşti***” (*62. N. Dobrescu, Antim Ivireanul, p. 45.*), dar lumina vieţii lui nu s-a stins niciodată din conştiinţa neamului pe care el l-a slujit până la sacrificiu.

Aveau să treacă două veacuri şi jumătate până când poporul român l-a putut comemora solemn în anul 1966, „***drept mărturie a recunoştinţei Bisericii noastre întregi, pentru slujirea luminată şi jertfelnică a strălucitului ierarh şi mitropolit Antim Ivireanul***” (*63. Din Actul Comemorativ cu prilejul comemorării a 250 de ani de la moartea martirică a mitropolitului Antim Ivireanul (1716-1966), în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXXIV (1966), nr. 9-10, p. 953.*).

În urma demersurilor Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române în anii 1964 şi 1965 către Patriarhia Ecumenică, cu scopul ridicării caterisirii mitropolitului Antim, pronunţată de Sinodul din Constantinopol în august 1716, s-a primit următorul răspuns canonic: „***am găsit cu cale să ridicăm caterisirea lui, făcută odinioară de către Marea Biserică a lui Hristos de la Noi, în vederea restabilirii pomenirii lui în Biserică***”.

Sărbătorirea solemnă a evenimentului a avut loc printr-o serie de festivităţi care s-au desfăşurat în cursul anului 1966 în centrele mai de seamă în care a activat şi a păstorit marele cărturar şi ierarh: ***la mănăstirea Snagov, la Târgovişte, la Râmnicu-Vâlcea, încununate prin slujbele care s-au desfăşurat la Bucureşti, sediul scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei.***

Cu acest prilej a fost restaurat şi monumentul istoric, ctitoria mitropolitului Antim, biserica şi chiliile, împreună cu celelalte clădiri din incintă (*64. Vezi Pr. I. Ionescu, Comemorarea mitropolitului Antim Ivireanul de către Biserica Ortodoxă Română, în „Mitropolia Olteniei”, XVIII (1966), nr. 9-10, p. 895-897.*).

„***Lui Antim i se cuvine nu numai datorita recunoştinţă si cinstire românească, ci şi recunoaşterea şi preţuirea Ortodoxiei întregi. I se cuvine a celor care l-au cunoscut şi nu l-au cunoscut, a celor care l-au iubit sau nu l-au iubit, a celor de aproape şi de departe, a tuturor cu a noastră împreună. I se cuvine cu atât mai mult, cu cât marele şi vrednicul ierarh, ostenitor şi luptător al dreptei-credinţe, a îndurat năpastă, osândă şi pătimire nedreaptă, nu pentru păcatele sau pentru interesele sale omeneşti, ci întru îndeplinirea datoriilor lui de bun păstor de***

turmă, care, după cuvântul Evangheliei şi al său, şi-a pus sufletul pentru oi" (*65. Prof. Teodor M. Popescu, op. cit., p. 863.*).

Prin reabilitarea şi prin întregul program al comemorării sale, se împlinesc dorinţele atâtor dreptcredincioşi români, dintre care amintim pe aceea a istoricului Nicolae Dobrescu: „***dacă Biserica noastră va pune între sfinţi vreodată pre unii din martirii neamului nostru, să nu se uite că locul de frunte s-ar cuveni lui Antim Ivireanul***" (*66. N. Dobrescu, ibidem, p. 119.*).

Pr. Prof. Ion Ionescu

Sursa: Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, Sfinţi români şi apărători ai Legii strămoşeşti, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1987, p. 640-662, Pătimirea mitropolitului Antim Ivireanul

Sfinţi români din sec XVII-XVIII – Sfântul ierarh Antim Ivireanul *(circa 1650-1716)*

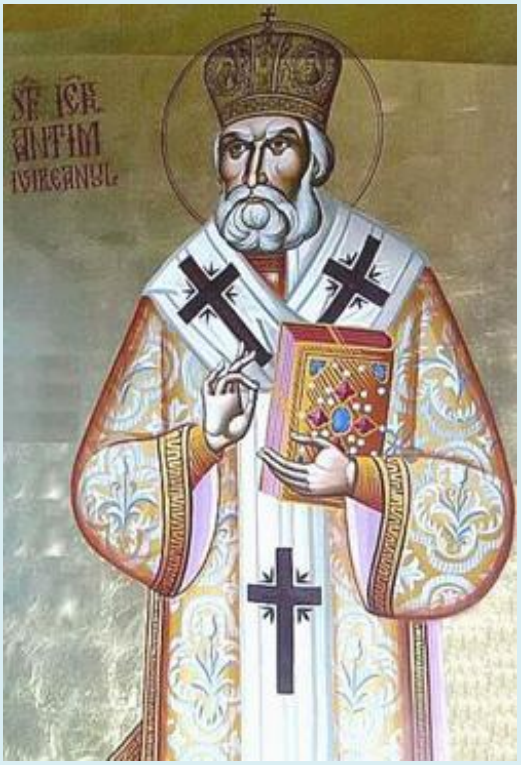

a. Viaţa

Venerabilul mitropolit Antim Ivireanul era de loc din Iviria. Părinţii săi, Ioan şi Maria, i-au pus din botez numele de Andrei. Ajungând din tinereţe rob la turci, a stat mulţi ani în Constantinopol, învăţând limbile greacă, arabă şi turcă, precum şi meşteşugul sculpturii, al picturii şi al broderiei.

- ***Prin anul 1690 este adus în Ţara Românească de voievodul martir Constantin Brâncoveanu.*** *Aici învaţă meşteşugul tiparului de la episcopul Mitrofan, iar după câţiva ani se călugăreşte şi este hirotonit preot.*
- *Între anii 1691-1694 conduce tipografia domnească de la Bucureşti şi tipăreşte trei cărţi.*
- *Între anii 1694-1696 întemeiază o nouă tipografie la Mănăstirea Snagov.*
- *Între anii 1696-1701 este egumen al acestei mănăstiri tipărind 14 cărţi, dintre care patru în limba română, iar celelalte în limbile greacă, slavonă şi arabă.*
- *Între anii 1701-1705 a condus din nou tipografia domnească din Bucureşti, tipărind 15 cărţi, îndeosebi cărţi de slujbă.*

- *Între anii 1705-1708 a fost episcop la Râmnicu-Vâlcea, întemeind aici prima tipografie. Timp de trei ani a tipărit la Râmnic 10 cărţi, dintre care 7 în româneşte.*
- *Între anii 1708-1716 a fost mitropolit al Ţării Româneşti, întemeind noi tipografii şi tipărind încă 19 cărţi, dintre care 12 cărţi în româneşte.*
- ***În toamna anului 1716 a fost închis, la porunca turcilor, caterisit şi trimis în surghiun la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. Pe cale a fost martirizat de ostaşi şi aruncat în râul Tungia, lângă Adrianopol.*** *În prezent se crede că ar fi fost înecat în lacul Snagov.*

b. Fapte şi cuvinte de folos

Acest fericit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind de mic înstrăinat din pământul părinţilor săi şi după ce a suferit grele ispite între păgâni, a fost călăuzit de Hristos în pământul românesc. Astfel, aici şi-a găsit a doua patrie, cu părinţi şi fraţi şi toată mângâierea Duhului Sfânt.

Luând jugul lui Hristos la Mănăstirea Snagov, ieromonahul Antim a ajuns călugăr iscusit şi tipograf neîntrecut în Ţara Românească. Timp de 15 ani, până a fost făcut episcop, a întemeiat două tipografii şi a tipărit zeci de cărţi bisericeşti în limbile română, greacă, arabă şi slavonă, dovedindu-se cel mai mare tipograf al ţării noastre în secolele XVII şi XVIII. Cărţile lui s-au răspândit în toate provinciile româneşti, ajungând până în Athos, în Grecia, la Constantinopol, Ierusalim şi Sinai, în Siria şi Iviria, căci era un devotat slujitor al lui Hristos şi apărător al Bisericii Ortodoxe.

Pentru sfinţenia vieţii sale, egumenul Antim Ivireanul a ajuns episcop al Râmnicului şi apoi mitropolit al Ţării Româneşti. Ca păstor de suflete şi părinte duhovnicesc al tuturor, marele ierarh a fost o făclie în sfeşnic pentru toţi, de la domn până la credincios. ***Era bărbat înţelept, insuflat de Duhul Sfânt, statornic în credinţă, tare în nădejde, iscusit în cuvânt, smerit la inimă şi plin de dumnezeiască dragoste.***

Dorind mântuirea oamenilor şi săvârşirea slujbelor în limba română, mitropolitul Antim a înmulţit numărul tipografiilor, traducând şi tipărind în grai strămoşesc principalele cărţi de cult, începând cu Ceaslovul şi Liturghierul. Din cele 64 de cărţi tipărite de el şi de ucenicii lui, 24 s-au tipărit în limba română.

Astfel, mitropolitul Antim rămâne ctitorul limbii liturgice în Biserica Ortodoxă Română. De la dânsul, serviciul divin a început a se face în toată ţara numai în limba română, spre mângâierea şi pe înţelesul tuturor.

Bunul păstor al Bisericii lui Hristos, după ce împodobi slujbele cu cărţi în limba poporului, adăugă şi alte înnoiri. Astfel, a zidit din nou biserici la sate şi oraşe, a fondat din temelie Mănăstirea „Tuturor Sfinţilor" din Bucureşti (1713-1715), astăzi numită „Antim", făcând şi alte danii şi înnoiri mănăstireşti. A ridicat mai mulţi ucenici tipografi şi a dat multe milostenii celor săraci şi iubitori de carte. Pentru învăţătura şi apărarea dreptei credinţe a scris şi tipărit numeroase predici, numite „Didahii", fiind iscusit teolog, ierarh şi propovăduitor al Sfintei Evanghelii.

Iată câteva din multele sale învăţături:

- ✓ ***Aceste două virtuţi întemeiază şi întăresc Biserica: credinţa în Dumnezeu şi buna ascultare de păstorii Bisericii.***
- ✓ *Ce lucru este mai iubit robului, spunea bunul păstor, decât slobozirea lui? Şi ce este mai drag străinului, decât întoarcerea la patria sa?*
- ✓ *Cuvine-se omului să se bucure de bunătatea cea mare a lui Dumnezeu şi să se teamă cu cutremur de mărirea Lui. Încă să ceară ajutorul şi mila Lui cea bogată. Că, fără de mila Lui, nu vom putea face nimic spre mântuirea sufletelor noastre.*
- ✓ *Fără aceste trei bunătăţi - credinţa, nădejdea şi dragostea - nu este cu putinţă cu nici un mijloc să se mântuiască creştinul, căci acestea sunt temeliile creştinătăţii.*
- ✓ *Zicea iarăşi fericitul mitropolit Antim: Precum nu este cu putinţă a trăi cineva pe pământ fără de hrană trupească, fără îmbrăcăminte şi fără somn, aşa nu poate trăi nici fără aceste trei bunătăţi, care sunt credinţa, nădejdea şi dragostea.*
- ✓ ***Nădejdea este o îndrăzneală adevărată către Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeiasca strălucire, ca să nu se deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredinţat că va lua, prin pocăinţă, iertarea păcatelor şi orice altă cerere trecătoare sau veşnică.***
- ✓ *Apoi adaugă şi acestea: Nădejdea este de două feluri: una bună şi alta rea. Bună este aceea când nădăjdueşte cineva la Dumnezeu să se mântuiască, sau alt bine ce voieşte să facă, cum zice David:* ***cel ce nădăjdueşte spre Dumnezeu, mila îl va înconjura*** *(Ps. 31, 11). Nădejdea este rea când nădăjdueşte cineva în om să-i facă vreun bine sau vreo îndemnare la lucrurile cele trecătoare ale lumii. Această nădejde este mincinoasă şi*

deşartă, cum zice iarăşi David: ***Nu vă nădăjduiţi spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire*** *(Ps. 145, 3).*

- ✓ *Dragostea este o unire a multora într-aceeaşi cale către Dumnezeu şi vârf al tuturor bunătăţilor. Aceasta este de trei feluri: una dumnezeiască, alta firească şi alta pătimaşă şi rea.*
- ✓ *Altă dată, smerindu-se, mitropolitul Antim zicea: Fiind orbiţi de deşertăciunile cele lumeşti, nu ne bucurăm de altceva fără numai de lucrurile întunericului veacului acestuia. Că suntem porniţi cu toţii spre răutăţi, ca o roată când scapă la vale şi nu se poate opri. Şi acestea toate nu se trag din alta, fără numai din necredinţa noastră. Că ni s-au împietrit inimile întru răutăţi asemenea lui faraon şi umblăm ca nişte cai sirepi (sălbatici), fără de zăbală şi fără de ruşine, până vom cădea în vreo prăpastie şi vom pieri.Deci vă zic, iubiţii mei, şi vă învăţ cu frica de Dumnezeu, ca un părinte sufletesc şi păstor ce vă sunt, să vă veniţi în fire şi să vă căiţi de lucrurile cele necuvioase, că Dumnezeu este milostiv şi, dacă va vedea întoarcerea noastră şi pocăinţa cea bună, ne va ierta. Că zice prin gura Proorocului Isaia:* ***Întoarceţi-vă către Mine şi mă voi întoarce şi Eu către voi*** *(Isaia 45, 22).*
- ✓ *Apoi adăuga şi acestea: Precum nu pot fi oile fără de păstor, aşa nici poporul fără de arhiereu şi oricine se va îngriji de cele sufleteşti să alerge la mine ca la un părinte, că îl voi vindeca cu ajutorul lui Hristos. Că în seama mea v-a dat stăpânul Hristos să vă pasc sufleteşte, ca pe nişte oi cuvântătoare şi de gâtul meu spânzură sufletele voastre şi de la mine o să vă ceară pe toţi, până când vă voi fi păstor, iar nu de la alţii.*
- ✓ *Precum cere împăratul dăjdii de la noi, aşa ne cere şi Dumnezeu credinţă şi fapte bune. Că zice Hristos în Evanghelie:* ***Daţi cezarului cele ale cezarului şi lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu*** *(Marcu 12, 17).*
- ✓ *Să nu socotiţi că îi va fi milă lui Dumnezeu de noi, să ne ierte pentru că avem nevoi, dacă nu vom face după putinţă şi poruncile Lui, că ne va arunca de unde nu vom putea să mai ieşim. Ci să lăsăm năravurile cele rele şi obiceiurile cele necuvioase, că doar s-ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne ierte şi să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată.*

La începutul Postului mare, aşa învăţa pe fiii săi duhovniceşti:

- ✓ *De păcatele ce se fac cu pricepere (cu ştiinţă şi voinţă), fiecare să se ferească, că în ce zi îl va face, cu moarte va muri. Că mai rea moarte nu este alta, decât a fi cineva despărţit de Dumnezeu prin păcat, că zice Ioan:* ***Cel ce face păcatul, de la diavolul este, că din început diavolul păcătuieşte*** *(I Ioan 3,8).*

- ✓ *În toate zilele ce sunt în grădina anului, fiecare să mănânce cele ce sunt rânduite spre hrana trupului, cu socoteală şi fără de vicleşug. Iar postul cel hotărât pentru folosul sufletesc, care cu priceperea noastră îl putem face bine sau rău, nimeni să nu-l strice, că în ce zi îl va strica, cu moarte va muri, căci calcă porunca lui Dumnezeu. Şi mai rea moarte decât a călca cineva porunca lui Dumnezeu, nu este alta. Că va fi izgonit de Dânsul din grădina Bisericii, ca şi Adam din rai.*
- ✓ *Vrând noi a face această călătorie asupra vrăjmaşului sufletelor noastre, trebuie să luăm împreună cu noi cinci lucruri, să ne fie ca merinde la vreme de primejdie. Aceste lucruri sunt:* ***spovedania, rugăciunea, postul, milostenia şi dragostea.***
- ✓ *Să ne spălăm păcatele cu spovedania, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noştri cu frică şi cu inimă înfrântă, pârându-ne pe noi înşine, ca înaintea lui Dumnezeu. Să nu dăm pricina pe alţii, sau să zicem că de nevoie sau din neputinţă am făcut păcatul, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s-a folosit nici Adam. Că vrând Dumnezeu să-l aducă la pocăinţă, în loc de a-şi cunoaşte greşeala şi a-şi mărturisi păcatul, el făcea pe Dumnezeu vinovat că i-a dat femeie.*
- ✓ *Să fie spovedania noastră cu nădejde bună, cum că ne va ierta Dumnezeu, iar nu cu deznădejde, precum a făcut Cain, zicând:* ***Mai mare este vina mea decât a mi se ierta mie*** *(Fac. 4, 13). Asemenea şi Iuda, măcar că s-a mărturisit înaintea arhiereilor că a vândut sânge nevinovat, dar nu i-a folosit la nimic acea spovedanie, că era cu deznădejde.*
- ✓ *Spovedania să o facem cu gândul ca să nu mai greşim de aici înainte. Că faraon, deşi s-a mărturisit zicând greşit-am Domnului (Ieş. 10, 16), dar n-a folosit nimic, că nu gândea a se părăsi de răutăţi. Pentru aceea a şi pierit. Iar noi să avem nădejde bună, că de ne vom spovedi cu inimă curată şi cu gând să nu mai greşim, ne va ierta Dumnezeu şi vom auzi ca David:* ***Domnul a mutat păcatul tău, nu vei muri*** *(II Regi 12, 13).*
- ✓ *Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu mântuire sufletelor noastre, că ne-o va da, după cum singur Hristos zice:* ***Cereţi şi se va da*** *(Matei 7, 7). Că rugăciunea ce se face cu căldură, din inimă, pătrunde cerurile şi intră în urechile lui Dumnezeu.*
- ✓ *Cu postul să ne uşurăm trupul, să ne limpezim mintea şi să ne bucurăm sufletul, ca să vină darul lui Dumnezeu asupra noastră. Iar postul trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că, precum nu sunt dulci bucatele fără sare, aşa nici postul fără rugăciune.*
- ✓ *Precum sunt păzitori sfinţii îngeri celor ce postesc şi îi feresc de toate primejdiile, aşa şi celor ce nu postesc sunt păzitori dracii şi îi îndeamnă la multe păcate. Să ne ostenim, deci, ca să nu avem părtăşie cu diavolul. Că nu*

s-a făcut nimeni ucenic bunătăţilor, din cei ce s-au îndestulat cu mâncări, după pofta lor. Nici din cei ce iubeau răsfăţările nu s-a făcut (nimeni) părtaş împărăţiei cerurilor.

- ✓ *Cu milostenia să îmblânzim pe Dumnezeu, dând cu dragoste din milă agonisitele noastre cele drepte lipsiţilor, săracilor, străinilor, bolnavilor şi celor ce sunt în închisori. Atunci vom fi şi noi miluiţi de Dumnezeu, după cum zice la cele zece fericiri. Iar de vom da milă din jafuri, mai multă osândă vom câştiga.*
- ✓ *Cu dragoste să ne încredinţăm, că de vom iubi pe vecinii noştri, după porunca lui Dumnezeu, ca pe noi înşine şi le vom face bine, vom fi şi noi asemenea Lui şi ai Celui de sus, după cum zice David.* ***Că dragostea este singur Dumnezeu şi cel ce rămâne în dragoste, în Dumnezeu rămâne şi Dumnezeu într-însul*** *(I Ioan 4, 16).*
- ✓ ***Ce folos este ca trupul să fie deşert de bucate, iar sufletul a-l umplea de păcate?***
  Ce folos este a fi galbeni şi ofiliţi de post, iar de pizmă şi ură să fim aprinşi?
  Ce folos este a nu bea vin şi a fi beţi de veninul mâniei?
  Ce folos este a nu mânca cineva carne şi cu hulele a rupe carnea fraţilor noştri?
  Ce folos este a ne opri de cele ce sunt uneori slobode şi a face cele ce nu sunt niciodată slobode?
  Că Dumnezeu pe aceia îi iubeşte şi îi cinsteşte, care se feresc de cele oprite.
- ✓ ***Când intrăm în sfânta biserică, zicea marele ierarh, să ne curăţim întâi de păcatele noastre şi de cugetele cele viclene şi apoi cu conştiinţă întreagă să ne facem vase alese, ca să primim, prin darul Duhului Sfânt, cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre.***
- ✓ *Altă dată, iarăşi spunea:* ***Patru sunt bunătăţile cele sufleteşti: vitejia (bărbăţia), înţelepciunea, dreptatea şi curăţenia. Patru sunt şi bunătăţile cele trupeşti: tăria, întregimea, frumuseţea şi sănătatea. Dintre aceste bunătăţi, ale sufletului şi ale trupului, se nasc alte patru bunătăţi de obşte: credinţa, nădejdea, dragostea şi smerenia.***
- ✓ *Fără de credinţă nu este cu putinţă să ne mântuim. Locaşul ei este inima omului şi viaţa ei sunt faptele cele bune, după cum zice Apostolul Iacob:* ***Că precum trupul omului este mort fără de suflet, aşa şi credinţa este moartă fără de fapte bune*** *(Iacob 2, 26).*
- ✓ *Smerenia este sfârşitul, legătura şi pecetea tuturor bunătăţilor, că de ar face cineva toate bunătăţile lumii şi smerenie nu ar avea, toate sunt pierdute, toate sunt stricate, toate sunt de nimic şi osteneala lor este în deşert, pentru că smerenia este maica tuturor bunătăţilor.*

- ✓ *Precum maica pune multă nevoinţă, din firească dragoste ce are, de hrăneşte copiii săi ca să-i crească şi îi fereşte de toate, ca să nu li se întâmple vreo primejdie şi să-i piardă, aşa şi smerenia hrăneşte bunătăţile (faptele bune) ca să crească şi le fereşte de toate primejdiile ca să nu piară. Pentru că păcatul cel dintâi şi mai mare decât toate păcatele este mândria, pe care a izvodit-o şi a născut-o singur satana.*
- ✓ *Păcatul se aseamănă pietrei care caută să meargă la maica ei în pământ, de unde şi este. Iar bunătatea se aseamănă focului care caută să meargă (totdeauna) sus, în văzduh, unde îi este matca, că Dumnezeu este foc mistuitor şi pară de foc subţire, precum l-a văzut Proorocul Ilie.*
- ✓ *Precum un om are în casa lui aur, argint, unelte şi haine şi când iese din casă pune lacăt şi încuie, ca să nu meargă vreun hoţ să i le fure şi să se păgubească, aşa şi smerenia încuie ca un lacăt toate bunătăţile, ca să nu meargă hoţul cel de obşte, diavolul, să i le fure, şi se va păgubi de osteneala pe care a făcut-o.*
- ✓ *Zicea iarăşi:* ***Credinţa, rezemându-se pe dragoste, creşte, se măreşte şi face toate roadele bunătăţilor, că pământul credinţei este dragostea.***
- ✓ *De ar fi ascultat Adam porunca lui Dumnezeu, n-ar fi venit întru atâta osândă neamul omenesc. Şi noi, acum, de am asculta pe Hristos, n-am fi întru atâtea scârbe şi nevoi.*
- ✓ *Iar către cei ce nu iartă pe semenii lor, zicea mitropolitul Antim: Tu, cel ce urăşti pe fratele tău atât cât nici în ochi nu vrei să-l vezi, ci îi porţi pizmă şi îl zavistuieşti pe la unii şi pe la alţii, ca să-i faci pagubă şi să-l supui şi să-l sărăceşti, tu, cu adevărat, nu eşti creştin, nici om pe pământ, ci eşti singur satana, care a pârât pe Dumnezeu la Adam.*
- ✓ *Apoi iarăşi adăuga: Care preot este acela ce te spovedeşte şi te lasă pe tine, cel ce pârăşti pe fratele tău, să te cumineci? Acela cu adevărat nu este preot, ci este singur Iuda şi vânzător al lui Hristos şi nu i se va ierta nici popei, nici aceluia, măcar de ar face oricâte alte bunătăţi. Că zice Hristos:* ***Milă voiesc, iar nu jertfă*** *(Matei 12, 7).*
- ✓ *Să alergăm la sfintele biserici, dacă nu în toate zilele, pentru multe neputinţe şi nevoi ale noastre, ce ne vin întotdeauna din valurile lumii, măcar Duminicile şi sărbătorile. Căci, pentru aceasta s-au rânduit aceste sfinte zile.* ***Una, pentru ca să ne odihnim şi noi şi dobitoacele noastre de trudele şi de ostenelile ce le facem peste toată săptămâna. A doua, pentru ca să mulţumim şi să dăm slavă lui Dumnezeu pentru multele şi nespusele faceri de bine ce le- a arătat către noi şi le arată întotdeauna ca un milostiv. A treia, ca să auzim cântările şi slujbele ce se fac pentru folosul sufletului.***

- ✓ *Precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană simţitoare, aşa nici sufletul nu poate trăi fără de hrana cea duhovnicească, care este cuvântul lui Dumnezeu, după cum zice Hristos în Evanghelie:* ***Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu*** *(Matei 4, 4; Luca 4, 4).*
- ✓ ***Când ieşim de la biserică, să nu ieşim deşerţi; ci să facem cum face ariciul. Că, după ce merge la vie, întâi se satură el de struguri, apoi scutură viţa de cad boabele jos şi se rostogoleşte pe dânsele de se înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fiecare, pe la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la biserică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie!***
- ✓ *Pocăinţa atunci este pocăinţă, când merge cineva de bunăvoia sa, fără de nici un fel de pricină (silă), să se spovedească la duhovnicul lui, cu umilinţă, cu înfrângere de inimă, cu lacrimi fierbinţi şi cu gând desăvârşit, ca să se părăsească de păcate. Căci acestea sunt temeliile pocăinţei.*
- ✓ *Taina pocăinţei este întocmai în cinste şi în lucrare cu Sfântul Botez. Căci, precum acesta spală păcatul strămoşesc şi face pe om fericit, sfânt, desăvârşit şi fiu al lui Dumnezeu după har, aşa şi sfânta pocăinţă face pe om din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit şi sfânt şi, din fiul neascultării, fiul lui Dumnezeu.*
- ✓ *Altă dată zicea iarăşi:Nu numai mirenii se cade să se mărturisească, ci mai vârtos şi noi, cei bisericeşti, adică diaconii, preoţii, călugării şi arhiereii. Că noi suntem păcătoşi şi greşim înaintea lui Dumnezeu, mai mult decât cei simpli. Iar greşelile ce le facem, mai mult prin ştiinţă le facem, şi, de nu ne vom pocăi, vom avea mai multă osândă decât cei ce greşesc prin neştiinţă, după cum zice la Sfânta Evanghelie că,* ***cel ce cunoaşte mult, mult se va pedepsi şi celui ce i s-a dat mult, mult i se va cere*** *(Luca 12, 48).*
- ✓ ***Nu este cu putinţă să ajungă cineva la liniştea mântuirii - zicea bunul păstor -, de nu va trece întâi prin uşa răbdării.***
  Nu este cu putinţă să se suie la cereasca cetate a fericirii, de nu va intra prin calea smereniei.
  Nu este cu putinţă să se înalţe în ceata sfinţilor, de nu se va smeri cu duhul aici, jos, în cetatea celor pământeşti.
  Nu este cu putinţă să împărăţească cineva împreună cu Hristos la cer, de nu va urma aici pe urmele lui Hristos cu crucea.
  Nu este cu putinţă a-i rămânea cuiva nume vestit în lume, cu fapte rele şi necuvioase.
- ✓ ***În trei chipuri greşeşte omul: din slăbiciune, neştiinţă sau din firea (voia) cea rea.***

***Păcatul din slăbiciune** este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci Tatăl se cheamă Atotputernic.*
***Păcatul din neştiinţă** este împotriva Fiului, că Fiul lui Dumnezeu se cheamă Înţelepciune.*
***Păcatul din voia cea rea** este împotriva Duhului Sfânt, că Duhul Sfânt se cheamă Bun.*
*Pe omul care va greşi din slăbiciune sau din neştiinţă îl va ierta Domnul mai lesne, de se va pocăi. Că aşa zice David: **Păcatele tinereţii şi ale neştiinţei mele, Doamne, nu le pomeni** (Ps. 24, 7). Iar cine greşeşte din firea (voia) cea rea împotriva Duhului Sfânt, acelui om nu-i iartă Dumnezeu lesne păcatul. Că aşa zice Domnul: **Tot păcatul şi hula se vor ierta oamenilor, iar hula care este împotriva Duhului Sfânt nu se va ierta** (Marcu 3, 28-29).*

Sfântul Antim Ivireanul - drumul spre sfințenie

Ctitorind mănăstiri și școli pentru copiii săraci, Sfântul Antim Ivireanul a dovedit că dragostea lui de Dumnezeu a învins chinurile la care l-au supus turcii, căci moartea pământească nu a însemnat decât viața veșnică în Împărăție.

***

Crescut în dreapta credință, Sfântul Antim a căzut în robie turcească, iar după ce a fost eliberat a învățat arta sculpturii, trăind în preajma Patriarhiei de la Constantinopol.

Adus la București de Sfântul Constantin Brâncoveanu, a învățat meșteșugul tiparului și apoi a înființat o tipografie la Mănăstirea Snagov.

Ales stareț al mănăstirii și apoi episcop la Râmnic, a ajuns, în cele din urmă, mitropolit al Țării Românești, ctitorind Mănăstirea Antim din București. A înființat și școli pentru copiii săraci, după care a fost exilat pe nedrept și chinuit de către turci, până când a fost ucis, fiindu-i tăiat capul. Trupul i-a fost aruncat în sudul Dunării, în apele Tungiei.

Sinaxar - Pomenirea Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Ţării Româneşti

Vistierie de daruri, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, acest trimis al lui Dumnezeu pământului românesc din îndepărtata Ivirie (Georgia), nu a îngropat nici un talant din câţi i-au fost dăruiţi de Dumnezeu şi pe toţi, ca o slugă bună şi credincioasă, i-a înmulţit.

Însemnându-l la botez cu numele Sfântului apostol Andrei, părinţii săi, Ioan şi Maria, l-au crescut în evlavie şi dreapta credinţă. Ocrotit fiind de Bunul Dumnezeu în robia turcească în care a căzut, tânărul Andrei îşi arată - de timpuriu - ascuţimea minţii, deprinzând cu uşurinţă limbile greacă, turcă, slava veche, araba, iar mai târziu şi limba română. După mărturiile vremii, se pare că după ce a scăpat din robia turcească, a trăit în preajma Patriarhiei de la Constantinopol unde a învăţat arta sculpturii în lemn, pictura şi broderia.

Către anul 1690, evlaviosul voievod, Sfântul martir Constantin Brâncoveanu îl aduce la Bucureşti unde, după ce învaţă meşteşugul tiparului în tipografia domnească, se mută la mănăstirea Snagov unde întemeiază o nouă tipografie. A tipărit şi a supravegheat cu neobosită râvnă, în migăloasa îndeletnicire, scoţând din

tiparniţele pe care le-a îndrumat 63 de cărţi, din care 38 lucrate de el însuşi, în diferite limbi: română, greacă, arabă, georgiană.

Pentru virtuţile şi viaţa sa curată, a fost ales mai întâi stareţ la mănăstirea Snagov, apoi episcop la Râmnic şi nu mult după aceea, mitropolit al Ţării Româneşti. ***Cu ajutorul şi harul lui Dumnezeu cel Atotputernic, cu blândeţe şi necruţând nici o osteneală, şi-a păstorit clerul, călugării şi credincioşii cărora le-a ridicat noi sfinte lăcaşuri sau le-a preînnoit pe cele stricate de vreme.*** Mărturie despre această lucrare stă ctitoria sa, mănăstirea Antim din Bucureşti, cu hramul tuturor Sfinţilor pe care, cu darurile pe care i le-a hărăzit Dumnezeu, a zidit-o, împodobind-o cu alese sculpturi şi a înzestrat-o cu tipografie. ***O altă lucrare lăudabilă a marelui ierarh a fost înfiinţarea de şcoli pentru copiii celor săraci în care învăţământul era fără plată.***

Smerit şi convins fiind că numai datorită Milostivului Dumnezeu a ajuns vas ales lucrării dumnezeieşti, Sfântul părinte ierarh Antim priveghea cu osârdie şi fără de lene, ziua şi noaptea şi în tot ceasul, pentru folosul şi spăşenia tuturor de obşte, învăţându-i şi îndreptându-i pe toţi cu frica lui Dumnezeu pe “calea cea dreaptă". ***Podoabă a cărturarilor şi dulce grăitor al înţelepciunii dumnezeieşti în graiul românesc, Sfântul ierarh Antim a adăpat poporul însetat de credinţă prin cuvântul său de învăţătură, lăsând Bisericii noastre marele tezaur literar şi teologic cuprins în Didahiile şi predicile sale.***

Nesocotindu-i-se toate câte cu harul lui Dumnezeu a izbândit, Sfântul ierarh Antim, pe nedrept a fost depărtat de toată lucrarea şi ordinea arhierească şi dezbrăcat de harul divin şi scos din catalogul arhieresc.

Osândit a fost cu exilul şi pus a fost sub paza necredincioşilor ostaşi turci care, l-au chinuit foarte, până la moarte, prin tăierea capului pe care apoi l-au aruncat în apele Tungiei, un afluent al râului Marita, în sudul Dunării.

Aşa s-a săvârşit de moarte mucenicească părintele şi mitropolitul Antim al Ţării Româneşti, a cărui pomenire rămâne înscrisă pentru veşnicie în cartea Bisericii şi neamului românesc.

Arhid. Ştefan Sfarghie - Sinaxar - Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești

Sfântul Antim s-a născut în Iviria (Georgia) pe la anul 1650, din părinţi drept-credincioşi, Ioan şi Maria, primind la Botez numele Andrei. Crescut în duhul tradiţiei ortodoxe, tânărul Andrei a primit de la Dumnezeu darul picturii şi sculpturii bisericeşti.

Odată, năvălind turcii pe meleagurile sale, a fost luat sclav şi dus la Constantinopol. Acolo a îndurat multe umilinţe şi amărăciuni, mai ales că era înconjurat numai de străini păgâni.

După o vreme, Andrei a fost răscumpărat de creştini şi a slujit Domnului ani mulţi ca mirean pe lângă Patriarhia Ecumenică, desăvârşindu-şi priceperea artistică şi cunoaşterea limbilor greacă, turcă şi arabă.

Pe la anul 1690, la recomandarea Patriarhului Ierusalimului, Dositei Notara, a venit în Ţara Românească la cererea voievodului Constantin Brâncoveanu, pentru a ajuta la tipărirea cărţilor bisericeşti. Aşadar, activitatea sa în slujba Bisericii şi-a desfășurat-o în Ţara Românească.

La călugărie, Andrei a primit numele Antim. A fost egumen al Mănăstirii Snagov, episcop de Râmnicu Vâlcea și mitropolit al Țării Românești. A fost un mare om de cultură: tipograf, sculptor, pictor teolog și autor al celebrelor Didahii (o colecție de predici folosite la marile sărbători de peste an).

Începută în 1713, Mănăstirea tuturor Sfinţilor, construită în Bucureşti după planurile proprii, poartă cu adevărat pecetea sufletească a ctitorului ei.

La insistențele Porții Otomane a fost exilat în anul 1716. De asemenea, a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia Ecumenică, fiind condamnat la închisoare pe viaţă la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din Sinai. Şi-a dat viața ca un martir pentru credința creștină, fiind ucis de ostaşii care îl escortau pe drumul exilului.

Abia în 1966 Patriarhia Ecumenică a ridicat caterisirea nedreaptă ce era asupra Sfântului Antim, iar în anul 1992 a fost recunoscut în chip sobornicesc drept Sfânt ierarh şi sfinţit mucenic.

Sorin Ioniţe - Calendar Ortodox - Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești; Sfântul mucenic Calistrat († 304), Sfânta muceniță Epiharia († 303/305)

Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul

Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul s-a născut în Iviria (Georgia de astăzi) pe la anii 1650, din părinţi dreptcredincioşi, Ioan şi Maria, primind numele de botez Andrei.

Crescut în duhul tradiţiei ortodoxe, tânărul Andrei a primit de la Dumnezeu darul picturii şi sculpturii bisericeşti. Odată, năvălind turcii pe meleagurile sale natale, a fost luat rob şi a îndurat amărăciunile şi umilinţele vieţii printre cei străini de neamul lui şi de credinţa creştină.

După un timp a fost răscumpărat de patriarhul Ierusalimului, Dositei Notara, care l-a și tuns în monahism. Desăvârşindu-şi priceperea artistică şi cunoaşterea limbilor greacă, turcă şi arabă, Antim a fost trimis în Moldova, la Iași, ca stareț al Mănăstirii Cetățuia, pentru a organiza o tipografie grecească. Acolo a cunoscut lucrarea cărturărească a Sfântului mitropolit Dosoftei și a fost inițiat în meșteșugul tiparului de învățatul episcop Mitrofan al Huşilor.

Pe la anul 1690 a venit în Ţara Românească, unde a fost rânduit de către binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu la tipărirea cărţilor bisericeşti.

A fost stareț la Mănăstirea Snagov, lângă Bucureşti, iar în vara anului 1691, fostul episcop al Huşilor, Mitrofan, i-a lăsat în grijă Sfântului tipografia Mitropoliei Ţării Româneşti.

În vara anului 1694, înţelegând valoarea educaţiei prin carte a oamenilor, a creat la Snagov o renumită şcoală tipografică, ostenindu-se neîncetat pentru desăvârşirea „meşteşugului tipografiei şi îndreptărilor cuvintelor româneşti", adevărate comori de cărţi ieşind din mâinile lui, dintre care amintim câteva: Antologhionul, Evangheliarul, Floarea darurilor, Carte sau lumină, Octoihul, Capete de poruncă, Învăţătură bisericească, Mărturisirea ortodoxă, primul Liturghier greco-arab, Ceaslovul greco-slavo-român.

La 16 martie 1705 a fost ales episcop de Râmnicu Vâlcea, dovedind şi aici frumoase calităţi de bun iconom şi om de carte, tipărind în mai puţin de trei ani 9 cărţi, cea mai importantă fiind Tomul bucuriei, cu aproape 800 de pagini, cuprinzând cinci lucrări polemice îndreptate împotriva apusenilor, care încercau să dezbine Ortodoxia şi în Ţările Române, mai ales în Ardeal.

S-a preocupat şi de repararea, zugrăvirea şi sfinţirea multor biserici şi a mănăstirilor Strehaia, Surpatele, Cozia şi Govora. Cu totul deosebit este faptul că vlădica Antim a început seria unor tipărituri menite să ducă la biruinţa limbii româneşti în Biserica noastră. Astfel, în 1706 a tipărit Molitvelnicul, prima ediţie românească în Muntenia.

La 22 februarie 1708, în Duminica Ortodoxiei, a fost înscăunat mitropolit al Ţării Româneşti ca urmare a recomandării testamentare a mitropolitului Teodosie, cel care păstorise credincioşii din Ţara Românească timp de 40 ani.

Imediat după înscăunare, Antim a mutat tipografia de la Râmnic la Târgovişte, unde a imprimat alte 18 cărţi, dintre care 11 în româneşte. În anul 1713 a tipărit Liturghierul, integral în româneşte, consfinţind biruinţa limbii române în cultul Bisericii.

Cea mai valoroasă lucrare a mitropolitului Antim o constituie Didahiile. Sunt 28 de predici rostite în cursul arhipăstoririi sale, la diferite sărbători împărăteşti sau ale Maicii Domnului şi ale sfinţilor, la care se adaugă şapte cuvântări ocazionale.

Mitropolitul Antim a desfăşurat o bogată activitate tipografică (63 de cărţi, 39 fiind lucrate cu mâna sa, 21 în limba română).

Sfântul n-a tipărit cărţi pentru a-i rămâne numele însemnat pentru posteritate, ci a ales pe acelea care erau cele mai de folos preoţilor şi credincioşilor, pe înţelesul tuturor, în limba vorbită a poporului, limbă pe care el a îmbogăţit-o şi a înfrumuseţat-o, devenind astfel întemeietorul limbii literare şi liturgice româneşti.

Începută în primăvara anului 1713, Mănăstirea tuturor Sfinţilor, construită în Bucureşti de mitropolitului Antim, după planurile proprii, poartă cu adevărat pecetea sufletească a ctitorului ei.

„Această sfântă biserică, ce am zidit întru slava lui Dumnezeu şi întru cinstea şi pomenirea tuturor Sfinţilor, fiind rodul ostenelilor mele cele multe, am dat-o şi am închinat-o cu mare plecăciune şi cucernicie marelui Dumnezeu” - scria mitropolitul Antim în Aşezământul Mânăstirii, testamentul pe care l-a lăsat vieţuitorilor acestui sfânt locaş.

Acestea le-a scris cerându-le să-şi împlinească menirea cât mai deplin, potrivit poruncilor evanghelice, spre folosul şi mântuirea credincioşilor, spre ajutorarea celor lipsiţi şi spre mângâierea celor întristaţi. Nici o altă personalitate, în vremea aceea, nu s-a aplecat cu atâta hotărâre şi curaj, cu atâta dragoste şi înţelegere spre cei săraci şi uitaţi.

Bun patriot şi luptător împotriva asupririi turceşti care deja prevestea instalarea regimului fanariot, mitropolitul Antim a fost arestat, în martie 1716, şi a îndurat umilinţe şi chinuri în temniţele domneşti până toamna, când a fost caterisit pe nedrept, fiind condamnat la închisoare pe viaţă la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din muntele Sinai.

Pe drum însă, ostaşii turci l-au omorât şi i-au aruncat trupul în apele râului Tungia, lângă Adrianopol.

Prin faptele şi darurile sale deosebite, prin smerenia sa, prin dragostea de Biserică şi de semeni, prin îndemnurile la pocăinţă, Sfântul Antim a luminat viaţa duhovnicească a vremii sale.

Abia în anul 1966, Patriarhia Ecumenică a ridicat caterisirea ce fusese aruncată în mod nedrept asupra Sfântului Antim, pentru ca în anul 1992, mitropolitul Antim Ivireanul să fie trecut în calendar, ca Sfânt ierarh şi sfinţit mucenic, rânduindu-se ca zi de pomenire 27 septembrie.

Pentru rugăciunile lui, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi. Amin.

Sfântul mucenic Calistrat

Sfântul mucenic Calistrat († 304) - S-a născut în orașul Cartagina din Africa din părinți creștini.

Tânărul Calistrat a intrat în armată, într-una dintre legiunile Romei, sub comanda lui Persentin, în timpul persecuțiilor împăraților Dioclețian și Maximian.

Într-o noapte, pe când Sfântul mucenic Calistrat se ruga, câțiva ostași îl aud pronunțând numele Mântuitorului Iisus Hristos, fapt pentru care a doua zi l-au adus în fața tribunalului. Fiind pus să jertfească idolilor, acesta refuză și este băgat într-un sac de piele și aruncat în mare.

Pentru că scapă în mod miraculos, alți 49 de ostași se alătură sfântului mucenic, pătimind alături de acesta, fiind omorâți noaptea în temniță.

Sfânta muceniță Epiharia

Sfânta muceniță Epiharia († 303/305) a suferit moarte martirică în timpul împăratului Dioclețian, în Roma, din ordinul patricianului Chesarie, prefectul Romei.

Sofian Boghiu - "Sfântul Antim Ivireanul şi Mănăstirea tuturor Sfinţilor"

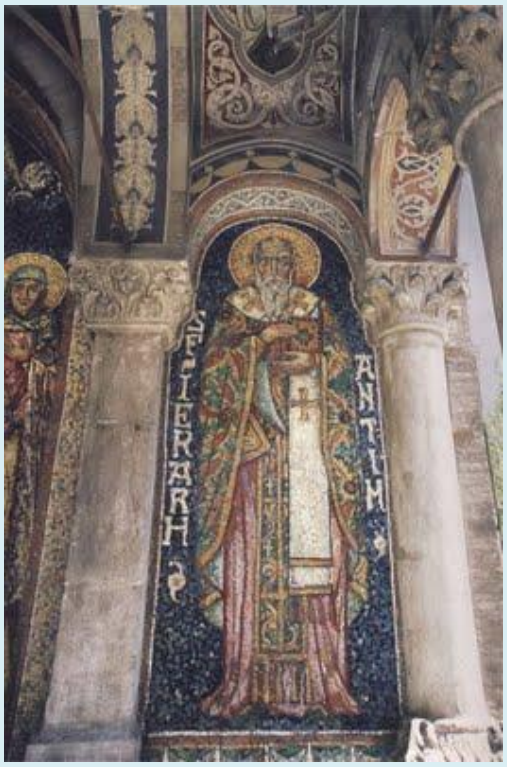

Mitropolitul Antim apărător al Ortodoxiei din Transilvania şi din Orientul Apropiat

În jurul anului 1700, popoarele creştine din Orient se aflau sub stăpânirea otomană. Din Apus se intensifica presiunea calvinilor şi romano-catolicilor asupra românilor ortodocşi din Transilvania, pentru a-i uni cu Roma.

În afară de Rusia pravoslavnică, apărătoarea Ortodoxiei, cele două provincii româneşti, Moldova şi Muntenia, deşi plăteau biruri grele la turci, erau libere în ce priveşte credinţa ortodoxă. La această situaţie se adăuga existenţa proniatoare, mai ales în Muntenia, a două personalităţi deosebite: Constantin Brâncoveanu şi Antim Ivireanul, domnul şi mitropolitul Ţării Româneşti.

Brâncoveanu, creştin dreptcredincios, cu o aleasă cultură teologică şi cu faima unui om bogat şi darnic şi mitropolitul Antim, cel mai bun tipograf din vremea aceea, arhiereu cu râvnă de apostol, ajutat financiar de domn, au fost de mare folos atât românilor ortodocşi din Transilvania cât şi ortodocşilor din Orient, ai căror reprezentanţi veneau şi cereau ajutor la Curtea valahă.

Antim Ivireanul, apărător al Ortodoxiei pentru românii din Transilvania

Pentru a veni în ajutor creştinilor atacaţi în credinţa lor, era nevoie de cărţi de doctrină ortodoxă, în special pentru credincioşii din Ardeal, asupriţi de administraţia habsburgică.

Sosirea în Ţara Românească a tânărului tipograf Antim poate fi socotită un dar dumnezeiesc din acest punct de vedere.

Una dintre cele 14 cărţi tipărite la Snagov, **Mărturisirea Ortodoxă**, imprimată de ieromonahul Antim în 1699, era gândită ca o expunere a doctrinei răsăritene în comparaţie cu învăţăturile greşite ale romano-catolicilor şi calvinilor. ***Carte sau Lumină, cu drepte dovediri din dogmele Bisericii Răsăritului asupra dejghinării papistaşilor, descoperită si aşezată de prea învăţatul ieromonah Maxim Peloponiseanul***, apărea în limba română, după numai trei luni de la tipărirea celei dintâi. Ambele cărţi au fost comandate şi plătite de Constantin Brâncoveanu.

În ajutorul românilor ortodocşi din Ardeal a fost trimis la Bălgrad (Alba Iulia), Mihai Iştvanovici, originar din Transilvania, ucenicul lui Antim.

În 1699, acesta a tipărit mai întâi o **Bucoavnă pentru copii,** carte care, printre altele, ***cuprindea Simbolul de credinţă, cele zece porunci şi explicarea ortodoxă a celor şapte Sfinte Taine.***

Urmează **Chiriacodromionul**, ***predici pentru duminicile de peste an***, menită a-i feri pe ortodocşi de alunecarea de la credinţă.

Între timp, propaganda vicleană a iezuiţilor reuşise să atragă o parte dintre românii ortodocşi, unindu-i cu Roma, prin actul de unire perfectat la Viena, de episcopul Atanasie Anghel în 7 aprilie 1701.

Această rupere din trupul Ortodoxiei a produs o impresie amară bine credinciosului domn Constantin Brâncoveanu, clerului, boierilor şi poporului.

Majoritatea românilor ortodocşi din Ardeal, care n-a acceptat unirea cu Roma, a fost persecutată de agenţii curţii austriece şi ai Curiei papale. Rezistenţa braşovenilor în păstrarea dreptei credinţe este cunoscută din lungul schimb de scrisori între ei şi voievodul Constantin Brâncoveanu sau mitropolitul Antim.

Într-una dintre acestea, domnul îi laudă şi-i încurajează, spunându-le că a simţit o bucurie adâncă pentru faptul că ei „***nu s-au lunecat cu firea ce şi-au păzit cinstea legii sale... curata lege cea pravoslavnică carea de la părinţii şi moşii voştri o aveţi***". Totodată, Brâncoveanu îi asigură că îi va mai apăra şi ajuta: „***Şi noi iarăşi cu ceia ce va fi de pre partea noastră a vă păzi şi a vă ajuta cu ceea ce se va putea nu vom lipsi***".

În ceea ce-l priveşte pe mitropolitul Antim, el a hirotonit preoţi atât pentru românii din Bălgrad, cât şi pentru cei din Braşov, făgăduindu-le că îi va mai ajuta. Ca episcop la Râmnic, Antim a mai tipărit o carte de doctrină ortodoxă, **Tomul bucuriei**, din care nu lipsea critica primatului papal şi a altor abateri catolice.

Totodată, a întreţinut prin scrisori legătura cu braşovenii până în anul 1713, spunându-le că pe cei doi grămătici trimişi de ei i-a hirotonit, pe unul diacon şi pe altul preot, dându-i acestuia din urmă şi blagoslovenie de spovedanie; că le-a trimis şi sfântul mir şi că ceea ce le va mai lipsi, „***ori mir ori alte trebi ce aţi avea, să avem ştire şi vă vom face după pohta voastră***". În aceeaşi scrisoare le promitea şi nişte „cărţulii" pentru supărarea pe care o au cu papistaşii. Astfel a înţeles mitropolitul Antim să-i ajute pe fraţii români din Ardeal să-şi păstreze sfânta lor credinţă ortodoxă.

Antim Ivireanul şi legăturile sale cu credincioşii din Patriarhia Antiohiei

Condiţiile grele în care trăiau ortodocşii din aceste ţări şi mai ales lipsa cărţilor de slujbă şi de învăţătura creştină ortodoxă îi îndatorau pe păstorii lor sufleteşti să-i ajute în acelaşi timp, faima dărniciei şi evlaviei lui Constantin Brâncoveanu se dusese până departe, în Răsărit. ***Iată ce spune în această privinţă patriarhul Athanasie al Antiohiei: „De aceea şi noi, de la marginile pământului şi din părţile cetăţii lui Dumnezeu a Antiohiei, auzind de virtuţile tale (ale lui Constantin Brâncoveanu, n.n.) de Dumnezeu luminate, am alergat şi am venit cu toată graba în acest fericit oraş, ca să vedem şi să învăţăm în faptă acelea ce am auzit, fiind departe".***

Din aceste motive veneau la Curtea lui Brâncoveanu înalţi oaspeţi, ca patriarhii Dosithei şi Hrisant Nottara ai Ierusalimului, Athanasie Dabbas al Antiohiei, Gherasim Palladas al Alexandriei, alţi ierarhi şi oameni de cultură, teologi învăţaţi şt elenişti rafinaţi. Veneau la marele şi cucernicul voievod Constantin Brâncoveanu pentru a fi ajutaţi în sărăcia lor îndeosebi cu cărţi de slujbă şi de

învăţătură ortodoxă, pe care, chiar dacă le-ar fi alcătuit, nu le puteau tipări în ţările lor, supuse opresiunii turceşti.

Purtarea de grijă a părintelui Antim pentru păstrarea şi întărirea Ortodoxiei s-a întins dincolo de credincioşii români, până la grecii şi arabii din patriarhia săracă a Antiohiei.

Patriarhul Athanasie Dabbas, fost predicator la Curtea lui Constantin Brâncoveanu şi admirator al Ţării Româneşti, al prosperităţii ei - având mănăstiri, biserici şi şcoli - se adresa domnului spunându-i că „***preoţii din Siria în multe locuri sunt lipsiţi şi săraci şi n-au nici cele necesare pentru trai. Ei nu pot săvârşi nici Sfânta Liturghie după rânduială, deoarece cărţile arabice, în manuscrise, reclamă mulţi bani pentru cumpărare***".

Cucernicul voievod a comandat părintelui Antim tipărirea, în 1701, a **Liturghierului greco-arab**, spre a fi împărţit în dar preoţilor din Siria.

Ieromonahul Antim a săpat însuşi literele arabe, editând pentru sirieni şi un **Ceaslov greco-arab,** în 1702, pe când se afla încă la Snagov. ***Îşi cerea iertare de la credincioşii de limbă arabă pentru eventualele greşeli, întrucât limba ii era străină, el fiind ivirean.***

Dărnicia lui Constantin Brâncoveanu a mers atât de departe, încât, la plecarea patriarhului Athanasie, în anul 1704, i-a dăruit şi tipografia arabă de la Snagov, cu literele săpate de Antim. Aceasta a fost instalată la Alep. Era prima tipografie arabă pentru cărţi bisericeşti din Siria. Aici a fost tipărită, între altele, Psaltirea arabă.

După moartea patriarhului Athanasie Dabbas, în 1724, o parte din această tipografie a fost mutată la mănăstirea Balamand iar altă parte la mănăstirea Sfântul Ioan din Saeg, în sudul Libanului, unde, „***reînnoită şi reorganizată, publică şi azi cărţi bisericeşti şi şcolare***".

Sub Constantin Brâncoveanu a lucrat ca tipograf şi ca ierarh, de la 1691 până la 1714. După moartea năpraznică a voievodului şi a celor patru fii ai săi, la tron a urmat Ştefan Cantacuzino, care şi-a încheiat scurta sa domnie după numai 20 de luni, la 21 ianuarie 1716, ucis de turci prin sugrumare, împreună cu tatăl său. În timpul domniei acestuia, sfântul mitropolit Antim a terminat ctitorirea mănăstirii Tuturor Sfinţilor.

Aceste morţi sângeroase au sporit sentimentele mitropolitului împotriva turcilor,

dobândite din tinereţe, din vremea când căzuse, în Georgia, rob în mâinile lor. Nu putem şti câtă durere a suferit în inima sa sfântul Antim când a aflat sfârşitul tragic al domnului Constantin Brâncoveanu. care îl adusese în ţară şi sub oblăduirea căruia lucrase cu nepotolită osârdie timp de 23 de ani.

Spre sfârşitul vieţii sale pământeşti, şi-a continuat treburile mitropoliei şi tipografiei, ocupându-se în chip deosebit de zidirea mănăstirii tuturor Sfinţilor, pentru care, încă din primăvara anului 1713, începuse redactarea Aşezământului.

Moartea martirică a mitropolitului Antim

Întors la Curte, Mavrocordat a poruncit să fie chemat mitropolitul Antim, care a hotărât să asculte ordinul. Era gata să fie ucis de soldaţii turci, în momentul coborârii sale din rădvan, pentru a urca scările palatului. Dar nu a fost dus în faţa lui Mavrocordat, ci a fost închis, sub pază straşnică, împreună cu preotul lIan Avramie - grec din Creta, paroh al comunităţii din Veneţia, apoi predicator la Curtea lui Brâncoveanu - cel care îl anunţase pe Antim de sosirea principelui Gheorghe Cantacuzino ca domn în locul lui Mavrocordat.

Mitropolitul, închis la Curte, a fost constrâns prin ameninţări să renunţe în scris la Arhiepiscopie, în locul său fiind ales de către domn şi boieri Mitrofan, fost duhovnic al lui Constantin Brâncoveanu şi duşman neîmpăcat al lui Antim.

Sfântul a fost apoi acuzat de vrăjitorie şi înşelăciune, caterisit de Patriarhia ecumenică, dezbrăcat de ornatele arhiereşti, punându-i-se potcap roşu în locul mitrei de mitropolit. I s-a ridicat şi dreptul de a purta numele de Antim, dându-i-se numele laic, de Andrei. I s-a citit apoi sentinţa de deportare pe viaţă în mănăstirea de pe Muntele Sinai. Pornit în miez de noapte cu carul, sub paza câtorva turci, ajuns la Galipoli, lângă râul Tundja, afluentul Maritei care trece prin Adrianopol. a fost ucis şi aruncat în râu. Aşa şi-a sfârşit viaţa pământească marele şi sfântul mitropolit Antim Ivireanul.

Moartea de martir a Sfântului Antim Ivireanul

Relatarea arestării, degradării şi umilinţelor la care a fost supus, precum şi a morţii sale martirice, este prezentată de contemporanul său Anton Maria del Chiaro care, ca secretar al lui Brâncoveanu şi admirator sincer al talentelor şi vredniciilor mitropolitului, i-a urmărit cu grijă şi durere sfârşitul tragic al vieţii.

Duşmanii de moarte ai lui Antim şi-au făcut datoria până la sfârşit. Nici nu l-au lăsat să ajungă până la Muntele Sinai, locul surghiunului, cum fusese anunţat, ci i-au obţinut în grabă, din partea sultanului, sentinţa de condamnare la moarte.

Bătrân, bolnav şi chinuit, pe ultimul său drum, a fost ucis mişeleşte, tăiat în bucăţi şi aruncat în apele Tundjei, în loc să fie înmormântat cu cinstea cuvenită, cum nădăjduise, în biserica tuturor Sfinţilor, ctitorită în ultima parte a sfintei sale vieţi.

Îndreptăţirea crimei

Formal, moartea sfântului mitropolit trebuia justificată.

În acest scop, a fost urzită în grabă vinovăţia lui de către Mavrocordat şi sfatul boierilor şi a fost comunicată Patriarhiei ecumenice din Constantinopol. Aceasta a constituit un consiliu din 11 arhierei, în frunte cu patriarhul ecumenic Ieremia al lll-lea, care, deşi învinuitul nu era de faţă, a întocmit gramata din august 1716, în care mitropolitul, "răul Antim" era învinovăţit ca „revoluţionar, răsculat şi culpabil

în contra puternicei împărăţii şi a preaînălţatului domn a toată Ungrovlahia", „mag", „participator la multe crime" şi ..meşteşuguri, sataniceşti".

Pe baza acestor grave şi nedrepte acuzaţii, sfântul Antim era caterisit şi lipsit de toate drepturile de arhiereu şi mitropolit, zicându-i-se „monahul Antim" şi fiind recunoscut ca „unul din particulari" .

Lumina adevărului

Lumina adevărului nu putea fi ascunsă la infinit sub obrocul urii şi al uitării. ***Însă abia după 250 de ani a venit vremea ca această caterisire nedreaptă din august 1716 să fie ridicată de către Patriarhia ecumenică, în urma demersurilor Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române.***

Răspunsul canonic al patriarhului Atenagora era acesta: ***„Am găsit cu cale să ridicăm caterisirea lui, făcută odinioară de către marea Biserică a lui Hristos de la noi, în vederea restabilirii pomenirii sale în Biserică".***

Dumnezeu niciodată nu rămâne dator, mai ales cuiva care îi slujeşte „cu timp şi fără timp" şi din toată inima, cum L-a slujit vrednicul de pomenire mitropolit Antim Ivireanul.

De aceea, aşa cum este cunoscut tuturor, pentru vredniciile sale, pentru lumina răspândită prin tipar şi prin cuvânt, pentru sfinţenia vieţii sale pământeşti, care se încheie cu moarte martirică, sfânta noastră Biserică l-a canonizat, recunoscându-l în rândul sfinţilor, cu ziua de pomenire 27 septembrie, în fiecare an.

Ştiindu-l în mare cinste înaintea lui Dumnezeu, ştiind şi cât de mult a iubit neamul românesc, să-i mulţumim şi să-l rugăm ca, de acolo unde se află, împreună cu toţi „prietenii lui Dumnezeu", să se roage şi pentru mântuirea, ocrotirea şi tot binele ţării şi al întregului neam românesc.

Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri, odihneşte cu drepţii, în lumină şi fericire veşnică, pe adormitul robul Tău mitropolitul martir Antim Ivireanul. ctitorul sfintei mănăstiri Antim!

Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu - Antim Ivireanul, cărturar şi ierarh martir al Ţării Româneşti

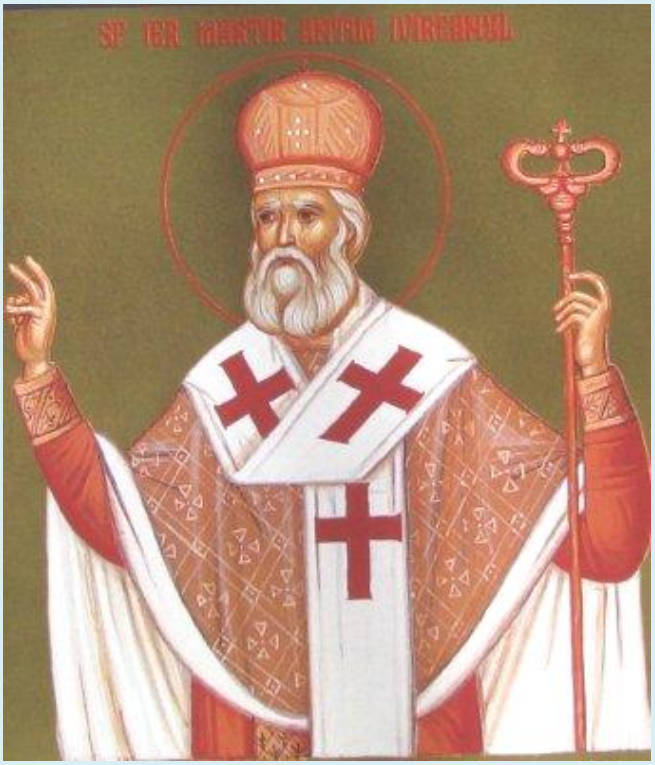

Între vlădicii care au înscris pagini strălucite în istoria Bisericii noastre se numără şi ***mitropolitul Ţării Româneşti, Antim Ivireanul. S-a născut în Iviria sau Georgia de azi, în jurul anului 1650, din părinţii Ioan şi Maria, primind la botez numele de Andrei.***

Încă din tinereţe a căzut rob la turci, care l-au dus la Istanbul (Constantinopol). Se pare că după ce a scăpat din robie a trăit în preajma Patriarhiei ecumenice, unde a învăţat sculptură în lemn, pictură şi broderia. În Istanbul a învăţat limbile greacă, arabă şi turcă. Probabil tot acolo s-a călugărit.

În jurul anului 1690, evlaviosul domn Constantin Brâncoveanu l-a adus în Ţara Românească. Aici a învăţat meşteşugul tiparului de la fostul episcop Mitrofan al Huşilor, care conducea în acel timp tipografia domnească din Bucureşti.

În octombrie 1691 a tipărit el însuşi o carte grecească, în care iscălea "Antim ieromonah". După alegerea episcopului Mitrofan în scaunul vlădicesc de la Buzău, Antim a ajuns conducător al tiparniţei domneşti de la Bucureşti. Acolo a lucrat până în 1694, tipărind alte trei cărţi, între care şi o Psaltire românească, cu versuri

scrise de el în cinstea lui Constantin Brâncoveanu, semn că învăţase bine limba noii sale patrii.

În 1696 ieromonahul Antim s-a mutat în mănăstirea Snagov, unde a întemeiat o nouă tipografie, fiind şi egumenul acestei mănăstiri. La Snagov a stat până în 1701, tipărind 15 cărţi, dintre care 5 în româneşte. Acum a tipărit un Liturghier greco-arab (1701), pentru trebuinţele credincioşilor ortodocşi din îndepărtata Patriarhie din Antiohia Siriei. La Snagov ieromonahul Antim a deprins cu meşteşugul tiparului şi pe o seamă de ucenici, dintre care cel mai de seamă a fost Mihail Ştefan (Istvanovici), care mai târziu a tipărit cărţi la Alba Iulia şi chiar în ţara natală a lui Antim, adică în Iviria.

În anul 1701 Antim s-a reîntors în Bucureşti. Din acel an şi până în 1705 a continuat aici şirul tipăriturilor, editând un număr de 15 cărţi, între care şi un Ceaslov greco-arab (1702), tot pentru credincioşii din Patriarhia Antiohiei, Noul Testament în româneşte (1703) şi altele.

Calităţile deosebite cu care era înzestrat ieromonahul Antim, ca şi munca rodnică şi neobosită pe care a depus-o încă din clipa venirii sale în Ţara Românească, l-au făcut vrednic de a fi ales episcop al Râmnicului, la 16 martie 1705. Odată cu aşezarea sa în scaunul vlădicesc, a dus acolo şi tipografia de la Snagov, întemeind astfel prima tiparniţă la Râmnic. În decurs de trei ani a imprimat aici 9 cărţi, din care 3 româneşti şi 3 slavo-romane, mai multe cărţi de slujbă, dintre care şi Liturghierul cu Molitfelnicul, primele ediţii româneşti din Muntenia (1706).

După o păstorire de abia trei ani de la Râmnic, s-a petrecut o nouă schimbare în viaţa lui Antim Ivireanul. La 27 ianuarie 1708 a murit mitropolitul Teodosie, care păstorise pe credincioşii din Ţara Românească apoape 40 de ani. Înainte de moarte şi-a exprimat dorinţa ca episcopul Antim al Râmnicului să-i fie urmaş în scaun, socotind că este cel mai vrednic pentru această înaltă treaptă vlădicească. S-a şi ţinut seama la alegere de dorinţa vredniculuі mitropolit.

Înscăunarea i s-a făcut în ziua de 22 februarie 1708, la Duminica Ortodoxiei, fiind de faţă şi patriarhii Alexandriei şi Ierusalimului. Cu acest prilej noul mitropolit a rostit o frumoasă cuvântare, arătând ce îndatoriri avea de îndeplinit în noua sa slujbă arhierească.

În activitatea sa de mitropolit al Ungrovlahiei n-a cruţat nici o osteneală pentru luminarea credincioşilor, dovedind frumoase calităţi de păstor, predicator şi patriot. După aşezarea sa în scaunul mitropolitan a întemeiat o nouă tipografie la

Târgovişte. Acum a tipărit 18 cărţi, dintre care 11 în româneşte. Cele mai însemnate dintre tipăriturile româneşti erau:

- *Psaltirea,*
- *Octoihul,*
- *Liturghierul,*
- *Molitfelnicul,*
- *Catavasierul,*
- *Ceaslovul şi*
- *altele.*

Deci numărul cărţilor tipărite în româneşte era într-o vădită creştere. ***Trebuie să notăm că mitropolitului Antim îi revine meritul de a fi introdus pentru totdeauna limba română în slujba bisericească, desăvârşind ceea ce se începuse sub Matei Basarab (tipicul în româneşte) şi Şerban Cantacuzino (textele biblice). Prin tipărirea cărţilor de slujbă în româneşte, Antim a contribuit şi la făurirea unei limbi liturgice româneşti, care dăinuieşte până astăzi. Textul liturgic de azi nu se deosebeşte decât foarte puţin de cel tradus de Antim.*** După el au mai rămas netraduse numai Mineiele, Triodul şi Penticostarul, care se vor tipări mai târziu.

În 1715 mitopolitul Antim a mutat tipografia de la Târgovişte la Bucureşti. Tot în acest oraş a înfiinţat o nouă tipografie, la mănăstirea ocrotită de el, a Tuturor Sfinţilor. ***În total, în decursul activităţii sale în Tara Românească, s-au tipărit 63 de cărţi, din care 38 de el însuşi, iar celelalte de către ucenicii săi. Dintre ele 21 erau în româneşte.*** Trebuie să spunem că 4 cărţi au fost scrise de el însuşi şi anume:

- *Învăţătura pe scurt pentru taina pocăinţei (Râmnic, 1705),*
- *Învăţătura bisericească la cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura preoţilor (Târgovişte, 1714) şi*
- *Sfătuiri creştine politice către domnitorul Stefan Cantacuzino, în greceşte (Bucureşti, 1715).*
- *A rămas de la el şi o lucrare în manuscris, intitulată Chipurile Vechiului şi Noului Testament, care cuprinde 503 portrete în medalion, cu diferite personaje biblice, 3 schiţa şi 8 (se păstrează la Kiev).*
- *Tot mitropolitul Antim i se datoreşte ilustrarea tipăriturilor sale cu gravuri, unele din ele fiind de o măiestrie deosebită. Toate acestea arată calităţile artistice deosebite cu care era înzestrat.*

O altă latură de seamă din păstoria lui Antim a fost zidirea sufletească a credincioşilor săi prin cuvânt. Sunt preţuite până azi predicile sale, numite

Didahii, în care osândea felurite păcate ale vremii sale, mai ales ale marii boierimi.

Cunoaştem de la el 28 de predici la diferite duminici şi sărbători şi 7 cuvântări ocazionale, toate înfăţişând pe Antim ca om de cultură deosebită. În predicile sale n-a fost influenţat de alţi predicatori, cum s-a susţinut mult timp, ci ele sunt originale, bine gândite şi legate de realităţile vieţii.

Vrednicul mitropolit Antim este ctitorul mănăstirii cu hramul toţi Sfinţii din Bucureşti (numită azi mănăstirea Antim), ridicată în anii 1713-1715, după planurile lucrate de el însuşi. Pentru această mănăstire a întocmit un aşa numit "Aşezământ", care este un fel de testament al său, cu rânduieli pentru ajutorarea copiilor săraci dornici să înveţe carte, a oamenilor şi fetelor sărace, a străinilor etc.

Mitopolitul Antim Ivireanul s-a îngrijit îndeaproape şi de românii ortodocşi din Transilvania. Încă din anul 1699, pe când era numai tipograf, a trimis la Alba Iulia pe ucenicul său Mihail Ştefan, care a tipărit acolo două cărţi pentru folosul sufletesc al credincioşilor transilvăneni. ***După dureroasa dezbinare petrecută sub Atansie Anghel, în 1701, mitropolitul Antim a trimis în numeroase rânduri scrisori de îmbărbătare către românii din Scheii Braşovului, îndemnându-i să rămână statornici în dreapta credinţă, hirotonind preoţi şi diaconi pe seama bisericii lor.*** Arătăm mai sus că a tipărit cărţi de slujbă pentru credincioşii arabi din Patriarhia Antiohiei, precum şi pentru credincioşii de limba greacă. A stăruit pe lângă Constantin Brâncoveanu să ajute compatrioţii săi din Georgia la tipărirea de cărţi de slujbă în limba lor, trimiţând acolo pe ucenicul său Mihail Ştefan, care a tipărit la Tbilisi câteva cărţi în limba georgiană.

Mitropolitul Antim Ivireanul a fost înflăcărat patriot şi luptător împotriva asupririi turceşti. Şi-a dat seama că numai o alianţă cu Rusia ar putea duce la înlăturarea jugului turcesc. Din pricina aceasta, dar şi prin uneltirile vrăjmaşilor săi, s-au răcit legăturile dintre el şi Constantin Brâncoveanu. ***În 1712 domnul i-a cerut demisia din scaun, dar vlădica Antim a întocmit două apărări scrise, prin care-şi dovedea nevinovăţia, arătând că învinuirile aduse de duşmanii săi erau neîndreptăţite. El şi-a continuat apoi nestânjenit activitatea până la moartea mucenicească a lui Brâncoveanu (1714) şi apoi sub urmaşul său, Ştefan Cantacuzino (m. 1716).***

După numirea primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat, în 1716, au început zile grele pentru bătrânul mitropolit. Învinuit că a intrat în legătură cu austriecii şi că ar fi uneltit împotriva domnului şi închis în temniţa palatului. A

fost ţinut acolo mai multe săptămâni, cerându-I-se demisia. Refuzând să o dea, Mavrocordat a cerut patriarhului din Constantinopol să-l caterisească, lucru pe care acesta l-a şi făcut. În sentinţa de caterisire i s-au adus felurite învinuiri nedrepte, între care şi aceea că s-a ridicat împotriva "puterniciei împărăţii" turceşti, pe baza cărora a fost scos din rândul arhiereilor şi călugărilor, urmând să fie închis pe viaţă în mănăstirea Sf. Ecaterina din Muntele Sinai. Această pedeapsă n-a mai ajuns să o facă, pentru că ostaşii care îl însoţeau spre Muntele Sinai l-au măcelărit, aruncându-i trupul în râul Tungia, lângă Adrianopol. Moartea lui s-a întâmplat în toamna anului 1716. În felul acesta şi-a sfârşit viaţa mucenicește, ca şi binefăcătorul său, domnul Constantin Brâncoveanu.

Aşadar, mitropolitul Antim Ivireanul şi-a pus toate cunoştinţele, râvna şi price-perea în slujba Bisericii şi a credincioşilor români care-l primiseră cu atâta dragoste. *Tipograf, autor de lucrări originale, traducător al cărţilor de slujbă în româneşte, predicator şi păstor de suflete, artist, ctitor de lăcaşuri sfinte, sprijinitor al Ortodoxiei şi al românilor transilvăneni, Antim Ivireanul este una din figurile cele mai luminoase din trecutul Bisericii şi al patriei noastre.*

Acestea au fost motivele pentru care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa din 20 iunie 1992, a hotărât ca marele ierarh Antim să fie trecut în rândul sfinţilor. Prăznuirea lui se va face în fiecare an în ziua de 27 septembrie.

Să ne rugăm, dar, noului sfânt şi mărturisitor al credinţei ortodoxe, zicând:

"Sfinte Părinte ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori şi învăţători turmei tale şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ţi-ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu. Pe Acesta roagă-l, Sfinte Părinte Ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfânta pomenirea ta". (Toparul sfântului, glasul III).

Viața și Acatistul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești

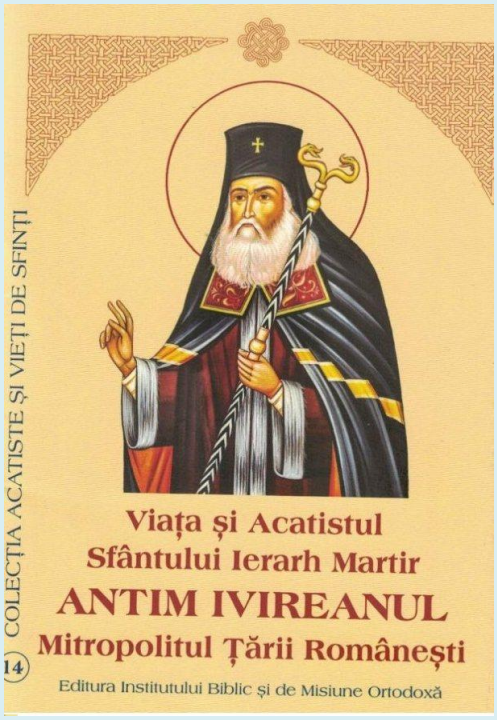

În Colecția Acatiste și vieți de sfinți a fost publicată la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă lucrarea Viața și Acatistul Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul Mitropolitul Țării Românești.

Înflăcărat patriot și luptător împotriva asupririi turcești, ca și voievodul și susținătorul său, Sfântul Constantin Brâncoveanu, mitropolitul Antim este arestat în primăvara anului 1716; forțat să-și dea demisia și refuzând-o, mitropolitul Antim este caterisit, pe nedrept, de Patriarhia Ecumenică, urmând să fie închis pe viață în Mănăstirea 'Sfânta Ecaterina' din Muntele Sinai. Pe drum însă, ostașii turci l-au omorât, aruncându-i trupul în apele râului Tungisa, lângă Adrianopol (Turcia de astăzi). Abia după 250 de ani (1966), Patriarhia Ecumenică a anulat nedreapta sentință de caterisire dată asupra marelui ierarh și mucenic Antim. A fost trecut în rândul Sfinților de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în luna iunie a anului 1992, cu data de prăznuire pe 27 septembrie.

***

Acest ales al lui Dumnezeu s-a născut în Iviria (Georgia de astăzi) pe la anii 1650, din părinți dreptcredincioși, Ioan și Maria, primind numele de botez Andrei.

Crescut în duhul tradiției ortodoxe, tânărul Andrei a primit de la Dumnezeu darul picturii și sculpturii bisericești.

Odată, năvălind turcii pe meleagurile sale natale, a fost luat rob și dus la Constantinopol, unde a îndurat amărăciunile și umilințele vieții printre cei străini de neamul lui și de credința creștină. După un timp a fost răscumpărat de creștini și a slujit lui Dumnezeu ani îndelungați ca mirean pe lângă Patriarhia Ecumenică, desăvârșindu-și priceperea artistică și cunoașterea limbilor greacă, turcă și arabă.

Pe la anul 1690, la sfatul patriarhului Ierusalimului, Dositei Notara, vine în Țara Românească, unde este rânduit de către binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu, pentru a ajuta la tipărirea cărților bisericești.

A îmbrăcat haina monahală, primind numele de Antim, și a fost hirotonit ieromonah la Mănăstirea Snagov, lângă București. În vara anului 1691, fostul episcop al Hușilor, Mitrofan, i-a lăsat în grijă Sfântului tipografia Mitropoliei Țării Românești.

Devenit între timp egumen, în vara anului 1694, înțelegând valoarea educației prin carte a oamenilor, a creat la Snagov o renumită școală tipografică, ostenindu-se neîncetat pentru desăvârșirea „meșteșugului tipografiei și îndreptărilor cuvintelor românești”, adevărate comori de cărți ieșind din mâinile lui, dintre care amintim câteva: Antologhionul, Evangheliarul, Floarea darurilor, Carte sau lumină, Octoihul, Capete de poruncă, Învățătură bisericească, Mărturisirea ortodoxă, primul Liturghier grecoarab, Ceaslovul greco-slavo-român.

La 16 martie 1705 a fost ales episcop de Râmnicu Vâlcea, dovedind și aici frumoase calități de bun iconom și om de carte, tipărind în mai puțin de trei ani 9 cărți, cea mai importantă fiind Tomul bucuriei, cu aproape 800 de pagini, cuprinzând cinci lucrări polemice îndreptate împotriva apusenilor, care încercau să dezbine Ortodoxia și în Țările Române, mai ales în Ardeal.

S-a preocupat și de repararea, zugrăvirea și sfințirea multor biserici și a mă-năstirilor Strehaia, Surpatele, Cozia și Govora. Cu totul deosebit este faptul că vlădica Antim a început seria unor tipărituri menite să ducă la biruința limbii românești în Biserica noastră. Astfel, în 1706 a tipărit Molitvelnicul, prima ediție românească în Muntenia.

La 22 februarie 1708, în Duminica Ortodoxiei, a fost înscăunat mitropolit al Țării Românești ca urmare a recomandării testamentare a mitropolitului Teodosie, cel care păstorise credincioșii din Țara Românească timp de 40 ani.

Imediat după înscăunare, Antim a mutat tipografia de la Râmnic la Târgoviște, unde a imprimat alte 18 cărți, dintre care 11 în românește. În anul 1713 a tipărit Liturghierul, integral în românește, consfințind biruința limbii române în cultul Bisericii.

Cea mai valoroasă lucrare a mitropolitului Antim o constituie Didahiile. Sunt 28 de predici rostite în cursul arhipăstoririi sale, la diferite sărbători împărătești sau ale Maicii Domnului și ale sfinților, la care se adaugă șapte cuvântări ocazionale.

Mitropolitul Antim a desfășurat o bogată activitate tipografică (63 de cărți, 39 fiind lucrate cu mâna sa, 21 în limba română). Sfântul nu a tipărit cărți pentru a-i rămâne numele însemnat pentru posteritate, ci a ales pe acelea care erau cele mai de folos preoților și credincioșilor, pe înțelesul tuturor, în limba vorbită a poporului, limbă pe care el a îmbogățit-o și a înfrumusețat-o, devenind astfel întemeietorul limbii literare și liturgice românești.

Începută în primăvara anului 1713, Mănăstirea „tuturor Sfinților”, construită în București de mitropolitul Antim, după planurile proprii, poartă cu adevărat pecetea sufletească a ctitorului ei.

„Această sfântă biserică, ce am zidit întru slava lui Dumnezeu și întru cinstea și pomenirea tuturor Sfinților, fiind rodul ostenelilor mele cele multe, am dat-o și am închinat-o cu mare plecăciune și cucernicie marelui Dumnezeu” - scria mitropolitul Antim în Așezământul Mânăstirii, testamentul pe care l-a lăsat viețuitorilor acestui sfânt locaș. Acestea le-a scris cerându-le să-și împlinească menirea cât mai deplin, potrivit poruncilor evanghelice, spre folosul și mântuirea credincioșilor, spre ajutorarea celor lipsiți și spre mângâierea celor întristați. Nici o altă personalitate, în vremea aceea, nu s-a aplecat cu atâta hotărâre și curaj, cu atâta dragoste și înțelegere spre cei săraci și uitați.

Bun patriot și luptător împotriva asupririi turcești care deja prevestea instalarea regimului fanariot, mitropolitul Antim a fost arestat, în martie 1716, și a îndurat umilințe și chinuri în temnițele domnești până toamna, când a fost caterisit pe nedrept, fiind condamnat la închisoare pe viață la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din muntele Sinai.

Pe drum însă, ostașii turci l-au omorât și i-au aruncat trupul în apele râului Tungia, lângă Adrianopol.

Prin faptele și darurile sale deosebite, prin smerenia sa, prin dragostea de Biserică și de semeni, prin îndemnurile la pocăință, Sfântul Antim a luminat viața duhovnicească a vremii sale.

Abia în anul 1966, Patriarhia Ecumenică a ridicat caterisirea ce fusese aruncată în mod nedrept asupra Sfântului Antim, pentru ca în anul 1992, mitropolitul Antim Ivireanul să fie trecut în calendar, ca Sfânt ierarh și sfințit mucenic, rânduindu-se ca zi de pomenire 27 septembrie.

Slujba Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești

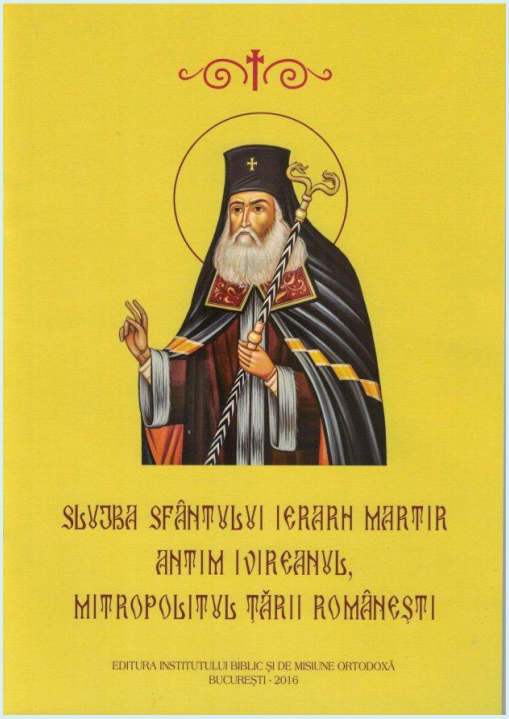

La Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă a fost publicată Slujba Sfântului ierarh Antim Ivireanul mitropolitul Tării Românești, sărbătorit în fiecare an la data de 27 septembrie.

Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, originar din Iviria, pe numele de botez Andrei, este luat de tânăr rob de turci și adus la Constantinopol. Aici este răscumpărat de Patriarhia ecumenică, unde și învață sculptura în lemn, pictura și broderia, precum și limbile greacă, turcă și arabă.

În jurul anilor 1690, Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu îl aduce în Țara Românească, unde devine ucenic tipograf la fostul episcop Mitrofan al Huşilor. Intră în cinul monahal și este hirotonit preot, între anii 1691 și 1694 preluând și conducerea tipografiei din București. După 1696 este egumen la Mănăstirea Snagov, unde, până în 1701, tipărește alte 15 cărți, dintre care cinci în românește, iar una bilingvă, 'Liturghierul greco-arab' (1701), prima ediție în limba arabă, pentru credincioșii din Antiohia.

Părintele Mihail - Predică la praznicul Sfântului Antim Ivireanul

”Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi,
Dumnezeul Lui Israel.”

Dumnezeu călăuzeşte pe poporul cel binecredincios prin sfinţi, căci prin sfinţii care sunt pe pământul Lui, Dumnezeu a făcut minunată toată voia Sa întru ei. ***Prin sfinţi, Dumnezeu ne luminează şi pe noi, să-L cunoaştem, să dobândim viaţa veşnică, să ne mântuim.***

Binecuvântaţi creştini, mare este bucuria în împărăţia Lui Dumnezeu, atunci când un drept, un vas ales al lui Dumnezeu, îşi încheie viaţa aceasta pământească şi se mută la locaşurile cele cereşti. Aşa s-au bucurat îngerii şi sfinţii, acum aproape, iată, 300 de ani când şi-a încheiat mucenicește viaţa, martirul, ierarhul Ţării Româneşti, Antim Ivireanul.

Mare bucurie se face în cer când un păcătos se pocăieşte, când se întoarce de la faptele lui cele rele la faptele cele bune şi plăcute Lui Dumnezeu. Dar mai mare bucurie se face în cer când un drept, un om îmbunătăţit de harul şi lucrarea Lui Dumnezeu intră, iată, în bucuria Domnului său, ca o slugă credincioasă, binecuvântată de stăpânul său ceresc.

Sfântul Antim Ivireanul şi-a încheiat viaţa în ocară, în suferinţă, în singurătatea celulei fiind torturat, iar mai apoi fiind ucis de duşmanii credinţei, şi în felul acesta şi-a încheiat mărturisirea sa de credinţă pe care toată viaţa a arătat-o lumii prin faptele sale, Sfântul Antim Ivireanul, ctitorul şi ocrotitorul nostru şi al acestei sfinte mănăstiri pentru că el a dorit întâi să ctitorească o Biserică vie a sufletelor credincioşilor şi ucenicilor săi. Şi pentru această comunitate vie a aşezat şi mănăstirea aceasta în mijlocul cetăţii ca un far de lumină, de învăţătură de înţelepciune dumnezeiască.

Sfântul Antim s-a născut pe la anul 1650 în sudul Georgiei într-o provincie numită Iviria şi după tradiţie s-a născut în satul Ude aproape de graniţa dintre Georgia şi Turcia de astăzi.

Georgia însă avea un teritoriu mult mai mare aşa încât sudul Georgiei era tăiat de ocupaţia turcească şi iată că poporul georgian a fost împărţit în două, poporul liber creştin, dar suferind încă de izolarea pe care imperiul otoman o făcea ţărilor mici cu care se învecina; şi Georgia ocupată de turci. Şi astăzi aproape 4 milioane şi jumătate de oameni din poporul georgian trăieşte în afara graniţelor în sudul ţării.

Atacau des turcii Georgia şi luau ostatici foarte mult, robi pe care-i vindeau într-un târg de sclavi aproape de graniţă pe marginea unui râu. ***Aşa a fost luat ostatic şi Sfântul Antim Ivireanul pe când avea aproape 30 de ani pe la anul 1680. Dar pentru că el moştenise credinţa de la părinţii săi Ioan şi Maria primind din botez numele şi ocrotirea Sfântului Apostol Andrei a dobândit şi o pregătire şi o măiestrie în arta picturii, a sculpturii şi a caligrafiei, încât era o vistierie a darurilor şi pentru că era bine educat şi erudit a ajuns la curtea sultanului din Constantinopol.*** Aici a învăţat limba turcă şi arabă şi de aici peste câţiva ani l-a răscumpărat Patriarhia Ecumenică folosindu-l ca traducător de data aceasta din limba greacă în limba turcă şi arabă.În felul acesta Andrei a putut să-i cunoască pe Patriarhii Ierusalimului Dositei şi pe nepotul său Hrisant Notaras care aveau să-l susţină atunci când domnitorul Constantin-Vodă Brâncoveanu l-a întâlnit la Constantinopol şi l-a rugat să-l ajute în Ţara Românească la îmbogăţirea, la înfrumuseţarea Bisericii şi a culturii româneşti.

Şi cu întreaga inimă, Andrei atunci, pe la 40 de ani, în anii 1690 a venit în Ţara Românească şi spijinit de domnitorul Constantin Brâncoveanu a învăţat meşteşugul tiparului, a învăţat limba română şi la mănăstirea Snagov a primit şi tunderea în monahism primind numele de Antim. Bătrânul mitropolit al Ţării Româneşti, Teodosie l-a văzut că este un om înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri, darul înţelegerii, darul priceperii, cu măiestria artistică, a picturii, a

sculpturii, a scrierii frumoase, a broderiei chiar şi a tipografiei. Acest meşteşug l-a învăţat de la episcopul Huşilor, Mitrofan cel care i-a fost dascăl în ale tiparniţei, până în 1694 când a fost ales episcop la Buzău. Şi acest episcop Mitrofan a tipărit cele 12 Minee sau cărţi de slujbă din fiecare lună a anului. ***Sfântul Antim, însă a rămas la Snagov, a devenit ieromonah peste un an în 1691, iar în 1694 a fost instalat egumen de mitropolitul Teodosie.***

A tipărit prima carte „Învăţăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon cel înţelept", o colecţie de învăţături creştine, pe de-o parte de viaţă duhovnicească, dar şi de viată politică, diplomatică.

Dar Sfântul Antim dorea cu multă râvnă să ofere credincioşilor români, lucru care s-a şi întâmplat, cărţile de slujbă în limba română. Aşa că a tipărit Liturghierul într-o traducere atât de frumoasă încât s-a păstrat până astăzi. ***Majoritatea rugăciunilor şi a cântărilor traduse de Sfântul Antim, în Liturghier, în Molitfelnic cartea care conţine rugăciunile preotului la sfinţirea Sfintelor Taine, la diferite ierurgii sau momente binecuvântate din viaţa creştinilor au rămas în formularea în care Sfântul Antim a dăruit-o, aş zice Bisericii, limbii şi culturii române. De aceea Sfântul Antim poate fi numit un ctitor al limbii literare şi liturgice româneşti.***

Cântarea „Hristos a Înviat!", rugăciunea „Dumnezeul duhurilor" de la slujba parastasului are aceeaşi formă astăzi ca şi atunci când au fost traduse de Sfântul Antim Ivireanul. A tipărit Psaltirea în limba română şi a răspândit-o nu numai în Ţara Românească ci şi în Ardeal şi în Moldova. A tipărit de asemenea Ceaslovul şi câteva cărţi de teologie sau de învăţătură a Bisericii Ortodoxe „Panoplia dogmatică", „Tomul Bucuriei", „Carte sau lumină", „Capete de poruncă", sunt câteva din cărţile traduse sau tipărite de Sfântul Antim Ivireanul în limba română în care el ne face accesibile tainele cunoaşterii Lui Dumnezeu şi dogmele şi hotărârile Sinoadelor Ecumenice.

A dorit Sfântul Antim ca, iată, lumea să-L cunoască pe Dumnezeu şi prin cântările slujbelor prin troparele sau strofele dedicate diferitelor sărbători. Prin rugăciunile rostite de preot în altar sau cântate la strană, în felul acesta creştinii români apropiindu-se de Dumnezeu şi în limba lor, pentru că până atunci, să nu uităm slujba se ţinea în limba slavonă sau în greacă, doar Evanghelia şi predica erau în limba română. În felul acesta, iată, credincioşii au putut să înţeleagă şi să se apropie mai mult de Dumnezeu, să-L cunoască, să-L trăiască şi să-i urmeze voia.

A tipărit Sfântul Antim şi alte cărţi de învăţătură creştinească, „Floarea darurilor”, sau „Învăţătură despre pocainţă”, sau „Învăţătură bisericească”, o carte dedicată preoţilor.

A tipărit cărţi nu numai în limba română ci şi în limba greacă şi în slavonă, de la el rămânând un Ceaslov în ediţie trilingvă, greco-slavo-român şi tot de la el avem prima carte de cult tipărită în limba arabă, Liturghierul greco-arab, în 1701 şi apoi Ceaslovul greco-arab pentru creştinii din Antiohia Siriei. Să nu uităm, toată Asia Mică, toate ţările ortodoxe din Asia Mică erau sub ocupaţie turcească şi deci nu puteau să scrie, să tipărească sau să răspândească cărţi de învăţătură creştină.

De aceea, iată, domnitorul Brâncoveanu împreună cu Sfântul Antim au ajutat la întărirea Ortodoxiei şi în afara meleagurilor Ţării Româneşti.

Dar Sfântul Antim Ivireanul a tipărit cărţi şi pentru creştinii români din Ardeal. La 1700, Ortodoxia românească a fost asaltată şi dezbinată de, pesemne ştiţi, diversiunea uniaţiei sau a greco-catolicismului. Sfântul Antim s-a preocupat să ducă în Ardeal, cărţi despre învăţătura de credinţă ortodoxă comparând-o cu minciunile catolice şi protestante pentru a-i întări pe creştinii ortodocşi din Ardeal.

Conform testamentului mitropolitului Teodosie al Ţării Româneşti care moare în anul 1708, Sfântul Antim, după ce în 1705 fusese ales episcop al Râmnicului, devine mitropolit al Ţării Româneşti şi continuă aici publicarea de cărţi de folos creştinilor, nu numai cărţi de cult ci şi cărţi de învăţătură sau de cultură folositoare de suflet. Şi acum 300 de ani în 1709, Sfântul Antim a tipărit „Chipurile Vechiului şi Noului Testament”, cea mai complexă carte în care sunt prezentate icoanele sau chipurile, persoanelor, personalităţilor importante din Vechiul Testament.

După arborele genealogic, de la Adam, apoi Avraam, David, iată şi dreptul Iosif şi Fecioara Maria, Sfântul Antim a desenat după tradiţia bizantină chipurile tuturor persoanelor sau personalităţilor descrise în Sfânta Scriptură, şi în Vechiul şi în Noul Testament, şi rămâne, să ştiţi, cea mai bogată carte cu peste 500 de persoane pictate, de fapt desenate şi colorate cu multă migală de Sfântul Antim, cea mai bogată carte din întreaga lume. Manuscrisul acesteia se află la Biblioteca Naţională din Kiev şi la Academia Română există o copie a acestui manuscris.

De asemenea Sfântul Antim s-a îngrijit şi de creştinii din ţara sa natală, Georgia, trimiţând pe ucenicul său cel mai bun, cel mai râvnitor, Mihail Isvanovici la Tbilisi, în anul 1708-1709, acesta tipărind în luna aprilie a anului 1709 primul

Liturghier în limba georgiană. Deci iată, şi georgienii au putut să slujească Lui Dumnezeu în limba lor.

Mare a fost lucrarea Lui Dumnezeu prin Sfîntul sau bineplăcutul Său Antim, mitropolitul Ţării Româneşti.

Pe când era epsicop la Râmnic a zugrăvit, a restaurat mănăstirile Cozia, Govora, Strehaia, Surpatele, Fedeleşoiu. Dar când a venit în Bucureşti a întemeiat o mănăstire, aceasta, dedicată Tuturor Sfinţilor, tuturor celor îndumnezeiţi prin participare, cum spune el în pisanie, tuturor celor bineplăcuţi Lui Dumnezeu din întreaga istorie a lumii.

Şi în 1713 când s-a apucat să construiască această mănăstire primind înştiinţare în ziua Sfintei Agata, pe 5 februarie 1713, Sfântul Antim s-a străduit să o înzestreze cu toate cele de trebuinţă, icoanele, obiectele de cult, cărţile liturgice, slujitori aleşi pentru a continua lucrarea sa pe de o parte de rugător, de mijlocitor înaintea Lui Dumnezeu dar şi de luminător prin tipar, prin cărţi a poporului celui binecredincios. ***Şi a rânduit Sfântul Antim ca aici în mănăstirea Antim să fie prima bibliotecă publică de împrumut din Bucureşti şi din ţară.***

În 1715 a încheiat această mănăstire pe care a zidit-o sub forma unei cetăţi cu patru laturi şi patru turnuleţe şi el a pictat cu mâna lui icoana hramului Tuturor Sfinţilor, această icoană de aici din partea dreaptă cum priviţi, a iconostasului. Sfinţii sunt prezentaţi în cete înconjurându-L pe Mântuirorul Hristos. Iar aici în partea stânga a iconostasului avem pe cei patru sfinţi ocrotitori ai Sfântului Antim Ivireanu, Sfântul Alexie omul Lui Dumnezeu, Sfântul Nicolae, Sfântul Antim de Nicomidia şi Sfânta Muceniţă Agata. Tot de la Sfântul Antim ne-a rămas uşa de la intrare sculptată de el şi toate ornamentele florale în piatră săpate după planurile lui şi în care se găsesc multe motive georgiene.

Sfântul Antim, însă nu doar zidurile sau obiectele le-a înfrumuseţat ci mai ales inimile credincioşilor pentru că el cu măiestria cu care zugrăvea icoanele sfinţilor sau sculpta în piatră sau lemn forme ale frumuseţii naturale ca să ne ducă cu gândul spre Dumnezeu cel ce le-a creat pe toate, cu aceeaşi maiestrie el aurea inimile credincioşilor prin predicile lui, prin învăţăturile lui. Şi de la el avem Didahiile sau predicile, cuvântările pe care el le-a rostit la diferite sărbători, la diferite ocazii, sau cuvinte de învăţătură rămase pentru folosul nostru.

Sfântul Antim nu a tipărit cărţi doar ca să aibă posteritatea cu ce să-l cântărească, el a tipărit cărţi de folos, el s-a îngrijit de folosul sufletesc al oamenilor şi toate

cărţile tipărite de el, sunt cărţi de învăţătură creştină de înlesnire a drumului omului către Dumnezeu şi totodată de înlesnire a venirii Lui Dumnezeu către om prin cuvintele Lui. De aceea Sfântul Antim este cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti, un mitropolit artist, al cuvântului, al penelului, al pensulei. Şi iată că prin toată lucrarea sa s-a străduit să înfrumuseţeze chipurile oamenilor şi inimile lor, să imprime în ele Icoana sau Chipul Lui Dumnezeu si să-L facă să strălucească de sub mizeria păcatelor. De aceea multe din învăţăturile Sfântului Antim ne vorbesc despre pocăinţă. Avem cuvântări ale lui despre Schimbarea la Faţă a Mântuitorului, despre Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, despre Adormirea Maicii Domnului, sărbători la care Sfântul Antim a rostit mai multe predici, mai multe omilii şi în fiecare predică el deschide un alt orizont, vorbeşte despre altceva, însă în completare cu ce a vorbit altădată.

Dar vroiam să ilustrăm cu un mic pasaj din cuvântul său despre pocăinţă ca să vedeţi cu câtă dragoste şi cu cât dor de Dumnezeu scria şi rostea cuvintele acestea de învăţătură pe de o parte înduioşând inima omului şi scoţând-o din împietrire, iar pe de altă parte mustrându-i de la boieri şi dregători, şi domnitori chiar până la cel mai simplu om pe cei care încălcau poruncile Lui Dumnezeu. Şi deseori îşi făcea mulţi duşmani atunci când îi certa pe boieri pentru taxele sau impozitele mari pe care le puneau celor săraci şi cu care asupreau poporul. Avea curaj Sfântul Antim pentru că Duhul Lui Dumnezeu îi dădea tăria profeţilor şi de aceea îi mustra pe toţi, şi mari şi mici ca pe nişte copii. A fost şi el invidiat şi urât tocmai din această cauză şi pentru că a susţinut un domnitor român pe tronul Ţării Româneşti şi nu a căzut ploconindu-se stăpânirii străine, domniilor fanariote.

Sfântul Antim a fost arestat de primul domnitor fanariot Nicolae Mavrocordat, schingiuit, bătut, dezbrăcat de rasa călugărească, depus din treapta arhieriei, adică a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia Ecumenică şi trecut în rândul mirenilor. În această necinste şi ocară Sfântul Antim şi-a încheiat viaţa primind cununa mucenicească, fiind condamnat la închisoare pe viaţă în muntele Sinai la mănăstirea Sfânta Ecaterina. Însă pe drum ostaşii turci l-au omorât şi i-au tăiat trupul în bucăţi aruncându-l în apelei râului Tungia, în apropiere de Adrianopol, în Bulgaria de astăzi. Şi-a încheiat martiric viaţa Sfântul Antim încununându-se şi cu această cruce a ocărilor şi a muceniciei.

Dumnezeu l-a primit însă în slava Sa şi i-a binecuvântat osteneala pentru că el încă din viaţă era cunoscut ca un om de rugăciune şi numai un om cu o înaltă rugăciune putea rosti asemenea cuvinte de folos şi asemenea tâlcuiri la locuri grele din Sfânta Scriptură aşa cum a făcut Sfântul Antim. Era un om de acţiune, iubind pe cei săraci, pe cei nevoiaşi şi ajutându-i. A fost un propovăduitor viu, mai întâi prin

faptele sale al Evangheliei Lui Hristos, al iertării aduse de Hristos nouă oamenilor, al împăcării noastre cu Dumnezeu.

Şi iată cum vorbeşte ***Sfântul Antim despre taina împăcării noastre cu Dumnezeu prin pocăinţă:***

„Întoarceţi-vă către Mine din toată inima voastră şi cu post şi cu plângere şi cu tânguire, rupeţi inimile voastre şi nu hainele voastre şi Mă voi întoarce şi Eu către voi, zice Domnul în cartea lui Ioil.

Cine a văzut vreodată între zidire atâta dragoste câtă este aceea ce arată soarele spre pământ că deşi este luminător mare al cerului şi împărat al tuturor stelelor, el lăsând celelalte stihii, îndrăgeşte şi iubeşte mai mult pe smeritul acesta de pământ şi spre dânsul are închinată toată pofta lui, spre dânsul lucrează şi luminează cu razele lui, pre dânsul împodobeşte cu toate felurile de copaci, pre dânsul încununează cu florile, pre dânsul îmbogăţeşte cu rodurile, pre dânsul hrăneşte cu lucrurile sale. Şi pentru ca să nu se depărteze de la el niciodată soarele face pururea o învertijire împrejurul pământului cu un umblet necontenit.

Asemenea acestei pofte sau mai vârtos să zic, mai cu mult fără de asemănare arată marele Dumnezeu, Ziditorul şi Făcătorul a toate spre sufletul cel smerit şi păcătos al omului măcar că are în mâinile Lui cele dumnezeieşti, toate marginile pământului, măcar că bunătăţile noastre nu-i trebuiesc după cum zice David, iar spre aceste suflet are pusă toată dragostea Lui cea dumnezeiască, pre dânsul poartă grijă să-l mântuiască, pre dânsul îl cearcă, pre dânsul iubeşte şi ca şi cum are avea vreo trebuinţă, de la El pleacă dumnezeiasca Lui mărire şi pofteşte dragostea lui, pofteşte prieteşugul lui, pofteşte să umble pururea împreună cu dânsul.

Drept aceea trimite către dânsul adică spre sufletele noastre, prooroci, trimite dascăli, îl cearcă în toate părţile pământului, îl cearcă în toate unghiurile lumii, şi pentru că pofteşte să fie pururea împreunat cu el şi nedespărţit de împărăţia Lui, îi arată calea, îi spune mijlocirea pentru ca să se mântuiască de păcat şi ca să se întoarcă spre dânsul.

Şi oare care este acea mijlocire? Este aceea a pocăinţei care nu are greşeală. Întoarceţi-vă, zice Domnul către Mine şi Mă voi întoarce şi Eu către voi. Deci pentru pocăinţa aceasta sunt gata astăzi să grăiesc puţintele cuvinte înaintea înţelepţiei voastre. Mare este cu adevărat darul acesta al pocăinţei dintru care

poate cunoaşte fiecare, mai ales dragostea cea mare ce arată Dumnezeu spre noi creştinii şi pofta ce o are ca să ne vadă mântuiţi, de vreme ce numai pentru noi a rânduit-o, numai pentru noi a dat-o, numai pentru noi a vrut să fie pocăinţă în lume.

Şi cum că este adevărul, aşa o dovedeşte socoteala, pentru că de-ar fi vrut să o rânduiască pentru alţii şi nu pentru noi credincioşii creştini se cuvenea ca această rânduială să fie sau pentru îngeri sau pentru diavoli, sau pentru dobitoace, sau pentru celelalte ale Lui făpturi. Deci numai pentru noi oamenii a dat Dumnezeu cel Îndurat acest mare dar al pocăinţei..."

Cât de frumos, iată, ne cheamă Sfântul Antim şi pe noi la pocăinţă, la întoarcerea către Dumnezeu! Şi aceste cuvinte ale lui sunt pururea actuale, pentru că Sfântul Antim ca orice sfânt al Lui Dumnezeu a rostit cuvintele cele vii şi veşnice ale Lui Dumnezeu încât cinstindu-l pe el şi lăudându-l aşa cum se cuvine, căci celor drepţi li se cuvine laudă, să urmăm şi noi învăţătura Sfântului Antim Ivireanul de a ne întoarce către Dumnezeu ca şi Dumnezeu să se întoarcă spre noi. Să punem începutul bun şi să-I cerem ajutorul îndreptării noastre, al trezirii noastre din lenevie şi de întărire a credinţei noastre lucrătoare prin fapte bune.

Căci vedeţi şi dumneavoastră, astăzi când se mai găseşte câte oarecine să sfideze un popor întreg şi să propună legi care degenerează poporul dar vrea să-l conducă, cu atât mai mult trebuie să fim noi treji şi să nu-i lăsăm pe copiii noştrii să fie virusaţi, să fie degradaţi de aceste lucrări ale necuratului prin oamenii lui.

Să ne întărească Dumnezeu şi pe noi să purtăm mărturia credinţei noastre vie în faptele noastre bune, în cuvintele de încurajare sau de îmbucurare ale celor necăjiţi de lângă noi, în faptele de îngrijire şi de ajutorare a celor bolnavi şi săraci şi să-i urmăm Sfântului Antim celui care ne ocroteşte cu rugăciunea sa de mitropolit de 301 ani.

Pentru rugăciunile Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, Amin!

Mănăstirea Antim, Bucureşti - 27.09.2009

Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul – păstor al Bisericii şi întemeietor al limbii liturgice româneşti

Cel mai de seamă ierarh al Ţării Româneşti, deopotrivă păstor şi învăţător, ilustru om de carte şi de arte, a fost şi rămâne mitropolitul Antim Ivireanul. Deşi n-a fost român de neam, prin harul cuvintelor şi vieţii lui, mitropolitul Antim a fost iubit şi preţuit de poporul nostru care a văzut în el un adevărat „om al lui Dumnezeu”. Aşa se şi explică decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 19-20 iunie 1992, prin care strălucitul între ierarhi, Antim Ivireanul, a fost confirmat oficial în rândul sfinţilor, ca ierarh martir, fiind prăznuit în data de 27 septembrie.

Originar din Iviria, Georgia de astăzi, născut în jurul anului 1650, purtând numele de botez Andrei, tânărul este luat rob de turci şi adus la Constantinopol (1680). Aici este răscumpărat de Patriarhia ecumenică unde îşi desăvârşeşte măiestria în sculptură, pictură, caligrafie şi broderie, învăţând totodată limbile greacă, turcă şi arabă pe care le va folosi mai târziu tipărind cărţi pentru creştinii din spaţiul creştinătăţii răsăritene aflate sub ocupaţie otomană.

- *În jurul anilor 1690, binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu îl aduce în Ţara Românească, devenind ucenic - tipograf al fostului episcop*

Mitrofan al Huşilor în Mănăstirea Snagov, unde este călugărit şi apoi, hirotonit ieromonah în anul 1691.

- *Este numit egumen al acestei mănăstiri în vara anului 1694 de către bătrânul mitropolit Teodosie, iar din 1701 conduce tipografia Mitropoliei Ţării Româneşti de la Bucureşti.*
- *Pentru viaţa sa duhovnicească oglindită şi în activitatea-i tipografică şi culturală, a fost ales şi apoi, a doua zi, înscăunat episcop al Râmnicului la 17 martie 1705.*
- *La 22 februarie 1708, potrivit testamentului mitropolitului Teodosie, episcopul Antim este întronizat mitropolit al Ungro-Vlahiei, de faţă fiind şi patriarhii Alexandriei şi Ierusalimului.*

A desfăşurat o bogată activitate pastorală şi tipografică. În total, Sfântul Antim a tipărit 63 de cărţi liturgice şi de folos duhovnicesc, 39 cu mâna sa, 21 în limba română, iar 4 fiind scrise de el însuşi. Multe cărţi sunt ilustrate cu miniaturi gravate chiar de el, de o măiestrie şi frumuseţe deosebite.

Între cărţile tipărite de el şi puse la îndemâna credincioşilor amintim:

- *Antologhionul (1697),*
- *Mărturisirea Ortodoxă (1699),*
- *Carte sau lumină (1699),*
- *Învăţăturile creştineşti (1700),*
- *Floarea darurilor (1701),*
- *Liturghierul greco-arab (1701) - prima carte imprimată cu caractere arabe, pentru folosul credincioşilor din Antiohia,*
- *Ceaslovul greco-arab (1702),*
- *Noul Testament (1703),*
- *Didahiile (28 de predici ale sale),*
- *Învăţătură pe scurt pentru taina pocăinţei (1705),*
- *Chipurile Vechiului şi Noului Testament (1709),*
- *Psaltirea (1710),*
- *Învăţătură bisericească la cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura preoţilor (1710),*
- *Octoihul (1712),*
- *Liturghierul (1713),*
- *Evhologhionul (1713),*
- *Pilde filozofeşti (1713),*
- *Catavasierul (1715),*
- *Ceaslovul (1715).*

Înflăcărat luptător pentru afirmarea poporului român împotriva asupririi turceşti, ca şi voievodul şi ocrotitorul său Constantin Brâncoveanu, mitropolitul Antim este întemniţat de Nicolae Mavrocordat (primul domnitor fanariot) în primăvara anului 1716, şi supus la cumplite defăimări şi chinuri. ***Obligat să-şi dea demisia şi refuzând-o, mitropolitul Antim a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia ecumenică, urmând să fie închis pe viaţă în Mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe muntele Sinai. Pe drum însă, spre finalul lunii septembrie 1716, ostaşii turci l-au omorât, aruncându-i trupul în apele râului Tungia, lângă Adrianopol.***

Abia după 250 de ani, în anul 1966, Patriarhia ecumenică a anulat nedreapta sentinţă de caterisire dată asupra marelui ierarh martir Antim Ivireanul. Iar proclamarea lui oficială ca Sfânt de către Sfântul Sinod în 1992 a venit, apoi, ca o mărturie firească a preţuirii şi a recunoştinţei poporului creştin ortodox român pentru viaţa şi lucrarea Sfântului Antim închinate Domnului Hristos şi Bisericii Sale.

***

Personalitate de prim rang a teologiei ortodoxe româneşti, Sfântul Antim Ivireanul a luminat Biserica prin cuvântul rostit şi prin slujirea sa jertfelnică, fiind un adevărat model de păstor şi învăţător al Bisericii lui Hristos. ***Rugăciunea personală, slujirea liturgică şi cuvântarea (rostită sau scrisă) în Duh şi Adevăr sunt cele trei slujiri ale Cuvântului pe care Sfântul Antim le-a mărturisit constant, într-o mucenicie de toate zilele şi o dăruire continuă.***

Despre lucrarea sfinţitoare şi creatoare a mitropolitului Antim al Ţării Româneşti, ca săvârşitor şi iconom al Tainelor dumnezeieşti şi al podoabelor Bisericii, dau mărturie atât creştinii înşişi care L-au primit pe Hristos din mâinile lui - bisericile vii, dar şi icoanele, sculpturile în lemn şi în piatră, bisericile şi mănăstirile construite sau restaurate de el.

Traducerile cărţilor bisericeşti de cult şi de cultură din limba greacă şi tipărirea lor în limba română (Evangheliarul, Octoihul, Liturghierul, Evhologhionul (sau Molitfelnicul), Psaltirea, Catavasierul, Ceaslovul) reprezintă, de asemenea, o altă lucrare prin care Sfântul Antim Ivireanul a îmbogăţit viaţa Bisericii Ortodoxe Române, astăzi noi folosind în mare parte aceleaşi formule şi expresii liturgice precum le-a lăsat el. Deşi, iată, aveam şi alte traduceri în limba română ale Liturghierului, de exemplu cea a ieromonahului Macarie din 1508, în liturgica românească s-au păstrat termenii şi formulele literare ale Sfântului Antim. ***Rugăciunile Împărate ceresc, Tatăl nostru, Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul***

(pentru cei adormiţi) şi Crezul, ca şi alte rânduieli din Liturghier şi din Molitfelnic, păstrează şi astăzi formularea Sfântului mitropolit Antim.

Dar, Sfântul Antim a rămas în Biserica Ortodoxă Română predicatorul exemplar, care a izbutit să transmită învăţăturile de credinţă creştină într-un stil unic, îmbinând sensibilitatea duhovnicească şi experierea adevărurilor creştine cu erudiţia, iscusinţa interpretării şi persuasiunea demonstraţiei oratorice. ***Învăţăturile Sfintei Scripturi, pildele înţelepţilor profani, exemplele din viaţa omului şi a naturii înconjurătoare, toate se împletesc într-o sinteză minunată a Duhului şi a Adevărului spre folosul credincioşilor creştini pe care Sfântul Antim căuta să-i împodobească duhovniceşte spre dobândirea mântuirii şi a frumuseţilor cereşti.***

Pentru exprimarea conţinutului teologic, Sfântul ierarh nu a ezitat niciodată să facă apel la un registru familiar al comunicării, adeseori recurgând la formulări lirice, mărci ale unei expresivităţi artistice autentice. Predicile sale capătă astfel accente de poezie şi de gingăşie cum numai în baladele şi în poveştile populare româneşti mai întâlnim.

Numit de G. Ivaşcu „un Ispirescu al teologiei ortodoxe române” *[George Ivaşcu, Istoria literaturii române; vol. I. Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1969, pag. 231.*], mitropolitul Antim şi-a particularizat limbajul printr-o fluiditate şi dulceaţă a exprimării pur româneşti cum numai geniile neamului nostru au mai reuşit. „Cunoaşterea limbii române este uimitoare la Antim”[*G. Călinescu, Istoria literaturii române de la origini până în prezent. Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1941, pag. 16.*], spunea şi G. Călinescu despre ilustrul Ierarh. Este dovada asimilării depline a vibraţiei şi a sufletului poporului român pe care l-a slujit.

Didahiile ni se descoperă ca o operă complexă, în care sunt prezentate şi armonizate învăţături dogmatice, liturgice, morale, îndemnuri şi rugăciuni personale într-o exprimare originală şi o unitate neegalată de sensibilitate şi viziune teologică.

În cele ce urmează, vom încerca să evidenţiem câteva din aceste aspecte remarcabile ale operei sale omiletice.

Izvoarele inspiraţiei Sfântului Antim în Didahiile sale

În elaborarea predicilor, Sfântul Antim a consultat atât Sfânta Scriptură, scrierile teologice ale Sfinţilor Părinţi şi imnografia bisericească, cât şi texte ale înţelepciunii laice şi cunoştinţe despre viaţa naturii, a omului şi a societăţii. Precizăm că Sfântul Antim şi-a stilizat expresia oratorică şi felul de îmbinare a înţelepciunii dumnezeieşti revelate cu înţelepciunea omenească, încă din tinereţe, de pe vremea când, la Constantinopol fiind, îi asculta cu mare atenţie pe preoţii greci predicatori şi consulta biblioteca de la Patriarhia Ecumenică. Aici, ***Sfântul Antim şi-a lucrat darul vorbirii, învăţând limbile greacă, turcă şi arabă, şi agonisind ca o albină mierea duhovnicească din florilegiile înţelepciunii popoarelor care conviețuiau în această măreaţă cetate orientală a culturii. Şi tocmai datorită înţelepciunii şi culturii sale teologice şi profane, Sfântul Antim avea să fie chemat şi adus în Ţara Românească de Binecredinciosul Voievod Constantin Brâncoveanu.***

Pentru Sfântul Mitropolit Antim, Sfânta Scriptură este Cuvântul lui Dumnezeu şi reprezintă izvorul nesecat al vieţii şi al înţelepciunii duhovniceşti care duce la mântuire.

Faptul că foloseşte foarte des mărturii atât din Vechiul Testament, cât şi din Noul Testament, dovedeşte că Sfântul Antim era un bun cunoscător al Sfintei Scripturi: ***„Dară ce mai cerc eu din istoriile Scripturii şi din pildele ei să învăţ în ce chip să fugim din întâmplările şi nevoile ce ne vin? Însuşi Dumnezeu ne învaţă***, prin rostul lui David, la Psalm 49 (zicând): ***„Şi Mă chiamă pre Mine în zioa necazului tău şi te voiu scoate şi Mă vei proslăvi.”.*** Şi la Psalm 90: ***„Striga-va cătră Mine şi voiu asculta pre el. Cu dânsul sunt în necaz, scoate-voiu pre dânsul.”.*** Şi iarăşi prin rostul proroculuiIsaiei, la 41 de capete zice: ***„Şi să vor bucura lipsiţii, pentru că vor cére şi Eu voiu asculta, Dumnezeul lui Israil, şi nu voi părăsi pre ei.”.*** Asémene zice şi la 29 de capete ale Ieremiei şi la al 10 a Zahariei. Şi Domnul nostru Iisus Hristos aceasta ne învaţă în Sfânta Evanghelie: ***„Céreţi (zice) şi să va da voao.”.”*** (în Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui Mucenic Dimitrie Izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Pentru Sfântul Antim Ivireanul, înţelepciunea Sfinţilor Părinţi reprezintă cugetul Bisericii Ortodoxe şi hotarele credinţei. Aduce adesea mărturii patristice cu care-şi susţine afirmaţiile înaintea credincioşilor.

De exemplu, în Cuvântul de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză, sunt amintiţi Sfinţii Ioan Gură de Aur şi Grigorie Teologul: ***„Zice şi Sfântul Ioann Zlatoust, cum că unde să face rugăciunea cu mulţemită, vine darul Duhului Sfânt şi dracii să gonesc şi toată putéria potrivnicului să depărtează şi fuge.***

Şi iarăşi într-alt loc zice cum că rugăciunea iaste pază curăţeniei, pecéte fecioriei, oprélişte mâniei, ţinére mândriei, curăţenie zavistiei, pierzare urgiei şi temeiu păcii; şi în scurte cuvinte, cela ce face rugăciune, vorbéşte cu Dumnezeu. (...)

La a doaoa carte, la începerea postului zice sfântul Grigorie cum că postul iaste pace de obşte a sufletului şi a trupului, traiu făr' de turburare, petrecanie cu bună întocmire, viaţă ce veseléşte pre Dumnezeu şi întristează pre vrăjmaşul; că precum sânt păzitori celor ce postesc sfinţii îngerii şi-i feresc de toate primejdiile, aşa sunt şi celor ce nu postesc păzitori dracii şi-i îndeamnă la multe păcate.".

Pe Sfântul „cel cu limba şi cu inima de aur, Ioan" (Cuvânt de învăţătură la Sfinţii şi întocma cu Apostolii împăraţi Costandin şi Elena), Sfântul Antim îl citează cel mai des dintre Sfinţii Părinţi, fapt care arată că i-a citit multe din scrierile teologice în biblioteca Patriarhiei de Constantinopol şi apoi în Mănăstirea Snagov.

Iar în Cuvântul de învăţătură asupra omului mort este pomenit Sfântul Vasile cel Mare: ***„de vréme ce credinciosul nu moare, iaşte lucru adevărat că sfârşitul lui nu iaste moarte, ce adormire. O mărturiséşte marele Vasile la cuvântul ce face asupra morţii: <Moartea drepţilor iaste (zice) adormire.>.***

Şi iarăş, la molitvele Rusaliilor: ***<Că nu iaste, Doamne, moarte robilor Tăi, când eşim noi din trup şi venim la Tine, Dumnezeul nostru, ce schimbare dentru céle mai cu grijă la céle mai fericite şi la céle mai vésele şi la odihnă şi la bucurie.>.".***

În cuprinsul Didahiilor la praznicele împărăteşti şi sărbători, Sfântul Antim aduce şi exemplificări ale învăţăturii sale din troparele şi din imnele liturgice ale Bisericii. ***Mitropolitul Antim este un cunoscător profund al imnografiei bisericeşti, pe care o putem numi înţelepciunea în forma cea mai înaltă, poetică şi doxologică, a Bisericii.***

Prezentăm în continuare câteva exemple:

- ***„A patra minune pe vrémea prorocului Elisei, mergând nişte oameni să tae lémne de casă pre lângă ţărmurile Iordanului, fiind şi prorocul împreună cu dânşii, au căzut toporul unuia din coadă şi s-au înecat în***

apă; iar Elisei, luând coada toporului şi mergând la ţărmurile apei, întinse coada spre apă şi zise: „Arată, Doamne, minune” şi îndată sări toporul din apă şi să puse în coadă, care minune închipuieşte sfântul botez, după cum scrie sfântul Ioann Damaschin la un tropar al canonului de la Înălţarea Cinstitei Cruci, la a patra peasnă.” (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie);

- *„după cum zice la un tropar al canonului de astăzi la a 6 peasnă: „Cu focul cel de pe urmă botează Hristos pre cei potrivnici şi neînţelegători de dumnezeirea Lui.”* (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie);
- *„precum adeverează poeticul la un tropar de astăzi de la a opta peasnă zicând: <Ca Celuia ce stăpâneşti ceriul şi împărăţeşti pământul şi domneşti céle dedesupt, au stătut înaintea ta Hristoase, de pre pământ apostolii, iar ca de la ceriu Thesviteanul Ilie şi Moisi din cei morţi>.”* (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos).

Filozofia greacă şi istoria antică reprezintă, selectiv şi sintetic, o altă sursă de inspiraţie a Sfântului Antim.

În predica a doua ţinută în ziua cinstirii Sfântului Dimitrie (Cuvânt de învăţătură în 26 a lunii lui octomvrie, asupra cutremurului şi a marelui mucenic Dimitrie Izvorâtoriului de mir), marele ierarh Antim spune în treacăt: *„vom lăsa într-o parte céle ce au zis Anaxagora, Aristotel, Dimocrit şi Anaxament”*, lăsând să se înţeleagă că citise scrierile lor sau istorii despre personalităţi importante ale culturii greceşti.

În Duminecă la fevruarie 3 zile, răspunsul ce am dat a doa oară: *„Iar într-alt chip, veri cu ce mijloc voiu eşi, nu va fi nici să va putea numi, cel de pe urma mea, pre lege; că de să va face şi catherisis, după cum înţelégem, va fi ca acéia ce au făcut acum lui Alixandrias; ce şi acéia nu iaste catheresis, ce batjocură bisericii lui Dumnezeu şi sfintelor taini, pentru care lucru Cel ce lăcuieşte în ceriuri va râde de dânşii şi Domnul va batjocori pre ei.”.*

De asemenea, pornind de la cuvântul unui filozof, Sfântul Antim trage folosul duhovnicesc cuvenit: *„Via, filosoful, mergia odată pre mare cu corabiia şi era împreună cu el, nişte oameni răi. Şi, apucându-i furtună mare, era să piară. Iar oamenii cei răi au început a să ruga dumnezeilor lor, să-i mântuiască din nevoe. Iar filosoful le-au zis: rogu-vă, tăceţi, să nu vă priceapă caré cumva dumnezeii că sânteţi aici, că adevărat vă va cufunda. Asémene zic şi eu cătră păcătoşii ce să roagă, că mai bine iaste să tacă, decât cu buzele lor céle spurcate, să aducă rugăciuni, cătră Dumnezeu la nevoile lor, că în loc de a afla mântuire, poate să*

piară desăvârşit pentru păcatele lor." (în Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie Izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Altă dată, deşi nu precizează sursa, recunoaştem cu uşurinţă îndemnul lui Socrate la auto-cunoaştere: ***„Iar când vom sta cu mintea noastră la socoteala cea adevărată, după cum zice un filosof: să ne cunoaştem pre sine".*** (al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Sfântul Antim Ivireanul contemplă natura şi vietăţile create de Dumnezeu cu acelaşi ochi al înţeleptului care ştie să aleagă hrană duhovnicească din toate rânduielile existenţei lor. ***„Cine au văzut vreodinioară între zidiri atâta dragoste câtă iaste acéia ce arată soarele spre pământ, că de şi iaste luminătoriu mare al ceriului şi împărat al tuturor stélelor, iar lăsând célialalte stihii, îndrăgéşte şi iubeşte mai mult pre smeritul acesta de pământ şi spre dânsul are închinată toată pohta lui, pre dânsul luminează cu razele sale, pre dânsul împodobéşte cu de toate féliurile de copaci, pre dânsul încununează cu florile, pre dânsul îmbogăţéşte cu rodurile, pre dânsul hrănéşte cu lucrurile sale. Şi, pentru ca să nu să depărtéze de la el niciodată, face pururea o învârtejire împrejurul < lui > cu un umblet necontenit."*** (în Învăţătură asupra pocăinţii).

Astfel, frumuseţea şi gingăşia exprimării antimiene urmăreşte frumuseţea şi gingăşia rosturilor dumnezeieşti din mişcările creaturilor care sunt conduse de Dumnezeu-Cuvântul: ***„Că Pruncul acesta, carele să vârguléşte în iasle, de ne vom rădica ochii credinţii noastre, Îl vom cunoaşte făcând tunete şi fulgere în nori şi pre cer umbletul stélelor rânduind, soarele şi luna de raze împlându-se şi mişcarea ceriului îndreptând şi toată greimea lumii acest Prunc înfăşat o cârmuiaşte."*** (în Cuvântul de învăţătură în 25 a lunii dechemvrie, la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos).

Ziua biruinţei lui Iosua este prezentată astfel: ***„soarele, pre ceriu zăbovind cu călătoriia, au mărit zioa pentru izbândă"*** (în Cuvântul de învăţătură în 25 a lunii dechemvrie, la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos).

Apoi, în altă predică găsim o minunată descriere a adâncului nopţii: ***„după ce au ascuns soarele toate razele lui şi s-au stins de tot lumina zilei între întunérecul nopţii şi când ceriul, de ostenéală, au fost închis spre somn toţi ochii lui, atâta cât nici luna nu priveghiia, nici una din stélele céle mai mici avea deşchise tâmplele lor céle de argint"*** (Luna lui dechemvrie, 6. Cazanie la Sfântul Nicolae).

Eruditul mitropolit ne învaţă, totodată, să luăm aminte şi la vietăţile smerite de la care avem ce învăţa: ***„să facem cum face ariciul că, după ce mérge la vie, întâi să satură el de struguri şi apoi scutură viţa de cad broboanele jos şi să tăvăléşte pre dânsele de să înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fieştecine, pre la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la bisérică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie şi dintr-alte cărţi, ca să-i hrănim şi pre dânşii cu hrana cea sufletească."*** (în Cuvântul de învăţătură la Bogoiavlenie).

Realităţile vieţii omeneşti, mediul social în care trăia şi ambianţa politică din vremea lui reprezintă un alt izvor al Didahiilor Sfântului Antim. El nu s-a adresat unor oameni fără rădăcini în spaţiu, timp şi cultură, ci şi-a integrat discursul în viaţa cotidiană a românului: ***„Şi precum un om are în casa lui aur, argint, scule şi alte haine şi când iase din casă pune lacăt şi încue, pentru ca să nu meargă vreun hoţ să i le fure, să se păgubească, aşa şi smereniia încue, ca un lacăt, toate bunătăţile, ca să nu meargă hoţul cel de obşte, diavolul, să le fure şi să va păgubi de osteneala ce-au făcut."*** (în Luna lui dechemvrie, 6. Cazanie la Sfântul Nicolae).

Se poate restaura, de asemenea, din predicile sale, o frescă de epocă, frumos zugrăvită, realistă, cu valoare de document a stării sociale, religioase şi morale din Ţara Românească de la începutul secolului al XVIII-lea. ***Mesajul creştin rostit de Sfântul Antim, datorită curăţiei vieţii, cinstei şi lucrării neobosite a lui, avea un imens răsunet social.***

Mitropolitul îi mustra la fel de ferm atât pe boieri şi pe dregători, cât şi pe oamenii simpli, căci toţi (între care se număra şi pe sine), deopotrivă, călcau legea lui Dumnezeu şi trebuiau corectaţi spre mântuire: ***„Şi pentru căci iaste cugetul nostru viclean şi înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor, pentru acéia petrécem o viaţă blestemată şi turburată, o viaţă plină de frică şi de urâciune, plină de nevoe şi de necazuri. Şi iată, dară, că ne vădesc lucrurile şi faptele, că nici ascultăm pe Hristos, nici Îl iubim, că de L-am iubi am face poruncile Lui; ci umblăm de capetele noastre, făcând fieştecarele ce ni să pare şi ce ne place, neaducându-ne aminte nici de moarte, nici de judecată şi de nu ne vom îndrepta cu adevărat, vom să greşim şi vom să mérgem răului."*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos).

Învăţături dogmatice

În cuprinsul scrierilor sale, Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul prezintă fără ambiguităţi toate învăţăturile despre Dumnezeu şi lume necesare mântuirii oamenilor. ***Cuprinse în Sfânta Scriptură şi în Sfânta Tradiţie, dogmele creştine***

reprezintă hrana cea vie și duhovnicească, dogme pe care suntem datori să le cunoaștem și să le experiem în viața noastră și în viața Bisericii.

Crezul ortodox

Sfântul Antim Ivireanul a prezentat explicit învăţătura de credinţă ortodoxă, formulată de Sfinţii Părinţi la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325, în Învăţătura bisericească. În Didahii, însă, a evidenţiat mărturisirea credinţei cu care sfinţii au întărit Biserica lui Hristos.

Astfel, Sfântul Nicolae este arătat ca un propovăduitor neînfricat al dreptei-credinţe: ***„Iar bunătatea ce-au arătat de obşte iaste acéia ce-au făcut înaintea credinciosului şi marelui împărat Constandin şi înaintea a tot săborului ce să adunase în Nichea, de-au înfruntat pre începătoriul de eresuri, pre Arie, şi ca pre un mincinos şi hulitoriu împotriva dreptăţii l-au lovit şi cu palma preste obraz şi i-au pecetluit spurcata şi clevetnica lui gură cu amuţeala şi i-au mărturisit de faţă pre Fiiul şi Cuvântul Tatălui a fi de o fiinţă şi întocma cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt.”.*** (al doilea Cuvânt de învăţătură la praznicul Sfântului Nicolae).

Dumnezeu - Sfânta Treime

Sfântul ierarh Antim explică într-un chip uimitor unitatea ipostasurilor treimice în prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu: ***„<Bucură-te ceia ce eşti plină de dar, Domnul e cu tine!>, iar înţelégem numele Preasfintei Troiţe. Că în cuvântul ce zice: bucură-te, să înţelége Fiiul, că El iaste toată bucuriia lumii; în cuvântul ce zice: plină de dar, să înţelége Duhul Sfânt, prin care să dau toate darurile şi în cuvântul cel ce zice: Domnul e cu tine, să înţelége Tatăl, că El iaste Domnul a toate, văzutelor şi nevăzutelor.”.*** Imaginea unităţii consubstanţiale şi de lucrare a Sfintei Treimi este înfăţişată cu ajutorul condacului bine-cunoscut al Acatistului Bunei-Vestiri.

În a doua Cazanie la Adormirea Maicii Domnului, Sfântul Antim reliefează prin aceeaşi tehnică hermeneutică existenţa nedespărţită a Persoanelor Sfintei Treimi: ***„Bucură-te, drept acéia, că tu singură ai prorocit, că te vor ferici toate neamurile şi adevărat că te fericesc, pentru căci cu smereniia ta cea de margine ne-ai arătat către Ziditoriul tău, te-ai făcut pricină de S-au smerit Cel ce iaste din fire nesmerit şi au priimit de au lăsat sânul Tatălui şi au venit de au sălăşluit în preacuratul şi sfântul pântecile tău.”.*** După cum vedem, unirea cu una din Persoanele Treimice nu este posibilă fără conlucrarea celeilalte.

În Cuvânt de învăţătură la pogrebaniia omului prestăvit, Sfântul Antim afirmă existenţa unui singur Dumnezeu în trei Persoane, folosind clase gramaticale diferite („trei străluciri”, „Sfântă Troiţă”): ***„lumina cea cu trei străluciri a Sfintei Troiţe”.***

În Cazanie la Vovedenie Bogorodiţe, marele ierarh vorbeşte de Hristos ca Persoană a Sfintei Treimi, născut de Preacurata Maria: ***„ia iaste ceriul cel adevărat carele au răsărit pre Soarele dreptăţii şi în pântecele ei au lăcuit ca întru al treilea ceriu o faţă a Sfintei Troiţe, Fiiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, adevăratul arhiereu.”.***

În Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie, Sfântul Antim adaugă consacratei sintagme bisericeşti „numele Sfintei Treimi”, un adjectiv care nuanţează evlavia sa personală pentru „numele Sfintei şi cinstitei Troiţe”.

În prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu: ***„întru care nume Mariam, după a mea proastă socoteală, înţelegem cum că cuprinde în sine trei lucruri: una pentru că fiind numele acesta de trei (silaves), adecă de trei înjugări, să înţelége cum că au născut o faţă a Sfintei Troiţe, pre Fiiul şi Cuvântul lui Dumnezeu.”.***

În primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului: ***„au luat Fiiul lui Dumnezeu firea omenească, iar nu altă faţă a dumnezeirii, adecă Tatăl, sau Duhul Sfânt.”.***

În primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului: ***„păcatul din slăbiciune iaste împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci că Tatăl să chiamă, întru tot putérnic. Păcatul dintru neştiinţă iaste împotriva Fiiului, că Fiiul lui Dumnezeu să chiamă înţelepciune. Păcatul din firea cea rea iaste împotriva Duhului Sfânt, căci că Duhul Sfânt să chiamă bun.”.***

În al treilea Cuvânt de învăţătură la Preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos: ***„şi pentru ca să cunoască fieştecarele cum că să afla toată Sfânta Troiţă la acest lucru preaslăvit, Părintele cel făr’ de început au adeverit cum că iaste de faţă, cu cuvintele ce au zis către apostoli: <Acesta iaste Fiiul Mieu cel iubit, pre Acesta ascultaţi.>”.***

Persoana lui Dumnezeu-Tatăl

În al doilea Cuvânt de învăţătură la praznicul Sfântului Dimitrie, Izvorâtorului de mir: ***„Aşa iaste de bun şi de drept Tatăl tuturor, Dumnezeu, cât toate zidirile, ca nişte faceri ale Lui le-au născut şi bunătatea o face întocma, la toate, după vredniciia a fieştecăruia.”.***

În omilia la Vovedenie, o înfăţişează pe Fecioara Maria ca rugătoare către Dumnezeu-Tatăl: ***„Şi cum că să închipuia bisérica acéia ceriului iaste lucru dovădit, căci ia iaste ceriul cel adevărat carele au răsărit pre Soarele dreptăţii şi în pântecele ei au lăcuit ca întru al treilea ceriu o faţă a Sfintei Troiţe, Fiiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, adevăratul arhiereu, de au zidit a doua oară neamul omenesc şi să ruga lui Dumnezeu Tatăl pentru mântuirea lui Adam şi a necunoştinţei lui.”.***

Sfântul Antim Îl cheamă şi-l mărturiseşte pe Dumnezeu-Tatăl într-un mod cald, filial: „Tatăl din ceriu” şi „Tatăl de sus” (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie), „Tatăl tuturor” (în al doilea Cuvânt de învăţătură în 26 a lunii lui octomvrie, asupra cutremurului şi a marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir), „Tată de obşte al tuturor” (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui Mucenic Dimitrie Izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Marele Ierarh vorbeşte de venirea lui Hristos în lume, precizând prin referinţa paternităţii („sânul Tatălui”) locul din care Mântuitorul a venit, fără a-l părăsi, cum amintesc imnele bisericeşti: ***„Şi de S-au pogorât acolo din sânul Tatălui pentru toţi oamenii”*** (primul Cuvânt de învăţătură la Sfinţii şi întocma cu Apostolii împăraţi Costandin şi Elena).

Persoana Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu

Profund cunoscător al Sfintei Scripturi, Sfântul Antim vorbeşte despre Hristos într-un mod unic, valorificând, astfel, şi potenţialul dogmatic al Vechiului Testament. În Învăţătură asupra pocăinţii, marele mitropolit Îl numeşte: ***„Elisei cel de taină, Carele iaste Domnul nostru Iisus Hristos. Că Elisei să tâlcuiaşte Dumnezeu Mântuitoriu; şi cu putérea Acestuia şi cu daru Acestuia i să iartă păcatele, să îndreptează şi să întoarce iară la viaţă.”,*** iar în al doilea Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos, „Cuvântul Tatălui”.

De asemenea, o formulă originală în ceea ce priveşte apelarea Mântuitorului o remarcăm în Cuvântul de învăţătură la Bogoiavlenie: ***„Mâna proorocului slujaşte, ca să botéze mâna Tatălui, adecă pre Fiiul şi Cuvântul lui Dumnezeu”.*** Hristos este arătat aici ca Cel prin care Dumnezeu-Tatăl lucrează, ca Cel ce împlineşte voia

Tatălui. Este cunoscută expresia românească „a fi dreapta cuiva”, formulă prin care este ilustrată încrederea deplină într-o persoană şi siguranţa că realizează întocmai planurile celui care o girează. Prin analogie, putem spune că Hristos este dreapta Tatălui.

Învăţătură despre cele două firi ale Mântuitorului

În prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu: ***„întru care nume Mariam, după a mea proastă socoteală, înţelégem cum că (..) are fieştecare înjugare câte 2 slove şi să înţelége céle doao firi ale lui Hristos, adecă cea dumnezeiască şi cea omenească”.***

În primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos: ***„Pricina cea dintâi, pentru care au luat Dumnezeu spre Sine firea omenească, iar nu cea îngerească iaste că îngerii n-au perit toţi, ci au rămas din ei mulţi, iar oamenii era căzuţi toţi, pentru păcatul născutului celui dintâi. (...).***

A dooa pricină pentru care au luat Dumnezeu spre Sine firea omenească, iar nu cea îngerească, căci că omul au greşit din slăbiciune, având pre sine trup, carele l-au plecat pre lesne la păcat. Iar îngerul au greşit din firea cea rea, neavând trup pre sine. (..).

A treia pricină pentru care au luat Domnul spre Sine firea omenească, iar nu cea îngerească iaste că îngerul au greşit de bună voia lui, iar pre ticălosul om l-au înşălat şarpele. (..).

A patra pricină pentru care au luat Dumnezeu spre Sine firea omenească, iar nu cea îngerească iaste căci că îngerul era mai de cinste decât omul; pentru acéia era datoriu şi mai tare să se ferească de păcat. (..). ”.

Persoana Duhului Sfânt

Sfântul Antim evidenţiază însuşirile Paracletului (Mângâietorului). Astfel, el spune că ***„Duhul Sfânt să chiamă bun”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos) şi făcător de pace: „<***Spuneţi fétei Sionului: iată Împăratul tău vine la tine blând şi şezând pre asin şi pre mânz, fiiul cei de supt jug>, cu care cuvinte Duhul Sfânt, groaza carea o putea socoti norodul pentru numele cel împărătesc, făcând pomenire de blândéţe şi de smerenie, minunat o au potolit.***” (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Duhul Sfânt este numit ***„alt Mângătoriu, (..) Carele îi va învăţa pre ei toate şi-i va povăţui întru tot adevărul”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Sfântul părintele nostru Nicolae).

El este Cel ***„prin care să dau toate darurile”*** (în prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu). Duhul Sfânt dăruieşte oamenilor darul pocăinţei. El îi învaţă cum să se pocăiască: ***„Pentru ca să poată fieştecarele să câştige această pocăinţă adevărată, desăvârşit, curată şi priimită, Duhul Sfânt în Scriptură ne arată în ce chip să o facem.”*** (în Învăţătură asupra pocăinţii).

Duhul Sfânt este Cel care mişcă inimile oamenilor ca să-L slăvească pe Dumnezeu: ***„Şi luundu-L Simeon în braţe, fiind pornit de Duhul Sfânt, au zis...”*** (în Cuvânt de învăţătură la Streteniia Domnului nostru Iisus Hristos), ***„Iar pruncii cei mici, fiind porniţi de Duhul Sfânt, cu glasuri de veselie Îl măriia, zicând: „Bine e cuvântat Cel ce vine în numele Domnului; Osana întru cei de sus.”*** (în al patrulea Cuvânt de învăţătură în Dumineca Florilor).

Duhul Sfânt este Cel care îi întăreşte pe credincioşi să-şi menţină puritatea sufletească şi trupească, dăruindu-le har şi iertarea păcatelor: ***„sufletul fiind făr’ de materie, Duhul Sfânt îl curăţă şi-l luminează şi-l mântuiaşte de păcate”*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Duhul Sfânt este Cel care vorbeşte prin Scriptură: „zice şi Duhul Sfânt la Eclisiastul, în 7 capete” (în Cuvânt de învăţătură asupra omului mort), „Duhul Sfânt, la cartea cea dintâi a Împăraţilor, în 15 capete zice: <Mai bună iaste ascultarea decât jărtvele.>” (în al treilea Cuvânt de învăţătură la Preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos).

De asemenea, Sfântul Antim redă cu fidelitate adevărurile evanghelice: ***„S-au pogorât Duhul Sfânt în chipul porumbului pre capul lui Hristos.”*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Învăţătura despre Biserică

Sfântul Antim vede Biserica drept o comunitate vie de credincioşi, un trup spiritual, întreg şi sănătos: ***„Că pentru un mădular, când iaste bolnav, pătimesc toate mădulările, aşijderea şi în lumea caré să chiamă trup, adecă bisérica lui Hristos, creştinii, pentru un om rău pre mulţi oameni buni îi ceartă Dumnezeu”.*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos).

În altă predică, Mitropolitul reliefează rolul Bisericii prin prisma tradiţiei: ***„Sfinţii Părinţii noştri au pus multă nevoinţă de au cernut cu ciurul chibzuelii toată Sfânta Scriptură şi au ales ca nişte grâu curat din toate bunătăţile câte ar putea fi acéste trei bunătăţi mari: credinţa, nădéjdia şi dragostea şi le-au sămânat în holda sfintei bisérici, adecă în adunarea şi în inima celor credincioşi.”*** (în Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului).

Sfântul Antim înţelege Biserica şi printr-o dimensiune a dragostei materne: ***„bisérica noastră, ca o maică dulce şi iubitoare de fii, de pururea priveghind şi rugându-să pentru noi”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor), evidenţiind bunătatea şi grija acesteia faţă de credincioşi. Totodată, în mod minunat, el îndeamnă credincioşii să aibă tot atâta încredere în Biserică pe cât are un copil în mama sa.

În primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză, Sfântul Antim este categoric, arătând că Biserica Ortodoxă este singura care păstrează adevărurile de credinţă, pe care le aseamănă cu o hrană ce poate potoli căutările sufleteşti ale oamenilor: ***„toată învăţătura cea dreaptă şi (..) toate cuvintele lui Dumnezeu, ce sânt în grădina sfintei bisérici ai răsăritului, ca o hrană sufletească”.***

Învăţătură despre Sfintele Taine

În prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, Sfântul Antim vorbeşte despre Tainele lui Dumnezeu care sunt lucrările mântuitoare ale lui Hristos: ***„întru care nume Mariam, după a mea proastă socoteală, înţelégem cum că (..) sunt 6 slove de toate într-acest nume, cu carele înţelégem céle 6 taini mari şi preste fire, adecă blagovéştenia, naşterea, botezul, moartea pre cruce, înviiarea şi înălţarea la ceriu. Cu blagovéştenia s-au descoperit taina cea mai nainte de toţi vécii ascunsă; cu naşterea s-au împăcat ceriul cu pământul, adecă Dumnezeu cu omul; cu botezul ne-am îmbrăcat cu haina nestricăciunii; cu moartea ni s-au dat viaţa; cu înviiarea ni s-au dat bucuriia şi cu înălţarea la ceriu, şădéria de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl.”.***

Sfântul Antim arată că ***„din céle 7 taini ce ţine sfânta şi dumnezeiasca bisérică a răsăritului iaste cea dintâi la rânduială şi mai mare decât toate, sfântul botez.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

În Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului, într-o mustrare adresată creştinilor spre îndreptare, sunt amintite legea şi Tainele Bisericii: ***„ce neam înjură ca noi, de légе, de cruce, de cuminecătură, de morţi, de comândare, de***

lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie şi de toate tainele sfintei bisérici şi ne ocărâm şi ne batjocorim noi înşine légia?!”.

Taina Botezului

Sfântul Antim se exprimă în prima predică la Dumineca Florilor într-un mod metaforic, vorbind de botez ca de o îmbrăcăminte de cinste cu care se înveşmântează omul: „haina sfântului botez” (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

În altă predică, întrebuinţează o metaforă deja generalizată pentru retorica de amvon: „baia sfântului botez” (în Cuvânt de învăţătură la pogrebaniia omului prestăvit), pentru ca peste puţine momente să asemene această taină, după cuvântul Mântuitorului, cu „naşterea cea duhovnicească ce să numéşte luminată.” (în Cuvânt de învăţătură la pogrebaniia omului prestăvit).

Pentru ca auditoriul să nu rămână nelămurit, mitropolitul explică semnificaţiile acestei noi naşteri: ***„Şi pentru aceasta sfântul botez să zice luminare şi cei botezaţi să numesc luminaţi.”*** (în Cuvânt de învăţătură la pogrebaniia omului prestăvit). Putem face o analogie aici între luminarea pe care o produce naşterea prin botez şi Soarele dreptăţii – Lumina lumii, Hristos, Cel care a instituit această sfântă taină.

Sfântul Antim realizează o inventariere taxonomică a botezului, pornind de la textul vetero-testamentar şi ajungând la imnele bisericeşti ce fac referire la soarta eshatologică a oamenilor: ***„A patra întrebăciune iaste cum că am zis: câte botezuri sânt? Şi zicem că sânt 8, precum scrie şi sfântul Ioan Damaschin la a 4 carte a Bogosloviei lui:***

- ***botezul dintâi iaste al potopului, spre tăiarea păcatului.***
- ***Al doilea botez iaste al lui Moisi, când au trecut pre jidovi prin Marea Roşie.***
- ***Al treilea botez iaste al legii, că de să spurca cineva până nu-şi spăla cu apă trupul şi hainele, nu intra în tabără.***
- ***Al patrulea botez iaste al lui Ioann, însă spre pocăinţă numai.***
- ***Al cincilea botez iaste al lui Hristos, cu carele ni-am botezat şi noi, creştinii.***
- ***Al şaselea botez iaste al pocăinţei şi al lacrămilor, cu carele curăţim botezul cel dintâi ce am întinat.***

→ *Al şaptelea botez iaste al muceniei, carele iaste şi mai bun şi mai cinstit, că nu să téme să se mai spurce cu păcate botezul acesta, carele l-au arătat întâi Hristos, că ş-au vărsat preacinstit şi scump sângele Său pre cruce şi toţi mucenicii cu acest botez s-au botezat şi s-au învrednicit Împărăţiei Ceriului.*

→ *Al optulea botez, cel mai de pre urmă, iaste al focului celui nestins, ce va să muncească pre cei păcătoşi, după cum zice la un tropar al canonului de astăzi la a 6 peasnă: <Cu focul cel de pe urmă botează Hristos pre cei potrivnici şi neînţelegători de dumnezeirea Lui>." (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).*

Sfântul Antim vorbeşte despre necesitatea unei curăţiri baptismale constante, regulate. Iar aceasta este reprezentată de botezul pocăinţei, de baia căinţei: *„Pentru aceasta dară, de vréme ce să botează Hristos, să ne botezăm şi noi, nu că doară că nu sântem botezaţi cu sfântul botez, adecă cu apă şi cu duh, ci pentru căci am întinat cu păcatele noastre sfântul botez. Trebue să ne spălăm cu lacrămile pocăinţii, ca să ne facem curaţi."* (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Iar în altă predică, afirmă ferm osmoza dintre botez şi pocăinţă: *„Iară eu îndrăznesc şi zic cum că iaste taina pocăinţii întocma cu sfântul botez, în cinste şi în lucrare şi socotesc că nu voiu greşi de aceasta."* (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Sfântul Botez este nu numai curăţitor de păcate, dar şi solitor de mântuire. În viziunea Sfântului Ierah: *„botezul iaste mântuirea păcatelor omului şi curăţenie de păcatul cel strămoşesc."* (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie), adică, orice înaintare în pocăinţă, prin botezul lacrimilor, aduce în inima omului o tainică şi delicată înştiinţare a mântuirii sale.

Sfântul Botez este asemenea unei făgăduinţe date lui Hristos, pe care nu trebuie să o încălcăm (păcatele o degradează): *„să nu ne întinăm sfântul botez cu păcatele, nici să călcăm făgăduinţele ce ni-am făgăduit lui Hristos."* (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Pentru Sfântul Antim, botezul este cea mai mare taină a Bisericii, el fiind imperios necesar pentru mântuire: *„Din céle 7 taini ce ţine sfânta şi dumnezeiasca bisérică a răsăritului iaste cea dintâi la rânduială şi mai mare decât toate, sfântul botez. Şi fără dânsa nu poate nimenea să între întru Împărăţia Ceriului ."* (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Sfânta Spovedanie

În spovedanie, preotul este un mijlocitor între credincios şi Dumnezeu: ***„Când ne ispoveduim, lui Dumnezeu ne ispoveduim, iar nu preotului.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Spovedania trebuie susţinută de nădejde şi de dorinţa de îndreptare: ***„Aşijderea şi Iuda, măcar că s-au mărturisit înaintea arhiereilor cum că au greşit de au vândut sânge nevinovat, iară nu i-au folosit nimic acea ispovedanie, căci era cu deznădăjduire.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Sfântul Antim arată felul cum trebuie făcută spovedania pentru ca ea să fie primită de Dumnezeu: ***„să avem nădéjde bună că de ne vom ispovedui cu inimă curată şi cu gând ca acela ca să nu mai greşim ne va erta Dumnezeu şi vom auzi ca David: <Şi Domnul au mutat păcatul tău; nu vei muri>.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

De ce trebuie să ne spovedim duhovnicului şi nu icoanelor, aşa cum practică unii şi în prezent? ***„Şi această taină a ispovedaniei n-au făcut-o Dumnezeu cu acest mijloc pentru alta, fără numai pentru căci aşa cum au făcut neştine păcatul cu om şi ş-au dezvălit ruşinea la curvă şi s-a îmbrăţişat cu diavolul şi ş-au spurcat trupul, aşa iară trebue să meargă la om, adecă la duhovnic, să-şi descopere toate păcatele lui: pentru căci cu omul au făcut păcatul şi iară cu omul trebue să-l strice şi să-l piarză, precum au făcut şi Hristos cu noi.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Sfânta Împărtăşanie

Sfântul Antim aminteşte că nu te poţi apropia oricum şi oricând de Trupul şi Sângele Domnului, ci cu pregătire şi dorinţă de îndreptare, exemplificând cu povăţuiri canonice: ***„Iar de va face farmece, ca să ştie ce copil va face, sau să ştie alte lucruri, şase ani să nu să cuminece.”*** (în Începătură şi învăţătură pentru ispovedanie).

„Şi care preot iaste acela de te ispoveduiaşte şi te lasă pre tine, cela ce pârăşti de te cumineci? Acela, adevărat, nu iaste preot, ci iaste singur Iuda şi vânzător lui Hristos şi nu i să va erta nici popei, nici aceluia, măcar de ar face câte alte bunătăţi.” (în prima Cazanie la Sfântul Nicolae).

„Şi iată că vă poruncesc şi voao, preoţilor, cine ar veni la voi să se ispoveduiască şi va avea acel păcat al pârăi, de să va apuca acel om înaintea voastră, cu chezăşie bună, că nu va mai pârî pre nimeni, în viaţa lui, voi să faceţi ertăciune, dându-i şi canon, apoi să se şi cuminece; iară de nu va avea să se părăsească, să-l lipsiţi nu numai de la sfânta taină, ce şi de la bisérică, pentru căci stă împotriva lui Dumnezeu şi să asamănă diavolului." (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

„Şi, în scurte cuvinte, nici unul din noi nu vom să ne ispoveduim de bună voe, pentru evlavie şi cu gând desăvârşit, ca să ne părăsim de păcate, ci numai în vedéria oamenilor, pentru pricinile ce am zis, până ne vom cumineca, apoi iară ne întoarcem, să mă ertaţi, ca câinele la borăturile sale şi ca scroafa la tăvăliturile de împuciciune." (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Preoţia

În Învăţătură la noemvrie 8, în zioa Săborului Sfinţilor Îngeri, Marele Mitropolit prezintă atât rolul preoţilor în relaţia lor cu Hristos ca iconomi ai Tainelor şi ca reprezentaţi ai Lui, cât şi legătura dintre Mântuitorul şi mireasa Sa: *„Hristos pe preoţi au lăsat în locul Lui ispravnici în bisérica Sa."*.

Învierea morţilor

Minunile învierii morţilor săvârşite de Domnul Hristos au ca raţiune întoarcerea omului prin pocăinţă la viaţa împreună cu Dumnezeu cel Milostiv: *„în socoteala omenească mai cu anevoe şi mai de minune să véde înviiarea unui mort, pre carele l-au văzut în groapă de patru zile împuţit, precum era Lazăr, decât înviiarea unui mort, pre carele îl ducea să-l îngroape, ca pe feciorul văduvei, sau altui mort, carele numai atunce, în grab' au murit, ca fata lui Iair, pentru ca să cunoască păcătosul carele ş-au cheltuit toată viaţa în păcat şi au îmbătrânit în răutăţi şi s-au înstreinat de tot din darul lui Dumnezeu şi s-au făcut slugă păcatelor şi rob diavolului, cât iaste de cu anevoe întoarcerea lui şi cum că din groapa obiceaiului celui rău nu iaste cu putinţă, niciodată, să iasă, fără numai cu mare osteneală, cu neasemânată pocăinţă şi cu o milă a lui Dumnezeu, mai aleasă."* (în al treilea Cuvânt de învăţătură şi de umilinţă în Dumineca Florilor).

Iar Învierea cea de obşte reprezintă, în gândirea Sfântului Antim, o mare minune a chemării oamenilor la o viaţă superioară, duhovnicească: *„(..) mare folos şi mare dar şi milostivnică vindecare s-au dat omului de la Dumnezeu, ca să moară şi să*

se strice acest trup al păcatului şi să înviiaze la înviiarea cea de obşte alt trup, duhovnicesc, făr' de stricăciune şi făr' de moarte; că mare dobândă să face omului moartea." (în Cuvânt de învăţătură iară la prestevirea omului).

Învăţături liturgice

Dat fiind faptul că Sfântul Antim a lăsat numeroase precepte bisericeşti referitoare la conduita preoţilor şi viaţa monahală (să ne amintim, în acest sens, de cele 32 de capitole din Aşezământul Mănăstirii Antim) şi a fost preocupat, de asemenea, de propăşirea spirituală a credincioşilor şi a Bisericii, ne putem întreba de ce nu a tipărit învăţături despre cinstirea icoanelor, iar în predici nu a vorbit despre acest aspect al vieţii liturgice şi duhovniceşti.

Din scrierile şi activitatea sa tipografică, reiese că ***Sfântul Antim s-a îngrijit preponderent de semeni, străduindu-se cu perseverenţă şi dăruire să trezească în aceştia dorul de viaţa trăită în Hristos, viaţă ce constă în curăţirea lăuntrică, îndepărtarea de păcate şi dobândirea virtuţilor.*** Sfântul Ierarh a fost interesat în mod deplin de transformarea metanoică a oamenilor, căutând să le refacă fizionomia spirituală pentru ca aceştia să poată (re)deveni „vase alese" ale Domnului, modelate neîncetat de lucrarea virtuţilor.

Oamenii – icoane şi biserici vii

Atenţia constantă, intensă, deosebită pentru oameni văzuţi ca icoane şi biserici vii a generat în conştiinţa Sfântului Antim necesitatea exprimării unor îndemnuri arzătoare, convingătoare. În acest sens, ne dau mărturie predicile sale.

În viziunea Sfântului Antim, oamenii trebuie să devină ***„sufleteşti, adecă biséricești"*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos). Incluzând, în sintagma „oameni biséricești", toate virtuţile şi bunătăţile care converg spre cunoaşterea şi imitarea Domnului, mitropolitul îi cheamă pe fraţii mai mici ai lui Hristos la o permanentă înfrumuseţare duhovnicească. În Cazania la Vovedenie Bogorodiţe, noemvrie 21: ***„trebuiaşte şi noi, când vom întra în sfânta bisérică, să ne curăţim întâi de păcatele noastre şi de cugetele céle vicléne şi apoi cu cunoştinţă întreagă să ne facem vase alése, să priimim, prin darul Duhului Sfânt, Cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre şi aşa, cu acest mijloc, vom fi adevăraţi prăznuitori".***

Sărbătorile şi slujbele bisericeşti

Sfântul Antim Ivireanul a iubit în mod deplin Biserica, totdeauna îndemnându-i pe credincioşi să se înrădăcineze duhovniceşte în „via” ei, iar prin dragostea şi evlavia lor să o preţuiască şi cinstească în chip autentic: ***„Să alergăm la sfintele bisérici, de nu în toate zilele, pentru multe neputinţe şi nevoi ale noastre ce ne vin totdeauna din valurile lumii, măcar duminecile şi sărbătorile; căci că pentru aceasta s-au rânduit acéste sfinte zile:***

- ✓ ***una pentru ca să ne odihnim şi noi şi dobitoacele noastre de trudele şi de ostenélele ce facem peste toată săptămâna;***
- ✓ ***a dooa, pentru ca să mulţemim şi să dăm laudă lui Dumnezeu, pentru multele şi nespusele facerile de bine ce au arătat cătră noi şi ne arată totdeauna şi ne ţine şi ne chivernisésţe ca un milostiv;***
- ✓ ***a treia, să auzim cântările şi slujbele célia ce să fac pentru folosul cel sufletesc. Că precum nu poate trăi trupul omului făr’ de hrană simţitoare, aşa nici sufletul nu poate trăi fără hrana cea duhovnicească, care iaste cuvântul lui Dumnezeu, după cum zice Hristos la Evanghelie: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul carele iaste din gura lui Dumnezeu.”.***

Iar nu să mérgem pe la hore şi pe la jocuri şi pe la cârciume, dupre cum ne iaste obiciaiul, că în loc de a ne folosi, ne păgubim şi suflétésţe şi trupésţe. Iar de ne trebuie să ne adunăm pre la hore, ca să privim, mai bună horă decât aceasta a bisércii şi mai frumoasă priveală şi mai cuvioasă adunare nu socotesc nici cunosc a fi alta decât aceasta.” (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Pentru Sfântul Antim, Biserica este locul unde credincioşii se întâlnesc cu Dumnezeu şi cu sfinţii Lui, unde văd şi aud pe Dumnezeu-Cuvântul: ***„Că vedem cu ochii, afară din mulţimea oamenilor ce s-au adunat, pre Domnul nostru Iisus Hristos, ca un Împărat vécinic şi pre cinstită Maică-Sa, pre sfinţii îngeri, pre apostoli, pre mucenici şi pre toţi sfinţii. Iar cu urechile auzim faptele şi lucrurile céle minunate ce au făcut pre pământ şi ne bucurăm şi sufletésţe şi trupésţe, că nu păgubim nimic, ci mai vârtos câştigăm sfinţenie şi milă de la Dumnezeu.”*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Nemulţumit de obiceiurile rele ale creştinilor, Sfântul Antim îi mustră adeseori pe credincioşi pentru superficialitatea cu care se raportau la zilele cele mai însemnate ale vieţii bisericeşti: ***„Sărbătorile şi praznicile nu le ţinem, ca o nimica, ci atuncea facem céle mai réle, de bucurăm pe dracul şi atunce vindem şi cumpărăm.”*** (în Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului).

Sensul „Liturghiei de după Liturghie” îşi găseşte o inedită imagine în pilda ariciului: ***„Şi când eşim la bisérică, să nu eşim deşărţi, ci să facem cum face ariciul că, după ce mérge la vie, întâi să satură el de struguri şi apoi scutură viţa de cad broboanele jos şi să tăvăléşte pre dânsele de să înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fieştecine, pre la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la bisérică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie şi dintr-alte cărţi, ca să-i hrănim şi pre dânşii cu hrana cea sufletească.”*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie). Aici, Sfântul Antim subliniază nu numai o atitudine ce se cuvine a fi însuşită de credincioşi (generozitatea, milostenia), ci, folosind imaginea unei vietăţi de proporţii reduse, el arată rolul pe care îl are smerenia şi slujirea celorlalţi în trăirea duhovnicească.

Omul trebuie să participe regulat la slujbele Bisericii, afirmă Sfântul Antim, ca să valorifice vremea sfinţirii: ***„Că urât lucru va fi şi necuvios, când păsările vor cunoaşte vrémea lor şi după vrémea acéia îşi vor şti schimba lăcaşurile sale. Iar noi, vremile céle rânduite de sfânta bisérică, spre spăseniia sufletelor noastre nu le vom cunoaşte.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor). ***„Spre prăznuirea adevărată acestor taine trebue ca să-şi rânduiască omul vréme în toate zilele; iar de nu vom face nici unele de acéstia, de ce folos vor fi noao acéste sfinte vremi?”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Despre necesitatea şi importanţa rugăciunii comunitare, Sfântul Antim spune: ***„Să cuvine, că precum iaste răutatea şi întâmplarea de obşte, să fie şi rugăciunea de obşte. Toţi să ne rugăm, toţi să cérem ajutoriu, precum au făcut şi apostolii astăzi în corabie, de au strigat toţi cu o gură şi cu o inimă: <Doamne, mântuiaşte-ne că perim!>. Iară nu unul să se roage şi altul nici să gândească; unul să plângă şi altul să râză; unul să se întristéze şi altul să se bucure. Pentru căci atunce adevărat, Dumnezeu nu ne ascultă.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Canoanele îndreptării

Rânduieli bisericeşti de tratament duhovnicesc al patimilor, canoanele urmăresc vindecarea omului şi restabilirea unui mod de viaţă sănătos, atât pentru suflet, cât şi pentru trup, în Biserică. Sfântul Antim arată că păcatul strică firea omului şi-l face asemenea cu diavolul, iar canonul de pocăinţă îl vindecă şi-l curăţă de păcat şi îl integrează ca mădular viu şi sănătos în trupul Bisericii: ***„Şi iată că vă poruncesc şi voao, preoţilor, cine ar veni la voi să se ispoveduiască şi va avea acel păcat al pârăi, de să va apuca acel om înaintea voastră, cu chezăşie bună, că nu va mai***

pârî pre nimeni, în viaţa lui, voi să faceţi ertăciune, dându-i şi canon, apoi să se şi cuminece; iară de nu va avea să se părăsească, să-l lipsiţi nu numai de la sfânta taină, ce şi de la bisérică, pentru căci stă împotriva lui Dumnezeu şi să asamână diavolului." (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

De exemplu, postul mare este una din aceste rânduieli liturgice necesare vindecării şi mântuirii: *„De când au întrat săptămâna cea dintâi a sfântului post, din câţ ne aflăm aici de faţă, oare ispoveduitu-s-au vreunul, după cum să cuvine? Făcut-au cu dragoste canonul ce i-au dat duhovnicul? Păzitu-s-au pre sine, după putinţă, curat şi nevinovat? Petrecut-au creştinéşte, după rânduiala şi porunca bisériciі, cu posturi, cu rugăciuni şi cu alte faceri de bine? Mi să pare să nu fie făcut nici unul aceasta; iar pentru ca să nu mint, poate că vor fi făcut vreunii din cei proşti."* (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Învăţături morale

Asumarea în planul vieţii personale a credinţei în Hristos presupune angajarea într-o gândire luminată şi într-o viaţă curată, îmbunătăţită, de aceea Sfântul Antim presară în Didahiile sale multe învăţături morale necesare dobândirii mântuirii. ***Sfaturile date nu urmăresc, aşadar, dobândirea unei vieţi mai uşoare sau mai împlinite aici pe pământ, ci dobândirea sfinţeniei, vieţii veşnice şi slavei de la Dumnezeu.***
Şi pentru a-i convinge şi lămuri pe credincioşi, Mitropolitul arată care sunt faptele bune care ne fac bineplăcuţi lui Dumnezeu, din exemplul Sfinţilor: *„bunătatea ce-au arătat spre cinstea şi lauda Stăpânului Hristos iaste credinţa cea adevărată, dragostea cea curată, rugăciunile céle neîncetate, posturile, vărsările de lacrămi, smereniia de margine, bdeniile, vorbele céle curate cătră Dumnezeu şi ostenélele céle de multe féliuri".* (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Sfântul părintele nostru Nicolae).

Îndemnuri către fapte bune

Sfântul Antim insistă în toate predicile sale pe afirmarea credinţei celei lucrătoare prin iubire, arătând că *„precum cére împăratul dăjdi de la noi, aşa ne cére şi Dumnezeu credinţă şi fapte bune."* (în Cuvânt de învăţătură la Dumineca Vameşului), deoarece înaintea lui Dumnezeu *„cu fapte bune să face omul lăudat şi sfânt, iară nu cu fapte réle."* (în prima Cazanie la Sfântul Nicolae).

Sfaturile şi îndemnurile marelui Mitropolit sunt spre a face cât mai multe fapte bune, dovedindu-şi astfel credinţa vie şi nădejdea mântuirii: ***„Şi nimeni să nu socotească în mintea lui cum că cu credinţă singură să va mântui, de nu va face şi fapte bune, că va greşi. Şi iată că v-am spus, cu puţine cuvinte, putéria credinţii.”*** (în prima Cazanie la Sfântul Nicolae).

„Să avem dragoste cătră toţi, să facem milostenie la săraci, să iubim pre cei streini, să căutăm pre cei bolnavi şi pre cei din chisori să-i cercetăm. Să făcem bine vrăjmaşilor noştri, după cum ne învaţă Hristos. Să avem răbdare la nevoi şi la scârbe, să ne supunem celor mai mari, domnilor şi stăpânilor noştri. Să ascultăm şi să cinstim pre părinţii noştri. Să ne cucerim cu cuviinţă duhovnicilor noştri şi preoţilor şi călugărilor, că aşa place lui Dumnezeu.” (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

În primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză, Sfântul Antim ne arată care sunt cele mai importante fapte bune: ***„trebuie să luom împreună cu noi 5 lucruri, să ne fie ca o merinde la vréme de primejdie, care lucruri sunt aceştia: ispovedania, rugăciunea, postul, milostenia şi dragostea.”.***

Pocăinţa este străduinţa pe care o aşteaptă Dumnezeu de la oameni şi ea constă în preschimbarea obiceiurilor rele (a patimilor) în deprinderi bune: ***„acéste păcate sânt céle 7 vremi carele să cuvine să le schimbe cela ce va vrea să se pocăiască cu adevărat, adecă să prefacă trufiia în smerenie, iubirea de argint în milostenie, păcatul cel trupesc în curăţenie, zavistiia în dragoste, lăcomiia în post, mâniia în blândéţe şi lénea în rugăciune şi într-alte fapte bune.”*** (în Învăţătură asupra pocăinţii).

Iertarea

Despre obiceiul iertării la începutul postului, Sfântul Antim spune că ar trebui generalizat în fiecare zi. ***„Am înţeles cum că iaste obiciai de vă adunaţi de seară în divan şi faceţi puţină oraţie înaintea domnului şi după acéia céreţi ertăciune; şi măcar că nu mi s-au întâmplat până acum să văz cu ochii, iar foarte mi-au plăcut şi am fericit obiciaiul acesta, că iaste lucru cuvios a cére ertăciune de la stăpânii şi mai-marii noştri, nu numai într-această zi, căci vom să întrăm în zilele sfântului post, ci poci zice că să cuvine să cérem ertăciune în toate zilele; că precum greşim înaintea lui Dumnezeu în tot ceasul, aşa greşim de pururea şi înaintea mai-marilor noştri, cu cuvântul şi cu fapta, cu voe şi făr’ de voe, prin ştiinţă şi neştiinţă, de faţă şi pre ascuns.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Rugăciunea

Credinciosul trebuie să transforme „lénea în rugăciune” (în Învăţătură asupra pocăinţii).

Domnul este mereu atent la rugăciunile oamenilor, aşteptând ca un Tată cererile copiilor Săi: ***„Dumnezeu iaste tată de obşte al tuturor. Pre toţi ne iubeşte ca pre nişte adevăraţi fii ai Lui şi nu poate răbda milostivirea Lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloşii şi în nevoi, ce numai aşteaptă rugăciunea noastră; ia aminte să auză glasurile noastre; stă pururea cu urechile deşchise, pentru ca să ne asculte, îndată ce vom chiema numele Lui cel sfânt.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Oamenii încremeniţi în păcate trebuie să aibă în vedere mai întâi de toate pocăinţa, apoi cererile către Dumnezeu: ***„Asémene zic şi eu către păcătoşii ce să roagă, că mai bine iaste să tacă, decât cu buzele lor céle spurcate, să aducă rugăciuni, către Dumnezeu la nevoile lor, că în loc de a afla mântuire, poate să piară desăvârşit pentru păcatele lor.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Când sunt împlinite cererile? ***„Când noi sântem curaţi, atunce ajunge şi rugăciunea noastră la ceriu.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

În altă predică, Sfântul Antim afirmă cu tărie: ***„rugăciunea ce să face cu căldură, den inimă, pătrunde ceriurile şi întră în urechile lui Dumnezeu.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Alteori, Ierarhul îşi întăreşte explicaţiile prin textele Sfinţilor Părinţi: ***„Zice şi sfântul Ioann Zlatoust, cum că unde să face rugăciunea cu mulţemită, vine darul Duhului Sfânt şi dracii să gonesc şi toată putéria potrivnicului să depărtează şi fuge. Şi iarăşi într-alt loc zice cum că rugăciunea iaste pază curăţeniei, pecéte fecioriei, oprélişte mâniei, ţinére mândriei, curăţenie zavistiei, pierzare urgiei şi temeiu păcii şi în scurte cuvinte, cela ce face rugăciune, vorbéşte cu Dumnezeu.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Sfântul Antim se descoperă în predici ca un practicant al rugăciunii: ***„cu rugăciunile mele voiu striga cătră urechile milostivirii dumnezeeşti.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Prin rugăciune, Dumnezeu ne dă puterea să ridicăm povara păcatelor şi a încercărilor: ***„trebuiaşte şi alta, pentru ca să ne mântuim de nevoile noastre, cu mijlocul rugăciunii.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Care trebuie să fie obiectul principal al rugăciunilor? ***„Cu rugăciunea să cérem de la Dumnezeu mântuire sufletelor noastre că ni-o va da”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

În viziunea Sfântului Antim, rugăciunile trebuie să devină „călduroase” (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria), „fierbinţi” (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Sfântul părintele nostru Nicolae), „prea puternice şi nebiruite” (în prima Cazanie la Adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu).

Postul

De cine a fost instituit postul? ***„Iaste foarte de folos să postim, întâi El însuş au postit 40 de zile şi 40 de nopţi.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

„Iar din postul cel hotărât pentru folosul cel sufletesc, carele cu pricéperea noastră îl putem face bine şi rău, nimeni să nu-l strice, că în ce zi îl va strica, cu moarte va muri; pentru căci că calcă porunca lui Dumnezeu şi mai rea moarte, decât a călca neştine porunca lui Dumnezeu, nu iaste alta; că va fi izgonit de Dânsul din grădina bisericii, ca şi Adam din raiu.” (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Perioada postului e numită de Sfântul Antim „călătoriia sfântului post” (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Darurile şi lucrările postului sunt acestea: ***„Cu postul să ne uşurăm trupul, să ne limpezim mintea şi să ne bucurăm cu sufletul, ca să vie darul lui Dumnezeu asupra noastră, care post trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că precum nu sânt dulci bucatele făr’ de sare, aşa nici postul făr’ de rugăciuni.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Postul nu este o dietă alimentară: ***„Ştiu bine că nu ne va lăsa obiciaiul şi năravul cel rău ca să ne postim de bucate; ce încailea să ne postim de răutăţi, că spre mâncare (n-am cum mai zice într-alt chip) ne îndeamnă blestematul acesta de pântece, dară a face rău n-avem îndemnător pre nimeni. Că trupului îi trebuiaşte mâncare, iar sufletului nu-i trebuiaşte răutăţi.”*** (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului de brânză).

Postul nu trebuie ţinut cu tristeţe şi făţărnicie: ***„Nu te face trist ca copiii ce-i duc la şcoală; nu răpşti împotriva zilelor celor curate; nu cerca sfârşitul săptămânii, ca sfârşitul ernii venirea verii; nu pohti sâmbăta pentru beţii, ca şi jidovii; nu număra zilele postului, precum aşteptă argatul cel rău plata simbriei; nu te întrista căci nu fumegă cuhniia ta, sau bucătariul căci n-au stătut lângă foc. Mă ruşinez a spune de posomorârea celor mâncăcioşi, în ce chip să tânguesc în zilele céle de post: cască adése, să culcă puţin şi iară să scoală; dorm în silă şi silesc să treacă zilele şi să nu le priceapă. Să îngreuiază asupra soarelui, căci zăbovéşte a înopta; numesc zilele postului mai mari decât célialalte; să fac cum că au durére la stomah şi ameţeli de cap şi stricăciune obiciaiului lor, carele nu sânt sémne ale postului, ci ale nesaţiului. Cu nepohtă să duc la masă; răpşesc asupra vérzelor, înjură legumile zicând: „în zadar s-au adus în lume.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

De asemenea, postul întăreşte sănătatea sufletească şi trupească a omului: ***„Nu zice minciuni asupra postului, cum că iaste făcător de boale, pentru căci iaste făcător de sănătate.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Cum să intrăm în post? ***„Iată că au sosit, cu ajutoriul lui Dumnezeu, să începem de mâine călătoriia sfântului post. Şi pentru căci avem a mérge la războiu asupra vrăjmaşului sufletelor noastre, trebue să ne gătim ca nişte ostaşi vitéji ai lui Hristos, încingându-ne mijloacele noastre cu adevărul, după cum zice dumnezeescul Pavel şi să ne încălţăm picioarele cu gătirea Evangheliei şi să ne îmbrăcăm cu zaoa dreptăţii şi să punem coiful mântuirii pre capetele noastre şi să luom pavăza credinţii în mâinile noastre, cu carele vom putea stinge toate săgeţile celui viclean, céle arzătoare şi sabiia duhului carele iaste graiul lui Dumnezeu.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Ce este postul mare? ***„Postul acesta iaste zeciuiala anului.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Postul trebuie împletit cu rugăciunea, ***„că precum nu sânt dulci bucatele făr' de sare, aşa nici postul făr' de rugăciune"*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

În altă predică, Sfântul Antim recomandă postul permanent, spunând că ***„viaţa cea postitoare iaste asemânare vieţii cei nestricate, ce va să fie"*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză). Inedită este această exprimare a Sfântului Antim în ceea ce priveşte postul înţeles ca stare permanentă. Ierarhul afirmă că deprinderea înfrânării va coabita în sufletul credinciosului: ***„Obici-nuiaşte-te pre tine cu postul şi cu vréme ţi să va face ţie uşor şi va lăcui în tine."*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Milostenia

Înţelegând foarte bine încercarea sărăciei şi faptul că sub chipul săracilor se află Însuşi Mântuitorul Hristos, Sfântul Antim ne îndeamnă adesea „să facem milos-tenie la săraci" (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

„Milosteniia iaste de multe féliuri, după cum scrie în Sfânta Evanghelie la 25 de capete a lui Mathei, stih 35: „Şi carele dintr-acélea îţi va da îndemână, fă că acéia iaste milostenie", adecă: „Flămând am fost şi Mi-aţi dat de am mâncat, am fost însetoşat şi Mi-aţi dat de am băut, strein am fost şi M-aţi priimit, gol am fost şi M-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi M-aţi căutat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine.". Şi afară dintr-acéstia mai sânt şi alte féliuri de milostenii; că de vei îndemna pre cineva să facă vreun bine, milostenie iaste; de vei sfătui pre cineva la lucrurile céle sufleteşti, milostenie iaste; de vei mângâia inima vreunui scârbit cu cuvinte, milostenie iaste şi în scurte cuvinte, de vei da un pahar de apă réce cuiva, în numele lui Hristos, adevărat să ştii că nu-ţi vei piiarde plata, după cum zice la al 9 cap a lui Marco." (în al doilea Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză).

Îndemnuri de a nu face păcate

Sfântul Antim Ivireanul ne îndeamnă mereu ***„să nu ne întinăm sfântul botez cu păcatele", adică „să nu ne lunecăm cu firea spre lucrurile céle deşarte ale lumii, pentru că sunt toate trecătoare şi mincinoase. Să ne ferim de ucideri, de curvii şi de preacurvii, de beţii şi de apucări. Să nu ţinem pizmă unul altuia, nici să ne vindem cu pâra, unul pre altul, cu cruzie de inimă şi cu nemilostivniciia, pentru ca să ne păgubim şi să ne sărăcim unul pre altul."*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

De asemenea, mai înainte de a ne ruga: ***„Să cuvine întâi să lăsăm răutatea, jafurile, strâmbătăţile, urâciunea, vrajba, zavistiia şi atunce să ne rugăm, pentru căci atunce vom afla ascultătoare urechile lui Dumnezeu.”*** (în Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului).

Iar mai cu atenţie să ne ferim de mândrie, chiar dacă alte păcate nu am face: ***„Să nu ne trufim întru inimile noastre, veri pentru ce bine am face, că ne vom piiarde plata ostenélii şi în scurt să ne ferim de toate lucrurile céle réle şi necuvioase, carele ne vatămă la suflet şi să bucură vrăjmaşul nostru diiavolul de iale, ci numai să pohtim pururea să facem fapte bune şi plăcute lui Dumnezeu, pentru că rămân făr’ de moarte şi vom lua plată la ceriuri pentru iale.”*** (în Cuvânt de învăţătură la Bogoiavlenie).

Însă, credinciosul, chiar dacă păcătuieşte, ***„să nu să deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu”*** (în Cuvânt de învăţătură la Dumineca Vameşului), ci să vină spre pocăinţă şi mântuire.

Dojeni şi îndreptări

Mâhnit de starea morală şi spirituală căzută a unora dintre români, Sfântul Antim îi ceartă cu tărie pe contemporanii săi: ***„Ce neam înjură ca noi, de lége, de cruce, de cuminecătură, de morţi, de comândare, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie şi de toate tainele sfintei bisérici şi ne ocărâm şi ne batjocorim noi înşine légia?! Cine din păgâni face aceasta, sau cine-ş măscăréşte légia ca noi? Oare, nu înjurăm cu acéstia toate pre Dumnezeu? Oare, nu ocărâm cu acéstia poruncile Lui? (...) Biséricile le ţinem ca nişte grajduri şi când mérgem la dânsele, în loc de a asculta slujbele şi a ne ruga lui Dumnezeu, să ne iarte păcatele, iar noi vorbim şi râdem şi facem cu ochiul, unul altuia mai rău decât pe la cârciume.”*** (în Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului).

De asemenea, Sfântul Antim arată şi condamnă făţărnicia şi superficialitatea creş-tinilor: ***„acii, [la biserică,] în pripă ne ispoveduim şi ne cuminecăm şi acii în pripă, iarăş ne apucăm de păcatele céle obicinuite şi atâta ne bucurăm de iale şi ne pare bine, căci le facem ca când am câştiga mare bogăţie şi mare bunătate şi ne lăudăm într-însele, după cum zice David: <Să laudă păcătosul, întru pohtele sufletului său şi cel ce face strâmbătate bine să cuvintează.>.***

(...) Unii să ispoveduesc de frica vreunor întâmplări, alţii pentru un obiceaiu, alţii de ruşinea omenească, alţii de frica stăpânilor; alţii iară au câte doi duhovnici, unul la ţară şi altul la oraş; la cel de la ţară, ca la un om prost, spune păcatele céle ce socotéşte el că sânt mai mari, iar la cel de la oraş spune păcatele céle ce socotéşte el că sânt mai mici, neguţătorind şi meşterşugind taina ispovedaniei. Şi, în scurte cuvinte, nici unul din noi nu vom să ne ispoveduim de bună voe, pentru evlavie şi cu gând desăvârşit, ca să ne părăsim de păcate, ci numai în vedéria oamenilor, pentru pricinile ce am zis, până ne vom cumineca, apoi iară ne întoarcem, să mă ertaţi, ca câinele la borăturile sale şi ca scroafa la tăvăliturile de împuciciune. (...) Şi când mérgem să ne ispoveduim nu spunem duhovnicului că mâncăm carnea şi munca fratelui nostru, creştinului, şi-i bem sângele şi sudoarea féţei lui cu lăcomiile şi cu nesaţiul ce avem, ci spunem cum c-am mâncat la masa domnească, miercurea şi vinerea, péşte şi în post raci şi untdelemn, şi am băut vin." (în primul Cuvânt de învăţătură la Dumineca Florilor).

Poezia şi stilistica Didahiilor – podoabele limbii şi veşmintele predicilor Sfântului Antim

Există scrieri, al căror stil se individualizează dincolo de graniţele literare ca nestemate ale expresivităţii teologice. Forţa acestor opere nu este reprezentată de temele inedite expuse sau de tehnicile îmbinării figurilor de stil, ci se întemeiază pe darul cuvântului, un dar al Duhului Sfânt, cu ajutorul căruia scriitorii pot reda prin limbaj tainele şi frumuseţile dumnezeieşti. În acest caz, putem spune că limbajul se descotoroseşte de încărcăturile lumeşti şi devine chip luminos al Cuvântului întrupat.

Omiliile Sfântului Antim Ivireanul sunt un exemplu emblematic, în acest sens. Ele se disting prin limpezime, putere şi sensibilitate duhovnicească, astfel încât construcţia discursivă pune în lumină un ierarh preocupat de folosirea cuvântului în scopuri mântuitoare.

Mitropolitul alege cuvintele cu responsabilitate morală, evitând nu numai frazeologia goală, ci chiar echivocul exprimării ca pe o faţetă a degradării comunicării curate.

Sfântul Antim nu a vorbit cu preţiozitate artificială, nu a căutat să epateze prin termeni puţin cunoscuţi pentru a-şi evidenţia bogatele cunoştinţe teologice, ci predicând în faţa unui auditoriu eterogen (domnitor, boieri, oameni de rând) şi-a

filtrat ideile prin cuvinte clare, simple, sensibile, al căror înţeles putea fi uşor reţinut şi aprofundat, după măsură, de fiecare credincios.

Poezia şi structura limbajului

Expresivitatea vocabularului Sfântului Antim se fundamentează, dincolo de „simţul limbii" pe care l-au invocat unii critici literari, pe simţul poetic (poeticitatea nu este apanajul exclusiv al poeziei), simţ care i-a înlesnit apropierea de tainele şi frumuseţile lumii spirituale. Prin acest filon liric, dublat de trăirea lui duhovnicească profundă şi de vastele cunoştinţe teologice, Sfântul Antim a reuşit să desţelenească limbajul oratoriei de amvon.

Iată un scurt exemplu în acest sens: ***„Şi nu numai lumina aceasta străluciia în obrazul lui Hristos, ce şi o frumuséţe oarecaré şi podoabă nespusă să arăta întru Dânsul, atâta cât de s-ar aduna într-un loc toată frumoséţia şi toată podoaba şi cea pământească şi cea cerească, nici într-un chip n-ar putea ca să veselească ochii şi inimile celor ce ar privi spre dânsa, precum au veselit lumina acéia ochii ucenicilor lui Hristos."*** (Luna lui avgust, 6. Cazanie la Preobrajeniia Domnului).

Sfântul Antim foloseşte într-o împletire perfectă cele două moduri tradiţionale de interpretare literal-istoric şi alegoric-mistic prezente la Sfinţii Părinţi. Inspirat de tâlcuirile Sfântului Maxim Mărturisitorul din Ambigua, Sfântul Antim reia şi el explicaţiile despre Sfinţii mari prooroci Moise şi Ilie în al doilea Cuvânt de învăţătură la Preobrajeniia Domnului nostru Iisus Hristos:

„<Şi să arată lor Moisi şi Ilie.>. Oare, pentru ce? Pentru patru lucruri:

- ✓ ***una pentu ca să scoaţă de la norod acea socoteală mincinoasă, ce avea asupra lui Hristos, că unii îi zicea că iaste Ilie, alţii îi zicea că iaste Ieremia sau, unul din proroci;***
- ✓ ***a dooa, pentru ca să cunoască jidovii cum că Hristos nu iaste împotriva legii lui Moisi şi pentru aceasta stă cu dragoste de vorbéşte cu singur făcătoriul legii, cu Moisi şi cu râvnitorul legii, cu Ilie;***
- ✓ ***a treia pentru ca să se arate cum că iaste Domn şi Stăpânitor al vieţii şi al morţii şi stăpânéşte pe cei vii şi pe cei morţi şi, când îi chiamă, vin, precum adeverează poeticul la un tropar de astăzi de la a opta peasnă zicând: „Ca Celuia ce stăpâneşti ceriul şi împărăţeşti pământul şi domneşti céle dedesupt, au stătut înaintea ta Hristoase, de pre pământ apostolii, iar ca de la ceriu Thesviteanul Ilie şi Moisi din cei morţi";***
- ✓ ***a patra, să vază apostolii în ce chip au cinstit pre aceşti 2 proroci, pre Moisi, căci avea mare blândéţe şi pre Ilie, căci avea mare râvnă spre***

credinţă, pentru ca să se asémene şi lor, să fie blânzi şi râvnitori, acolo unde vor vedea că iaste în nevoe credinţa şi închinăciunea lui Dumnezeu.”.

Dar, deşi mitropolitul Antim Ivireanul face adesea referiri şi lămuriri la diferite interpretări patristice ale fragmentelor scripturistice aduse în discuţie, găsim în Didahiile sale şi foarte multe tâlcuiri personale, a căror profunzime şi originalitate se înscriu perfect în simfonia înţelesurilor duhovniceşti.

De exemplu, în Învăţătura asupra pocăinţii avem o excepţională interpretare alegorică a evenimentului înmormântării unui om în afara cetăţii: *„Frumoasă închipuire a pocăinţii înţelégem a fi acest lucru preaslăvit ce s-au întâmplat. Că după ce face omul păcatul rămâne mort. Mort, pentru căci piiarde darul cel dumnezeesc; mort, pentru căci să desparte de Dumnezeu, Carele iaste viaţa cea adevărată, şi ca pre un mort patemile lui, pohtele lui céle réle şi îndulcirile trupului său îl aduc să-l îngroape. Unde? Afară din cetate, afară din pământul cel fericit al raiului, în groapa vecinicii munci. Dară ce să întâmplă? Îndurătoriul Dumnezeu, Carele prin rostul prorocului zice: „Nu voesc moartea păcătosului, precum a să întoarce şi a fi viu”, trimite împotriva lui, făr’ de véste, o năvală de tâlhari înfricoşaţi. Dară, cine sânt tâlharii aceştea? Frica morţii, cutremurul muncii de véci, zioa cea înfricoşată a judecăţii, dreapta răsplătire a lui Dumnezeu.”.*

Lexicul omiliilor cuprinde foarte mulţi termeni populari („au” - sau; „cocon” - copil, „pohta” - pofta; „ceriu”, „copaciu”, „hier”, etc), arhaisme („bdenii” - denii), cuvinte privitoare la cult şi sărbători în forme neromânizate la acea vreme („Blagoveştenie” - Buna-Vestire; „priceştanie” - împărătăşanie, „Preobrajenie” - Schimbarea la Faţă), termeni proveniţi atât din limba greacă (episcop, Evanghelie, Psaltire, „idiomata” - calitate, „ritor” - orator), cât şi din limba slavonă („a spăşi”, „a blagoslovi”, „duhovnic”, „chivot”, „ispită”, „a mărturisi”, „jertfă”).

De asemenea, Sfântul Antim, împropriindu-şi ca un român autentic toate frumuseţile limbii române, ba chiar creând expresii minunate care s-au adăugat tezaurului nostru lingvistic, recunoaşte cu smerenie că tainele şi minunile mântuirii sunt mai presus de orice exprimare verbală. Smerenia lui şi apofatismul tainelor credinţei le mărturiseşte însuşi Mitropolitul: *„Drept acéia, decât iaste taina aceasta mântuitoare, de atâta iaste şi mai minunată; caré necum limba omenească poate a o grăi, ce şi îngerii, carii ne vestesc noao astăzi bucuriia cea mare şi cântă mărirea lui Dumnezeu, nu iaste cu putinţă ca să o adeveréze.”* (al

doilea Cuvânt de învăţătură în 25 a lunii dechemvrie, la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos).

Compoziţia şi stilistica Didahiilor

Inspirându-se din Cazaniile lui Nikifor Teotoke (folosite la Constantinopol) şi ale lui Varlaam (folosite în Ţările Române), Sfântul Antim îşi redactează Didahiile păstrând structura compoziţională tradiţională: exegeza textelor biblice alternează cu învăţăturile morale într-o minunată şi actualizată rostire a Cuvântului Mântuitor. Lămuririle dogmatice, îndemnurile moralizatoare şi exemplele istorice sunt îmbrăcate în cele mai elastice şi mai luminoase veşminte de expresivitate teologică şi lingvistică. Dar, şi emoţia şi interpretările personale sunt, de asemenea, prezente în textul predicilor şi se observă precum undele de pe luciul apei, având imprimate pecetea sensibilităţii şi originalităţii Marelui Mitropolit.

Introducerile în temele abordate sunt, de obicei, scurte şi reprezintă fie un fragment din Sfânta Scriptură, fie un tropar (un imn) dedicat sărbătorii sau sfinţilor prăznuiţi.

Apoi, Sfântul Antim dezvoltă predica precum un maestru iconar [*Sfântul Antim Ivireanul a fost, într-adevăr, şi iconar, din mâinile sale rămânându-ne până azi două icoane mari care încadrează lateral iconostasul de piatră al Mănăstirii Antim.*]: întâi trasează contururile (liniile) principale, apoi accentuează treptat formele şi culorile care lămuresc detaliile cele mai fine. Cuvintele şi descrierile folosite curg, apoi, într-o mişcare continuă, fără răsuciri semantice sau de expresie retorică.

De aceea, în tratatul de Istoria literaturii române [*Istoria literaturii române. Bucureşti, Editura Academiei Române, 1962, pag. 419.*], redactat de o Comisie a Academiei Române, se arată că *„niciodată până atunci nu le-a fost dat celor de faţă, domn, boieri, episcopi şi preoţi, să asculte un cuvânt mai cald, mai înălţător, mai poetic, mai elocvent, ca cel pe care georgianul Antim l-a pronunţat în româneşte. Procedeele sale stilistice, comparaţiile şi metaforele, imaginile plastice şi epitetele îl aşază printre marii scriitori ai literaturii noastre medievale“.*

Datorită erudiţiei sale şi asimilării impecabile a tuturor resurselor limbii române pe care le-a valorificat în modul cel mai înalt, Sfântul Antim Ivireanul ni se descoperă ca fiind *„un orator excelent şi un stilist desăvârşit, care are darul de a izbi imaginaţia, are suavitate şi exaltare lirică”* [*G. Călinescu, Op. cit., pag. 17.*].

Din punct de vedere stilistic, tehnicile de compoziţie a predicilor prezintă un aspect mozaicat. Exemplificăm în continuare câteva dintre artificiile stilistice utilizate cu atâta măiestrie de Sfântul Antim Ivireanul.

Epitete

Se remarcă o preferinţă pentru construcţia epitetelor cu articol demonstrativ interpus: „doftorii cei desăvârşit şi înţelepţi", „frumuséţia cea dintâi", „ochii cei de gând ai prorociei", „dragostea cea peste măsură", „norul cel luminat", „zioa cea dulce". Formulările nu sunt emfatice, ci individualizează ambele elemente (există „doftori", dar unii din această breaslă sunt „desăvârşiţi şi înţelepţi"; există numeroase genuri de frumuseţi, dar numai una este primordială şi dezirabilă; există un anumit gen de vedere spirituală, ce conduce spre profeţie; există un anumit tip de iubire care nu are limite, etc). Sfântul Ierarh foloseşte şi antepunerea articolului înaintea sintagmei propriu-zise: „cele înfricoşate porunci", „cea deşartă viiaţă".
Ambele tipuri de construcţie a determinării subliniază intensitatea trăirii duhovniceşti a Mitropolitului, astfel încât putem spune că în câteva cuvinte încape o întreagă poezie teologică.

Epitetele simple sunt nenumărate. Semnalăm în mod special patru dintre ele, dat fiind faptul că cititorul contemporan poate fi surprins de îmbinarea elementelor. Sfântul Antim vorbeşte de „buna ascultare", „credinţă adevărată", „nădejde bună", „cuciarnică tăcere" şi „călduroase rugăciuni". Ele nu sunt construcţii tautologice sau obişnuite mărci ale insistenţei pastoral-pedagogice. În mod subtil, Mitropolitul semnalează că nu orice ascultare este bună, nu orice credinţă este adevărată, nu orice nădejde este benefică omului, nu orice tăcere este un rod al sfielii şi nu orice rugăciune provine dintr-o inimă iubitoare.

Comparaţii

Prin sugestivitatea şi plasticitatea acestei figuri de stil, reprezentarea obiectului comparat capătă contururile unei imagini vii, dinamice; noţiunile abstracte sunt prezentate prin elemente concrete, cunoscute de toată lumea.

Scopul, cu care Sfântul Antim recurge adeseori la comparaţie, rezidă în dorinţa sa de a îmbogăţi percepţia spirituală a credincioşilor. Pictarea prin cuvânt a unor imagini lirice („lumea se umfla ca o rană", „minunile lui luminează (..) ca lumina soarelui", „fiind ca un beat de dragostea acei frumoseţi", „Sfânta Fecioară (..) ca alt ceriu gânditoriu", „umblăm ca nişte cai sirepi") denotă nu numai sensibilitate, ci şi

o gândire mobilă, ce poate fi întrezărită prin asocierile neaşteptate dintre subiectul şi obiectul comparaţiei.

Metafore

Sfântul Antim este un virtuoz al metaforei, aici arătându-şi cu prisosinţă talantul cuvântului înmulţit prin dragostea de Dumnezeu. Despre metaforele în sine („undiţa cuvintelor", „mreaja învăţăturii", „urechile milostivirii dumnezeieşti", „ciurul chibzuelii", „florile bunătăţilor", „florile doririlor dumnezeeşti", „vremea înfrumuseţării') s-ar putea scrie pagini întregi, dar din pricina spaţiului limitat, noi dorim să evidenţiem efortul ierarhului de a angaja cuvintele limbii române pe o traiectorie superioară, doxologic-liturgică, astfel încât limbajul omiletic să transmită frumuseţile vieţii cereşti.

Alegorii

Considerate în literatura de specialitate metafore narative, alegoriile dinamizează mesajul, pun în mişcare idei abstracte, într-o expunere plastică, elocventă.

Iată un exemplu elocvent de alegorie în Didahiile Sfântului Antim: ***„Lumea aceasta iaste ca o mare ce să turbură, întru care niciodată n-au oamenii odihnă, nici linişte. Corăbiile între valuri sânt împărăţiile, crăiile, domniile şi oraşele, mulţimea norodului, politiile, supuşii, bogaţii şi săracii, cei mari şi cei mici, sânt cei ce călătoresc şi să află în nevoe. Vânturile céle mari ce umflă marea sânt nevoile céle ce ne supără totdeauna. Valurile ce luptă corabiia sânt nenorocirile carele să întâmplă în toate zilele"*** (în primul Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui mucenic Dimitrie izvorâtoriului de mir asupra cutremurului). Ierarhul se foloseşte de aceste figuri de compoziţie datorită capacităţii lor de a sugera un înţeles adânc, de a pune în lumină o morală.

Antiteze

Asocierea unor elemente opuse într-o sinteză paradoxală evidenţiază diverse situaţii şi stări duhovniceşti (în a doua Omilie închinată Sfântului mare mucenic Dimitrie, ierarhul îl roagă pe Sfânt să mijlocească pentru oameni înaintea Domnului: ***„Te roagă Lui tu, cel vrednic, pentru noi, cei nevrédnici; tu, cel iubit a lui Dumnezeu, pentru noi, cei urâţi, pentru neascultarea şi nesupunerea poruncilor Lui; tu, cel desăvârşit priiaten a lui Dumnezeu, pentru noi, vrăjmaşii, pentru păcat"***) şi adevăruri ale învăţăturii de credinţă (vorbind de voinţa divină şi

cea omenească, Antim relaţionează structuri contradictorii: „ca să împreune céle vechi cu céle noao, céle cereşti cu céle pământeşti, céle de jos cu céle de sus”).

Din perspectiva teologiei, antiteza conciliază ideile dincolo de nivelul dialectic; reprezentând una dintre figurile de compoziţie prin care se pot guverna adevăruri spirituale suprafireşti (dar care, potrivit logicii omeneşti, sunt antinomice), ea este frecvent întrebuinţată în limbajul omiletic.

Sfântul Antim apelează adeseori la ea, arătându-şi involuntar, cu ajutorul ei, agerimea minţii şi potenţialul de a realiza conexiuni între elemente ce păreau imposibil de asociat. ***„Drept acéia, ce iaste mai minunat şi mai slăvit decât această naştere? Că să întunecă mintea omului şi nu poate a le pricépe acéstia, cum poate ca să nască fecioara fiiu? Şi prin venirea unui dar în lume să săvârşeşte taina a doao daruri: că Ziditoriul să naşte din zidirea Sa şi Muma cea neîmpreunată cu bărbat să minunează de rodul pântecelui său şi muiarea să face Începătoriului său începătoare.”*** (în al doilea Cuvânt de învăţătură în 25 a lunii dechemvrie, la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos).

Pilde

Definită, în general, drept un mijloc simplu de instruire (la care a recurs de nenumărate ori Însuşi Mântuitorul Hristos), pilda prezintă prin imagini verbalizate adevăruri profund duhovniceşti. Pe întreg parcursul narativ, pilda îşi păstrează caracterul familiar, menit să câştige încrederea credincioşilor şi să-i invite la reflecţie.

În Cuvântul de învăţătură la Bogoiavlenie, mitropolitul evocă generozitatea spirituală prin exemplul ariciului: ***„Şi când eşim la bisérică, să nu eşim deşărţi, ci să facem cum face ariciul că, după ce mérge la vie, întâi să satură el de struguri şi apoi scutură viţa de cad broboanele jos şi să tăvăléşte pre dânsele de să înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fieştecine, pre la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la besérică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie şi dintr-alte cărţi, ca să-i hrănim şi pre dânşii cu hrana cea sufletească”.*** Specific pildei este faptul că adevărul pe care îl transmite este înfăţişat în chip figurat, alegoric, astfel încât decodarea mesajului să fie uşoară, iar tâlcul lesne de înţeles şi memorat.

Sfântul Antim practică „grăirea prin pilde”, ştiind că ea este un garant sigur al receptării textului evanghelic: ***„Căldura soarelui are lucrare firească a dărui copacilor, erburilor, pietrilor scumpe şi plodurilor pământului vieţuitoare, umejoasă şi îngrăşătoare putere spre creştere. Aşijderea, şi căldura cea***

vieţuitoare a soarelui celui de taină, a lui Petru, asemenea au stătut aceştii puteri; că raza cea mai mică ce-au trimis la cela ce au fost din pântecele maicii lui olog, carele stătea înaintea uşii besericii ce să chiema Frumoasă, îndată l-au tămăduit, pentru că zicându-i de grabă: <Caută la noi>, îndatăş i s-au întărit talpele şi gleznele." (în Luna lui iunie, 29 de zile. Cazanie la Sfinţii apostoli Petru şi Pavel).

Sarcasmul

Considerat una dintre figurile de stil ale ambiguităţii (semnificaţia etimologică este elocventă: gr. sarkasmos = râs amar), sarcasmul reprezintă o ironie necruţătoare la adresa unei persoane sau situaţii. Ca „pictor al moravurilor", cum îl numea G. Ivaşcu [*G. Ivaşcu, Op. cit., pag. 231.*], Sfântul Antim nu putea renunţa la penelul persiflării, cu care nădăjduia să-i trezească pe credincioşi din obiceiurile degradante (***„Spuneţi-mi, rogu-vă, că eu poate că-m voiu fi eşit din fire, care voe a lui Hristos facem sau care poruncă ţinem? Eu nu poci cunoaşte altceva, făr' numai un nume uscat şi sec, ce avem făr' de nici o faptă bună. Şi încă stăm de ne mirăm căci nu ne face Dumnezeu pe voia noastră, pentru căci ne numim creştini!"*** - în Cuvânt de învăţătură la Dumineca Vameşului) şi din somnul păcatelor (***„Ni s-au împietrit inimile întru răutăţi ca a lui faraon şi umblăm ca nişte cai sirepi, făr' de zăbală şi făr' de ruşine, până vom cădea într-o vreo propastie şi vom muri. Cu acéste fapte ne lăudăm că suntem creştini!"*** - în Cuvânt de învăţătură la Dumineca Vameşului).

Inventariind succint şi doar o parte dintre figurile stilistice ale omiliilor Marelui Ierarh, dorim să subliniem faptul că Sfântul Antim Ivireanul nu a folosit în mod programat toate aceste mijloace de compoziţie, ci le-a construit spontan, graţie simţului poetic cu care îl înzestrase Dumnezeu. Putem spune că ele reprezintă mărci ale unei autentice şi originale sensibilităţi teologice, dar şi ale unei conştiinţe orientate spre Cuvântul vieţii, din care mereu îşi împodobea şi adâncea învăţăturile.

***

Prin importanţa teologică pe care o acordă cuvintelor, Sfântul Antim le-a oferit un orizont duhovnicesc. În viziunea sa, cuvintele nu sunt doar convenţii între sens, sunet şi grafie, aşa cum sunt interpretate de mulţi lingvişti în prezent, ci reprezintă „partea de cer" [*„Dacă s-ar întreba cineva de ce dăm atâta însemnătate câtorva cuvinte româneşti, am răspunde: pentru că aceasta este partea noastră de cer." - Constantin Noica, Cuvânt împreună despre rostirea românească. Bucureşti, Editura Humanitas, 1996, pag. 129.*], în măsura în care deschid calea spre contemplarea lui Dumnezeu, a virtuţilor (numite de el „frumoséţi ale sufletului") şi

a lumii văzute şi nevăzute create de El. Pentru această transparenţă spre Împărăţia lui Dumnezeu, limbajul şi Didahiile Sfântului Mitropolit Antim au o valoare inegalabilă în literatura şi în spiritualitatea românească.

Astfel, în încheiere, putem afirma că limbajul oratoriei antimiene îndeplineşte mai multe funcţii: o funcţie teologică (cuvintele au o încărcătură spirituală bogată, stratificările înţelesurilor fiind nenumărate şi uimitoare), o funcţie revelatoare (de transmitere a adevărurilor Ortodoxiei), o funcţie morală (de zidire a semenilor), o funcţie creatoare (prin cuvânt, Sfântul configurează realitatea înconjurătoare; totodată, potenţialul creator al cuvintelor ierarhului este lesne sesizabil în imnele închinate Mântuitorului şi Maicii Domnului) şi o funcţie liturgică şi catehetică (ierarhul încerca să-i capteze pe semeni în „năvodul învăţăturii bisericeşti", nu pentru sine, ci pentru Hristos, lămurindu-le tainele credinţei în Dumnezeu cel Viu).

Grija permanentă pentru cuvânt, pentru curăţia şi claritatea limbajului, lărgimea şi frumuseţea universului dezvăluit prin cuvintele sale, toate acestea i-au atras, ulterior, nenumărate laude atât din partea teologilor, cât şi din partea exegeţilor filologi, istoria literaturii reţinându-l pe Sfântul mitropolit Antim Ivireanul drept ctitor al limbii liturgice româneşti şi unul dintre întemeietorii limbii române literare.

(Arhimandrit Mihail Stanciu - Sfânta Mănăstire Antim - Studiul introductiv la ediţia 2010 a Didahiilor Sfântului Antim Ivireanul)

Pentru ce este numit Sfântul Constantin „întocmai cu apostolii”?

El, să înconjoare cetăți, orașe și sate ca apostolii, nu a înconjurat; nici n-a umblat să propovăduiască numele lui Hristos și credința, ca dânșii; să se ostenească cu călătorie pe jos, să asude, să flămânzească și să însetoșeze ca ei, n-a făcut; să fie închis ca Petru în temniță, cu lanțul de gât, să fie bătut cu toiege, ca Pavel, să fie spânzurat de copaci ca Andrei și să fie pedepsit cu toate felurile de munci și de cazne și la cea de apoi să-i taie capul, ca celorlalți apostoli, nicăieri nu se vede.

Dar apoi cum și pentru ce să fie întocmai cu apostolii? Pentru că acelea ce le-au făcut apostolii, cu osteneala lor și cu propovăduirea, el însuși le-a făcut, cu a sa pildă. Căci puterea împăraților și a domnilor este să prefacă și să întoarcă voința norodului, după cum vor vrea ei; și aceasta nu o pot face cu alt mijloc, fără numai când vor face întâi ei acelea ce poftesc să se facă de alții.

Așa și marele Constantin, cu a sa pildă și cu a sa creștinătate, a făcut pe toți supușii lui creștini și acelea pe care nu le-au putut isprăvi desăvârșit toți apostolii cu propovăduirea, fiecare unde i-a dat soarta, a isprăvit el singur, cu poruncile ce a dat în toată lumea și a întins numele lui Hristos și credința cât este pământul și lumea.

(Sfântul Antim Ivireanul, Didahii, Editura Litera, Chișinău, 1998, pp. 88-89)

(* Deși Sfântul Antim Ivireanul vorbește în special despre Sfântul Constantin, deoarece în momentul rostirii acestui cuvânt se afla în biserică și împăratul Constantin Brâncoveanu, care purta numele Sfântului, nu înseamnă că Sfânta Elena ar fi mai prejos, ci aceleași atribute i se oferă și ei, deoarece și ea este întocmai cu apostolii, din aceleași motive enumerate mai sus)

Pentru ce este numit Sfântul Constantin „mare împărat”?

Pentru că este de Dumnezeu încununat, urmează din aceasta că este și mare. Iar nu doar pentru aceasta că este mare, ci după cum scrie Evsevie, lumea nu l-a numit pe Sfântul Constantin, mare împărat pentru biruințele cele mari pe care le-a făcut în războaie, cât mai ales pentru marile faceri de bine pe care le-a adus supușilor săi.

Iar nici [doar] pentru aceasta vom zice că este mare, că mă uit la prorocia lui David pentru Hristos la Psalmul 70, zicând: „Și se vor închina lui toți împărații pământului, toate limbile vor sluji lui”. Și socotesc că această prorocie numai pe vremea marelui Constantin s-a împlinit.

În ce chip? Lui i s-au supus toți împărații pământului și pentru că era capul tuturor împăraților și închinându-se el lui Hristos, prin mijlocul lui toți s-au închinat și prin pilda lui au luat frumusețea credinței; și pentru aceasta s-a numit mare pentru că tuturor celor mari ai pământului el era singur țiitor.

Și voi zice că este mare și pentru că a stat pentru biserica lui Dumnezeu și s-a arătat împărat credincios; pentru plata creștinătății sale a supus Dumnezeu sub picioarele lui toată lumea, încât și din India a venit sol cu daruri mari de i s-a închinat lui, pentru ca să-l recunoască pe el că le este împărat, de vreme ce vestea armelor lui și multa lui creștinătate îl mărturiseau peste tot pământul domn și stăpân al întregii lumi.

(Sfântul Antim Ivireanul, Didahii, Editura Litera, Chișinău, 1998, p. 87)

Sfântul Antim Ivireanul – Scrieri

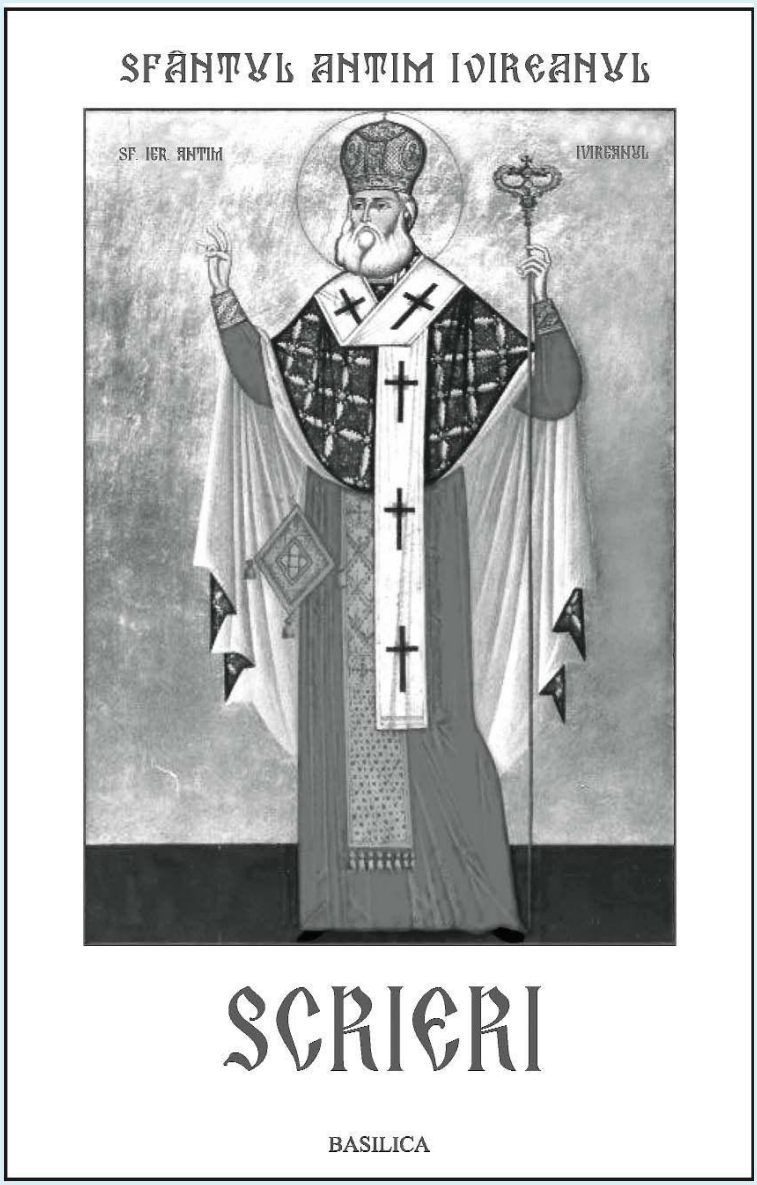

Sfântul Antim Ivireanul, Scrieri, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2011, 218p.

Apariţia volumului Scrieri, în noiembrie 2011, marchează încheierea reeditării integrale a operei Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, recunoscut drept unul dintre „ctitorii limbii liturgice româneşti”. Lucrarea, coordonată de arhimandritul Mihail Stanciu şi academicianul Gabriel Ştrempel, a apărut la Editura Basilica a Patriarhiei Române, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, patriarhul României, care a scris, de asemenea, şi un folositor „Cuvânt înainte”.

Textele prezentate aici, deşi mai puţin cunoscute publicului larg, sunt importante, ceea ce justifică tipărirea actualului volum, căci Sfântul Antim a realizat în scrierile sale o sinteză a învăţăturii drept-slăvitoare „cum nu se mai întâlneşte în scrierile altor sfinţi ortodocşi”. Aparatul critic folosit de îngrijitorii prezentei ediţii este unul de mare amploare; el se regăseşte în notele de subsol, în glosarul ce explică cititorului arhaismele întâlnite în scrierile sfântului, cât şi într-o bibliografie extinsă actualizată de curând. La sfârşitul volumului merită remarcate reproducerile a câtorva pagini din unele cărţi care au văzut lumina tiparului cu purtarea de grijă a Sfântului Antim.

Chipurile Noului şi Vechiului Testament prezintă o istorie a mântuirii în imagini, pentru că această lucrare îi cuprinde pe toţi aleşii lui Dumnezeu care şi-au pus pecetea în istoria mântuirii noastre. Sfântul Antim a realizat şi o prezentare iconografică a acestora, conform erminiilor. ***Opera lui este originală şi subliniază puterea creatoare a Sfântului Antim care, deşi nu s-a născut în acest spaţiu geografic, a ajuns prin credinţă şi harul lui Dumnezeu un profund cunoscător al istoriei Vechiului şi Noului Testament, cât şi un ales povestitor.*** Pe tărâmul limbii a fost un neîntrecut şi priceput maestru, limbă pe care a folosit-o fără greş, ajungând să cunoască foarte bine normele gramaticale ale limbii noastre şi să le folosească cu inegalabilă măiestrie. Textul respectă întocmai manuscrisul original ce se află la Biblioteca din Kiev.

Urmează Hrisovul arhieresc a lui Antim, privitor la chivernisirea Mănăstirii tuturor Sfinţilor (Antim) din Bucureşti, care cuprinde aşezământul mănăstirii şi toată rânduiala milelor pe care Sfântul dorea să le îndrepte către cei sărmani. Lucrarea cuprinde învăţături de bună purtare pentru egumeni, epitropi, călugări, preoţi pe care să le urmărească şi de la care să nu se abată. Acest lucru îl pune pe Sfântul Antim într-o lumină nouă pentru epoca sa, de vizionar, de spirit practic, la curent cu toate problemele economice şi culturale ale vremii. De exemplu, capitolul 6 este dedicat educaţiei copiilor, Sfântul arătând o grijă deosebită pentru cei săraci şi pentru cei care vor să înveţe rânduiala preoţiei. El doreşte ca regulile cuprinse în aceste 32 de capitole să fie respectate întocmai.

Acestea formează primul regulament de viaţă monahală alcătuit pe teritoriul românesc şi reprezintă o mărturie scrisă a grijii lui permanente pentru luminarea atât a monahilor, cât şi a credincioşilor mireni prin cult şi cultură. În Capete de poruncă se adresează cucernicilor preoţi şi diaconi din toată ţara Românească, scriere din care înţelegem cu ce virtuţi trebuie să fie înzestraţi aceşti slujitori ai Bisericii pentru bună păstorirea credincioşilor şi continua creştere duhovnicească a clerului din vremea sa.

În Izvodul foiţei zestrelor marele cărturar cere trei lucruri legate de rânduiala Tainei Cununiei pe care le doreşte îndeplinite întocmai, exprimându-se într-o limbă clară şi plină de pitoresc (p. 108).

Capitolul Învăţătură bisericească se adresează preoţilor învăţându-i „cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura lor", ca un dar. ***„Grija cea mai mare şi mai aleasă ce avem, nu iaste alta fără numai chivernisirii bisericii şi spăseniia sufletelor oilor noastre celor cuvântătoare…; şi după asemănarea Începătoriului păstorilor, Iisus Hristos, Carele Ş-au pus sufletul pentru noi să ne dăm şi noi viiaţa pentru paza turmei noastre"*** scria ilustrul învăţător.

De remarcat că Sfântul ierarh Antim deplânge insuficienta ştiinţă de carte a preoţilor vremii. Prin cunoaşterea temeinică a Sfintei Scripturi, preotul devine un sprijin temeinic pentru turma sa, pentru că poate folosi cu dibăcie „mreaja înţelepciunii" şi „undiţa cuvântului", cum scrie Sfântul Antim. Şi, mai jos (p. 110, infra): ***„această undiţă a cuvintelor şi cu mărturiile Duhului Sfânt prind pre om dintru adâncul păcatelor".***

Iar în Învăţătura pre scurt pentru taina pocăinţii, mărturiseşte categoric: ***„Că omul carele nu ştie carte ca să citească Sfânta Scriptură şi cărţile bisericii noastre şi sfintele pravile, au de nu se va învăţa de la alţii care le ştiu, să asamănă cu dobitoacele cele necuvântăreţe care nu ştiu ce fac … drept aceia dară, să lăsaţi toate pricinile într-o parte că sânt deşertăciuni";***

„şi nu vă feriţi de a face osteneală, nici vă daţi leneviei, căci veţi cădea în blestem, după cum zice Sfânta Scriptură la Ieremia în 48 de capete: Blestemat cel ce face lucrul Domnului cu léne. Pentru ca să se învrednicească fieştecarele dintru voi să auziţi glasul cel fericit al dreptului platnic al lui Hristos: „Slugă bună şi credincioasă pre puţin ai fost credincios, pre mai mult te voi pune; întră întru bucuriia Domnului". Remarcăm iarăşi limbajul desăvârşit al Sfântului Antim, dar şi profunzimea înţelepciunii sale.

Urmează Scara aceştii cărticele, scurtă învăţătură în paisprezece paragrafe folositoare creştinului care se referă la virtuţi, care pentru Sfântul Antim sunt „bunătăţi". Putem înţelege sintagmele Sfântului Antim ca un îndemn spre agonisirea darurilor lui Dumnezeu, pentru că ***„roada duhului este (..) bunătatea, facerea de bine"*** (Galateni 5, 22). Din această perspectivă, virtuţile sunt energii ale bunătăţii Duhului Sfânt. El conchide acest scurt capitol cu un cuvânt ziditor despre cruce (pp. 111, 112 şi infra).

În capitolul următor, mai amplu, Rugăciunea care au învăţat pre apostoli Domnul nostru Iisus Hristos, Sfântul Antim explică secvenţial Rugăciunea Domnească, lăsată moştenire oamenilor de însuşi Fiul lui Dumnezeu.

Urmează Mărturisirea credinţii, carea se împarte în douăsprezece alcătuiri şi în care este lămurit în două pagini strălucit compuse Crezul pe înţelesul tuturor oamenilor şi conform cu învăţăturile biblice şi ale Sfinţilor Părinţi (pp. 113-116). Sunt apoi enunţate Céle şapte taini ale sfintei bisérici care reprezintă suma informaţiilor strict necesare fiecărui credincios şi în care ierarhul nu „bate pasul pe loc", ci notează numai esenţialul, considerând că miezul fiecărei explicaţii hrăneşte mai mult inima omului decât vorbele multe.

Urmează un catehism al creştinului dreptcredincios, cu acelaşi limbaj limpede şi ziditor de suflet. Sfaturile sunt adresate atât mirenilor, cât şi clericilor; putem deci vorbi despre un catehism amplificat, util fiecăruia. Din acesta fac parte Céle şapte taini ale sfintei bisérici, Ce putere şi ce dar au acéste şapte taini, Pentru sfântul mir (Explicarea mirungerii), Pentru taina Dumnezeieştii liturghii, apoi Pentru rânduiala preoţiei, Pentru taina ispovedaniei sau a pocăinţei, Pentru taina nunţii cei pre lége, Pentru taina maslului sunt tot atâtea taine care completează catehismul creştinului binecredincios, Sfântul Antim Ivireanul tâlcuindu-le succint, dar lămuritor, semnificaţiile. Urmează cele Noao porunci mari ale biséricii şi cele Zéce porunci ale lui Dumnezeu, de la a 2 Lége, cap 5, cele Şapte Daruri ale Duhului Sfânt, cele Trei fapte ale blagosloviei (credinţa, nădejdea şi dragostea), cele Patru bunătăţi ale sufletului, cele Patru bunătăţi ale trupului (tăriia, întregimea, frumuséţia, sănătatia). Apoi, cele Şapte păcate de moarte şi cele Şapte faceri de bine împotriva acestora. De remarcat că „eftinătatea" are înţelesul de „îndurare, milostivire".

Dacă am înlătura cele două semnificaţii (veche şi nouă), am ajunge la o concluzie duhovnicească: milostivirea nu „costă" mult. A fi bun este la îndemâna tuturor, deoarece mila atrage după sine simplitate, putem observa că numai cel încrâncenat în a nu manifesta compătimire faţă de semeni se complică în răutăţi, în păcate care-l vor „costa" scump (vezi nota 175 p. 121). În fine, Cele 12 roduri ale milosteniei, după cum scrie la Mathei cap 15 sunt urmate de Alte învăţături trebuincioase. Urmează Pricinile pentru care fieştece preot are voie să slujească în noriia altuia dezvoltă mai amplu sfaturi pentru preoţii care ***„de vor păzi acéstea ce vă poruncim, atuncea cu adevărat vor fi preoţi adevăraţi ai lui Dumnezeu celui adevărat şi vi se va dărui pentru paza poruncilor Lui şi într-această lume bunătăţile Lui şi în viiaţa cea viitoare împărăţiia Lui cea cerească".***

Mai departe urmează Învăţătura pre scurt pentru taina pocăinţii. Primul său capitol este Pentru pocăinţă în scurt şi învăţătură de folos. De aici, citäm: ***„Părintele nostru cel ceresc văzând a noastră adevărată pocăinţă şi lacrămile noastre ca un milostiv şi îndurătoriu va erta păcatele noastre. Deci de vréme şi pocăinţa de nu se va face cumsecade, nu foloséşte omului. Pentru aceasta voi să zic în scurt mijlocul pocăinţei. Şi să împarte cuvântul mieu în doao părţi: câte se cuvin a face cel ce se pocăiaşte, pentru ca să afle ertăciune de la Dumnezău, iară céialaltă, în ce chip să cade duhovnicul să facă ispovedaniia şi îndreptarea”.***

Urmează cele două capitole: Pentru pocăinţă, ce lucru iaste şi cu ce mijloc să câş-tigă şi cum să să facă partea cea dentâi şi Pentru ispovedanie. Din prima reţinem a treia povaţă: ***„gândéşte paguba care ţi-o pricinuieşte un păcat de moarte: te face judecat vécinicii munci, te şterge din cartea vieţii şi acolea unde erai fiiu lui Dumnezău, te face rob diavolului şi din lăcaş Sfintei Troiţă, te face peşteră tâlharilor şi lăcaş vasilischilor (diavolilor) şi cea mai rea te face să te lipseşti de dorita faţă a lui Dumnezeu”.***

Din cea de-a doua: ***„Această ispovedanie foarte o iubéşte Domnul, fără care nu iaste cu putinţă a se mântui nime, veri câte bunătăţi ar avea”.*** Acestor două li se adaugă un al treilea, Pentru facerea canonisirei, din care citäm: „Faceţi voao roduri vrédnice ale pocăinţei”. „Şi până aici să fie sfârşitul părţii ***cei dintâi ce spune pentru pocăinţă care are fiinţa ei de trei părţi: den înfrângerea inimii, pre care o numéşte Apostolul Pavel întristare dumnezeiască, den ispovedanie şi a treia den facerea canonisirei, den carele de va lipsi una, pocăinţa de ciia pocăinţă nici iaste, nici să zice”.***

Continuarea este: A doao parte. În ce chip să cade să fie duhovnicul şi cum să ispoveduiască şi să îndirăptiéze pre oameni.

Sfântul Antim socoteşte să arate mai întâi în ce chip se cade să fie duhovnicul, pe scurt acesta trebuie să aibă certe calităţi morale şi spirituale pentru a putea avea autoritate în faţa penitentului, în momentul în care indică epitimiile potrivite. De aceea, el precizează Ce să cade a întreba duhovnicul pre cel ce să ispovăduiaşte şi cum să înceapă, tot în zece părţi (întocmite ca cele zece porunci ale lui Dumnezeu) meticulos întocmite, precizând de pildă că penitentul are îndatorirea „să asculte Vecerniia, Utrenia, Liturghiia cu evlavie, să nu afle pricini la pradznice ş.a.m.d”, în concluzie să respecte cele zece porunci, iar duhovnicul să-i dea învăţătură ca să-şi facă canonul în toată viaţa lui, să-şi aducă aminte de păcatele lui şi să se întristeze cu suspinare şi lacrimi şi să se roage lui Dumnezeu să-l ierte precum a făcut şi prorocul David.

În continuare sunt reproduse o serie de versuri dedicate unor personalităţi ale vremii scrise cu diferite ocazii care merită citite pentru conţinutul lor atât laudativ, cât şi politic.

Lucrarea continuă cu Prefeţe, postfeţe, dedicaţii (texte importante, fiind toate pilduitoare pentru cunoştinţele, talentul şi înţelepciunea Sfântului Antim Ivireanul). Mai amintim Dedicaţia din cartea lui Sevastos Chimenitul, Eortologhion, cât şi alte două dedicaţii: Dedicaţia de pe Ceaslovul greco-arab, Dedicaţia din Noul Testament.

Urmează un capitol de Rugăciuni ale Sfântului Antim Ivireanul, care fac parte din scrierile mitropolitului şi sunt extrase din volumul Didahii ediţie îngrijită de aceiaşi eruditi coordonatori ai ediţiei de faţă. Rugăciunile sunt deosebit de frumoase. Le enumerăm în continuare: Rugăciuni de pocăinţă şi adâncă umilinţă, de cerere către Preasfânta Treime, de cerere către Mântuitorul Hristos, de cerere către Maica Domnului şi de cerere către sfinţi.

Cartea se încheie cu Rugăciune către îngerul păzitor al sufletului omului, care se citeşte în fiecare seară, urmând o serie de Rugăciuni de cerere către Preabunul Dumnezeu şi către Stăpâna şi pururea Fecioară Maria care se rostesc în fiecare zi a săptămânii care includ rugăciunea către Preasfânta Treime de duminică dimineaţă, rugăciunea a doua către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Rugăciunile care urmează sunt alcătuite şi recomandate de Sfântul Antim pentru fiecare zi în parte a săptămânii (câte două rugăciuni pentru fiecare zi). În loc de încheiere vom cita în întregime rugăciunea de vineri, a doua, către Prealăudata Născătoare de Dumnezeu, una dintre cele mai frumoase şi de folos dintre toate cele citate:

„Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, nădejdea mea, Tu cunoşti cugetele mele şi faptele mele şi slăbiciunea smeritei mele făpturi şi ţie îţi pun înainte sufletul meu cel întinat cu multe păcate. Tu, Stăpână, vezi murdăria rănilor nevrednicului meu suflet. Tu, însă dăruieşte-mi vindecare, punând asupra mea picătura dragostei de oameni. Ascultă-mă, Preacurată, şi fă-L binevoitor pentru mine pe Fiul tău şi Dumnezeu, Cel care va spune înaintea îngerilor şi a oamenilor cugetele mele şi faptele mele cele viclene. Să te primească pe tine, Iubitorul de oameni, ca pe o Maică, pentru ca să mijloceşti pentru tot sufletul păcătos şi deznădăjduit, ca ceea ce eşti izbăvirea şi mijlocitoarea păcătoşilor!

Miluieşte-mă pe mine, cel afundat în adâncul păcatelor, care îndrăznesc la mila ta şi la ocrotirea ta cea iubitoare de oameni, care îţi aduc suspin din inima mea zdrobită. Nu înceta, Stăpână, să mijloceşti pentru mine, cel smerit şi nevrednic

pentru ca prin ajutorul tău să mă învrednicesc de iertarea multelor şi grelelor mele păcate. Că tu eşti nădejdea celor deznădăjduiţi, ajutorul celor neajutoraţi, scăparea celor ce aleargă la tine şi pe tine te laudă toată făptura în veci. Amin".

Bogdan Cândea

SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL

DIDAHII

Editura *BASILICA*
a Patriarhiei Române

http://ro.wikisource.org/wiki/Autor:Antim_Ivireanul#Didahii

Sfântul ierarh Antim Ivireanul: Rugăciunea care a învăţat pe apostoli Domnul nostru Iisus Hristos - Tatăl nostru carele eşti în ceruri

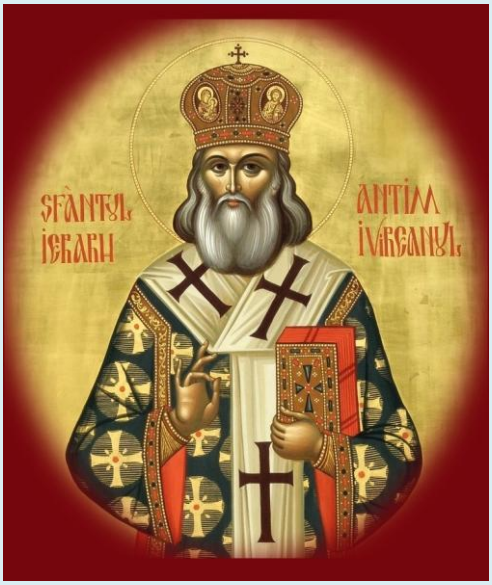

Aicea ne învață să știm cum că n-avem alt tată fără numai pre Dumnezeu cel din ceriuri, precum la Matheiu, în 25 de capete zice: și tată să nu chiemați voi pre pământ, pentru că unul iaste Tatăl / vostru cel din ceriuri.

Sfințească-se numele tău. Numele lui Dumnezeu se sfințește cu lucrurile și cu faptele cele bune, precum la Matheiu, cap 5 zice: „Într-acesta chip să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vază faptele voastre cele bune și să slăvească pre Tatăl vostru cel din ceriuri”.

Să vie împărăția ta. Aicea se roagă sufletul să-și trimită Dumnezeu împărăția, adecă ajutorul și dreptatea, ca să-l păzească curat și nebântuit de puteria păcatului, dupre cum apostolul către romani în 6 / capete zice: „Să nu împărățească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți întru pohtele lui”.

Fie voia ta, cum în ceriu, așa-i pre pământ. La această cerere rugăm pre Dumnezeu ca să i se plinească voia pre pământ ca și în ceriu, adecă precum îngerii în ceriuri se supun voei lui Dumnezeu, spre toate lucrurile, fără de nici o îndoire, într-acesta chip și pre pământ să se plece lui și oamenii, dupe cum zice Pavel în 2 capete către filipiseni: „Întru numele lui Iisus Hristos tot genunchiul se va pleca cereștilor și pământeștilor și celor de supt pământ”. /

Pînea noastră cea din toate zilele dă-ne-o noao astăzi. Cu această rugăciune cerem mai vârtos de la Dumnezeu hrana cea preste fire a sufletului, carea iaste cuvântul lui Dumnezeu, după cum la Matheiu, cap 4 zice: „Nu numai cu pâne va trăi omul, ce cu tot cuvântul ce iase din rostul lui Dumnezeu”.

Și iartă noao greșalele noastre, cum și noi ertăm greșiților noștri. Această rugăciune ne îndemnează mai mult să ertăm greșalele celor ce ne greșesc noao, ca și Dumnezeu să iarte păcatele noastre cele ce / În toată vremea greșim de pre cum la Matheiu în 6 capete zice: „Lăsați și se va lăsa voao”.

Și nu ne duce pre noi în ispită. Prin rugăciunea aceasta cerem de la Dumnezeu să nu ne ducă la ispita lumii și a diavolului și a trupului, pentru că într-acéste trei ispite se cuprind tot féliul de ispite. Ci păzindu-ne de acestia, vom fi păziți de toată altă ispită.

Ce izbăvește pre noi de cel rău. Cu această rugăciune cerem de la Dumnezeu să ne mântuiască de tot răul și de tot păcatul; și mai ales ne rugăm să izgonească de la noi tot vrajmașul sufletesc în vrémea morții.

Că a ta iaste împărăției puteria și slava în veci. Amin. Cu aceste cuvinte ne încredințează cum că de câte am rugat pre Dumnezeu Tatăl cu credință curată și cu nădejde, de nevoia lui, ca un împărat puternic, ni le va da, precum la Ioan în 14 capete zice: „Și ori câte veți cere întru numele mieu, aceasta voiu face”.

Sursa: Antim Ivireanul, Didahii, Editura Litera, București-Chișinău, p. 232-235.

Iulian Dumitraşcu - 8 citate din înţelepciunea duhovnicească a Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul

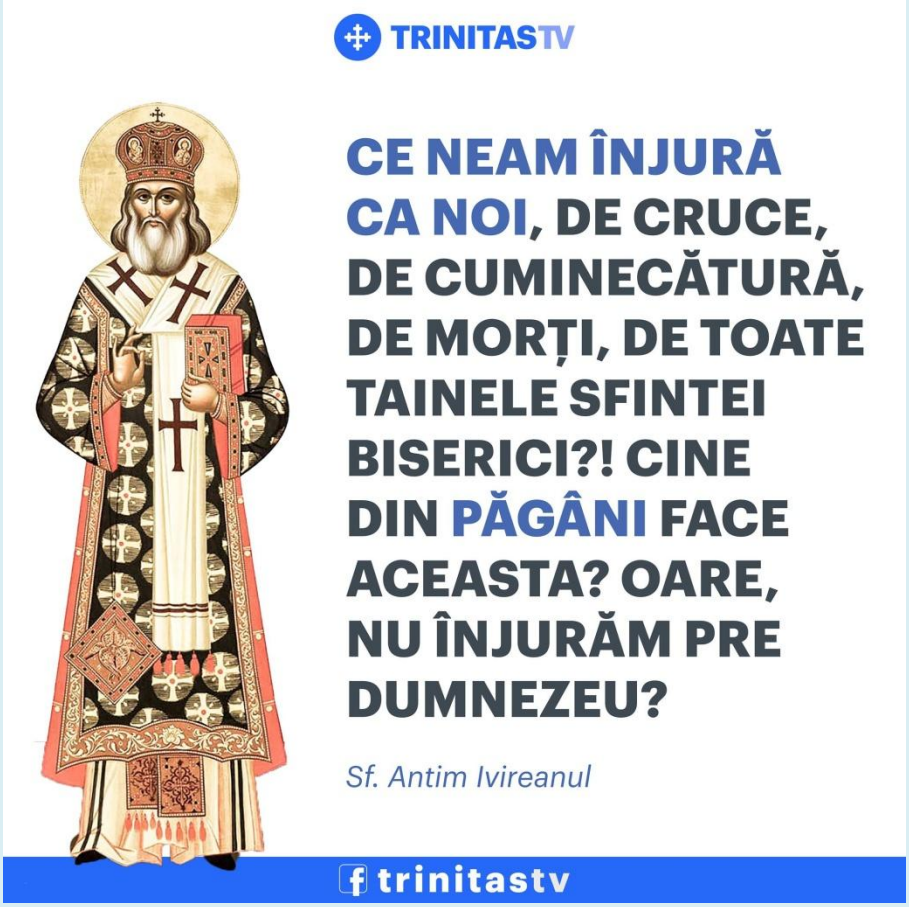

„Dumnezeu este tatăl de obşte al tuturor. Pe toţi ne iubeşte ca pe nişte adevăraţi fii ai lui şi nu poate răbda milostivirea lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloşii şi în nevoi, ci numai aşteaptă rugăciunea noastră; ia aminte să audă glasurile noastre; stă pururea cu urechile deschise, pentru ca să ne asculte, îndată ce vom chema numele lui cel sfânt”.

„Ce folos este ca trupul să fie deșert de bucate, iar sufletul a-l umplea de păcate? Ce folos este a fi galbeni și ofiliți de post, iar de pizmă și ură să fim aprinși? Ce folos este a nu bea vin și a fi beți de veninul mâniei? Ce folos este a nu mânca cineva carne și cu hulele a rupe carnea fraților noștri? Ce folos este a ne opri de cele ce sunt uneori slobode și a face cele ce nu sunt niciodată slobode? Că Dumnezeu pe aceia îi iubește și îi cinstește, care se feresc de cele oprite”.

„Ce neam înjură ca noi, de lege, de cruce, de cuminecătură, de morţi, de pomenire, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de spovedanie, de

botez, de cununie şi de toate tainele sfintei Biserici şi ne ocărâm şi ne batjocorim noi înşine legea?! Cine din păgâni face aceasta, sau cine-şi măscăréşte legea ca noi? Oare, nu înjurăm cu acestea toate pre Dumnezeu? Oare, nu ocărâm cu acestea poruncile Lui?”.

„Dar ce voi zice de nesimţirea cea mare a oamenilor acestui veac? Toţi pătimesc, toţi sunt în scârbe, toţi suspină sub jugul cel greu al nevoiei. Dar este cineva să zică, împreună cu David: „Către Domnul, când m-am necăjit am strigat?“ Sau zice cineva, vreodată, lui Dumnezeu, întru supărările lui: „Miluieşte-mă, Doamne, şi mă ascultă?”.

„Să nu ne lunecăm cu firea spre lucrurile céle deşarte ale lumii, pentru că sunt toate trecătoare şi mincinoase. Să ne ferim de ucideri, de curvii şi de preacurvii, de beţii şi de apucări. Să nu ţinem pizmă unul altuia, nici să ne vindem cu pâra, unul pre altul, cu cruzie de inimă şi cu nemilostivire, pentru ca să ne păgubim şi să ne sărăcim unul pre altul”.

„Când mergem să ne spoveduim nu spunem duhovnicului că mâncăm carnea şi munca fratelui nostru, creştinului, şi-i bem sângele şi sudoarea feţei lui cu lăcomiile şi cu nesaţiul ce avem, ci spunem cum c-am mâncat la masa domnească, miercurea şi vinerea, peşte şi în post raci şi untdelemn, şi am băut vin”.

„Să nu ne trufim întru inimile noastre, pentru orice ce bine am face, că ne vom pierde plata ostenelii şi în scurt să ne ferim de toate lucrurile cele rele şi necuvioase, care ne vatămă la suflet şi se bucură vrăjmaşul nostru diavolul de ele, ci numai să poftim pururea să facem fapte bune şi plăcute lui Dumnezeu, pentru că rămân fără de moarte şi vom lua plată la ceruri pentru ele”.

„Se cuvine întâi să lăsăm răutatea, jafurile, strâmbătăţile, urâciunea, vrajba, zavistia şi atunci să ne rugăm, pentru că atunci vom afla ascultătoare urechile lui Dumnezeu”.

Melcul lui Antim Ivireanul!…pildă

Sfânta Mănăstire Antim din București are deasupra ușii de la intrare o emblemă, sculptată în piatră de însuși episcopul Antim Ivireanul care reprezintă un melc.

Melucul simbolizează sărăcia, căci toată averea sa este purtată în spate, sub cochilie. De asemenea melcul mai simbolizează tăcerea, el nu produce nici sunet, spre deosebire de alte animale. O a treia însușire este aceea că, atunci când plouă, el se înalță cu ușurință deasupra apei.

Se poate spune că melcul este imaginea perfectă a călugărului. Ca și melcul, călugărul trebuie să fie sărac, el depune un jurământ al sărăciei depline, trebuie să iubească tăcerea și să se înalțe la Dumnezeu prin rugăciune fierbinte, însoțită de lacrimi.

La fel să procedăm și noi, să iubim aceste virtuți, să ne lipsim de cele pământești, să iubim tăcerea și să înălțăm prin rugăciune și lacrimi la Dumnezeu asemenea melcului când plouă.

Cum ne-am putea asemui cu melcii când pe noi ne covârșește greutatea lucrurilor adunate în casa din spatele nostru? Nici măcar casa sufletului n-o putem păstra liberă de conștiință și liberă de deșertăciunile acestei lumi trecătoare.

Predici şi editorial

Conf. Mihai Săsăujan - Sfântul ierarh Antim, ivireanul cu suflet de român

27 septembrie 2009

Considerat cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti din toată istoria ei, Sfântul Antim Ivireanul rămâne în memoria Bisericii noastre ca o personalitate de o complexitate rar întâlnită. Tipograf, arhitect de biserici, caligraf, sculptor, predicator fără egal, cunoscător al multor limbi străine, mitropolitul de origine georgiană s-a dovedit în acelaşi timp a fi un bun chivernisitor al Bisericii, cu spirit filantropic şi aplecare spre nevoile credincioşilor pe care i-a păstorit.

Ceea ce a lăsat posterităţii, opera sa omiletică, Didahiile, ne arată că avem în faţă un orator neîntrecut. Mănăstirea Antim din Bucureşti, ctitoria sa, este şi ea un semn al iubirii de Dumnezeu şi al priceperii mitropolitului, iar testamentul scris de el mărturiseşte dragostea pe care o nutrea faţă de păstoriţii săi lipsiţi de cele ma-

teriale. Pentru toate aceste fapte, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut pe mitropolitul Antim Ivireanul în rândul sfinţilor la 21 iunie 1992.

Mitropolitul Antim Ivireanul a fost unul dintre cei mai străluciţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române din Ţara Românească. Meritele lui sunt cu atât mai mari, cu cât el n-a fost român. Începuturile vieţii lui ne sunt puţin cunoscute. Se ştie doar că era caucazian sau georgian (ivirean). Născut în anul 1650, tânărul Andrei (numele primit la botez), a căzut rob la turci. Eliberat din robie, a trăit în preajma Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, unde a deprins de tânăr sculptura, pictura, caligrafia şi limbile greacă, arabă şi turcă.

În jurul anului 1690, domnitorul Constantin Brâncoveanu l-a adus în Ţara Românească, aceasta devenind a doua sa patrie. Aici a găsit un spaţiu cultural propice, unde se întâlneau şi activau, sub patronajul domnitorului brâncovean, străluciţi oameni de cultură italieni şi greci, alături de renumiţi cărturari şi ierarhi români ortodocşi. Brâncoveanu s-a înconjurat de un grup de cărturari distinşi, reputaţi în tot sud-estul continentului şi în Orientul apropiat.

Între ei s-au numărat Sevastos Kiminites, fost profesor şi rector la Marea Şcoală a Patriarhiei Ecumenice, Ioan Cariofil, şi el fost profesor şi rector la aceeaşi Mare şcoală a Patriarhiei, Ion Comnen, medic şi filosof, Iacob Pylarino, medic, contele Bartolomeo Ferrati, un medic excelent practician, înveşmântat cu o eleganţă uimitoare şi îmbucurătoare pentru ochii bucureştenilor, Manu Apostol, om de afaceri preocupat să investească în tipărirea cărţilor, Ion Românul, un pseudonim sub care se ascundea secretarul italian Giovanni Candido Romano, Antonio Maria de Chiaro, agerul secretar adus după 1709 tocmai din Florenţa, medicii Evanghelista Marignazzi, un bun practician, devenit ulterior medic al ţarului, şi Mihail Schendos van der Beck, aromân în pofida numelui, preocupat de medicină şi bogăţiile Olteniei. În rândul acestora se număra şi cărturarul Antim Ivireanul.

În anul 1691, a ajuns conducătorul tipografiei din Bucureşti. În anul 1696, era egumen al Mănăstirii Snagov, unde a întemeiat o nouă tipografie şi a desfăşurat o bogată activitate tipografică timp de cinci ani. Şi-a continuat lucrarea tipografică în Bucureşti, între anii 1701-1705. În anul 1705 a fost ales episcop al Râmnicului. La începutul anului 1708, a fost ales mitropolit al Ţării Româneşti, păstorind pe credincioşii români din acest principat românesc până în anul 1716.

Predici care au îmbogăţit limba română

Una dintre preocupările de seamă ale mitropolitului Antim Ivireanul a fost zidirea sufletească a credincioşilor prin cuvânt. Vestitele lui Didahii (Învăţături) sunt foarte valoroase prin conţinutul lor. E vorba de 28 de predici rostite în cursul arhipăstoririi sale, la diferite sărbători bisericeşti, ale Maicii Domnului şi ale unor sfinţi, la care se adaugă şapte cuvântări ocazionale. Predicile sale au avut şi un vădit caracter social, condamnând prin intermediul lor moravurile societăţii contemporane lui, nedreptăţile la care boierii îi supuneau pe ţărani, de asemenea, păcate pe care le mustra categoric: necinstirea părinţilor de către copii, a feţelor bisericeşti de către păstoriţi, frecventarea cârciumilor, nerespectarea zilelor de duminici şi sărbători, înjurăturile.

Didahiile evidenţiază şi contribuţia sa remarcabilă la limba română. Criticul literar George Călinescu, în a sa Istorie a literaturii române (Bucureşti, 1968, p. 19), notează că „Antim e un orator excelent şi un stilist desăvârşit, are darul de a izbi imaginaţia, are suavitate şi exaltare lirică“.

În tratatul de Istoria literaturii române (Bucureşti, 1962, p. 419), redactat de o Comisie a Academiei Române, se arată că „niciodată până atunci nu le-a fost dat celor de faţă, domn, boieri, episcopi şi preoţi, să asculte un cuvânt mai cald, mai înălţător, mai poetic, mai elocvent, ca cel pe care georgianul Antim l-a pronunţat în româneşte. Procedeele sale stilistice, comparaţiile şi metaforele, imaginile plastice şi epitetele îl aşază printre marii scriitori ai literaturii noastre medievale“.

Mihail Sadoveanu consideră limba vorbită de Antim „poate cea mai frumoasă dintre a tuturor cărturarilor epocii“.

Mişcarea intelectuală din jurul tipografiilor bisericeşti

În decursul unui sfert de veac (1691-1716) a tipărit sau a supravegheat tipărirea a 63 de cărţi, dintre care 39 au fost lucrate de el însuşi. După limba în care au apărut, 30 erau în greceşte, 22 în româneşte, una în slavoneşte, 6 slavo-române, 2 greco-arabe, una greco-română şi una greco-slavo-română. După locul de apariţie, aceste lucrări pot fi clasificate în felul următor: 21 la Bucureşti, 15 la Snagov, 9 la Râmnic şi 18 la Târgovişte.

Tipăriturile prezintă o mare diversitate: cărţi de slujbă, cărţi biblice, cărţi de doctrină teologică ortodoxă, cuvântări bisericeşti, cărţi de învăţătură pentru preoţi, lucrări de filosofie etc.

Dintre numeroasele lucrări tipărite putem menţiona: Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă (1699), Învăţături creştineşti (1700), Floarea darurilor (1701), Noul Testament (1703), Tomul bucuriei (1705), Pilde filosofeşti (1713), Sfătuiri creştine-politice către domnitorul Ştefan Cantacuzino (1714-1716).

Pentru credincioşii Patriarhiei Antiohiei a tipărit un Liturghier greco-arab (1701) şi un Ceaslov greco-arab (1702). Prin activitatea sa tipografică, el a sprijinit şi pe credincioşii de limbă greacă şi georgiană, Ortodoxia românească ridicându-se astfel la un prestigiu deosebit în rândul popoarelor ortodoxe (pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. II, Bucureşti, 1992, p. 149).

Pe când coordona activitatea tipografică la Mănăstirea Snagov, a deprins cu meşteşugul tiparului şi pe o seamă de ucenici, dintre care cel mai de seamă a fost Mihail Ştefan (Iştvanovici), care mai târziu a tipărit cărţi la Alba Iulia şi chiar în ţara natală a lui Antim, adică în Iviria.

În jurul tipografiilor de la Bucureşti, Snagov, Râmnic şi Târgovişte s-au grupat şi număr de corectori, gravori şi traducători care au format o adevărată „lume a cărţii“, interesată în munca filologică hrănită mai ales de confruntarea versiunilor în vederea realizării unei corecte versiuni româneşti şi deci în acurateţea termenilor, în viaţa conceptelor, formându-se astfel o adevărată mişcare intelectuală.

A fost alături şi de credincioşii români din Transilvania, în contextul politicii de stat austriece de atragere a românilor ortodocşi la catolicism. A trimis la Alba Iulia pe ucenicul său Mihail Ştefan, care a tipărit acolo două cărţi. După anul 1701, a sprijinit pe credincioşii ortodocşi din Şcheii Braşovului prin scrisori de îmbărbătare şi hirotonind pe unii preoţi pentru biserica lor.

Românizarea slujbelor bisericeşti

Cu referire la tipărituri poate fi evidenţiat un alt mare merit al său, acela al desăvârşirii procesului de românizare a slujbelor bisericeşti. La mijlocul secolului anterior, erau tipărite în limba română rânduielile tipiconale, în ultimele două decenii ale aceluiaşi secol erau introduse lecturile biblice în limba română, dar textul liturgic al cărţilor de cult a fost tradus şi tipărit în limba română abia în timpul păstoririi lui Antim Ivireanul.

În perioada episcopatului la Râmnic, a dat la lumină Liturghierul (prima ediţie în Ţara Românească) şi Evhologhionul (Molitvelnicul), în limba română, în 1706.

Ajungând mitropolit, a tradus în româneşte şi a tipărit, la Târgovişte, Psaltirea (1710) Octoihul (1712), Liturghierul (1713) şi Molitvelnicul (1713), în a doua ediţie, apoi Catavasierul (1714) şi Ceaslovul (1715). Prin cărţile sale de slujbă în limba română, „datina străină a primit o lovitură de moarte“, după cuvântul lui Nicolae Iorga (pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, op. cit., p. 149).

Ctitorul mănăstirii cu hramul Toturor Sfinţilor şi testamentul său

Învăţatul florentin Del Chiaro, care a trăit la curtea domnitorilor Constantin Brâncoveanu şi Ştefan Cantacuzino, ne spune că mitropolitul Antim Ivireanul a zidit în Bucureşti „o măreaţă mănăstire cu o prea frumoasă biserică cu hramul tuturor Sfinţilor“. Este vorba de Biserica sau Mănăstirea Antim, aşa cum au numit-o credincioşii de-a lungul timpului.

În testamentul prin care rânduia administrarea bunurilor mănăstirii, mitropolitul înfăţişează cu smerenia obişnuită munca şi năzuinţele vieţii sale: „N-am lipsit până acum, după putinţa noastră, a învăţa turma cea cuvântătoare cele de folos şi mântuitoare. Aşijdereaşi spre ridicarea, adaosul şi podoaba sfintelor lăcaşuri, multă pohtă şi râvnă dumnezeiască am avut ca din ostenelile mele cele multe, din tipăritul cărţilor şi din milosteniile îndurătorilor creştini, ne-am învrednicit de am înălţat din temelie biserică frumoasă aici, în Bucureşti. Zidit-am împrejurul ei chilii destule şi alte lăcaşuri pentru odihna egumenului şi a acelora ce vor să aleagă viaţă sihăstrească în acest sfânt lăcaş“ (Istoria Bisericii Române, vol. II, Bucureşti, 1958, p. 167).

Prin testamentul său, mitropolitul a rânduit şi o frumoasă operă de asistenţă socială din veniturile mănăstirii.

Ultimii ani de viaţă. Martiriul

Mitropolitul Antim şi-a sfârşit viaţa în împrejurări tragice, în toamna anului 1716, după ce a ajuns în scaunul domnesc primul domn fanariot, Nicolae Mavrocordat. Acuzat că ar fi intrat în legătură cu austriecii şi că ar fi uneltit împotriva turcilor şi a domnului fanariot, a fost arestat şi închis în temniţa palatului. La cererea domnului, patriarhul ecumenic şi sinodul său l-au caterisit sub acuzaţia că s-a făcut vinovat faţă de Imperiul Otoman şi faţă de domn. A fost condamnat la exil în Muntele Sinai. Spre a preîntâmpina vreo răzvrătire a credincioşilor, Antim a fost ridicat şi pornit în miez de noapte „cu carul“ sub paza unor turci. N-a ajuns să-şi ispăşească pedeapsa, pentru că ostaşii turci care-l duceau spre locul exilului l-au

ucis, aruncându-i trupul într-un râu în apropierea Adrianopolului. În felul acesta şi-a sfârşit viaţa, mucenicește.

Sentinţa de caterisire a fost ridicată de Sinodul patriarhal condus de patriarhul ecumenic Athenagoras, abia la 8 martie 1966 (pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, op.cit. p. 158).

Canonizarea mitropolitului Antim Ivireanul

La 21 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut pe mitropolitul Antim în rândul sfinţilor, fiind prăznuit în fiecare an în ziua de 27 septembrie. Este considerat cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti din toată istoria ei. Prin întreaga sa activitate pastorală, tipografică şi predicatorială, ca episcop şi mitropolit, Sfântul Antim a întruchipat pe adevăratul păstor care-şi pune sufletul pentru credincioşii săi. Viaţa lui a fost o întreagă jertfă de muncă şi de râvnă pentru ridicarea Bisericii şi luminarea credincioşilor. Deşi străin de neam, el a învăţat limba românească în chip desăvârşit, lăsându-ne în tălmăcirile şi prefeţele sale, în didahiile şi în sfaturile sale duhovniceşti cel mai frumos grai românesc.

„Ce voiu să zic de nesimţirea cea mare a oamenilor acestui veac?“

Fragment din Didahii (Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în ziua Sfăntului şi marelui mucenic Dimitrie, Izvorâtoriului de mir, asupra cutremurului)

Lumea aceasta iaste ca o mare ce să turbură, întru care niciodată n-au oamenii odihnă, nici linişte. Corăbiile între valuri sunt împărăţiile, crăiile, domniile şi oraşele, mulţimea norodului, politiile, supuşii, bogaţii şi săracii, cei mari şi cei mici, sunt cei ce călătoresc şi să află în nevoe. Vânturile céle mari ce umflă marea sunt nevoile céle ce ne supără totdeauna. Valurile ce luptă corabiia sunt nenorocirile carele să întâmplă în toate zilele.

Norii ce negresc văzduhul, fulgerile ce orbesc ochii, tunetile ce înfricoşază toată inima vitează sunt întâmplările céle de multe féliuri, neaşteptatele pagube, înfricoşările vrăjmaşilor, supărările, necazurile ce ne vin de la cei din afară, jafurile, robiile, dările céle gréle şi nesuferite, carele le lasă Dumnezeu şi ne încungiură, pentru ca să cunoască credinţa noastră şi să ne vază răbdarea.

Acuma dară, pentru ca să mântuiască norodul de acéstia şi să lépede deasupra lor nevoia cea grea, oare care iaste, mijlocirea mântuirii? Acea mijlocire ne-o învaţă cu pilda lor norodul cel israiltenesc, când să supăra de oştile lui Hananeu, împăratul

Aradului, în pustiu; ne-o învaţă Esdra, când să întorcea cu norodul lui Israil în Ierusalim, mântuit din robiia Vavilonului; ne-o învaţă nineviténii, când au scăpat de periciunea, caré de spre partea lui Dumnezeu le-au fost spus prorocul Iona. Toţi aceştea, pentru căci s-au rugat cu un glas şi cu un gând şi au cerşut de la Dumnezeu ajutoriu, s-au mântuit.

Dară ce mai cerc eu din istoriile Scripturii şi din pildele ei să învăţ în ce chip să fugim din întâmplările şi nevoile ce ne vin? Însuş Dumnezeu ne învaţă, prin rostul lui David, la Psalm 49 (zicând): „Şi mă chiamă pre mine în zioa necazului tău şi te voiu scoate şi mă vei proslăvi“. Şi la Psalm 90: „Striga-va cătră mine şi voiu asculta pre el. Cu dânsul sunt în necaz, scoate-voiu pre dânsul“. Şi iarăş prin rostul prorocului Isaiei, la 41 de capete zice: „Şi să vor bucura lipsiţii, pentru că vor cére şi eu voiu asculta, Dumnezeul lui Israil şi nu voi părăsi pre ei.“ Şi, pentru ca să ne încredinţăm mai mult cum că făgăduiala lui iaste nemincinoasă, adaoge la 11 capete ale lui Marco: Toate câte veţi cére rugându-vă, să crédeţ că veţ lua şi vor fi voao. Şi de pe aceasta putem cunoaşte cum că nu iaste alt lucru mai de folos şi mai cuviincios decât a ne ruga, împreună cu toţii, să cérem de la Dumnezeu ajutoriu şi să alergăm la milostivirea lui.

Dumnezeu iaste tată de obşte al tuturor. Pre toţ ne iubeşte ca pre nişte adevăraţi fii ai lui şi nu poate răbda milostivirea lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloşii şi în nevoi, ce numai aşteaptă rugăciunea noastră; ia aminte să auză glasurile noastre; stă pururea cu urechile deşchise, pentru ca să ne asculte, îndată ce vom chiema numele lui cel sfânt.

Dară ce voiu să zic de nesimţirea cea mare a oamenilor acestui veac? Toţi pătimesc, toţi sunt în scârbe, toţi suspină supt jugul cel greu al nevoei. Dară iaste cineva să zică, împreună cu David: „Cătră Domnul, când m-am necăjit am strigat?“ Sau zice cineva, vreodată, lui Dumnezeu, întru supărările lui: „Miluiaşte-mă, Doamne, şi mă ascultă?“

Noi pohtim să ne ajute Dumnezeu şi să ne facă milă făr de a-L ruga. Dară cine iaste împăratul acela, sau cine iaste stăpânitoriul acela, carele să împarţă milă norodului său, sau să uşuréze pre supuşii lui de dările céle gréle, făr de a-l ruga şi făr de a-i dovédi nevoia lor? Sau, să zic mai bine, carele iaste tatăl acela ce dă pâine feciorilor lui, făr de a-i cére? Nu poate răbda Dumnezeu nici cu un mijloc pre acei ce sunt lipsiţi, ticăloşi, nenorociţi şi apoi să înalţă şi stau îngânfaţi întru ale sale şi nu vor să se arate cum că au trebuinţă.

Şi cine socotiţi să fie aceştea? Noi suntem, cu toţii, carii pătimim atâta scârbe nesuferite şi stăm în cumpănă să perim de nevoi, de nenorociri şi cu toate acéstia nu ne smerim înaintea lui Dumnezeu, nu ne plecăm cerbicea de trufiia cea multă ce avem, nu alergăm cu suspinuri şi cu lacrămi să cérem ajutoriu de la Dumnezeu.

Augustin Păunoiu - Geniul limbii române, descoperit în predica mitropolitului Antim

26 septembrie 2011

Georgian prin origine, şcolit la Constantinopol, cu o carieră ecleziastică de neegalat în Ţara Românească, Sfântul Antim Ivireanul şi-a înscris cu cinste numele în cartea de aur a istoriei noastre naţionale şi bisericeşti. Brodeur, sculptor, gravor şi xilograf, constructor şi desenator, pictor şi portretist, miniaturist şi caligraf, cunoscător a multe limbi străine şi ilustru predicator, "smeritul" Antim rămâne prin tot ceea ce a lăsat posterităţii un spirit plurivalent, o adevărată vistierie de daruri.

Prin opera sa cea mai cunoscută, "Didahiile", lucrare omiletică de referinţă în istoria predicii din ţara noastră, Antim poate fi numit ctitor al limbii literare româneşti.

Mitropolitul Antim Ivireanul este întemeietorul elocvenţei sacre româneşti, al oratoriei în dependenţă de cult şi de biserică. Cu Antim, predica se consacră la noi ca gen de mare efect şi audienţă, trecând din pridvor în incinta însăşi a literaturii. S-a afirmat multă vreme că modelul omiletic al Ivireanului ar fi fost Ilie Miniat, acel "Demostene cu anteriu al grecităţii de cădelniţă", cum îl descrie Nicolae Iorga. Dar e cronologic imposibil ca Antim să fi cunoscut predicile Miniatului, care au

fost tipărite postum în 1718, la Leipzig, şi traduse la noi abia în 1724 de mitropolitul Neofit.

Ierarhul georgian luase contact cu arta marilor predicatori ai Răsăritului ortodox, după cum a cunoscut şi oratoria antică şi medievală, pe lângă Ioan Hrisostom, citise şi pe Sfinţii Grigore de Nazianz sau Vasile cel mare.

"În seama mea v-au dat stăpânul Hristos să vă pasc sufleteşte…"

De la mitropolitul Antim Ivireanul ne-au rămas peste 30 de predici, intitulate "didahii" sau cuvinte de învăţătură.

În afară de "Cazaniile" lui Varlaam, "Didahiile" lui Antim Ivireanul sunt primele predici originale, vii, luate din actualitatea vremii, primele luări de poziţie clare şi curajoase faţă de toate problemele de ordin social, moral, cultural şi teologic, pe care le întâmpinau societatea şi biserica românească a acelor vremuri.

N-a rămas nici o categorie socială din timpul lui Constantin Brâncoveanu căreia ierarhul Ţării Româneşti să nu i se fi adresat, cum zice el însuşi în cuvântul de învăţătură la Duminica Vameşului: "Nimeni să nu socotească din voi, şi să zică în inima lui: ce treabă are vlădica cu noi, nu-şi caută vlădiciia lui, ci să amestecă întru ale noastre? De n-aţi ştiut până acum şi de n-au fost nimeni să vă înveţe, iată că acum veţi şti că am treabă cu toţi oamenii câţi sunt în Ţara Rumânească, de la mic până la mare şi până la un copil de ţâţă afară din păgâni şi din ceia ce nu sânt de o lege cu noi; căci în seama mea v-au dat stăpânul Hristos să vă pasc sufleteşte, ca pre nişte oi cuvântătoare şi de gâtul mieu spânzură sufletele voastre şi de la mine va să vă ceară pe toţi, iar nu de la alţii, până când vă voiu fi păstoriu" (Aceasta o am zis când m-am făcut mitropolit).

Contextul social în care se afla Ţara Românească la începutul secolului al XVIII-lea era unul dificil pentru marea majoritate a populaţiei. În mâna unui mic număr de familii boiereşti, în frunte cu Cantacuzinii şi rudele apropiate, se concentrase cea mai mare parte a pământurilor din ţară. Marea boierime, atotputernică pe latifundiile sale, abuzivă şi rapace, a dus rapid la îngrădirea şi desfiinţarea drepturilor ţăranilor, la aservirea şi ocuparea satelor rămase încă libere. Procesul de vânzare a delniţelor (parte din hotarul moşiei satului care se afla în stăpânirea ereditară a unei familii de ţărani ce locuiau în satul respectiv), fie direct, fie printr-o prealabilă zălogire, s-a datorat lipsei de bani pentru plata dărilor şi, nu rar, foametei. Aceste aspecte sociale au fost observate de ierarhul din Iviria, iar

nedreptăţile au constituit subiect de critică pentru boierime şi domn în unele din predicile sale.

Un exemplu îl constituie cuvântul la sărbătoarea Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, predică la care a fost de faţă însuşi conducătorul ţării: "Să nu socotească împăraţii şi stăpânii pământului că i-a pus Dumnezeu să şadă pe scaun frumos, numai spre vedere înaintea ochilor omeneşti, împodobiţi cu veşminte scumpe, cu coroana pe cap şi cu sceptrul de aur în mână, căci numai singură dreptatea este care-i face cinstiţi înaintea norodului…, cum zice un filozof, că cel mai bun cuvânt pentru a trăi omul este acela care păzeşte dreptatea pentru toţi".

Ceva din suflarea lui Bossuet

De la Ioan Hrisostomul, care a vorbit astfel înaintea împăratului şi mai ales a împărătesei, la Constantinopol, nimeni nu s-a mai adresat unei societăţi cu atâta asprime, afirma Nicolae Iorga. Este o realitate că, într-o epocă de ploconeli, Ivireanul, cu ardoarea inimii lui şi în obstinaţia eticistă, are o directeţe neobişnuită. Şi tot marele istoric român crede că, în diatribele sale, mitropolitul are "ceva din suflarea lui Bossuet şi a marilor arhierei ai Bisericii apusene, care nu mergeau la curtea lui Ludovic al XIV-lea pentru a-şi da învoirea la orice se petrecea acolo".

Mitropolitul nu cruţa pe nimeni, de orice grad sau stare socială ar fi fost. Chiar lui Brâncoveanu îi atrăgea atenţia adeseori, însă "din datorie, ca un păstor sufletesc, iar nu cu vicleşug".

În mai multe cuvântări, mitropolitul Ţării Româneşti prezintă viaţa grea a celor de jos, ca rezultat al supunerii sub "jugul păgânului", al turcului, dar şi urmare a lăcomiei şi jecmănirii pe care o arată boierii pământeni faţă de ţărani. "Sunt unii dintre noi ce fac jafuri şi fac câte sunt mai rele pe pământ, apoi să duc cu gând ca acela ce dă vreunui popă să-i facă sărindariu ca să i să iarte păcatul şi el tot cu totul stă în tina răutăţii" (Cuvânt la Duminica Lăsatului sec de brânză).

Ceea ce incriminează ierarhul Antim sunt lăcomia, duplicitatea morală şi făţărnicia boierilor care-i exploatează până la sânge pe cei neavuţi, iar pe de altă parte vor să pară că sunt împlinitori ai rânduielilor creştine. Boierii vizaţi de prelat căutau iertare pentru jafurile lor nu cu hotărârea de a îndrepta relele săvârşite, ci cu gândul de a continua să rămână pe făgaşul vieţii lor de nedreptăţi şi risipă.

Pentru a se pune la adăpost de eventuala neplăcere pe care le-ar produce-o vreun duhovnic mai conştiincios şi mai exigent, boierii îşi căutau doi duhovnici: unul de

la sat, "om prost, pentru ca să se teamă de noi şi să-i fie ruşine de feţele noastre şi cele ce vom zice noi aşa să fie, socotind în gândurile noastre că, precum înşălăm pre dânsul, vom înşăla şi pe Dumnezeu. Dară Dumnezeu nu să înşală, ci ne înşălăm noi, spre peirea noastră cea sufletească". Celuilalt duhovnic, de la oraş, "când mergem să ne ispovăduim, nu spunem că mâncăm carnea şi munca fratelui nostru, creştinului, şi-i bem sângele şi sudoarea feţei lui cu lăcomiile şi cu nesaţiul ce avem, ci spunem cum c-am mâncat la masa domnească, miercurea şi vinerea, peşte şi în post raci şi untdelemn şi am băut vin" (Cuvânt de învăţătura la Duminica Floriilor).

"Didahiile", operă permanent actual

Siliţi să trăiască sub apăsarea unor oameni plini de pizmă, vicleni, pârâtori, plini de păcate vechi şi bine cultivate, pe care mitropolitul nu le putea admite nici ca ierarh şi nici ca om, ţăranii nu se puteau ridica, nu se puteau dezvolta. Excesiva exploatare fiscală, de la care era exceptată marea boierime, apăsa asupra populaţiei sărace şi face pe mitropolitul Antim să exclame suspinând: "Cum dară se va mântui norodul, cum să scuture această ticăloasă de ţară sarcina cea grea a relelor care o supără?" Dar tot el vine cu răspunsul: "Să lăsăm răutatea, jafurile, strâmbătăţile, urâciunea, vrajba, zavistia… Toţi să ne rugăm, toţi să cerem ajutoriu… Nu unul să să roage şi altul nici să gândească; unul să plângă şi altul să râză, unul să să întristeze şi altul să să bucure. Pentru că atunce adevărat, Dumnezeu nu ne ascultă" (Cuvânt de învăţătură la 26 octombrie).

Ctitorul mănăstirii cu hramul "Duminica tuturor Sfinţilor" din Bucureşti avea multă compasiune pentru cei oropsiţi, cu atât mai mult, cu cât contrastul între penurie şi avuţie, umilinţă şi îngâmfare, suferinţă şi huzur întrecea în acea vreme orice măsură. Luând partea dezmoşteniţilor vieţii, Antim atenţionează că "nu se cuvine cinstea şi lauda numai oamenilor celor mari şi bogaţi, că sunt vrednici acestui dar şi cei mici şi smeriţi. Că măcar că cei mari strălucesc cu hainele cele de mult preţ şi

cei mici n-au cu ce să-şi acopere trupul; cei mari se odihnesc pe aşternuturi moi şi frumoase şi cei mici se culcă pe pământul gol şi pe pae; aceia însoţiţi cu mulţime de slugi, iar aceştia lipsiţi, pustii şi de ajutoriu şi de priiateni; aceia între răsfăţări şi între bogăţii şi acestea între primejdii şi între întristăciuni. Însă, cu toate aceştia măriri despărţite, nu să cuvine celor mai mici mai puţinică cinste şi dragoste decât acei ce să cuvine celor mari şi bogaţi, nici iaste cu dreptate celor mari să li se închine lumea şi pe cei mici să-i batjocorească, de aceia să se ruşineze şi pre aceştia să-i înfrunteze, pentru căci măcar că cei mari cu sila şi cu puterea răsplătesc sudălmile, iar cei mici au îngeri sprijinitori în ceriu de pedepsesc pe cei ce-i obidesc" (Învăţătură la neomvrie 8, în zioa Săborului sfinţilor îngeri).

"Didahiile" sunt şi astăzi o operă actuală prin faptul că autorul lor s-a străduit, în limita puterilor sale, să sprijine, să ajute pe păstoriţi în nevoile lor, în aspiraţiile lor. El nu s-a mulţumit să rostească de la înălţimea amvonului cuvinte de mângâiere către cei asupriţi, ci le-a arătat că el însuşi cunoaşte starea fiecăruia şi este părtaş la ea: "Încăş poate să zică fieştecine din voi în gândul său: dară noi avem nevoi grele asupra noastră şi nu putem să facem aceste ce zici. Ci eu încă zic că iaste aşa şi crez: numai că la greul acela sunt şi eu părtaş şi într-acel jug ce trageţi voi, trag şi eu…" (La Duminica Vameşului, cuvânt de învăţătură).

Aspecte sociale în predicile antimiene

Ierarhul ivirean s-a călăuzit întotdeauna după ideea de a smulge comunitatea păstoriţilor săi din amorţeala deprinderilor rele, din marasmul în care-o îmbrâncise neomenia stăpânitorilor, pentru a-i imprima un impuls spre o viaţă curată, fără patimi: "Viermele ce zace la rădăcina hreanului, de-i va zice cineva să iasă de acolo să meargă la alte rădăcini mai bune şi mai dulci, el zice că mai dulce decât hreanul nu iaste, căci acolo s-au născut şi întru aceia s-au pomenit. Aşa şi voi pomenindu-vă întru aceste fapte şi lucrări şi nefiind cineva să vă înveţe, cu adevărat vă par amare acum vorbele mele, nefiind obicinuiţi cu dânsele…" (Cuvânt de învăţătură la Duminica Lăsatului sec de brânză).

Predica Sfântului Antim, rostită de la înălţimea amvonului mitropoliei şi adresată de la domn până la oamenii din popor, răspundea unei faze în care măsura, bunul-simţ, corectitudinea fuseseră izgonite din sufletele oamenilor de jafurile veroase, de incorectitudinea morală, de intrigile şi calomniile nesfârşite. De aceea, el compătimeşte poporul, ţara, pentru "necazurile ce ne vin de la cei din afară, jafurile, robiile, dările cele grele şi nesuferite". Aproape nu este predică în care să nu se vorbească de "scărbele şi nevoile ce ne-au împresurat", "toţi pătimesc, toţi sunt în scârbe, toţi suspină sub jugul cel greu al nevoiei".

Strigătul cel mai dureros îl scoate Antim când constată, cutremurat, că însăşi fiinţa întregului neam era în primejdie: "Noi suntem cu toţii, carii pătimim atâtea scârbe nesuferite şi stăm în cumpene să perim de nevoi, de nenorociri".

Ca slujitor al altarului, Antim a fost adânc convins de forţa înnoitoare a învăţăturii Mântuitorului. Dar şi-a dat seama că pentru eliminarea relelor societăţii din timpul lui sunt necesare, pe lângă predică, şi alte mijloace de a schimba starea de lucruri în care se aflau cei mulţi şi apăsaţi. Ca şi în ziua de astăzi, fără o ambianţă socială prielnică dezvoltării sănătoase a credincioşilor, predica nu înseamnă mare lucru şi nu-şi realizează nici pe departe scopul urmărit.

Rostite cu aproape 300 de ani în urmă în Catedrala mitropolitană de atunci (actualmente patriarhală), "Didahiile" Sfântului Antim Ivireanul pot fi citite şi astăzi pentru adâncimea analizei psihologice şi darul observaţiei realiste pe care le vădeşte autorul său, pentru pateticul care mişcă sufletele, pentru măiestria lor artistică.

Nicolae Pintilie - Antim Ivireanul sau străinul care ne-a învăţat limba română

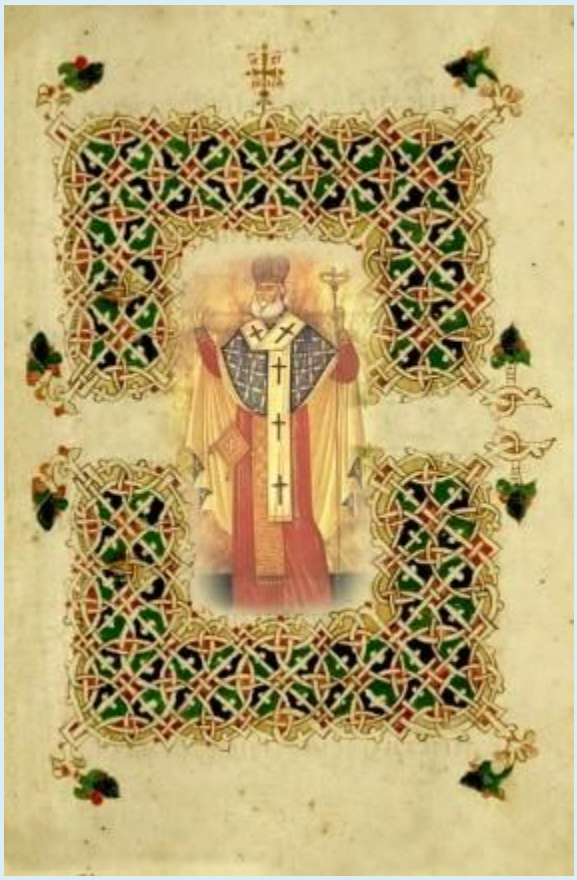

27 septembrie 2015

Una dintre cele mai importante rugăciuni ale dumnezeieştii Liturghii, rugăciunea anaforalei, mărturiseşte despre Dumnezeu astfel: „căci Tu eşti Dumnezeu necuprins de gând şi de cuvânt“. Şi, totuşi, noi ne folosim de cuvinte pentru a comunica cu Dumnezeu. Aceste cuvinte, deşi neputincioase, exprimă ceea ce trăim în interiorul nostru. Rostim, prin ele, dorul de Dumnezeu.

Prin cuvinte ne unim, cler şi mireni, în rugăciune, formând o adevărată obşte euharistică, popor al lui Dumnezeu. Dintotdeauna, credincioşii s-au rugat împreună cu preoţii lor, în limba pe care au vorbit-o în viaţa de toate zilele, născându-se astfel limba liturgică.

Creştinismul, propovăduit în părţile noastre încă din vremea Sfântului apostol Andrei şi de către ucenicii Sfântului apostol Pavel, a prins aici rădăcini adânci. Cum era firesc, dumnezeiasca Liturghie s-a oficiat în limba poporului încă de la începutul organizării Bisericii în aceste părţi.

O dată cu creştinarea popoarelor slave, limba slavă a fost introdusă în administraţie şi în Biserica din Ţările Române. Apoi, a apărut influenţa limbii greceşti ca limbă liturgică, cu precădere în perioada fanariotă. Cu toate acestea, nu s-a încetat niciodată a se ruga românește, a se trăi românește. Începând cu mitropolitul Dosoftei în Moldova, diaconul Coresi - care a activat atât în Ardeal, cât şi în Ţara Românească şi mitropolitul Antim Ivireanul a dorit ca poporul să se roage în limba strămoşilor.

Semnătura mitropolitului Antim Ivireanul

Aşa scria mitropolitul Antim Ivireanul, în prefaţa unei cărţi: „românii noştri în biserică stau ca boii, neînţelegând ce se citeşte şi ce se cântă şi ies din biserică fără nici un folos, am hotărât a preface cărţile din limba slavonească şi grecească în limba noastră proastă românească, dar a noastră şi a le da la lumină!“.

Un georgian cu suflet de român

Pentru mulţi dintre noi, patria este acolo unde ne găsim alinarea şi liniştea. Acolo unde ne simţim acasă. Aşa a fost şi pentru un tânăr georgian, născut acolo unde Marea Caspică se întrepătrunde cu Munţii Caucaz. Viaţa i s-a schimbat tânărului Andrei, aşa cum fusese numit la Sfântul Botez, atunci când a fost prins de către un corp de oaste otomană şi vândut în piaţă de sclavi. Destinul l-a dus în marea capitală a imperiului, la Istambul. Aici, observându-se calităţile, a fost răscumpărat de către Patriarhia Ecumenică şi dat la învăţătură. Constantinopolul a fost locul în care a deprins meşteşugul tiparului, al sculpturii în lemn, caligrafia, pictura, broderia, precum şi limbile greacă, arabă şi turcă. Tot aici a murit pentru lume, devenind monahul Antim.

În jurul anului 1690, domnitorul Constantin Brâncoveanu l-a adus în Ţara Românească. Aici a găsit un adevărat spaţiu cultural, unde activau străluciţi oameni de cultură italieni şi greci, alături de renumiţi cărturari şi ierarhi ortodocşi. Sevastos Kiminites, fost profesor şi rector la Marea Şcoală a Patriarhiei Ecumenice, Ioan Cariofil, Ioan Comnen, medic şi filosof, contele Bartolomeo Ferrati, Giovanni

Candido Romano, Antonio Maria del Chiaro, secretar adus tocmai din Florenţa, sunt doar puţine nume de care era înconjurat tânărul Antim.

În anul 1691, a ajuns conducătorul tipografiei din Bucureşti, iar în anul 1696 era egumen al Mănăstirii Snagov, unde a întemeiat o nouă tipografie. Râvna de care a dat dovadă a făcut ca, în scurt timp, să fie ales în scaunul istoric al Mitropoliei Ungrovlahiei. La începutul anului 1708, a fost ales mitropolit al Ţării Româneşti, asumându-şi o mare responsabilitate în vremuri de încercare pentru poporul român.

Mitropolitul tipograf, ctitor al limbii literare româneşti

Deşi treburile mitropoliei erau solicitante, ierarhul Antim nu şi-a uitat prima sa dragoste: tipărirea cărţilor. Până la el, cărţile de slujbă aveau în limba română doar explicaţiile liturgice, partea propriu-zisă a slujbei fiind în slavonă ori greacă.

În decursul unui sfert de veac (1691-1716) a tipărit 63 de cărţi, dintre care 39 au fost lucrate de el însuşi. După limba în care au apărut, 30 erau în greceşte, 22 în româneşte, una în slavoneşte, 6 slavo-române, 2 greco-arabe, una greco-română şi una greco-slavo-română. Tipăriturile prezintă o mare diversitate: cărţi de slujbă, cărţi biblice, cărţi de doctrină teologică ortodoxă, cuvântări bisericeşti, cărţi de învăţătură pentru preoţi, lucrări de filosofie, formându-se astfel o adevărată mişcare intelectuală.

Prin activitatea sa tipografică a sprijinit şi alte popoare ortodoxe, imprimând cărţi pentru slavi, greci şi arabii din Patriarhia Antiohiei. Pentru românii din Ardeal a tipărit primul Abecedar românesc, intitulat „Bucoavnă“. Este şi autorul unei premiere mondiale în tipărit, Liturghierul greco-arab din 1701, prima carte tipărită cu litere mobile din lume, având caractere arabe. În ţara sa de origine, Georgia, a pus bazele primei tiparniţe cu caractere georgiene, unde au fost tipărite mai multe cărţi în această limbă.

Prin cele 63 tipărituri în limbi diferite şi de o mare diversitate şi prin numeroşii ucenici pe care i-a format, Antim Ivireanul este considerat cel mai mare tipograf din cultura medievală românească.

Meritul mitropolitului Antim pe tărâm liturgic este introducerea limbii române în cultul Sfintei Biserici. Însă, prin această activitate, a contribuit şi la crearea unei limbi literare româneşti. Când deschidem astăzi una dintre cărţile mitropolitului Antim, suntem uimiţi de corectitudinea limbajului. Dacă astăzi nu mai pronunţăm

„beserică“ ci „biserică“, „ceti“ - „citi“, „inemă“ - „inimă“ este rodul mitropolitului Antim.

Normele lingvistice folosite în tipăriturile sale au determinat prima uniformizare a limbii române. Mai mult, el este primul care a tipărit un Abecedar românesc şi o Gramatică. Tot el este primul care tipăreşte primele cărţi de literatură. În anul 1700 ieşea de sub teascurile tipografiei „Floarea darurilor“, apoi „Alexandria“, cărţi de mare popularitate în epocă.

Meritele mitropolitului Antim sunt cu atât mai mari, cu cât el n-a fost român. Deşi georgiana era limba sa nativă şi greaca era limba în care a fost educat, el a reuşit să creeze o limbă românească limpede, care a fost înţeleasă de contemporanii săi şi este folosită până astăzi.

Moarte martirică pentru neamul românesc

Deşi din ţinuturi îndepărtate, Antim a fost mai român decât mulţi dintre contemporanii săi. După moartea sfântă a domnitorului Constantin Brâncoveanu, protectorul său, au venit pentru ţară vremuri tulburi.

În anul 1714, o panică îngrozitoare a cuprins străzile Bucureştiului, la auzul veştii că vin austriecii, dimpreună cu ruşii. Atunci „înspăimântat, Nicolae vodă Mavrocordat adună la curte pe oştenii şi pe negustorii turci, pe câţiva boieri şi pe mitropolitul Antim Ivireanul, îşi fac în pripă bagajele şi chiar în faptul serii, împunge fuga spre Giurgiu“. Obosiţi, fugarii se opresc peste noapte în satul Odăile, loc în care mitropolitul Antim se hotărăşte să se întoarcă: „nu îmi las turma fără păstor, chiar dacă m-ar aştepta şi moartea“. Şi, moartea l-a aşteptat.

Întorcându-se în a doua domnie, Nicolae Mavrocordat a trimis la Mitropolie să-l aducă degrabă pe părintele Antim „Târât de barbă şi de păr, el vede însă, în loc de obrazul domnului, mucedul întuneric al unei temniţe“. La cererea domnului, patriarhul ecumenic şi sinodul său l-au caterisit sub acuzaţia că s-a făcut vinovat faţă de Imperiul Otoman. Toate acestea, pentru că a spus un nu puternic noilor biruri pe spinarea ţăranilor români.

În martie 1716 a fost condamnat la închisoare pe viaţă la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai. Pe drum însă, ostaşii turci l-au omorât şi i-au aruncat trupul în apele râului Tungia, lângă Adrianopol, în Bulgaria de astăzi.

Georgian prin naştere şi grec prin cultură, Antim Ivireanul a fost un român desăvârşit. Prin activitatea pastorală, tipografică şi predicatorială, Sfântul Antim a întruchipat pe adevăratul păstor - care-şi pune sufletul pentru credincioşii săi români. Doar trecând superficial peste smeritele informaţii pe care le avem despre ce a făcut el pentru poporul nostru, s-ar impune să îl numim, aşa cum credem că şi el şi-ar fi dorit, nu Ivireanul, ci Sfântul Antim Românul.

Arhim. Mihail Stanciu: Sfântul Antim Ivireanul - „floarea cu străluciri de aur a toată arta cea bună”

27 sep, 2020

Cel mai de seamă ierarh al Ţării Româneşti, deopotrivă păstor şi învăţător, a fost şi rămâne mitropolitul Antim Ivireanul. „Floare cu străluciri de aur a toată arta cea bună” (cum l-a numit patriarhul Hrisant Notara al Ierusalimului), Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești (1708-1716), și-a pus întreaga pricepere și energie pentru sporirea Bisericii și luminarea credincioșilor creștini ortodocși (nu doar români), integrând credința, știința și arta dimpreună cu filantropia și politica într-un demers unitar, simfonic și sintetic, pentru slăvirea lui Dumnezeu și slujirea semenilor. Agonisind încă din tinerețe feluritele meșteșuguri ale caligrafiei, picturii, sculpturii și broderiei, smeritul, eruditul și neobositul om de rugăciune și de comuniune, de carte și de arte, trecând prin toate treptele slujirii bisericești și împletindu-și nevoințele cu razele harului și înțelepciunii dumnezeiești, a devenit model și lumină a preoției - „arta artelor și știința științelor”.

Potrivit tradiției orale, Antim era originar din localitatea Ude - Iviria (Georgia de astăzi), și s-a născut din părinți drept-credincioși, Ioan și Maria, în jurul anilor 1640-1650, primind numele de botez Andrei. La vârsta tinereții a fost răpit din patria lui, adus în Imperiul Otoman și vândut ca sclav turcilor (probabil 1665-1670), stare în care el a răbdat cu multă durere sufletească îndepărtarea de părinți și de prietenii lui creștini.

Din pronia lui Dumnezeu, patriarhul Dosithei Notara al Ierusalimului l-a întâlnit și apreciindu-i calitățile, l-a răscumpărat (probabil în anul 1685 la Ierusalim), l-a tuns monah și l-a hirotonit ieromonah „aghiotafit" (pe seama Sfântului Mormânt), aducându-l cu sine la Constantinopol și apoi în Muntenia și-n Moldova (vara lui 1686), unde și-a desăvârșit măiestria în artele frumoase, învăţând şi limbile greacă, slavonă și română.

La Mănăstirea Cetățuia - Iași a devenit și egumen (iulie 1689), iar în anul 1690, patriarhul Dosithei l-a adus în Ţara Românească, ca ucenic-tipograf la fostul episcop Mitrofan al Huşilor și egumen (1691-1694) la Mănăstirea „Sfântul Sava" din București (metoc al Sfântului Mormânt).

Aici ieromonahul Antim l-a întâlnit prima oară pe bine credinciosul voievod Constantin Brâncoveanu, cu care avea să conlucreze în chip spornic la tipărirea multor cărți de folos în întreg Răsăritul creștin.

Ieromonahul Antim a părăsit apoi Mănăstirea „Sfântul Sava" și a plecat la Mănăstirea Snagov, fiind numit egumen în vara anului 1694 de către bătrânul mitropolit Teodosie al Ţării Românești. După 7 ani, în 1701, a fost adus iar în București să conducă tipografia mitropoliei.

Pentru viaţa sa profund duhovnicească oglindită şi în activitatea sa tipografică și culturală, Antim a fost ales şi înscăunat episcop al Râmnicului la 17 martie 1705.

Apoi, la 22 februarie 1708, potrivit testamentului mitropolitului Teodosie, ierarhul Antim este înscăunat mitropolit al Ungrovlahiei, de faţă fiind şi patriarhii Alexandriei şi Ierusalimului, continuând să desfăşoare o bogată activitate pastorală şi tipografică.

Ierarh cărturar

În total, Sfântul Antim a realizat 69 de tipărituri (68 de cărți și un hrisov domnesc), 40 dintre ele fiind apărute cu osteneala lui personală. Cărţile au fost tipărite astfel:

la Bucureşti - 23 (între anii 1691-1694: 5, 1701-1705: -15, 1715-1716: 3), la Mănăstirea Snagov - 16 (1694-1701), la Râmnic - 11 cărți (1705-1707), la Târgoviște - 19 (1709-1715).

Cărțile au fost imprimate în mai multe limbi: 33 în limba greacă, 25 în limba română, una în slavonă, 9 în câte două limbi dintre care 6 slavo-române, 2 greco-arabe și una greco-română, iar o carte în trei limbi, greco-slavo-română.

De la el ne-au rămas și 7 cărți originale:

⇒ *Didahiile (28 de predici ale sale, 1708-1716, manuscris),*
⇒ *Învăţătură pe scurt pentru taina pocăinţei (1705),*
⇒ *Chipurile Vechiului şi Noului Testament (1709, manuscris),*
⇒ *Învăţătură bisericească la cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învăţătura preoţilor (1710),*
⇒ *Capete de poruncă la toată ceata bisericească (1714),*
⇒ *Aşezământul Mănăstirii tuturor Sfinţilor (1715),*
⇒ *Sfătuiri creştino-politice -către voievodul Ştefan Cantacuzino (1715).*

Unele volume sunt ilustrate cu miniaturi gravate chiar de mâna lui, de o măiestrie şi frumuseţe deosebite.

Între cărţile tipărite de el şi puse la îndemâna credincioşilor români amintim câteva:

- Antologhionul (1697),
- Mărturisirea ortodoxă (1699),
- Carte sau lumină (1699),
- Învăţăturile creştineşti (1700),
- Floarea darurilor (1701),
- Noul Testament (1703),
- Molitvelnicul (1706),
- Psaltirea (1710),
- Octoihul (1712),
- Liturghierul (1713),
- Pilde filozofeşti (1713),
- Catavasierul (1715),
- Ceaslovul (1715).

Martiriul și condamnarea nedreaptă

Înflăcărat luptător împotriva asupririi turceşti, mitropolitul Antim a participat cu alți boieri români la un complot împotriva lui Nicolae Mavrocordat (primul domnitor fanariot, crud și jefuitor) în august 1716. Revolta lor a fost înăbușită în sânge, iar Antim a fost arestat şi supus la cumplite defăimări şi chinuri. Obligat să-şi dea demisia şi refuzând-o, mitropolitul Antim a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia Ecumenică și condamnat de sultanul Ahmed al III-lea pentru magie și revoltă, urmând să fie exilat și închis pe viaţă în Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” de pe Muntele Sinai. Pe drum însă, spre finalul lunii septembrie 1716, ostaşii turci l-au omorât, aruncându-i trupul (tăiat în bucăți) în apele râului Tungia, lângă Adrianopol (Edirne).

Abia după 250 de ani, în anul 1966, Patriarhia Ecumenică a anulat nedreapta sentinţă de caterisire dată asupra marelui ierarh martir Antim Ivireanul. Deşi n-a fost român de neam, pentru harul cuvintelor şi al vieţii lui, mitropolitul Antim a fost iubit şi preţuit încă din viață de poporul nostru, care a văzut în el un adevărat „om al lui Dumnezeu”. Aşa se şi explică decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 19-20 iunie 1992, prin care strălucitul între ierarhi, Antim Ivireanul, a fost confirmat oficial în rândul sfinților, ca ierarh martir, fiind prăznuit la 27 septembrie.

Râvnitor în cele duhovnicești

Mai întâi de toate, trebuie să spunem că temelia sporirii sale duhovnicești, artistice și ierarhice pe treptele slujirii pastoral-misionare, a fost fidelitatea Sfântului Antim față de Dumnezeu și față de Biserica Lui în dreapta înțelegere și slăvire. Drept confirmare a credinței sale statornice, Sfântul Antim Ivireanul, mărturisitorul și apărătorul Ortodoxiei prin viață și prin tipar (interzicând sub blestem tipărirea de cărți eretice), a fost întronizat, din rânduială dumnezeiască, mitropolit al Țării Românești în Duminica Ortodoxiei, la 22 februarie 1708, tot de un Sfânt ierarh - Gherasim Palladas, patriarhul Alexandriei.

Cu alte cuvinte, râvna pentru Dumnezeu și Biserică, pentru Ortodoxie și pentru folosul creștinilor (dovedită mai întâi prin intermediul tiparului) a fost virtutea primordială a Sfântului Antim Ivireanul pentru care Dumnezeu l-a chemat și l-a pus la loc înalt să fie „lumină a lumii”, „sare a pământului” și „pescar de oameni”, adică preot, egumen și ierarh, păstor și îndrumător pentru monahi, clerici și mireni deopotrivă. Dorea ca toți preoții să fie oameni evlavioși, înțelepți și iubitori de popor, de aceea le-a și adresat două cărți cu învățături pastorale.

Ca un adevărat părinte duhovnicesc, neavând pată ori prihană care să-l compromită, Sfântul Antim avea curajul și cuvântul cu putere multă să se revolte și împotriva fățărniciei creștinilor, a nedreptăților sociale și a păcatelor dregătorilor, mustrând cu asprime pe cei vinovați și chemându-i la pocăință pe toți.

Dar ierarhul martir nu s-a preocupat numai de educarea morală și spirituală a credincioșilor ortodocși români în lupta contra păcatelor, inclusiv de modelarea cuviincioasă a clasei politice (domnitori, boieri și dregători) după dreptarul Evangheliei, ci s-a implicat și în procesul social-politic al emancipării poporului creștin român de sub asuprirea nedreaptă a conducătorilor abuzatori (români și fanarioți) și a otomanilor, dovedind prin cuvintele și faptele sale vocația și răspunderea profetică a Bisericii, el arătându-se atât arhiereu al lui Hristos, cât şi „părinte al cetăţii”, precum marii păstori ai Bisericii din vechime.

Pe de o parte, arhiereul trebuie să conlucreze cu domnitorul creștin pentru binele social de care sunt responsabili amândoi și, pe de altă parte, fiind păstor sufletesc al tuturor, arhiereul trebuie să-l mustre și să-l îndrepte pe domnitor când acesta iese din ascultarea de Dumnezeu și, prin exemplul său rău, creează sminteală în popor.

Sfântul Antim a înțeles foarte bine că pentru creștinul ortodox conștiința eclesială și conștiința națională se împletesc și se susțin reciproc, întrucât iubirea de Dumnezeu cel Veșnic sporește și se dovedește în răspunderea față de neamul propriu (în care ne-am născut și am primit credința) și față de comunitatea în care trăim vremelnic. De aceea a căutat să promoveze credința creștină în popor pe limba lui, românizarea cărților și a slujbelor bisericești fiind lucrarea fundamentală de coeziune culturală a românilor (cărțile teologice și liturgice fiind folosite și ca manuale școlare), Sfântul Antim dovedindu-se, împreună cu Sfântul voievod martir Constantin Brâncoveanu, precursor al Marii Uniri din 1918.

Conlucrarea după model bizantin dintre Biserică și Stat a căpătat în epoca brâncovenească strălucirea celei mai prestigioase „monarhii culturale” din Evul Mediu târziu românesc, acreditată și prin toată „floarea cea vestită” a intelectualității grecești din Răsărit prezentă la București, care a generat curentul umanist creștin din secolele XVII-XVIII.

Nu trebuie să uităm că mitropolitul cărturar hirotonea preoți care slujeau nu doar în Muntenia, ci și în Ardealul aflat sub propaganda catolică, greco-catolică și protestantă care avea și un puternic caracter antinațional, trimițându-le românilor de peste munți cărți și o tipografie (după anul 1710), necesare școlarizării tinerilor.

Ctitor de biserici

Sfântul Antim Ivireanul a vrut ca lucrarea cultural-misionară și filantropică inițiată de el să se continue și după moartea lui într-o mănăstire citadină, a cărei obște ostenitoare (alcătuită din monahi și mireni deopotrivă) să fie dedicată slujirii lui Dumnezeu și semenilor. Astfel, în Mănăstirea tuturor Sfinților, ridicată din temelie conform planurilor lui în perioada 1713-1715, funcționau, cu scop misionar-cultural și filantropic, o tipografie bilingvă (greacă-română), o bibliotecă publică de împrumut (prima din Țara Românească) și o bolniță. De asemenea, la anumite sărbători, copiii săraci și orfani erau ajutați material și financiar, unii fiind sprijiniți și pe termen lung la școală sau la întemeierea familiei.

O altă mare realizare în domeniile tipografiei și școlii, prin care Sfântul Antim a contribuit la întărirea Ortodoxiei și a conștiinței naționale, a fost precum el însuși lăsase ca testament, formarea de ucenici destoinici care i-au continuat lucrarea misionară: ipodiaconul Mihail Ștvanovici, Gheorghe Radovici, ieromonahul Dionisie Floru, preotul Stoica Iacovici, preotul-dascăl Ivan Făgărășanul, Sava ieromonahul și alții; ar fi nedrept să-i trecem cu vederea pe ceilalți, necunoscuți (de noi, dar cunoscuți de Dumnezeu), tipografi, gravori, iconari, dascăli și copiști de manuscrise (popa Nicola notareșul, popa Stanciu, Efrem grămăticul ș.a.), care au trudit în mănăstirile, tipografiile și școlile conduse de strălucitul ierarh martir, ținând aprinsă mai departe făclia Ortodoxiei și a românismului în popor.

De asemenea, ca artist polivalent și ca ierarh mai apoi, Sfântul Antim Ivireanul a contribuit la întărirea credinței creștine și a identității naționale prin susținerea celorlalte arte frumoase (arhitectură, sculptură, pictură, broderie, caligrafie și muzică) și a meșterilor (mai mult sau mai puțin cunoscuți) care au lăsat în cultura română importante monumente și documente ale epocii brâncovenești cunoscute prin sinteza originală dintre grandoarea barocului apusean, finețea orientală și simplitatea (înțeleasă ca esențializare) tradiției populare românești. Mănăstirile Cozia, Strehaia, Surpatele, Fedeleșoiu, Hotărani, Ostrov, Hurezi, Govora, Snagov și Antim sunt doar câteva dintre locașurile de cult în stil brâncovenesc, unde Antim a coordonat lucrările de construcție și restaurare ajutat de meșteri români, imprimând elemente de artă cu specific românesc.

Trăitor și mărturisitor al Ortodoxiei universale, Sfântul Antim Ivireanul a întreținut relații apropiate cu întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe surori din Răsăritul creștin aflat sub stăpânirea turcească (Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Constantinopol), ajutând la consolidarea învățăturii creștin-ortodoxe și a identității etnice a creștini-

lor în acele țări prin trimiterea de cărți, antimise și tipografii (Siria - 1705, Georgia - 1708, Ierusalim - 1714).

Cu dragoste pentru români

În mod cert, anvergura duhovnicească și culturală încununată de martiriu a Sfântului mitropolit Antim Ivireanul a atras de peste 300 de ani pe mulți intelectuali români și străini, înrâurind asupra lor o influență covârșitoare. Arhierei, monahi, preoți și mireni deopotrivă, toți au văzut lumina lină a Mântuitorului Iisus Hristos strălucind cu putere în Sfântul Antim Ivireanul, în cuvintele și în faptele lui și au format în timp obștea duhovnicească și culturală ocrotită de ilustrul ierarh. Putem afirma că nu doar obștea de monahi a mănăstirii ctitorite de el a purtat făclia credinței ortodoxe și a valorilor naționale sub acoperământul Sfântului Antim, ci toți creștinii ortodocși din neamurile românesc, georgian, grec, arab și slav, care l-au cunoscut cumva, au primit și primesc mereu ajutorul și inspirația lui întru sporirea râvnei pentru Dumnezeu și pentru Biserica lui drept slăvitoare universală.

În acest proces îndelung de luminare și vindecare a sufletelor oamenilor, Sfântul Antim continuă să lucreze cu răbdare și perseverență până la sfârșitul veacului acesta. Dar noi, la Mănăstirea Antim din București, am primit mărturii de la mulți credincioși că Sfântul Antim Ivireanul a intervenit în viața lor în chip minunat, pe unii aducându-i la Ortodoxia mântuitoare de pe căile rătăcite ale unor ideologii străine de gândirea sănătoasă, de viața Bisericii și de valorile tradiționale românești, iar pe alții vindecându-i de boli trupești, unele foarte grele sau chiar incurabile.

Așadar „duhul și puterea” (râvna credinței și mărturisirea convingătoare a) Sfântului Antim s-au arătat în timp și în lucrarea duhovnicească a unor ierarhi care au viețuit în obștea Mănăstirii tuturor Sfinților (Ilarion al Argeșului, Irineu Mihălcescu ș.a.) și ieromonahi - membri ai mișcării isihaste Rugul Aprins (ieroschimonahul martir Daniil Sandu -Tudor, arhimandritul Sofian Boghiu, ieromonahul Adrian Făgețeanu, arhimandritul Benedict Ghiuș, arhimandritul Vasile Vasilache, arhimandritul Arsenie Papacioc ș.a.) - duhovnici erudiți și artiști apreciați, teologi apologeți și predicatori experimentați, gospodari cumpătați și lucrători neobosiți în câmpul pastoral-misionar și filantropic al Bisericii Românești în vremea de grea încercare a comunismului agresiv și prigonitor. Revigorarea duhovnicească a Mănăstirii Antim din vremea lor (1940-2000), cuprinzând și organizarea Bibliotecii Sfântului Sinod, a reprezentat un centru de iradiere spirituală și culturală în întreaga cetate a Bucureștilor și un stâlp de rezistență a întregii Românii

creștine în fața cotropitorilor străini și necreștini (ba chiar antiromâni și anticreș-tini).

Și suntem convinși că și astăzi, la arătare sau în ascuns, Sfântul Antim Ivireanul continuă să reverse înrâuriri puternice în viețile multor români spre întărirea lor în credința ortodoxă și în conștiința națională - rădăcinile noastre spirituale adânci care ne leagă de strămoși și ne dau stabilitate într-o lume mișcătoare, aflată într-un proces vizibil de descreștinare și destructurare postmodernistă.

Ioan Buşagă - Antim Ivireanul, ierarhul care a preschimbat utopia în sfinţenie

27 septembrie 2015

Sfântul martir Antim Ivireanul este unul dintre cei mai iluștri ierarhi pe care i-a avut Mitropolia Țării Românești. Contemporan cu Sfântul voievod martir Constantin Brâncoveanul, ierarhul de origine străină neamului românesc, și anume georgiană sau ivireană, a fost cel mai reprezentativ cărturar şi păstor de suflete care a contribuit la „românizarea” slujbelor bisericeşti, într-o perioadă în care curentele grecesc şi occidental, în special italian, aveau reprezentanţi mai de seamă.

Ce anume l-a determinat pe sfântul ierarh georgian să se identifice cu nevoile poporului român? Răspunsul este dat de conştientizarea datoriei înalte a răspunderii arhiereşti pentru „chivernisirea bisericii şi spăseniia sufletelor oilor celor cuvântătoare”.

Despre viaţa şi lucrarea Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, cel sărbătorit la 27 septembrie, în duminica aceasta, s-a scris şi continuă să se mai scrie în cultura bisericească şi laică românească, fiindcă apelativele închinate sfântului ierarh georgian din partea teologilor şi cercetătorilor români, dar şi străini reliefează toate aspectele faptelor sale în care a excelat, precum: „cel mai de seamă ierarh al Ţării Româneşti, deopotrivă păstor şi învăţător, ilustru om de carte şi de arte”; „culme a

elocinţei româneşti de amvon”; „personalitate de prim rang a teologiei româneşti”; „ctitor de locaşuri sfinte”; „ctitor al limbii liturgice româneşti şi fondator al limbii române literare”; „mare creator de literă tipografică”; „creatorul uneia dintre capodoperele iconografice ale Răsăritului ortodox din perioada postbizantină”; „înflăcărat luptător pentru apărarea credinţei ortodoxe şi pentru slujirea lui Dumnezeu”.

Toate acestea sunt urmare a neîntreruptei şi bogatei sale activităţi jertfelnice ca monah (1690), egumen la Snagov (1694-1701), episcop la Râmnic (1705-1708) şi mitropolit al Ţării Româneşti (1708-1716), remarcată încă din timpul vieţii sale, precum a lăsat scris ucenicul său tipograf Mihail Iştvanovici, în prefaţa Molitvenicului de la Râmnic, din anul 1706: „Că ce feliu de meşteşug şi lucrare iscusită nu te-ai arătat desăvârşit? De voiu zice în toate, nu voiu minţi, că adevărul voiu grăi” (Bibliografie Românească Veche, vol. 1 ş1508-1716ţ, p. 541).

Dintre toate aceste calităţi, ceea ce a rămas în conştiinţa neamului românesc, pe care Sfântul Antim Ivireanul l-a păstorit, a fost pilda jertfelnicei şi sfintei sale vieţuiri creştineşti, mărturisită prin cuvânt şi faptă în orice ascultare ce i-a fost încredinţată, începând cu aceea de tipograf şi culminând cu aceea de ierarh. „Eu, fiind că nu am şi altă putere spre ajutorul aproapelui de cât ocupaţiunea tipografiei, n-am lipsit şi nu voi lipsi vreodată ca să folosesc, după putinţa mea, pe fraţii în Hristos ai mei, tipărind deosebite cărţi de suflet folositoare şi mântuitoare” (prefaţă la Eortologhiul lui Sevastos Chimenitul, tipărit în greceşte la Snagov, 1701, în op. cit., p. 418).

„Stepenă (rang) înaltă a arhieriei, întru carea au vrut dumnezeescul dar să ne sue, grija cea mai mare şi mai aleasă ce avem nu iaste alta fără numai chivernisirea bisericii şi spăseniia sufletelor oilor noastre celor cuvântătoare, pentru carele avem datorie să priveghem zioa şi noaptea, că avem să dăm seama” (Sfântul Antim Ivireanul, Capete de poruncă, Târgovişte, 1714, în „Scrieri”, Ed. Basilica, 2011, p. 109).

„Neînvăţătura şi neslovenirea”, pricini ale căderii în păcate

Râvna ilustrului ierarh cărturar pentru ridicarea spirituală şi culturală a neamului românesc a fost mare, însă, în egală măsură, şi mâhnirea sa cu privire la realităţile vieţii sociale decăzute a poporului român. De aceea, întreaga sa osteneală a fost îndreptată spre tipărirea de cărţi liturgice şi duhovniceşti în limba română, pentru ca astfel oricine participa la sfintele slujbe să cunoască şi să înţeleagă rostul vieţii sale pe pământ, dar şi pentru ca să vină întru ajutorul slujitorilor Bisericii, care

fiind puţini şi neînvăţaţi trebuiau să fie pentru „sfinţitul păstoriu ca nişte ochi să vază toate, ca nişte mâini să lucreze cele trebuincioase şi ca nişte picioare să alerge cu mijlocul lor la trebuinţa tuturor” (Sfântul Antim Ivireanul, Capete de poruncă, în op. cit., p. 109).

„Că între celelalte scârbe ce am de mă rănesc la inimă, iaste aceasta cea mai grea de mă întristez şi mă mâhnesc mai mult, că văz între preoţii miei atâta prostie, atâta neînvăţătură şi atâta nedumireală, cât cunosc că nu puteţi face vreun ajutoriu sau vreun folos ticăloasei turme” (Ibidem, p. 110).

„Neînvăţătura şi neslovenirea” (analfabetismul), consideră Sfântul ierarh Antim, sunt pricinile pentru care creştinii s-au abătut atât de mult „la patimile cele trupeşti” şi s-au făcut „robi păcatului şi diavolului şi vase împuţite, adevărat vrednice veşnicelor munci şi atâta ne-au stăpânit răutatea şi păcatul şi am venit la dobitocie şi la desăvârşită nesimţire, cât socotim răutatea pentru bunătate” (Sfântul Antim Ivireanul, Învăţătură pre scurt pentru taina pocăinţei, Râmnic, 1705, în op. cit. p. 127).

De aceea, ierarhul georgian insistă ca preoţii să fie instruiţi, fiindcă învăţătura şi cuvântul sunt „mreaja învăţăturii” şi „undiţa cuvântului” cu care ei „prind pre om dintru adâncul păcatelor, ca pre peştele dintru adâncul apei şi-l scoate la lumina cunoştinţei de Dumnezeu” (Sfântul Antim Ivireanul, Cuvânt de învăţătură la Duminеca Lăsatului sec de brânză, în „Didahii”, Ed. Basilica, 2010, p. 122).

Progresul vieţii duhovniceşti, „program utopic”?

Didahiile Sfântului Antim Ivireanul conţin o mulţime de „radiografii spirituale” sau „evaluări psihosociologice”, cum le-ar denumi alţii, de mare folos în înţelegerea societăţii româneşti de la începutul veacului al XVIII-lea, dar şi a lucrării misionare a Sfântului mitropolit al Ţării Româneşti. „Ce neam înjură ca noi, de lege, de cruce, de cuminecătură, de morţi, de comândare (pomană), de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de spovedanie, de botez, de cununie și de toate tainele sfintei biserici și ne ocărâm și ne batjocorim noi înșine legia?! Cine din păgâni face aceasta sau cine-ș măscărește legia ca noi? Oare nu înjurăm cu acestia toate pre Dumnezeu? Oare nu ocărâm cu acestia poruncile Lui? (...) Încă-ș, pe lângă acestia toate, mai adaogem cu răutatea că pre părinții noștri îi ocărâm și-i batem; pre bătrâni îi necinstim, pre domni și pre boieri îi blestemăm, pre arhierei nu-i ținem într-o nimica, pre călugări îi clevetim, pe preoți îi ocărâm, besericile le ținem ca niște grajduri și când mergem la dânsele, în loc a asulta slujbele și a ne ruga lui Dumnezeu, să ne iarte păcatele, iar noi vorbim și râdem și

facem cu ochiul, unul altuia mai rău decât pe la cârciume. Sărbătorile și praznicile nu le ținem, ca o nimica, ci atuncea facem cele mai rele, de bucurăm pe dracul și atunce vindem și cumpărăm” (Cuvânt de învățătură la Dumineca vameșului, în „Didahii”, p. 25).

Unii cercetători ai operei Sfântului Antim Ivireanul, analizând viaţa spirituală actuală a poporului român, au dedus faptul că străduinţa şi „rigorismul până la absoluitate” a sfântului ierarh de a ridica spiritual poporul, încredinţat lui spre mântuire, a fost un „program utopic” (Florin Faifer, Antim, între realitate și utopie, postfață la „Didahii”, Ed. Minerva, 1983, p. 234), fiindcă societatea românească actuală este la fel de decăzută. Însă sfântul mitropolit, prin dragostea sa cea mare faţă de Dumnezeu şi pentru „datoriia cea părintească” faţă de credincioși, a făcut din „programul utopic” un program duhovnicesc pe care el însuşi l-a împlinit, fiind trecut în rândul sfinţilor.

Biserica, de la întemeierea ei şi până la sfârşitul veacurilor, cheamă pe fiecare om să conştientizeze că morala creştin-ortodoxă nu este o simplă filosofie sau ideologie la care cineva aderă sau nu, ci un mod de viață prin care omul, făcându-se părtaș vieții celei noi în Hristos, progresează în urcuşul duhovnicesc.

Pictura în frescă (1708) de la mănăstirea Govora înfățișându-l pe Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul

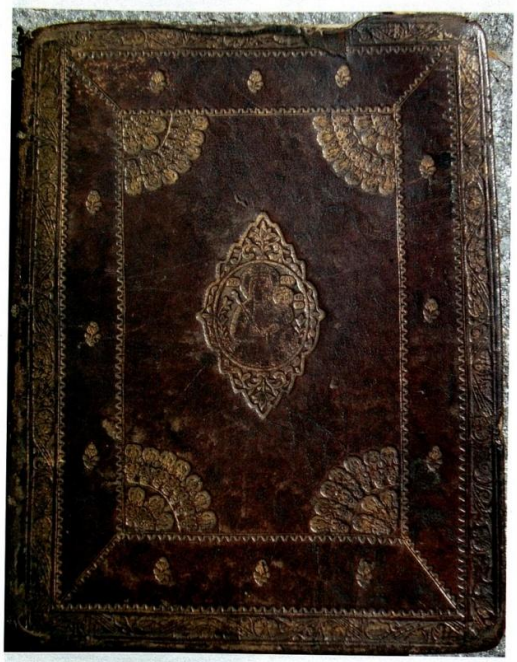

Coperta de piele a manuscrisului (datat din 1783) nr. 881 al *Didahiilor* Sfântului Antim Ivireanul, manuscris aflat în muzeul Mănăstirii Antim

În spiritualitatea ortodoxă, scopul vieții omului este dobândirea harului Duhului Sfânt, pentru refacerea comuniunii cu Dumnezeu Cel Întreit în Persoane, iar înnoirea vieții sale este reflectată și în viața socială. Datorită iubirii dumnezeieşti care îi umple sufletul, sfântul ierarh georgian dorea ca și păstoriții lui, pe care îi iubea, să fie părtași acelei iubiri. „Acesta iaste lucrul cel dintâi al bunătății Lui, a mântui pre omul din mâinile vrăjmașului și a-l aduce la frumuseția cea dintâi și la vrednicia de la care au căzut pentru păcatul neascultării al strămoșului Adam și nu trimite ploae de foc spre îngrozirea lumii, nici nu pornește marea ca o oaste împotriva pământului, nici înarmează puterile stihiilor împotriva necredinții, ci numai o supune cu blândește și cu minuni și o trage spre Dânsul cu faceri de bine și cu cuvinte cereşti o preface să se mute de pre dânsa patimile cele sufletești, ce să umfla ca o rană otrăvită” (Aceasta o am zis când m-am făcut mitropolit, în „Didahii”, p. 53).

Pagini din interiorul manuscrisului nr. 881 al *Didahiilor*

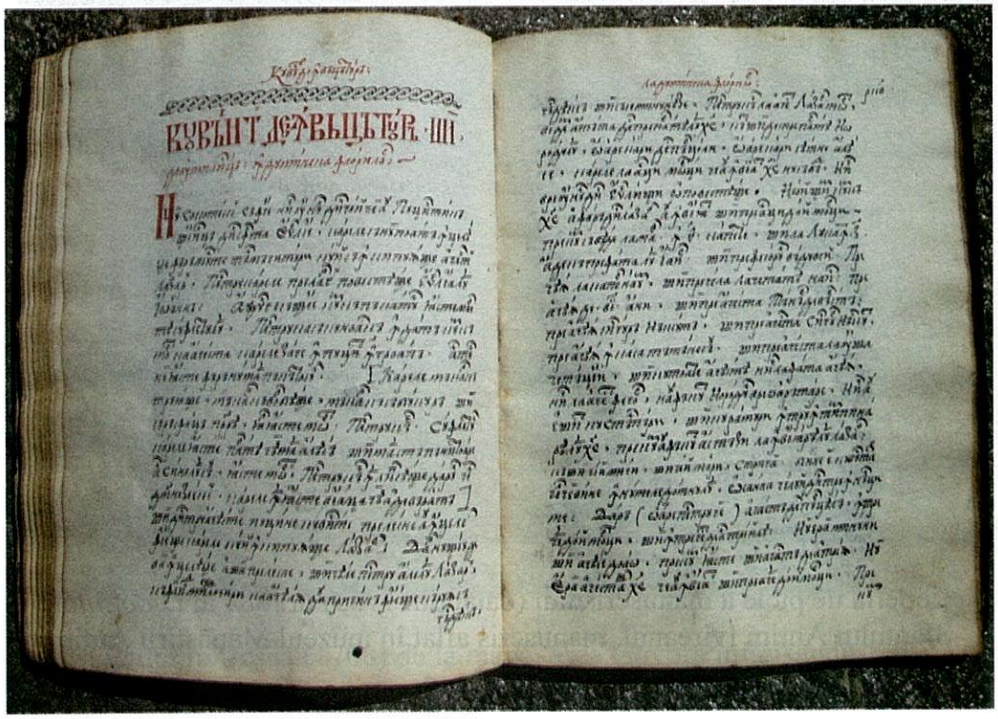

Ioan Bușagă - Îndemnuri pentru post de la Sfântul Antim Ivireanul

08 aug, 2016

„Că precum nu sânt dulci bucatele făr' de sare, aşa nici postul făr' de rugăciuni.” Acestea sunt cuvintele pe care Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul le-a rostit acum trei secole credincioşilor ortodocşi într-o societate românească răvăşită de aceleaşi păcate ca şi în prezent. Sfântul mitropolit Antim a înţeles chemarea vremii, iar întreaga viaţă şi-a dedicat-o ridicării morale a poporului încredinţat spre păstorire.

Societatea românească de la sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul celui următor nu se deosebeşte prea mult, în privinţa provocărilor vieţuirii creştin -ortodoxe, de societatea contemporană, întrucât păcatele au rămas aceleaşi, doar oamenii s-au schimbat. Păstorind într-o ţară aflată în grele încercări: fiscalitatea din ce în ce mai mare, din cauza haraciului impus de Înalta Poartă; neliniştile continue de la graniţele ţării; propaganda catolică pro-uniatistă, ce obţinuse „unirea” cu Roma a unei părţi din cadrul Bisericii Ortodoxe din Transilvania; sărăcia materială, culturală şi spirituală a păstoriţilor săi, care participau la slujbele bisericeşti să-

vârşite în limba slavonă, pe care nu o cunoşteau ş.a., Sfântul Antim Ivireanul a fost unul dintre marii păstori ai Bisericii noastre care au reuşit să schimbe starea neputincioasă a faptelor vremii pentru a ridica moral şi cultural poporul ortodox român.

„Societatea românească de la sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul celui următor şi îndeosebi clasele dominante aveau nevoie de altceva: de o chemare drastică la realitate. Era necesară o predică vie care să fie inspirată din realităţile locale şi să răspundă îndatoririlor morale ale momentului istoric. Mitropolitul Antim a înţeles chemarea vremii, de aceea, s-a făcut îndrumătorul ei. O societate greu apăsată, pe de o parte, de nedrepte aşezări sociale, iar de altă parte, de asuprirea otomană, în care cei avuţi trăiau din exploatare şi în lux, trebuia să fie chemată la o viaţă nouă” (Ştefan Ionescu, Panait I. Panait, „Constantin Vodă Brâncoveanu. Viaţa. Domnia. Epoca”, 2014, pp. 448-449).

Dintre lucrările Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, predicile sau didahiile sale au rămas în conştiinţa Bisericii şi istoriei neamului ortodox românesc pentru abilitatea lui de a-l trezi pe ascultătorul adormit în neştiinţa limbii slavone către realitatea existenţei prin viul grai românesc. ***„Şi nu ştiu ce voiu să mai zic, că de grăim vreodată câte vreun cuvânt ca să folosim pre cineva şi mai vârtos pre înşine, pentru datoriia ce avem, cei mai mulţi răpşesc, zicând: acum acesta s-au aflat mai de treabă şi mai învăţat decât alţii să ne pue pe noi pe cale. De la părinţi aşa ne-am pomenit şi ne-am ţinut şi fără de aceste învăţături şi tot acest feliu de obiciaiu am avut şi nimenea n-au zis că sânt rele, nici au silit să ne strice obiceaele. Ci de acesta voiu zice şi eu că iaste aşa precum ziceţi voi; că viiarmele ce zace la rădăcina hreanului, de-i va zice cineva să iasă de acolea să meargă la alte rădăcini mai bune şi mai dulci, el zice că mai dulce decât hreanul nu iaste; căci acolo s-au născut şi acolo s-au pomenit. Aşa şi voi, pomenindu-vă într-aceste fapte şi lucruri şi nefiind cine să vă înveţe, cu adevărat vă par amar acum vorbele mele, nefiind obicinuiţi cu dânsele” („Didahii”, 2010, p. 127).***

Sfântul Antim Ivireanul a fost un talentat orator bisericesc, precum la fel de dibaci a fost în lucrul mâinilor, şi anume în sculptură, xilografie, zugrăvirea de biserici, caligrafie, miniatură şi topografie. Sfântul ierarh, împlinind tradiţia Bisericii Ortodoxe, nu s-a mulţumit doar a-i „trezi” pe păstoriţii săi, ci şi a-i îndemna să aibă o vieţuire creştină autentică, ancorată în Hristos. ***„Să alergăm la sfintele biserici, de nu în toate zilele, pentru multe neputinţe şi nevoi ale noastre ce vin totdeauna din valurile lumii, măcar duminicile şi sărbătorile... Iar să nu mergem pe la hore şi pe la jocuri şi pe la cârciume, dupre cum ne iaste obiciaiul, că în loc de a ne***

folosi, ne păgubim şi sufleteşte şi trupeşte" (Cuvânt de învăţătură la Bogo-iavlenie (Botezul Domnului), op. cit. p. 108).

Pentru Sfântul Antim, postul este una dintre „armele" puse la îndemână omului de Biserica lui Hristos pentru a înfrunta tulburările şi dezbinările din interiorul societăţii româneşti. ***„Avem datorie cu toţii, din mic până la mare, bărbaţi şi mueri, copii şi fete, bătrâni şi tineri, însuraţi şi neînsuraţi, să facem trei lucruri: să ne ducem fieştecine la duhovnicul său să ne mărturisim păcatele; a dooa, să postim; al treilea lucru trebuiaşte să facem milostenie. (...) Trebuie să postim pentru ca să nu avem părtăşie cu diavolul, că nu s-au făcut nimeni învăţat sau înţelept din cei ce s-au răsfăţat în mâncări, nici din cei ce au alergat la veselii s-au făcut ucenic bunătăţilor, nici iubitoriul de răsfăţăciuni, sfânt; nici cel ce vieţuiaşte trupeşte, părtaş împărăţiei ceriului" („Didahii", 2010, p. 125).***

„Ştiu bine că nu ne va lăsa obiciaiul şi năravul cel rău ca să ne postim de bucate; ce încailea să ne postim de răutăţi, că spre mâncare (n-am cum mai zice într-alt chip) ne îndeamnă blestematul acesta de pântece, dară a face rău n-avem îndemnător pre nimeni. Că trupului îi trebuiaşte mâncare, iar sufletului nu-i trebuiaşte răutăţi; şi din mâncare cunoşti (la focul) oarecare dulceaţă, iar din răutate nu să cunoşti alt nimic, fără numai vătămare de suflet şi călcare de lege" (Ibidem, p. 120).

Ierarhul georgian a învăţat poporul credincios că postul nu este o simplă abţinere de la anumite alimente, adică o dietă pentru sănătatea trupului, ci o nevoinţă a trupului pentru însănătoşirea sufletului şi înfrânarea de la patimile sufletului. ***„Cu postul să ne uşurăm trupul, să ne limpezim mintea şi să ne bucurăm cu sufletul, ca să vie darul lui Dumnezeu asupra noastră, care post trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că precum nu sânt dulci bucatele făr´ de sare, aşa nici postul făr´ de rugăciuni. (...) Că ce folos iaste trupul să fie deşărt de bucate, iar sufletul a-l umplea de păcate, ce folos iaste a fi galben şi ofilit de post, iar de pizmă şi urâciune a fi prins, ce folos iaste a nu bea vin şi a fi beat de veninul mâniei, ce folos iaste a nu mânca carne şi cu hulele a rumpe carnea fraţilor noştri; ce folos iaste a nu conteni de cele ce sânt, uneori sloboade şi a face celia ce nu sânt niciodată, cu vreun mijloc, sloboade. Că Dumnezeu pre aceia iubeşte şi-i cinsteşte pre carii să feresc de cele oprite" (Ibidem, pp. 120-121).***

„Nu amesteca postul cu meşteşugitele tale pofte, că nu vei rămânea nepedepsit. Nu aduce la mijloc boale mincinoase. Nu zice minciuni asupra postului, cum că iaste făcător de boale, pentru căci iaste făcător de sănătate. Numai pentru obiciaiul tău cel rău să socoteşte postu la tine vrăjmaş, dară nu iaste, fireşte

greu. (...) Trebuie să nu postim numai de bucate, ci mai vârtosu să ne postim de rele, căci ne vatămăm sufleteşte, adecă de hule, de înjurături, de zavistii, de mânii, de urgii, de clevete, de pârale ce aveţi obiciaiu ce vă pârâţi unul pre altul, ca să vă sărăciţi care lucru îl face numai singur diavolul" (Ibidem, p. 126).

Deşi original în modul de exprimare a predicilor sau a îndemnurilor sale morale, sfântul ierarh martir nu aduce de la sine vreo învăţătură nouă, ci doar o îmbracă în înţelesuri noi pentru vremuri noi.

Ioan Bușagă - Pastorația părinților și copiilor în lumina vechilor cărți românești

28 sep, 2020

În acest an, Biserica Ortodoxă Română ne cheamă pe toți, clerici și mireni, să reflectăm asupra temei care privește pastorația părinților și copiilor, lucrare importantă, dar mai ales necesară și firească. Însemnătatea acestei preocupări a fost reliefată dintotdeauna de Biserică, iar mărturie în acest sens este lucrarea pastorală a Sfântului Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești, care a înțeles chemarea vremii și întreaga viață și-a dedicat-o ridicării culturale și morale a poporului încredințat spre păstorire.

Provocările cu care se confruntă instituția familiei în zilele noastre sunt cunoscute de fiecare, unele ne responsabilizează, iar pe altele, nu de puține ori, le privim cu indiferență, întrucât ele îi afectează pe ceilalți și nu persoana proprie. În fața problemelor social-economice, medicale, ideologice ș.a., asistentul social, medicul, psihologul, sociologul ș.a. au un rol foarte important în găsirea unor soluții care țin de orizontalitatea existenței umane.

Slujitorul Bisericii Mântuitorului Hristos, în schimb, este chemat să întregească lucrarea celorlalți, fiind în primul rând părinte duhovnicesc pentru toți; psiholog, pentru a-i asculta pe cei care vin la el și-și spun durerile; medic, pentru a pansa rănile sufletești și a prescrie tratamentul potrivit; filosof, pentru a avea abilitatea de a stăpâni arta cuvintelor, așa cum a făcut-o Sfântul apostol Pavel în areopagul

atenian ș.a. Preotul îi poate asista social pe cei în nevoi, dar nu are mereu resurse materiale încât să-i scoată din criza materială. Slujitorul Bisericii este dator să intervină pe cât de mult poate să prevină căderea în păcat ori să-i ajute pe cei căzuți să se ridice, cu ajutorul harului lui Dumnezeu și al voinței celui suferind. Însă, într-o asemenea lucrare, pe cât de mare e râvna, pe atât de mare e și mâhnirea față de realităţile vieţii morale decăzute, mai ales față de tăria împotrivirii și răutății celor cărora se adresează vestitorii Evangheliei Mântuitorului Hristos.

Mărturie în acest sens sunt cuvintele unui sfânt mitropolit al Țării Românești care și-a dedicat întreaga viaţă ridicării culturale și îndreptării morale a poporului încredinţat spre păstorire, Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul: ***„Şi nu ştiu ce voiu să mai zic, că de grăim vreodată câte vreun cuvânt ca să folosim pre cineva şi mai vârtos pre înşine, pentru datoriia ce avem, cei mai mulţi răpşesc, zicând: acum acesta s-a aflat mai de treabă şi mai învăţat decât alţii să ne pue pe noi pe cale. De la părinţi aşa ne-am pomenit şi ne-am ţinut şi fără de aceste învăţături şi tot acest feliu de obiciaiu am avut şi nimenea n-au zis că sânt rele, nici au silit să ne strice obiceaele. Ci de acesta voiu zice şi eu că iaste aşa precum ziceţi voi; că viiarmele ce zace la rădăcina hreanului, de-i va zice cineva să iasă de acolea să meargă la alte rădăcini mai bune şi mai dulci, el zice că mai dulce decât hreanul nu iaste; căci acolo s-au născut şi acolo s-au pomenit. Aşa şi voi, pomenindu-vă într-a-ceste fapte şi lucruri şi nefiind cine să vă înveţe, cu ade-vărat vă par amar acum vorbele mele, nefiind obicinuiţi cu dânsele” („Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză” în Didahii, 2010, p. 126).***

Aproape orice lucrare educațională sau pastorală este întâmpinată cu reticență, ba chiar cu o dârză împotrivire din partea celui căruia i se adresează lucrarea de îndrumare, ori de formare, din pricina cugetării suficiente sieși. În acest sens, marele cărturar și sfânt ierarh, deși a văzut starea morală și culturală decăzută a poporului, cu smerită cugetare, s-a adresat preoților, pentru că, spunea el, ***„aciastă bună chiverniseală nu putemu noi înșine să o săvârșimu după cumu să cade de nu vomu ave dinupreună lucrători si slujitori carii să poată ajuta la acest lucru mare, pentru că […] un păstor singur, măcar că iaste mare la vrednicie și de ar fi câtu de procopsitu întru politie și iscusitu întru învățătură, iar nu poate să le vază toate, nici să le știe toate. Și pentru aceia dar are preoți și pre părinții cei duhovnicești, carii slujescu sfințitului păstoriu ca niște ochi să vază toate, ca niște mâini să lucreze cele trebuincioase și ca niște picioare să alerge ca mijloculu loru la trebuința tuturor” („Învățătură bisericească”, Târgoviște, 1710, BRV, I, p. 548).***

Mitropolitul Țării Românești era conștient că nu poate ajunge la straturile de jos ale societății românești dacă nu are lucrători iscusiți în ogorul său, iar aceștia din urmă să fie înzestrați cu „uneltele” potrivite.

În vremea sa, limba slavonă încă era prezentă în cultul Bisericii, deși începuse de câteva decenii lucrarea de traducere a cărților de cult. De aceea, ierarhul georgian, alături de alți ierarhi cărturari români, are meritul pentru osteneala de a da la tipar numeroase cărți liturgice şi duhovniceşti în limba română, precum și pentru consolidarea unei limbi române literare, care a început să fie cunoscută și răspândită în toate zonele locuite de români. Dar scopul acestor cărți tipărite nu era numai unul cultural, ci mai ales de formare duhovnicească. „Neînvăţătura şi neslovenirea” (analfabetismul), considera Sfântul ierarh Antim, sunt pricinile pentru care creştinii s-au abătut spre „patimile cele trupeşti” şi s-au făcut „robi păcatului şi diavolului şi vase împuţite, adevărat vrednice veşnicelor munci şi atâta ne-au stăpânit răutatea şi păcatul şi am venit la dobitocie şi la desăvârşită nesimţire” („Învăţătură pre scurt pentru taina pocăinţei”, în Scrieri, 2011, p. 125).

De aceea, mai mult decât pregătirea intelectuală, și totuși atât de necesară, pe care generațiile tinere o puteau realiza cu ajutorul cărților, Sfântul Antim Ivireanul, având mărturie experiența Bisericii de veacuri, învață că cel mai complet mod de educare este în-su-și cultul divin al Bisericii, în centrul căruia tronează Sfânta și dumnezeiasca Liturghie, unde învățător este Însuși Domnul Iisus Hristos. Însă, cum vor ajunge la Sfânta Liturghie, la Hristos, cei care sunt indiferenți față de Acesta? Un răspuns îl dă sfântul ierarh în prefaţa „Noului Testament” din 1703, de la Bucureşti: ***„Întoarce-se pururea magnitulu către polus, zboară spre înălţime focul, pleacă-se în sânul pământului piatra, aleargă apele în braţele mări, şi în scurte cuvinte toate lucrurile către chendrul lor să pleacă”, la fel preotul iscusit, cu „mreaja învăţăturii” şi „undiţa cuvântului, prind pre om dintru adâncul păcatelor, ca pre peştele dintru adâncul apei şi-l scoate la lumina cunoştinţei de Dumnezeu” („Cuvânt de învăţătură la Dumineca Lăsatului sec de brânză”, în Didahii, 2010, p. 121), la Cel care i-a dat darul vieții.***

Pentru aceasta Sfântul Antim, cu multă râvnă, a căutat ca și păstoriții lui, pe care îi iubea, să fie părtași „cunoştinţei de Dumnezeu”, adică iubirii Preasfintei Treimi. ***„Acesta iaste lucrul cel dintâi al bunătății Lui, a mântui pre omul din mâinile vrăjmașului și a-l aduce la frumusețea cea dintâi și la vrednicia de la care au căzut pentru păcatul neascultării al strămoșului Adam. Nu trimite ploae de foc spre îngrozirea lumii, nici nu pornește marea ca o oaste împotriva pământului, nici înarmează puterile stihiilor împotriva necredinții, ci numai o supune cu blândețe și cu minuni și o trage spre Dânsul cu faceri de bine și cu cuvinte ce-***

rești o preface să se mute de pre dânsa patimile cele sufle-tești, ce să umfla ca o rană otrăvită" („Aceasta o am zis când m-am făcut mitropolit", în Didahii, 2010, p. 52).

Sunt multe învățăturile care se desprind din scrierile Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, una dintre acestea fiind conștientizarea că orice faptă are consecințele sale pentru noi și pentru gene-rațiile care urmează. În mod firesc, tinerele generații reflectă din starea culturală și morală a societății în care se formează, iar înde-părtarea unora de Dumnezeu, de Biserică, nu ne arată pe unii dintre noi mai buni, ci exprimă însăși propria decădere, din cauza lipsei de iubire.

Diac. dr. Dorin-Demostene Iancu - Sfântul Antim Ivireanul - o lumină pentru cei de azi

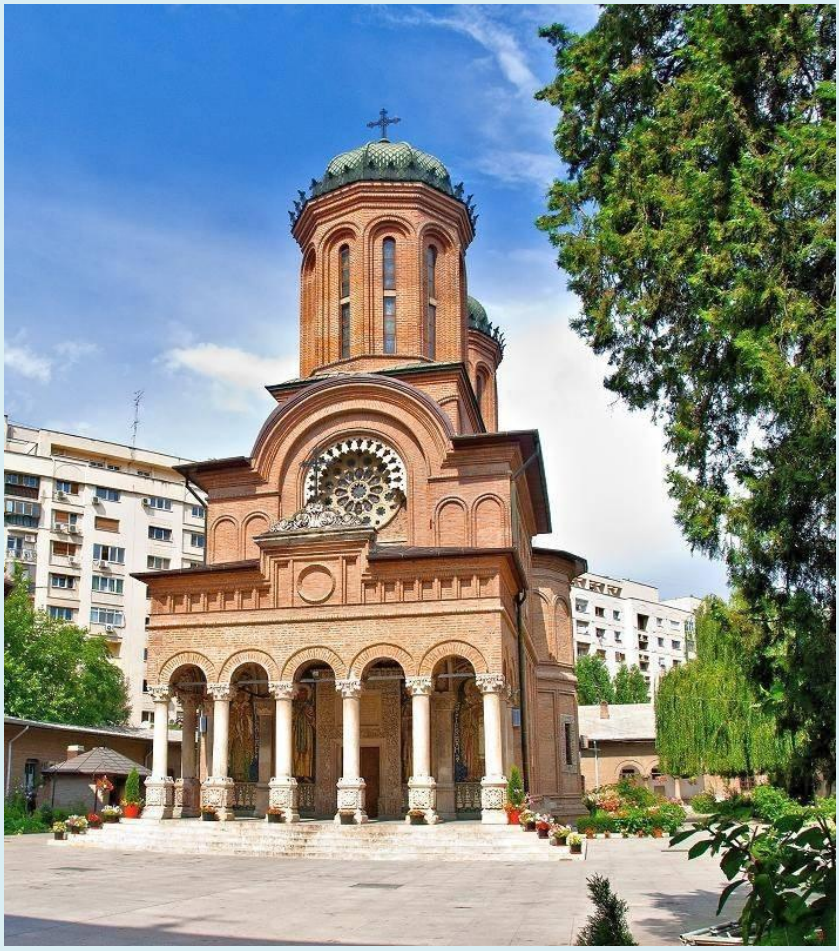

10 ianuarie 2016

Istoria Bisericii noastre este un permanent izvor de modele. Spaţiul românesc ne-a lăsat nenumărate mărturii referitoare la activitatea, înţelepciunea, echilibrul şi jertfa slujitorilor, preoți și ierarhi care au păstorit cu destoinicie sufletele credincioșilor în drumul lor spre mântuire. Prin cele două instituţii, Biserica şi Domnia, românii au rămas statornici în credinţă, în dragostea faţă de ţară, păstrând cu sfinţenie datoria faţă de înaintaşii lor.

Unul dintre cei care au slujit Sfântul Altar şi neamul românesc a fost Sfântul ierarh Antim Ivireanul.

Acesta s-a născut în Iviria (Georgia), în preajma anului 1650, primind la botez numele Andrei. În împrejurări puţin elucidate a căzut în robie la Constantinopol,

sau după unele cercetări mai noi, la Ierusalim. A ajuns în Ţara Românească în timpul domnitorului Constantin Brâncoveanu, în jurul anului 1690. Dragostea sa faţă de slove avea să se facă simţită încă din 1691, când a tipărit Învăţăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său, Leon. A continuat în anul următor cu slujba Sfintei Paraschiva şi a Sfântului Grigorie Decapolitul, în 1693 cu Evanghelia greco-română şi în 1694 cu Psaltirea, dedicată lui Constantin Brâncoveanu.

Tipograf iscusit

Ascultător fiind de porunca celor mai mari, a mers la Snagov unde, în numai cinci ani (1696-1701), a tipărit 15 cărţi: şapte în limba greacă, cinci în limba română, una în slavonă, una în slavo-română, una în greco-arabă. Dragostea faţă de cele sfinte a ieromonahului Antim avea să se arate și prin dorința de a-i învăța și pe alții meșteșugul tiparului. I-a avut ucenici pe Mihail Iştvanovici, Gheorghe Radovici şi pe ieromonahul Dionisie Flor.

Activitatea tipografică a ieromonahului Antim a continuat la Bucureşti unde, în perioada 1701-1705, a tipărit 15 cărţi: două în limba română, una în slavo-română, una în greco-arabă şi 11 în limba greacă.

În 1705, din rânduială dumnezeiască, Antim a fost ales episcop de Râmnic. A înfiinţat şi aici o tipografie şi a editat 9 cărţi: trei în limba greacă, trei în slavo-română şi trei în limba română.

„Mă rog bunătăţii Lui să-mi lumineze mintea ca să pot propovedui cuvântul adevărului...”

Anul 1708 a fost cel în care mitropolitul Ungrovlahiei, Teodosie, a trecut la Domnul. Urmaşul său în scaun a fost episcopul Antim al Râmnicului. Prin activitatea sa de până atunci, el însuşi a împlinit ceea ce predica, reliefând cele „patru bunătăţi ale sufletului”: vitejia, înţelepciunea, bunătatea, curăţenia şi cele „patru bunătăţi ale trupului”: tăria, întregimea, frumuseţea, sănătatea.

În cuvântul de la întronizarea sa ca mitropolit al Ţării Româneşti, Antim se arată ca un smerit rugător către Domnul, pentru a putea împlini crucea pe care avea să o ducă: „Și mă rog bunătăţii Lui şi iubirii Sale de oameni să-mi lumineze mintea ca să poci propovedui cuvântul adevărului şi să-mi întărească inima întru frica lui, ca să poci păstori cuvântătoarea turma lui cea aleasă, care o au răscumpărat, cu prea scump sângele Său, din mâna vrăjmaşului”.

Dornic să continue activitatea tipografică, a mutat tiparniţa de la Râmnic la Târgovişte. Acolo a editat 18 cărţi (5 în limba greacă, una în slavo-română, una în slavo-românо-greacă şi 11 în limba română). În 1715 a continuat activitatea tipografică la Bucureşti, până în 1716. Cu răbdare, multă osteneală şi dragoste, a reuşit să tipărească cărţi de slujbă, Psaltirea şi Noul Testament, omilii, cărţi atât de necesare clericilor, precum și lucrări profane.

Ctitor de biserici

Dorința de a sluji Domnului a fost încununată cu zidirea mănăstirii cu hramul tuturor Sfinților (Antim), ridicată între 1713 şi 1715 la București. Mitropolitul Antim s-a îngrijit de construirea chiliilor, precum și de asigurarea veniturilor necesare pentru a-i ajuta pe cei în suferință. A rânduit ceea ce mărturisea în cuvântările sale: „Lesne iaste a înţelege ce pohteşte de la noi pricina aceştii sfinte vremi: pohteşte nevoinţa sfintelor rugăciuni, laude dumnezeeşti, mulţemite pentru binele ce am luat de la Dumnezeu, împărţirea milosteniei, posturi, împreunare adesea cu Preasfintele Taine, curăţeniia sufletului, carele acesteia toate gătesc sălaş întru inimile noastre, spre venirea Domnului şi ne îndeamnă spre faceri de bine”.

Sfârșit mucenicesc

După trecerea la cele veșnice a domnitorului Constantin Brâncoveanu, pe tron a venit primul domn fanariot, Nicolae Mavrocordat. Relația cu acesta avea să fie pentru mitropolitul Antim o grea încercare. Pus în situația de a asculta de puterea politică sau de conștiința sa de arhiereu și păstor al turmei încredințate lui, a ales-o pe cea din urmă, asumându-și animozitatea domnitorului. Acesta din urmă l-a aruncat în temniță și a cerut patriarhului ecumenic Ieremia III caterisirea blândului ierarh gruzin. De abia după aproape două veacuri patriarhul ecumenic Atenagora a făcut dreptate, ridicând caterisirea lui Antim.

Sfârșitul bunului slujitor al lui Hristos a fost unul mucenicesc: a fost exilat, asasinat de otomani, iar trupul i-a fost aruncat în apă.

Jertfa sa pentru Biserică și poporul român a fost recunoscută, iar mitropolitul Antim a fost așezat în rândul sfinților de Sfântul Sinod din țara pe care a iubit-o atât de mult, în 1992, ca o făclie luminoasă de la care își aprind lumina credinței creștinii aducând slavă lui Dumnezeu pentru un asemenea ierarh.

Data prăznuirii sale, 27 septembrie, este un prilej de bucurie pentru credincioșii de pretutindeni, care umplu biserica zidită de el însuși.

Astăzi, când păcatul tinde să fie atotputernic și lipsa modelelor se simte acut, Sfântul ierarh Antim este un exemplu de dragoste de neam și țară, de oameni și de slove, exemplu de jertfelnicie, răbdare în suferință și înțelepciune. Faptele sale nu au rămas fără ecou peste ani, iar oamenii păstrează cu bucurie numele lui în cuget și în inimi și îl au drept chip al nevoinței, rostind din tot sufletul: „Bucură-te, mergere printre prăpastiile abrupte ale vremurilor!”

Răzvan Moceanu - Portret: Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul, mitroplit al Ţării Româneşti

27/09/2020

Motto: *„Mitropolia n-am luat-o cu sila, nici cu mite, nici cu rugăciuni. Facă-mi Dumnezeu răsplătire de va fi urmat vreuna de acestia, ci aşa au fost plăcut înaintea stăpânului Dumnezeu […] Între altele să cuvintează şi aceasta cum că sînt strein şi nu s-au cuvenit să fiu eu mitropolit. În Hristos sîntem toţ una. Şi apoi n-am fost numai eu episcop şi mitropolit strein în Ţara Românească, ci au fost şi alţii, mulţi, precum să văd în condice şi precum să politiceşte în toată beserica, precum şi domni au stătut şi de ţară şi streini, ca şi în toată lumea […]”* – Antim Ivireanul, fragment din scrisoarea din 13 ianuarie 1712, adresată lui Constantin Brâncoveanu

Duminică, 27 septembrie, în Calendarul creştin-ortodox, este prăznuit Sfântul Antim Ivireanul, teolog, scriitor, tipograf, gravor, episcop şi mitropolit de Bucureşti, român de origine georgiană. Personalitate culturală remarcabilă a literaturii române vechi, Antim Ivireanul a înfiinţat prima bibliotecă publică în Bucureştiul de astăzi, în secolul al XVIII-lea şi este autorul unor celebre Didahii, o colecţie de predici folosite la Marile Sărbători de peste an.

A tipărit şi a supravegheat, cu pasiune şi pricepere, tipărirea a 63 de cărţi, din care 38 lucrate de el însuşi, în limbile română, greacă, arabă şi georgiană, şi are marele merit de a fi înfiinţat şcoli pentru copiii celor săraci în care învăţământul era fără plată.

Antim Ivireanul s-a născut, cel mai probabil, în anul 1650, în Iviria, în Georgia.A fost luat de tânăr în robie de turci și a fost dus la Constantinopol, iar ulterior este eliberat, ducându-şi pe mai departe existenţa în proximitatea Patriarhiei ecumenice, unde a învățat sculptura în lemn, caligrafia, pictura, broderia, precum și limbile greacă, arabă și turcă. În această perioadă se călugăreşte sub numele de Antim și este hirotonit ieromonah.

În anul 1689, a fost adus de către domnitorul Constantin Brâncoveanu în Țara Românească, unde a învățat limbile română și slavonă, precum și meșteșugul tiparului, fiind mai întâi egumen la Mănăstirea Cetăţuia din Iaşi.

În anul 1691 i s-a încredințat conducerea tipografiei domnești din București, unde va imprima primele sale patru cărți: „Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon”, în anul 1691, în limba greacă, „Slujba Sfintei Paraschiva și a Sfântului Grigore Decapolitul”, un an mai târziu, în limba română, „Evangheliarul greco–român”, în 1693 și „Psaltirea, în anul 1694, în limba română.

În anul 1694, este mutat la Mănăstirea Snagov, unde a mutat şi tipografia, şi unde va fi egumen între anii 1696-1704.

Timp de doi ani, până va fi atestat oficial, el se va ocupa de reparaţiile mănăstirii pe care o găsise într-o stare avansată de degradare, şi va pregăti instalarea noii tipografii. Dintre cei care vor fi iniţiaţi aici în meşteşugul imprimării cărţilor, merită menţionaţi Mihai Ştefan (Iştvanovici) şi Gheorghe Radovici.

Steaua României, 14 septembrie 1966

Aici va imprima alte 15 cărți, din care 7 în limba greacă, 5 în română şi câte una în slavonă, slavo-română şi greco-arabă. Printre aceste cărţi menţionăm, „Antologhionul”, tipărit în anul 1697, „Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă”, în 1699, „Proschinitarul Sfântului Munte Athos”, în anul 1701, în limba greacă, „Liturghierul greco-arab”, tot în anul 1701, una dintre primele cărți tipărite cu caractere arabe din lume, şi cele cinci cărţi tipărite în limba română - „Evanghelia”, în 1697, „Acatistul Născătoarei de Dumnezeu”, un an mai târziu, „Carte sau lumină”, în 1699, „Învățături creștinești”, în 1700 şi „Floarea darurilor”, în anul 1701.

În anul 1699, Antim Ivireanu îl trimite pe unul din cei mai buni ucenici ai săi, ipodiaconul Mihail Ștefan, la Alba Iulia, unde a tipărit o „Bucoavnă” și un „Chiriacodromion”.

Mai târziu, același Mihail Ștefan a fost trimis în țara sa de origine, Georgia, unde, la Tbilisi, ipodiaconul a pus bazele primei tiparnițe cu caractere georgiene din țara natală a lui Antim, unde au fost tipărite mai multe cărți în limba georgiană.

Despre perioada petrecută la Snagov, Antim Ivireanul mărturisea, în scrisoarea din 13 ianuarie 1712, adresată lui Constantin Brâncoveanu: *„Nici mănăstirea Sneagovului o am luat-o cu de-a sila. Iară ce am lucrat în 7 ani [1694-1701], ce am făcut acolo (nu atâta din venitul casei, cât din sudorile feţii mele), lucrurile acelea mărturisesc la toţi, şi măcar că măriia ta nu pohtiiai să es de acolo, iar cine au fost pricinuitorii eşirii mele vor da seama înaintea lui Dumnezeu; iară încailea am eşit cu cinste şi nimenea nu mi-au luat seama, căci să vedea că am făcut şi am adaos, iară n-am stricat, iar nici datorie n-am lăsat."*

În perioada 1701 - 1705 și-a reluat activitatea la București, unde a tipărit alte 15 cărți, din care 11 în limba greacă, 2 în română şi câte una în slavo-română şi greco-arabă. Dintre aceste volume, menționăm „Ceaslovul greco-arab", tipărit în anul 1702 și „Noul Testament", în anul 1703, aceasta fiind prima ediție a acestuia în Țara Românească.

Însă trebuie amintit că, în anul 1701, în Tipografia Domnească de la Snagov se tipărea un Liturghier cu text paralel în limbile greacă şi arabă, spre folosul ortodocşilor arabi. Acesta cuprinde serviciul liturghiei după tipicul Bisericii Ortodoxe în greacă şi arabă, iar rugăciunile numai în arabă.

La 16 martie 1705, Antim Ivireanul este numit episcop de Râmnic, în urma caterisirii episcopului Ilarion, care fusese acuzat de grave abateri de la canoane. La Râmnic, el a luat şi utilajul tipografic ce îi aparţinea, şi iniţiază traducerea şi tipărirea cărţilor liturgice de bază, în limba română. În această perioadă, prin îngrijirea lui, se vor imprima, la Mănăstirea Govora, la tipografia înfiinţată de el, alte 9 cărți, din care trei în limba română, trei în limba greacă şi trei în slavo-română. Printre acestea se aflau „Tomul bucuriei", tipărit în anul 1705, în limba greacă, „Învățătura pe scurt pentru taina pocăinței", tipărit tot în 1705, în limba română şi „Liturghierul" și „Evhologhionul", tipărite într-un singur volum în anul 1706.

Tot în anul 1706, o instalație tipografică cu caractere arabe a fost dăruită de către Antim Ivireanul, patriarhului Atanasie Dabas, care a instalat-o la Alep.

În anul 1708, mitropolitul Teodosie îşi dă obştescul sfârşit după o lungă păstorire (1668-1672 şi 1679-1708), recomandându-l ca succesor prin testamentul său pe episcopul de Râmnic. Astfel, La 28 ianuarie 1708, Antim Ivireanul este numit

mitropolit al Ungrovlahiei, fiind instalat în funcție, după nici o lună, la 22 februarie.

În timpul păstoririi sale, mitropolia va avea două sedii: unul la Bucureşti şi altul la Târgovişte, unde Antim îl însoţea pe domnitorul Constantin Brâncoveanu în lunile de vară. Aici va transfera utilajul tipografic de la Râmnic, iar activitatea de imprimare se reia, astfel, în acest oraş, după o pauză de 57 de ani.

În această calitate, la Târgovişte, a tipărit un număr de 18 cărți, din care 11 în limba română, 5 în limba greacă, una în slavo-română şi una în slavo-româno-greacă. Dintre volumele tipărite în limba română, menţionăm „Învățătură bisericească la cele mai trebuincioase şi mai de folos pentru învățătura preoților", tipărită în anul 1710, „Psaltirea", tot în 1710, „Octoihul", în 1712, „Liturghierul", în 1713, „Evhologhionul", în 1713 şi „Catavasierul", în 1714.

Din anul 1709, datează primul său manuscris rămas până în zilele noastre, conceput la Târgovişte, „Chipurile Vechiului și Noului Testament, adică obrazele oamenilor celor vestiți ce se află în Sfânta Scriptură, în Biblie și în Evanghelie și adunare pe scurt a istoriilor celor ce s-au făcut pe vremea lor", lucrare ce cuprinde 22 file de text, la care se adaugă 503 portrete în medalion, 3 schițe și 8 desene, tot în medalion, cu personaje din Vechiul Testament. Manuscrisul original se găsește la Kiev, Ucraina, iar în România există o copie realizată de dascălul Popa Flor, realizată pe la mijlocul secolului al XVIII-lea.

Antim Ivireanul este ctitorul mănăstirii cu hramul „Toți Sfinții" din București – numită azi Mânăstirea Antim, ridicată între anii 1713 - 1715, pe care a înzestrat-o cu toate cele necesare, aceasta fiind unul dintre cele mai remarcabile monumente de arhitectură, pictură și sculptură din România. Cu ajutorul veniturilor produse de mănăstirea Antim, ctitorul ei a realizat un testament, intitulat „Învățături pentru așezământul cinstitei mănăstiri a tuturor sfinților, capete 32", în care organiza o excepţională operă de asistență socială.

Mănăstirea Antim - sursa: revista „Boabe de grâu", septembrie 1933

În anul 1714, domnitorul Constantin Brâncoveanu este decapitat la Constantinopol, împreună cu cei patru fii ai săi, iar în anii 1714-1715, tipografile lui Antim de la Târgovişte şi Govora sunt transferate la Bucureşti, unde a mai imprimat alte două cărți grecești.

Trebuie spus că, prin tipografiile înființate cu sprijinul lui Petru Movilă, fiu de voievod moldovean ajuns mitropolit al Kievului, cărțile religioase se răspândesc și contribuie la unificarea limbii române literare.

Antim Ivireanul a avut un rol remarcabil în introducerea completă şi definitivă a limbii române în slujbă şi deşi româna nu era limba sa nativă, a reuşit să creeze o limbă liturgică românească limpede, care a fost înțeleasă de contemporanii săi și este folosită până astăzi.

Antim Ivireanul este considerat - prin cele 63 de tipărituri, lucrate de el însuşi sau apărute sub coordonarea sa şi prin numeroşii ucenici pe care i-a format -, alături de Diaconul Coresi, cel mai mare tipograf din cultura medievală românească. Însă prin acestea, Antim Ivireanul, nu demonstra doar o cultură teologică impresionantă, ci și o cultură profană, mărturie în acest sens fiind pe lângă citatele din Biblie, și cele din literatura patristică, respectiv din filosofi antici, elemente prin care el realiza critici, uneori vehemente, ale moravurilor vremii.

A fost alături şi de credincioşii români din Transilvania, în contextul politicii de stat austriece de atragere a românilor ortodocşi la catolicism, iar după anul 1701, i-a sprijinit pe credincioşii ortodocşi din Şcheii Braşovului prin scrisori de îmbărbătare şi hirotonind-ui pe unii preoţi pentru biserica lor.

Însă sfântul martir nu s-a rezumat doar la sprijinul acordat culturii române, ci a sprijinit și alte popoare ortodoxe, imprimând cărți pentru slavi, greci și arabi - din Patriarhia Antiohiei.

Opera sa reprezentativă, „Didahiile” ce cuprinde 28 de predici la diferite sărbători și 7 cuvântări ocazionale, care ne-a rămas în manuscris, îl poziţionează pe Sfântul martir Antim Ivireanul în rândul celor mai de seamă predicatori creștini din toate timpurile.

În toamna anului 1716, Antim Ivireanul, apărătorul drepturilor Bisericii ortodoxe și a poporului român, şi un convins antiotoman, este înlăturat din scaun, la cererea primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat, este caterisit de către patriarhul ecumenic și este condamnat la exil pe viață la mănăstirea „Sfânta Ecaterina” de pe Muntele Sinai. Doar că, în drum spre locul exilului, Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul este ucis de ostașii turci, în octombrie 1716, iar trupul său este aruncat undeva în râul Tungea, dincolo de Adrianopol.

În anul 1886, este tipărită prima ediţie a Didahiilor, iar în anul 1966, abia după 250 de ani de la martiriul său, Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului a ridicat, în perioada Întâistătătorului Athenagoras această nedreaptă caterisire, Antim Ivireanul fiind reabilitat.

La 20 iunie 1992, Sinodul Biseriicii Ortodoxe Române emitea actul de canonitare a sa - cu dată de prăznuire 27 septembrie - proslăvirea ca sfânt a lui Antim Ivireanul având loc o zi mai târziu.

La împlinirea a 300 de ani de la moartea sa, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române declara anul 2016 ca „an omagial al Sfântului Antim Ivireanul, tipograf și om de cultură din secolul al XVIII-lea”. Cu acest prilej, în ziua prăznuirii sale, la 27 septembrie 2016, patriarhul Daniel al Bisericii Ortodoxe Române a slujit, pe Dealul Patriarhiei, Sfânta Liturghie alături de patriarhul Ioan al Antiohiei, aflat în vizită în România pentru a participa la manifestările dedicate Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul.

Este considerat cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti din toată istoria ei, iar prin întreaga sa activitate pastorală, tipografică şi predicatorială, ca episcop şi mitropolit, Sfântul Antim l-a întruchipat pe adevăratul păstor care-şi pune sufletul în slujba credincioşilor săi.

Pr. Adrian Agachi - Chipul duhovnicului priceput în scrierile Sfântului Antim Ivireanul

03 noi, 2016

Duhovnicia este o sarcină spirituală greu de dus pentru preot, în special pentru că de iscusința sa în aceasta depinde formarea sufletească a credincioșilor. Acolo unde preotul este prea aspru, comunitatea tinde spre destrămare sau înăsprire, având o duritate prea mare față de slăbiciunile celor din jur. Când preotul este prea milostiv, fărădelegile se înmulțesc în jurul lui și toți consideră că n-au greșit aproape cu nimic de vreme ce nu li se atrage atenția. De aceea, un preot duhovnic trebuie să aibă discernământ în toate îndemnurile și epitimiile pe care le dă credincioșilor, dar nu poate să dobândească această virtute a dreptei socoteli dacă nu beneficiază și de o educație aleasă, de lucrarea celorlalte virtuți creștine și de multă experiență în lupta cu propriile patimi.

Prima treaptă a formării duhovnicești constă în respingerea patimilor și a manifestărilor acestora. Un preot trebuie să fie priceput în lupta cu patimile pentru ca și credincioșii să poată căpăta sfaturi bune atunci când se confruntă cu un război sufletesc similar.

Astfel, preotul trebuie să fie cumpătat pentru a-i învăța să se ferească de lăcomia pântecelui, să nu fie însetat de averi pentru a-i feri de iubirea de argint, să fie smerit pentru a-i ajuta să lupte împotriva patimii mândriei și a slavei deșarte și așa mai departe.

În plus, așa cum adaugă Sfântul Antim Ivireanul, este bine să fie și un pic mai în vârstă: *„Am socotit a fi bine să zicem întîi în ce chip să cade a fi duhovnicul, căci iaste și aceasta treabă a să vorbi. Iaste dară și acel preot carele va vrea să primească această grea sarcină și cu nevo«i»e a ispovedanii să fie bătrîn de vîrstă, măcar cît de puțin să fie de 40 de ani, să fie de cinste, cucernic, cu viață bună, iscusit în cuvinte și în fapte, să nu fie bețiv, să nu meargă la cîrciume, să nu fie mînios, hulitoriu și înjurătoriu și în scurt cît va fi cu putință să să ferească să nu dea scandal și rea pricină la norod”* (Sfântul Antim Ivireanul, „Învățătură pentru Taina Pocăinții”, în: Opere, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, Ed. Minerva, p. 357).

În zilele noastre, hirotesia întru duhovnic o pot primi și preoții mai tineri. Acest fapt este unul bun, în special pentru preoții de caritate și pentru cei care sunt singuri în parohiile unde au fost numiți, deoarece altfel credincioșii nu ar mai avea unde să se spovedească. Însă primirea hirotesiei întru duhovnic nu exclude automat orice sporire a experienței în această direcție. Astfel, preoții tineri sunt datori să aibă și ei la rândul lor un duhovnic, fie un episcop, fie un alt preot cu experiență.

„Și nu numai mirenii se cade să se ispoveduiască, ci mai vîrtos și noi, cei bisericești, adecă: diaconii, preoții, călugării, arhiereii, căci noi încă sîntem păcătoș«i» și greșiț«i» înaintea lui Dumnezeu, mai cu mult decît cei proști; și ce greșale facem, mai mult prin știință le facem și, de nu ne vom pocăi, vom să avem mai multă osîndă decît cei ce greșesc prin neștiință, după cum zice la Sfînta Evanghelie, la 12 capete ale Lucăi: «Că cel ce cunoaște mult, mult să va pedepsi, și celui ce i s-au dat mult, mult i să va și cere» [Luca 12, 48]” (Sfântul Antim Ivireanul, „Cuvînt de învățătură la Dumineca lăsatului sec de brînză”, în: Opere, p. 99).

Astfel, ei se pot consulta pentru situațiile mai dificil de deslușit și de rezolvat, cu o persoană în al cărei discernământ se pot încrede. Mai mult decât atât, sunt datori să citească și să absorbă și mărturiile Sfinților părinți în această direcție.

Iată un sfat foarte bun în această direcție rămas moștenire de la cuviosul Ioan de la Valaam: „Îndrumătorul trebuie să fie liber de patimi și să aibă darul cugetării, și anume să cunoască trecutul, începuturile și instruirea omului, respectiv de unde este originar, cunoștințele pe care le-a dobândit, râvna lui, vârsta, puterile fizice, conformația, starea sănătății, țelurile și comportarea lui. El trebuie să vadă în profunzime capacitatea omului de a pricepe anumite lucruri, posibilitățile intelectuale înnăscute, dar și străduința, vigoarea și rapiditatea, planurile lui Dumnezeu, sensul fiecărei parabole a dumnezeiești Scripturi și multe altele. Iată cum ar trebui să fie

duhovnicul și cum ar trebui să gândească” (Cuviosul Ioan de la Valaam, Raiul văzut din chilie, trad. Oxana Toporcean, Bucu-rești, Ed. Sophia, 2007, pp. 43-44).

De asemenea, pe lângă un preot la care să se spovedească și apelul la cărți cu care să se documenteze serios asupra Tainei Pocăinței, un cleric proaspăt hirotesit duhovnic trebuie să ia aminte la situațiile concrete din viața credincioșilor și să nu le ceară anumite îndreptări acolo unde nu se pot împlini, nici să abordeze totul cu ideea că sunt iertați din start orice ar face. Dreapta socoteală a duhovniciei se naște din trei lucruri: din dialogul cu părintele tău duhovnic, din citirea cărților folositoare de suflet și din situațiile concrete din viața de zi cu zi pe care trebuie să le analizezi cu atenție.

Sfântul Antim Ivireanul continuă portretul duhovnicului priceput spunând următoarele: *„A doao, să fie împodobit cu carte şi cu fapte bune, să priceapă sfintele cărţi şi canoanele Besericii noastre, cu carele poate să îndirepteze pre oamenii ce să ispovedu«i»esc la dînsul. Şi lucrul acesta să-l facă cu frica lui Dumnezeu şi nu pentru vreo rea cîştigare. Bani să nu ceară pentru ispovedanie, nici pentru altă Taină, căci să va osîndi la un loc cu Iuda, fără numai de-i va da cel ce să ispoveduiaşte de voia lui în loc de milostenie. Asupra ispovedanii să nu să ruşineze nici de un om, nici făţărie să facă, ce numai pre fieştecarele după cum îi vor fi păcatele să-l îndirepteze şi să-l canonească după învăţătura sfintelor pravili, să aibă vo«i»e a ispovedui de la arhiereul şi stăpînul locului şi cîte alte să cuvin la acest sfînt lucru”* (Sfântul Antim Ivireanul, „Învățătură pentru Taina Pocăinții”, în: Opere, p. 357).

Poate cel mai important aspect după virtutea discernământului este ca preotul duhovnic să nu se rușineze și nici să nu judece în interiorul său sau fățiș păcatele celor care se mărturisesc. Trebuie să mângâiem pe cei deznădăjduiți, dar să mustrăm pe cei împietriți la inimă, să fim blânzi cu cei scrupuloși și minuțioși cu cei neatenți sufletește. Toate acestea trebuie însă făcute fără patimă, fără patos, fără vreun zel bolnav, ci cu răbdare, cu atenție și cu dragoste, pentru că altfel călcăm peste inimile oamenilor și îi rănim fără măsură. Numai astfel vom putea să spovedim pe cei care vin la noi exact așa cum ne povățuiește Sfântul Antim: „cu frica lui Dumnezeu și nu pentru vreo rea câștigare” (p. 357).

Nu trebuie să ne străduim să fim recunoscuți ca „părinți duhovnicești”, nu trebuie să încercăm să convingem oamenii cu forța, nu este necesar să ne strivim sufletește, ci să ne asumăm împreună cu Hristos și pentru Hristos acest jug al spovedaniei, greu la vedere, ușor la purtare, atunci când îl purtăm de dragul Lui și din iubire față de El…

Pr. dr. Adrian Drăguşin - Mitropolitul Antim Ivireanul în descrierea lui Nicolae Iorga

11 februarie 2016

Anul acesta se împlinesc 145 de ani de la naşterea istoricului român, Nicolae Iorga, şi tot anul acesta Patriarhia Română îl omagiază pe mitropolitul Antim Ivireanul, un ales cărturar, un tipograf de seamă şi un mare om de cultură, adus în Ţara Românească de către Sfântul Constantin Brâncoveanu pentru a-i fi sprijin în planurile sale pe plan cultural.

Vorbind despre realităţile din Ţara Românească de la sfârşitul secolului XIX, cu precădere despre tipărituri, Nicolae Iorga îl pomeneşte pe Antim astfel: „un călugăr din Iviria sau Ivir, din Iberia Caucazului, fost rob al turcilor, Antim om cu deosebit simţ pentru artă în toate înfăţişările ei” (Nicolae Iorga, „Istoria Bisericii Româneşti şi a vieţii religioase a românilor”, vol. 2).

Străinul Antim, cum l-a numit Iorga, a început încă din 1691, un lung şir de tipărituri, greceşti, slavoneşti, româneşti şi chiar cu litere arabe, care vor avea darul

de a-l înscrie definitiv în rândul marilor cărturari arhierei pe care i-a avut Biserica noastră.

Şirul tipăriturilor se deschide cu „Panereticele, sau Învăţăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon”, carte tradusă de Hrisant din greaca veche în cea modernă. Au urmat o serie de cărţi de slujbă, între care la loc de cinste se găseşte o Evanghelie greco-românească, tipărită la 1693, într-o ediţie grafică deosebită. Pentru că ne găsim încă în timpurile în care autorii simţeau nevoia să motiveze demersul lor de a tipări parţial sau total în limba română, Antim, preluând cu modificări teoria mitropolitului Ştefan, spune: „cuvintele sunt ca banii, şi banii aceeia sunt buni care umblă peste tot”. Antim preia şi ideea lui Dosoftei, care spunea că Scriptura foloseşte numai dacă e înţeleasă. Antim arată că „patimile rele, din inima omului, şi numai din cetanie şi din auzire se omoară”, dând astfel scrisului în limba română şi o valenţă duhovnicească.

Au urmat apoi o Psaltire românească, Antologhionul, Mărturisirea lui Petru Movilă, carte retipărită probabil în contextul celor ce se petrecuseră în biserica din Ardeal. În 1697, a apărut şi „singura carte slavonă tipărită de Antim, Gramatica Slavonă”, iar în 1701 Liturghierul greco-arab. Şirul cărţilor lui Antim, unul impresionant fără îndoială, a continuat cu Ceaslovul, Psaltirea, Liturghia georgiană şi Evanghelia.

Pe de altă parte acelaşi Antim a căutat, ceva mai târziu să tipărească şi cărţi de morală religioasă sau „de instrucţie poporală în materie de religie, precum sunt învăţăturile creştineşti sau Floarea darurilor, traduse amândouă de Filotei, un român care se călugărise la Sfetagora, Sfântul Munte, şi îşi putea zice stând, se pare la Sfânta Ecaterina din Bucureşti, metoh al Sinaii „Sfetagoreţul” şi despre care pr. acad. prof. dr. Mircea Păcurariu spune că unii cercetători l-ar fi identificat cu Filotei sin Agai Jipei, autorul primei Psaltichii româneşti tipărită în 1713, penultimul an de domnie al lui Constantin Brâncoveanu.

Episcop şi mitropolit

Din 1705, până în 1708 Antim a ocupat scaunul de episcop al Râmnicului, loc în care activitatea sa editorială va cunoaşte un nou avânt. A tipărit la Râmnic nouă cărţi, dintre care trei greceşti, trei slavo-române şi trei româneşti.

Cu totul remarcabil este faptul că însuşi mitropolitul e cel care se osteneşte cu alcătuirea tipografiei (procurarea celor necesare sau prefacerea literelor aşa cum spune el, cu aducerea meşterilor tipografi etc.). De menţionat este faptul că, în

această perioadă, prin grija lui Antim, a apărut prima ediţie a Liturghierului dar şi a Molitfelnicului, integral în româneşte.

În 1708, la moartea vrednicului Teofil, cel care avusese indirect de gestionat problematica ardeleană din vremea începutului lui Atanasie, a fost ales ca mitropolit al Ungrovlahei „Antim, pe care talentele şi hărnicia sa îl ridicaseră în scurtă vreme aşa de sus”, după cum spune Nicolae Iorga.

Păstorirea sa ar putea fi împărţită în trei etape: 1708-1713, cea de colaborare cu marele domnitor iubitor de cultură, sprijin şi mentor al său, Constantin Vodă Brâncoveanu; 1713-1714, perioadă în care între domn şi mitropolit apar tensiuni, mitropolitul fiind bănuit de colaborare cu cei care doreau uzurparea scaunului domnesc; 1714-1716, perioadă de coabitare cu noua stăpânire fanariotă, şi culminată cu mazilirea sa.

Odată cu instalarea în scaunul de mitropolit, activitatea tipografică a intrat şi ea într-o nouă etapă. Pentru că mitropolitul stătea, ca şi domnitorul, o parte din an la Bucureşti, o alta la Târgovişte, vor apărea 18 cărţi (cinci greceşti şi 11 româneşti).

În 1715 tipografia s-a mutat de la Târgovişte la Bucureşti, şi tot aici va mai înfiinţa şi o tipografie la Antim, mănăstire ctitorită de el, unde a tipărit lucrarea „Istoria sfântă adică iudaică”, lucrare care va încheia şirul tipăriturilor sale.

În cursul unui sfert de veac (1691-1714) a tipărit sau a supravegheat tipărirea a 63 de cărţi, dintre care 39 au fost lucrate de el însuşi. După locul de apariţie, 21 au apărut la Bucureşti, 15 la Snagov, nouă la Râmnic şi 18 la Târgovişte. După limba în care au apărut, 30 erau în greceşte, 22 în româneşte, una în slavoneşte, nouă bilingve (şase slavo-române, două greco-arabe şi una greco-română) şi una trilingvă (greco-slavo-română). Opt dintre tipăriturile sale aveau prefeţe sau dedicaţii semnate de el, iar câteva aveau versuri la stema ţării.

Mitropolitul este ctitorul impresionantei Mănăstiri Antim, remarcabilă prin vechime şi arhitectura sa brâncovenească, dar şi implicarea sa în românizarea cântărilor de slujbă şi a cărţilor, astfel încât „după aproape trei veacuri, în slujbele noastre se mai pot auzi cântări şi rugăciuni aşa cum au fost tălmăcite de mitropolitul Antim”, raţiuni pentru care mulţi istorici îl consideră cel mai de seamă făuritor al limbii liturgice româneşti.

Conflictul cu Sfântul Constantin Brâncoveanu

Încă din 1712, relaţiile între domn şi mitropolit s-au deteriorat, domnul bănuind că mitropolitul ar încerca cumva să conlucreze cu cei ce complotau şi, aşa cum crede, Nicolae Iorga, fiindcă domnul apucase să promită mitropolia lui Mitrofan de Nissa.

Episodul e deosebit de interesant pentru că nu ştim exact cu ce anume l-a supărat mitropolitul pe domnitor şi din păcate nu ni s-a păstrat documentul original care cuprindea acuzaţiile ce i se aduceau lui Antim. „Ştim însă că i se imputa gospodăria de la Snagov, de unde fusese scos după şapte ani de muncă, datoriile ce apăsau Mitropolia, lipsa a şapte pungi de bani, din care găsiră trei, precum şi calitatea lui de străin", ne spune Iorga. În mod cert Antim s-a simţit deosebit de jignit de aceste acuzaţii, încât a refuzat să dea un paretesis - act de retragere din vina sa proprie - pe care de asemenea îl considera jignitor.

Se pare că a avut cel puţin două întrevederi cu domnitorul (arătându-i acestuia că nu e de vină pentru banii lipsă, pe care făgăduieşte să îi găsească, iar în ceea ce priveşte originea sa străină nu e primul mitropolit al Ţării Româneşti de altă origine şi spune frumos că „Dumnezeu a făcut lumea slobodă pentru toţi"), întrevederi în urma cărora domnitorul a renunţat la lupta împotriva mitropolitului său, „care rămase astfel în scaun până la sfârşitul acestei strălucite domnii".

Sfârşitul lui Antim

Probabil păstrând resentimente, mitropolitul nu a făcut nici o încercare de a salva viaţa Brâncoveanului, aşa cum va face de exemplu patriarhul Hrisant. După moartea marelui domn, au venit clipe grele pentru mitropolitul Antim. Adept al partidului Cantacuzinilor, odată cu urcarea pe tron a lui Nicolae Mavrocordat „pentru Antim veni ceasul greu al răspunderilor". Probabil că şi de data aceasta i se va fi cerut demisia, şi bănuim că şi acum a refuzat-o, astfel încât domnitorul a apelat la patriarhul Cosma III, care sub acuzaţii absurde l-a caterisit, dându-i şi loc de pocăinţă, la Muntele Sinai, unde n-a mai ajuns niciodată.

Se pare că a fost înecat de turci la Snagov, dar locul nu e sigur. La scurt timp, Nicolae Mavrocordat însuşi a plecat într-un exil la Sibiu, impus de faptul că între timp intraseră în Bucureşti cătanele nemţeşti, izgonind de acolo pe turcii protectori ai Mavrocordatului. Când s-a întors din exil a găsit în scaunul de mitropolit pe Mitrofan, inamicul şi prigonitorul lui Antim. Se încheia, astfel, glorioasa perioadă de colaborare între marele domnitor ctitor Constantin Brâncoveanu şi mitropolitul cărturar Antim Ivireanul.

Sfântul ierarh Antim Ivireanul - 300 de ani de la martiriul “străinului” care ne-a ţinut ortodocşi şi români , a “robului” vândut de două ori de către “ai săi” păgânilor nelegiuiți: „Au doară vom afla om ca acesta carele are Duhul lui Dumnezeu într-însul?”

(icoana de Costel Olarean - sursa)

20 septembrie, 2016

“Ierarhul fără de mormânt”- Sfântul Antim Ivireanul - Universul Credinţei, 23 septembrie 2012 - Interviu cu pr. arhim. Mihail Stanciu
https://www.youtube.com/watch?v=lTOnKXdQBjw

***

Lumea Credinței: Părintele Mihail Stanciu de la Mânăstirea Antim - „Să învățăm şi să copiem de la Sfântul Antim rugăciunea, smerenia, răbdarea, stăruința”

Anul acesta - 2016 - este anul comemorativ al Sfântului Antim Ivireanul, întrucât se împlinesc 300 de ani de la moartea martirică a acestui strălucit ierarh, care, deşi străin de neamul nostru, a revărsat râuri de daruri pe pământul românesc şi nu numai. A fost canonizat în 1992, dar, din nefericire, lucrarea acestui trimis al lui Dumnezeu în vremuri de grea încercare pentru lumea ortodoxă nu este cunoscută

la adevărata sa înălţime şi valoare. Din acest motiv, l-am rugat pe părintele arhimandrit Mihail Stanciu de la Mânăstirea Antim din Bucureşti să ne aducă un plus de cunoaştere a acestui mare apărător al Ortodoxiei, sfinţia sa căutând de ani buni prin viaţa şi scrierile Sfântului Antim pentru a scoate la lumină cât mai multe roade ale acestui pom răsădit în pământul cel bun al Ţării Româneşti.

„Întâi de toate, Sfântul Antim a fost un păstrător rig[uros] şi un adânc trăitor al Ortodoxiei”

Părinte, ştim că v-aţi aplecat cu multă dăruire asupra vieţii şi operei Sfântului Antim Ivireanul, ierarhul martir pe care îl cinstim în acest an în mod deosebit. Având în vedere personalitatea sa uriaşă, greu de cuprins, v-aş ruga pentru început să ne spuneţi ce ar trebui să ştie orice creştin din ţara aceasta despre acest mare ierarh al Bisericii noastre.

Sfântul Antim Ivireanul este unul dintre stâlpii Bisericii Ortodoxe, şi nu doar din Ţările Române, ci din întreg Răsăritul creştin al secolelor XVII-XVIII , pentru că el a promovat Ortodoxia prin tipar în mai toate ţările creştin-ortodoxe. În perioada activităţii sale dintre anii 1691 şi 1716, Sfântul Antim a pregătit şi coordonat pentru tipărire 64 de cărţi teologice şi filosofice, la 39 ostenindu-se personal, iar cele mai multe au fost în limba greacă (30) şi în limba română (24). De asemenea, a tipărit primele două cărţi în limba arabă; apoi a tipărit cărţi în slavonă, dar şi în ediţii bilingve: greco-române, slavo-române şi chiar un Catavasier trilingv (greco-slavo-român).

Dar întâi de toate, Sfântul Antim a fost un păstrător rig[uros] şi un adânc trăitor al Ortodoxiei, şi apoi un propovăduitor al ei. De aceea, Dumnezeu, în iconomia Lui veşnică, a rânduit ca slujitorul Său să fie cât mai sus şi în ierarhia bisericească văzută ca să lumineze din loc înalt, şi astfel, în Duminica Ortodoxiei din anul 1708, el a fost înscăunat mitropolit al Ţării Româneşti. Iată cum Dumnezeu a rânduit ca şi temporal Sfântul Antim să primească această acreditare de mitropolit în Duminica Ortodoxiei, el, care a fost un ortodox lucrător, un trăitor şi un propovăduitor al căii mântuirii care este Ortodoxia.

Prin urmare, oamenii Bisericii, clerici şi mireni deopotrivă, trebuie să ştie că Sfântul Antim a fost, înainte de toate, un trăitor profund, un om de mare subtilitate teologică, de adâncă trăire spirituală, dar şi un om care s-a jertfit mult, lucrând cu mâinile sale la tipărirea cărţilor creştine şi, prin ele, la păstorirea credincioşilor, ca preot, ca ieromonah, stareţ, episcop şi mitropolit. Astfel, noi avem de învăţat de la Sfântul Antim Ivireanul pe de o parte să trăim Ortodoxia, iar pe de altă parte să o

facem cunoscută prin lucrarea noastră de zi cu zi, printr-o jertfelnică activitate misionară şi filantropică.

Trebuie să subliniem şi faptul că Sfântul Antim Ivireanul a fost un om erudit şi smerit, un om răbdător şi lucrător, un om care s-a dăruit cu toată inima lui Dumnezeu şi Bisericii. El nu a avut averi şi interese personale, ci tot ce a lucrat a fost pentru binele Bisericii, pentru întărirea credincioşilor în Ortodoxie.

Ştim că în perioada vieţii lui existau două tipuri de propagandă anti-ortodoxă: cea musulmană, care venea din Răsărit, şi cea apuseană (catolică şi calvină), care venea din Occident să corupă sufletele creştinilor ortodocşi. De aceea, Sfântul Antim a încercat să apere Ortodoxia şi în Ardeal, unde l-a trimis în 1699 pe ucenicul lui cel mai bun, Mihail Iştvanovici, ca să tipărească două cărţi de învăţătură creştină în limba română: o Bucoavnă (abecedar) şi un Kiriakodromion (carte de predici).

Cum a ajuns Antim Ivireanul în Ţara Românească? Se ştia până acum că el a fost adus de Constantin Brâncoveanu, dar recentele dumneavoastră descoperiri arată că această ipoteză este eronată. Care este adevărul?

Sfântul Antim, născut pe la anii 1640-1650, se numea Andrei din botez şi a fost luat rob în tinereţe din ţara natală, Georgia. Cum s-a petrecut aceasta?

Mihail Iştvanovici ne spune în prefaţa Molitvelnicului tipărit în 1706 la Râmnic: „Precum oarecând, din purtarea grijii dumnezeieşti, prea frumosul Iosif, prin vinderea fraţilor lui, ismailitenilor, înstreinat au fost de părinţi şi de ţara lui în pământul Eghipetului (iubitoriule de Dumnezeu părinte), ca acolo să fie păzit spre hrana vremii celor şapte ani ai foametii întru folosirea a multe noroade, iar mai vârtos pentru norodul cel credincios, adică pentru tatăl lui Israil. Aşa acea purtare de grijă dumnezeiască, şi pre iubirea ta de Dumnezeu, ca pre un mărgăritariu scump, legat cu aur, întru vindere oarecând fiind preţuit, şi din ţara ta scos, şi în partea locurilor noastre adus şi nemerit, ai strălucit ca o rază luminoasă.”

Deci, nişte rude sau concetăţeni de-ai lui l-au răpit din mijlocul familiei şi l-au vândut negustorilor de sclavi care l-au adus în Imperiul Otoman. Nu ştim însă cât timp a stat Sfântul Antim rob la turci, poate 10-15 ani, răstimp în care probabil a învăţat limbile turcă şi arabă.

Patriarhul Ierusalimului, Dositei Notara, l-a răscumpărat şi l-a tuns călugăr la Sfântul Mormânt, având metanie de aghiotafit, adică monah la Sfântul Mormânt, şi

tot el l-a şi hirotonit, probabil în vara lui 1685. De acolo a venit în Moldova prin primăvara-vara lui 1686, la Iaşi. Aşa a ajuns la Mânăstirea Cetăţuia, care era metoc al Sfântului Mormânt, şi acolo a deprins limba română şi limba slavonă şi tot acolo credem că şi-a sistematizat cunoştinţele teologice de limbă greacă.

La Cetăţuia era stareţ ieromonahul Macarie, cel pe care - socot eu - îl pomeneşte Sfântul Antim în pomelnicul lui de la Mânăstirea tuturor Sfinţilor. Până acum nu se ştia cine este acest enigmatic părinte, Macarie ieromonahul, pentru care Sfântul Antim manifesta o asemenea recunoştinţă încât era pomenit alături de părinţii săi, Ioan şi Maria, şi de mitropolitul Teodosie, care l-a ajutat atât de mult şi l-a ocrotit.

După ce a stat vreo patru ani la Mânăstirea Cetăţuia, unde a devenit şi egumen, prin anul 1690, la îndemnul patriarhului Dositei, Antim a venit în Bucureşti ca să-şi desăvârşească meşteşugul tiparului, pe care l-a deprins, probabil, la nivel elementar la Iaşi.

La Bucureşti, ieromonahul Antim a aprofundat meşteşugul tiparului, fiind ucenic la episcopul Mitrofan de Huşi, care venise din Iaşi în toamna lui 1686 şi care conducea tipografia domnească, tipărind Biblia românească în 1688.

Hrisant Notara (cel care îi urmează în scaun Patriarhului Dositei - n. red.) spune într-o scrisoare din decembrie 1709 către sfetnicul Ianache că patriarhul Dositei l-a adus la Bucureşti pe Antim Ivireanul ca acesta să înveţe tiparul. Sfântul Antim atât de mult a sporit în învăţarea acestui meşteşug încât în vara anului 1691 a preluat de la Mitrofan conducerea tipografiei domneşti.

În această postură de tipograf la Bucureşti l-a întâlnit Constantin Vodă Brâncoveanu pe ieromonahul tipograf Antim Ivireanul şi tot Mihail Iştvanovici, în acea prefaţă a Molitvelnicului de la Râmnic, spune: „Aici în ţara noastră nu ca acel eghiptenesc Farao, ci cel blând aseamene lui David, prea luminatul zic şi înălţatul nostru Stăpân şi Domn Ioann Constandin B.B. Voevod aflându-te, şi văzându-te pre iubirea ta de Dumnezeu, şi cercetându-ţi ascuţita minte, te-au aflat vreadnic şi iscusit…”

Iconograf Liviu Dumitrescu, http://byzantinepainting.com/tag/sfantul-constantin-brancoveanu-si-sfantul-antim-ivireanu/

La Bucureşti, Sfântul Antim l-a impresionat pe bine credinciosul Domnitor Constantin Brâncoveanu, cu înţelepciunea şi cu priceperea lui în arta tiparului şi nu numai, pentru că el era şi un bun pictor, sculptor, caligraf şi un om care cunoştea multe limbi străine. De aceea, Vodă Brâncoveanu l-a apreciat (exclamând: „Au doară vom afla om ca acesta carele are Duhul lui Dumnezeu într-însul?”), l-a preţuit de la început, l-a susţinut şi l-a ocrotit, Sfântul Antim recunoscând cu multă cuviinţă că Vodă este „al mieu de bine făcător”.

Aşadar Sfântul Antim şi Sfântul Constantin Brâncoveanu au închegat această prietenie şi preţuire reciprocă prin anul 1690 şi au rodit într-o împreună-lucrare pentru Biserica Ortodoxă şi pentru neamul nostru românesc până în primăvara lui 1714, când Brâncoveanu a fost detronat de turci şi dus la sultan ca să fie chinuit şi martirizat, împreună cu cei patru fii ai săi şi cu sfetnicul Ianache Văcărescu.

„Pe mai multe planuri - politic, bisericesc şi cultural - a fost roditoare relația dintre cei doi mari sfinți martiri: Antim Ivireanul şi Constantin Brâncoveanu”

Academicianul Sorin Dumitrescu sublinia la un eveniment dedicat Sfântului Antim că Ivireanul fără Brâncoveanu nu se poate şi la fel Brâncoveanu fără Ivireanul. Care sunt roadele acestei împreună-lucrări?

Prin politica sa echilibrată şi paşnică atât în interior, cât şi pe plan extern, Constantin Vodă Brâncoveanu reuşise să facă din Bucureşti o cetate culturală înfloritoare, unde Biserica, tiparul, şcoala şi artele se bucurau de protecţia şi ajutorul înţeleptului voievod. Era firesc ca domnitorul şi Mitropolitul să conlucreze într-o reală bicefalie spre propăşirea materială şi spirituală a poporului român.

Sfântul Antim s-a bucurat de sprijinul financiar al domnitorului la majoritatea cărţilor pe care le-a tipărit. Apoi, tot cu sprijinul lui Vodă Brâncoveanu, Sfântul Antim a trimis în 1704 o tiparniţă completă cu caractere arabe în Siria, la Alep, iar în 1708 o alta, cu caractere georgiene, în ţara natală, la Tbilisi (capitala de atunci şi de astăzi a Georgiei - n. red.), prin ucenicul său, Mihail Iştvanovici.

Brâncoveanu este cunoscut pentru generozitatea cu care a ajutat, financiar şi tipografic, pe creştinii ortodocşi din întreg Răsăritul creştin. Să nu uităm că, pe cheltuiala domnitorului Constantin Brâncoveanu, Sfântul Antim a tipărit multe cărţi în limba greacă, cărţi de apologetică ortodoxă, patriarhul Dositei Notara având nevoie de aceste cărţi pentru a apăra credinţa ortodoxă în faţa invaziei catolice şi calvine.

Dar conlucrarea lor nu s-a restrâns doar la domeniul tipografic. Să ne amintim faptul că Sfântul Antim era episcop de Râmnicu Vâlcea (1705-1708) atunci când începuseră lucrările la zidirea Mânăstirii Hurezi, care este ctitorie brâncovenească. Apoi, mânăstirile Govora, Fedeleşoiu, Cozia şi multe altele, care erau ctitorii sau restaurări ale familiei domnitoare, s-au bucurat de binecuvântarea şi sprijinul Sfântului Antim Ivireanul.

În anul 1709, în semn de adâncă şi entuziastă recunoştinţă, Sfântul Antim îi oferă Domnitorului Constantin Brâncoveanu un manuscris - Chipurile Vechiului şi Noului Testament - cu peste 500 de medalioane, de portrete desenate ale marilor personalităţi din istoria mântuirii, acest manuscris fiind o capodoperă a literaturii şi teologiei româneşti. Versurile compuse de mitropolitul Antim şi dedicate luminatului domnitor sunt şi ele o dovadă incontestabilă a erudiţiei şi sensibilităţii ierarhului martir ivireano-român.

În domeniul misionar-filantropic, Sfântul Antim, ca păstor de suflete, a dorit şi a şi reuşit să înfiinţeze tipografii, şcoli şi biblioteci pentru viitorii preoţi la Râmnic şi la Bucureşti, pentru ca clericii să fie mai întemeiaţi în credinţă şi în cultura teologică.

Prin urmare, pe mai multe planuri - politic, bisericesc şi cultural - a fost roditoare relaţia dintre cei doi mari sfinţi martiri: Antim Ivireanul şi Constantin Brâncoveanu, care au dat strălucire fiecare lucrării celuilalt. Din acest motiv consider că niciodată în istoria României prestanţa Domniei şi a Bisericii nu s-a mai ridicat la nivelul epocii brâncoveneşti, mai ales din finalul ei (anii 1708‑1714)…

Învăţatul florentin Anton Maria Del Chiaro, care a trăit la curtea lui Constantin Brâncoveanu, ne spune că mitropolitul Antim a zidit în Bucureşti o „măreaţă mânăstire cu o prea frumoasă biserică cu hramul tuturor Sfinţilor”. Este vorba despre biserica Mânăstirii Antim, care a fost proiectată de însuşi Sfântul Antim. Tot Del Chiaro spune că Antim ştia să facă în chip minunat orice meşteşug.

Ce se mai păstrează din cele făcute de mâna Sfântului Antim în această mânăstire?

Sfântul mitropolit Antim Ivireanul a realizat planul de construcţie şi de funcţionare, să zicem, al mânăstirii până în cele mai mici detalii. Schiţele arhitectonice, modelele de sculptură şi de zidărie, picturile în frescă, obiectele liturgice, precum şi rânduielile de viaţă duhovnicească, liturgică, economică, misionar-culturală şi filantropică ale mânăstirii ne arată că Sfântul Antim s-a implicat foarte activ, şi nu doar contemplativ, în edificarea acestui lăcaş de cult şi de cultură ortodoxă.

Aşadar, ornamentele în piatră din dantelăria iconostasului, a ancadramentelor de la uşă (unde este şi pisania) şi de la ferestre poartă pecetea Sfântului Antim. Avem totodată uşa din lemn de stejar, care - potrivit tradiţiei - a fost sculptată de el împreună cu câţiva ucenici. Realizarea uşii, o lucrare deosebit de frumoasă şi extrem de migăloasă, are şi valoare de simbol: nu putem intra în Biserică decât prin lucrarea păstorului care ne deschide uşa Împărăţiei Cerurilor, Împărăţie pe care o trăim în Biserică în mod anticipat prin Sfintele Taine.

De asemenea, de la Sfântul Antim au rămas două icoane: Icoana tuturor Sfinţilor, cu hramul Bisericii, şi Icoana cu cei patru sfinţi ocrotitori ai lui - Sfântul Antim, episcopul Nicomidiei, Sfântul Alexie, omul lui Dumnezeu, Sfânta muceniţă Agata şi Sfântul ierarh Nicolae, făcătorul de minuni, care a fost şi ocrotitorul bisericii de lemn pe locul căreia Sfântul Antim a clădit biserica cea mare, de zid. Ca o parantează, iată că Sfântului Antim nu îi plăceau spaţiile mici, ci spaţiile mari, pentru că voia ca multă lume să vină să participe la rugăciunile în comun care ni-L oferă pe Hristos…

Tot de la Sfântul Antim a mai rămas un potir din argint aurit, de pe vremea când el era egumen la Mânăstirea Snagov (1694). Avem totodată manuscrisul Didahiilor (1715), care a fost completat cu un desen reprezentând chipul lui, desen făcut, se pare, de preotul Nicola, ucenic apropiat al mitropolitului, cel care l-a ajutat să realizeze şi cartea-manuscris Chipurile Vechiului şi Noului Testament (1709).

Se mai păstrează şi un antimis (1708), adică acea pânză sfinţită ce are imprimată pe ea scena punerii în mormânt a Mântuitorului şi care este aşezată pe masa Sfântului Altar şi fără de care nu se poate sluji Sfânta Liturghie.

La Muzeul Naţional de Artă al României există un epitaph donat Mânăstirii tuturor Sfinţilor în 1714, iar la Catedrala Episcopală din Râmnicu Vâlcea există cârja arhierească a Sfântului Antim Ivireanul.

La Mânăstirea Neamţ există un Liturghier (din 1713) pe care Sfântul Antim i l-a dăruit Sfântului Pahomie de Gledin, care era pe atunci, în 1716, stareţ la Schitul Pocrov. Şi chiar există o însemnare a Sfântului Pahomie: „Acestă prea sfântă şi dumnezeiască Liturghie rumânească este a mea Pahomie – me-a dăruit-o sfiinţia sa Antim mitropolitul din Ţara Rumânească şi eu o dau la Sihăstria la Pocrov ca să fie acolo în veci…”

Iată deci că Sfântul Antim a avut relaţii frumoase şi cu alţi mărturisitori ai Ortodoxiei, care au fost prea slăviţi de Dumnezeu, şi cred că unii ucenici şi colaboratori ai lui, precum Mihail Iştvanovici, sunt mari înaintea lui Dumnezeu, dar poate că noi nu-i recunoaştem încă la valoarea sfinţeniei şi la importanţa lor reală în cultura românească.

Sfântul Antim a lăsat şi un regulament prin care rânduia administrarea bunurilor acestei mânăstiri.

Vorbiţi-ne, vă rugăm, despre acest testament.

Da, Sfântul Antim voia să fie înmormântat aici şi a lăsat un testament – Aşezământul Mănăstirii tuturor Sfinţilor - în 32 de capitole, prin care el a rânduit ca mânăstirea să fie autocefală, adică să nu fie închinată nici unei stăpâniri străine, nici laice, nici patriarhale, încercând în felul acesta să o ferească de tendinţa abuzivă şi lacomă a Patriarhilor şi ierarhilor greci care voiau să pună mâna pe această mânăstire bine înzestrată la acea vreme.

În acelaşi timp, acest regulament cuprinde o rânduială pentru egumenii şi epitropii care urmau să conducă mânăstirea, precum şi rânduieli pentru slujbă. Astfel, Sfântul Antim a hotărât ca slujba să fie cântată în două limbi: în limba greacă la strana dreaptă şi în română la strana stângă.

De asemenea, a rânduit modul în care să fie ajutaţi oamenii săraci şi cum să fie îngropaţi cei care locuiau în apropierea mânăstirii şi care proveneau din familii sărmane.

Totodată, Sfântul Antim a înfiinţat şi o bibliotecă publică, prima din Ţara Românească, de unde oamenii puteau să împrumute câte o carte şi să dea în schimb un zălog scris, adică lăsau o garanţie că până la o dată anume vor aduce cartea înapoi.

Sfântul Antim a lăsat în stare de funcţionare două tiparniţe, una având caractere greceşti şi alta caractere româneşti. Erau ajutaţi copiii săraci care voiau să înveţe carte sau fetele care urmau să se mărite. Sfântul Antim a stabilit şi anumite reguli de tocmeală, de plată, a celor care lucrau în mânăstire…

Sunt multe alte rânduieli, dar important este faptul că Sfântul Antim, care a înţeles ca nimeni altul cât de greu este să fii între străini, a purtat de grijă oamenilor nevoiaşi.

„Sfântul Antim a înființat şi o bibliotecă publică, prima din Țara Românească”

Cum este împlinit astăzi acest testament?

Astăzi nu mai avem tipografie, dar încercăm să tipărim cărţi de credinţă şi broşuri catehetice, care ajută la luminarea credincioşilor. Încercăm, de asemenea, să-i ajutăm pe cei săraci şi pe cei care locuiesc în vecinătatea mânăstirii. Părintele Sofian ne-a arătat această preţuire a oamenilor necăjiţi, care au nevoie, pe lângă un sprijin material, şi de o mângâiere, de o încurajare, de un sfat înţelept. În acelaşi timp, avem slujbele de fiecare zi, care reprezintă temelia vieţii noastre liturgice şi

duhovniceşti, de la care ne tragem, şi noi şi credincioşii prezenţi la ele, puterea duhovnicească.

Ştim că Sfântul Antim a avut o moarte martirică. La una din cateheze spuneaţi că este ierarhul fără de mormânt, ca şi Sfântul prooroc Moise. Cum a murit Sfântul Antim?

Sfântul Antim a fost rob la turci şi a observat cruzimea lor, mai ales faţă de sclavii pe care îi răpeau din popoarele creştine cucerite. Nu s-a împăcat niciodată cu acest gând al agresivei stăpâniri turceşti.

Pe plan intern, Nicolae Mavrocordat, care a fost un domnitor impus de turci, cu toate că era un grec fanariot, deci un creştin ortodox, era un om foarte crud, un om răzbunător şi lacom. El trebuia să-şi achite datoriile pe care le făcuse odată cu cumpărarea tronului Ţării Româneşti, mărind birurile asupra românilor. De aceea, mulţi boieri români nu mai doreau această prelungire a stăpânirii turceşti, care, pe lângă haraciu, prin domnia lui Nicolae Mavrocordat, împila şi mai mult poporul român.

Contextul extern era acesta: după bătălia din 5 august 1716 de la Petrovaradin, în Serbia, lângă Novi Sad, unde turcii au fost înfrânţi de către armata austriacă condusă de Eugeniu de Savoia, boierii români sperau la o schimbare a domnitorului Ţării Româneşti. Oştirile austriece intraseră în Ţara Românească prin Oltenia, pe la Porţile de Fier, şi avansau spre Bucureşti. Când au ajuns pe la Piteşti, iscoadele valahe l-au anunţat pe domnitorul Nicolae Mavrocordat, iar acesta în mare frică şi-a strâns ce a putut din averile sale, i-a adunat pe boierii şi episcopii greci de la curte şi a fugit spre Giurgiu, ca să treacă Dunărea - graniţa cu Imperiul Otoman. L-a luat şi pe mitropolitul Ţării Româneşti, pe Antim Ivireanul, gândindu-se că ierarhul poate confirma la sultan că situaţia din ţară era într-adevăr foarte gravă. În apropiere de Giurgiu, în satul Odaia, Antim i-a spus însă lui Mavrocordat că se va întoarce la Bucureşti întrucât el, ca păstor, nu poate părăsi turma pe care Dumnezeu i-a dat-o spre păstorire şi că, în lipsa domnitorului şi a mitropolitului, e posibil să apară revolte şi tulburări în ţară. Era în noaptea de 4 spre 5 septembrie 1716.

Sfântul Antim s-a întors la Bucureşti şi dimineaţa s-a întâlnit la Mitropolie cu mai mulţi boieri din Divan şi au ales un alt domnitor - pe vel-vornicul Pătraşcu Brezoianu. N-au apucat să-l instaleze însă, dar era o dorinţă unanimă a boierilor români de a scăpa de stăpânirea fanariotă, foarte grea pentru ţară. Mavrocordat mărise foarte mult impozitele pe care le luau de la ţărani, de la negustori şi de la

locuitorii cetăţilor. De aceea şi Sfântul Antim dorea să scape poporul de greutatea asupririi otomane („jugul păgânului”), accentuată de stăpânirea lui Mavrocordat.

Pe 10 septembrie, Vodă Mavrocordat, care adunase destulă oştire turcească din sudul Dunării, s-a întors la Bucureşti, l-a omorât pe Pătraşcu Brezoianu, iar pe mitropolitul Antim l-a arestat, ţinându-l în temniţă aproape două săptămâni. În acest timp, Mavrocordat a obţinut, printr-o informare tendenţioasă către Patriarhia de Constantinopol şi către Sultanul Ahmed al III-lea, condamnarea mitropolitului la caterisire şi exil pe viaţă în muntele Sinai, fiind acuzat pe nedrept de apostazie, răzvrătire faţă de „puternica împărăţie” şi magie.

Dar răutatea lui Mavrocordat nu s-a oprit aici. El nu a fost satisfăcut de acest exil pe viaţă, întrucât voia exterminarea fizică a Sfântului Antim şi, prin bani mulţi, fanariotul a obţinut condamnarea lui la moarte printr-un ordin secret al sultanului. Astfel, Mavrocordat l-a dat pe mâna turcilor şi, spre finalul lunii septembrie, Sfântul Antim a trecut, sub escortă otomană, din Ţara Românească în Bulgaria şi, aproape de Adrianopol, pe malul râului Tungia, a fost tăiat în bucăţi, mai întâi tăindu-i-se capul, după legea sharia.

Aş vrea să spun aici că eu cred că dacă Sfântul Antim a fost rob la turci, el a fost islamizat forţat (chiar dacă nu aderase niciodată cu gândul la hulitoarea doctrină musulmană), ca toţi sclavii răpiţi dintre creştini. El nu a revenit însă la islam, nici măcar în urma ameninţărilor şi chinurilor, aşa încât a primit, potrivit sharia, moartea prin tăierea capului. Acest lucru este foarte clar pentru că, dacă ar fi revenit, ar fi putut scăpa de moarte. Credem că această măcelărire a trupului şi aruncare a bucăţilor lui în apă au fost făcute de turci cu răutatea că l-au „scăpat” creştin şi că Antim nu redevenise musulman. Nu prea este cunoscut acest aspect, dar cred că el trebuie subliniat pentru că Hrisant Notara menţionează că el a alcătuit scrisoarea de iertare atunci când Andrei-Antim a fost răscumpărat, iar această scrisoare se acorda în special celor care reveneau la Ortodoxie. Altfel, Andrei-Antim nu ar fi avut nevoie de această iertare la răscumpărarea lui de la turci, prin anul 1685.

În felul acesta, Sfântul Antim a rămas înmormântat în apă. Cred că şi aici a fost pronia lui Dumnezeu, Care a rânduit ca Sfântul Antim să primească odihna cu trupul în apă pentru că lucrarea lui pastoral-misionară a fost ca apa. El a adăpat multe suflete cu „apa cea vie” a cunoştinţei de Dumnezeu nu numai pe meleagurile româneşti, în multe neamuri arătându-se roditoare lucrarea sa misionară de întărire a credinţei creştin-ortodoxe…

Tot dumneavoastră spuneaţi foarte frumos că un sfânt mare ca Antim Ivireanul nu putea fi cuprins de o groapă de doi metri pătraţi…

Da. De altfel, nici Sfântul Constantin Brâncoveanu nu a fost înmormântat la început în pământ, ci tot în apă. Într-un fel, Sfântul Antim a urmat traiectoria Sfântului Constantin Brâncoveanu, pentru că aşa cum Brâncoveanu a fost ales domnitor fără voia lui, boierii fiind aceia care l-au ales, la sugestia predecesorului domnitor Şerban Cantacuzino, tot aşa şi Sfântul Antim a fost înscăunat mitropolit conform testamentului mitropolitului Teodosie. Antim nu şi-a dorit niciodată vreun rang bisericesc, nici de stareţ la Mânăstirea Snagov (1694-1701), nici de episcop la Râmnicu Vâlcea (1705-1708), nici de mitropolit (1708-1716), dar Dumnezeu l-a învrednicit de aceste demnităţi şi el a recunoscut în scrisorile către Brâncoveanu că în toate locurile unde a fost nu a păgubit patrimoniul bisericesc, ci l-a îmbogăţit, a adăugat la el, şi la Snagov, şi la Râmnic, şi la Târgovişte, şi la Bucureşti.

„…nu s-a sfiit să demaşte şi să combată anumite obiceiuri păguboase de suflet, precum înjurăturile, bârfa, vicleniile, lăcomia, nedreptăţile”

Sfântul Antim a căutat totodată să îndrepte şi starea de lucruri din acea vreme, din punctul de vedere al moralei creştine, Didahiile sale fiind predici vii, de atitudine, ce cuprindeau şi o serie de dojeni. Care dintre aceste mustrări ar fi binevenite şi astăzi?

O, sunt multe!… Toate didahiile Sfântului Antim sunt făcute sistematic - la început o parte de explicare a sărbătorii sau a conţinutului teologic al fragmentului din Sfânta Evanghelie care se citeşte la sărbătorile împărăteşti sau la sărbătorile sfinţilor, şi apoi o parte morală. În această a doua parte a predicilor, el nu s-a sfiit să demaşte şi să combată anumite obiceiuri păguboase de suflet, precum înjurăturile, bârfa, vicleniile, lăcomia, nedreptăţile, pe care le vedea şi la nivelul de jos, în poporul de rând, şi la nivelul boierilor, al dregătorilor. Sfântul Antim penaliza aceste abateri de la morala creştină şi îi înfrunta cu curaj pe puternicii zilei.

Mulţi boieri i-au purtat pică pentru atitudinile sale ferme de protecţie a poporului sărac şi îngreunat de birurile şi de nedreptăţile celor mari. Câţiva boieri chiar au uneltit pentru îndepărtarea lui. Însuşi Sfântul Antim spune că „unele obraze mari bisericeşti şi mireneşti” l-au calomniat şi pârât la Constantin Vodă Brâncoveanu ca să surpe cumva prietenia dintre ei. Îl acuzau că e străin şi îl întrebau ce caută în Ţara Românească. Sfântul Antim a avut de înfruntat astfel şi răutatea, şi invidia unora dintre dregătorii români şi chiar a unor confraţi clerici, dar el a păstrat cu

răbdare calea şi rânduiala de păstor, străduindu-se să-i lumineze pe credincioşi şi să-i apere de abuzurile făcute de mai-marii zilei.

Aşadar, multe din predicile lui sunt actuale pentru că patimile, păcatele sunt aceleaşi, numai că măştile, formele diferă. Ca şi atunci, şi astăzi există împilare, nedreptate, abuzuri din partea celor mari. Apoi, exemplele rele ale celor mari sunt copiate şi de cei mici…

Prin mustrările lui, Sfântul Antim a dat expresie chemării profetice a Bisericii care avertizează pe conducători să fie modele bune de urmat şi nu modele rele care, pot duce poporul într-o rătăcire şi mai mare. Să ne amintim de Sfântul Ioan Botezătorul cum îl mustra pe Irod…

Părinte, aţi scotocit mult în viaţa şi activitatea Sfântului Antim şi v-aţi ocupat, împreună cu academicianul Gabriel Ştrempel, de reeditarea operelor sale. Ce v-a impresionat cel mai mult din personalitatea acestui strălucit ierarh?

M-au impresionat smerenia şi jertfelnicia cu care el s-a dăruit lui Dumnezeu. Sfântul Antim a gustat cele mai triste experienţe umane: a fost răpit şi vândut ca rob de către concetăţenii săi, apoi a trăit ca un sărac printre străini - slujind chiar ca rob - şi a acceptat cu smerenie şi răbdare aceste încercări îngăduite de Dumnezeu. S-a lăsat cu smerenie în mâna lui Dumnezeu şi a lucrat cu discreţie maximă pentru sufletul lui, l-a protejat şi l-a împodobit cu virtuţi tainice; nu degeaba şi-a ales el ca emblemă reprezentativă melcul, care îşi are toată averea cu sine, în cochilia lui. În sufletul lui, Sfântul Antim şi-a adunat cele mai mari averi: rugăciunea către Dumnezeu, răbdarea şi înţelepciunea de care dă dovadă nu numai în predici, ci şi în scrierile sale. Acestea l-au călăuzit în toată viaţa lui - şi înainte de venirea în Ţările Române, în perioada robiei, şi după ce a fost eliberat şi consacrat monah la Sfântul Mormânt, şi după ce a devenit cleric şi chiar mitropolit al Ţării Româneşti - şi l-au întărit pe calea dăruirii de sine către Dumnezeu şi Biserică. Jertfelnicia lui este un rod al rugăciunii, al unirii lui cu Dumnezeu, al înţelepciunii cu care a ştiut să folosească darurile naturale şi supranaturale ale Duhului Sfânt pentru a folosi pe cât mai mulţi. De aceea, e admirabil Sfântul Antim prin aceste calităţi pe care le are şi melcul: precauţie, stăruinţă, răbdare, smerenie şi, nu în ultimul rând, neagresivitatea. Melcul este cea mai inofensivă vietate…

Din tot ceea ce ne-aţi spus putem trage concluzia că Sfântul Antim a fost un dar trimis nouă de Dumnezeu. Cum ar trebui să-l cinstim pe acest mare ierarh român şi ivirean deopotrivă? Cum să luăm tărie de la el pentru a sta şi noi drepţi în faţa vicleniilor vremurilor pe care le trăim?

Să învăţăm şi să copiem de la Sfântul Antim rugăciunea, smerenia, răbdarea, stăruinţa şi să-i cerem să ne lumineze pe calea vieţii noastre cotidiene ca să rămânem în înţelepciunea lui Dumnezeu şi să alegem ceea ce este bine în faţa multelor oferte de rău care ni se fac astăzi.

Ca şi pe Mântuitorul, pe Sfântul Antim îl cinstim mai mult împlinind ceea ce ne-a învăţat, împropriindu-ne şi noi virtuţile cu care el a strălucit pe pământ şi cu care străluceşte acum şi în Cer. Apoi să-i aducem laudă şi mulţumire Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul pentru binefacerile arătate şi nearătate pe care ni le mijloceşte la Dumnezeu. Şi nu în ultimul rând, să-i aducem rugăciuni de cerere ori de câte ori suntem în nevoie, pentru că el e un mare sfânt, deşi lumea nu îl cunoaşte sau nu a avut ocazia să afle cât de mult s-a dăruit el lui Dumnezeu şi cât de mult har i-a dăruit Dumnezeu lui…

Interviu realizat de Flori Tiule

Sursa:
http://www.cuvantul-ortodox.ro/sfantul-antim-ivireanul-300-de-ani-de-la-martiriu-parintele-mihail-stanciu-pr-tudor-ciocan-reportaje/

Mitropolitul isihast, smeritul “melc” cu coarnele spre cer şi cu Biserica în spate şi mângâietorul celor obidiţi - Cuvinte pentru suflet de la Pr. Petre Comşa întru restituirea chipului duhovnicesc al Sfântului Antim Ivireanul

28 09 2016

Basilica: Emblema Sfântului Antim Ivireanul. Semnificaţie şi simbolism

Emblema sau stema Sfântului Antim Ivireanul o identificăm în Inscripţia ctitoriei sale de la Bucureşti, Mănăstirea Antim, sau frontispiciul Diatei autografe păstrate la Academie.

Melcul, raza şi steaua sunt elemente componente ale stemei şi simbolizează arme şi călăuze pe drumul vieţii.

Observăm cum un melc urcă drumul trasat de o rază și se îndreaptă spre o stea. Simbol al lumii, melcul sugerează dificultățile vieții. Casa lui în formă spiralată este o mărturie despre evoluția către desăvârșire a creației, iar coarnele care ies și se retrag sunt simbol al vieții și al morții.

Melcul este aşezat sub schiţa Bisericii şi lângă el apar versurile:

„Toată suflarea, zice prorocul,
Cânte pe Domnul, peste tot locul.
Şi Melcul încă coarne înalţă,

Ca să-L lăudăm pe toţi ne învaţă”.

Sfântul mitropolit Antim evidenţiază acţiunea de a ctitori o mănăstire ca un răspuns la îndemnul proorocului de a-L slăvi pe Dumnezeu, precum melcul care îşi ridică coarnele spre slăvirea Creatorului.

Melcul urcă pe o cale trasată de o întreită rază. Căldura ei încălzește, dar și purifică prin ardere, supunându-se cu răbdare încetinelii melcului. Deși adevărul e departe, melcul are marele avantaj de a-și vedea țelul. Sfântul Antim ne lasă astfel un mesaj de speranță: cine vede adevărul și îl urmează cu sârg nu se teme de greutăți sau de eșec. Să-l atingi sau să mori încercând e la fel de frumos, la fel de eficient. Distanţa nu este esenţială, ci orientarea față de scop.

Melcul a fost interpretat și ca un simbol al smereniei, dar şi al omului gospodar şi truditor, care, cu multă răbdare, încet şi sigur, călătoreşte călăuzit de lumina idealurilor înalte prin toate încercările şi etapele spiraloide ale vieţii.

Interpretarea acestui simbol merge până la analogia dintre melcul care scoate coarnele pentru a percepe lumina şi căldura soarelui şi omul aflat în rugăciune, cu mâinile ridicate spre invocarea şi slăvirea lui Dumnezeu. Acest simbol zoomorf îndrăgit de Sfântul Antim apare şi sculptat în piatra albă a portalului din pridvorul bisericii, între pisania cu versuri greceşti şi uşile sculptate în lemn de stejar.

Aceeaşi formă de melc a avut-o şi prima cheie a uşii bisericii, sculptată de Sfântul Antim, după tradiţie, depăşind în frumuseţe toate realizările artistice de acelaşi gen din vremea sa şi dobândind semnificaţia unei taine duhovniceşti: nu putem intra în biserică decât prin lucrarea Păstorului, având ca descuietoare smerenia. (Informații preluate din Volumul Sfânta Mănăstire Antim. Istorie, spiritualitate şi cultură. 1713-2013, Editura Basilica, 2013, şi Revista Cuvinte către tineri, publicație editată de Mănăstirea Putna, nr. IX, 2016).

Trinitas TV - Cuvânt pentru suflet - Pr. Petre Comșa - Sfântul Antim Ivireanul, mitropolitul isihast:
https://www.youtube.com/watch?v=egFtRP6F2t8

Cuvânt pentru suflet. Sfântul mitropolit Antim Ivireanul, frumusețea ascultării (28 09 2016):
https://www.youtube.com/watch?v=gFaDGMKroPI

Arhim. drd. Mihail Stanciu - Antim, ierarhul sfânt și tipograful de geniu

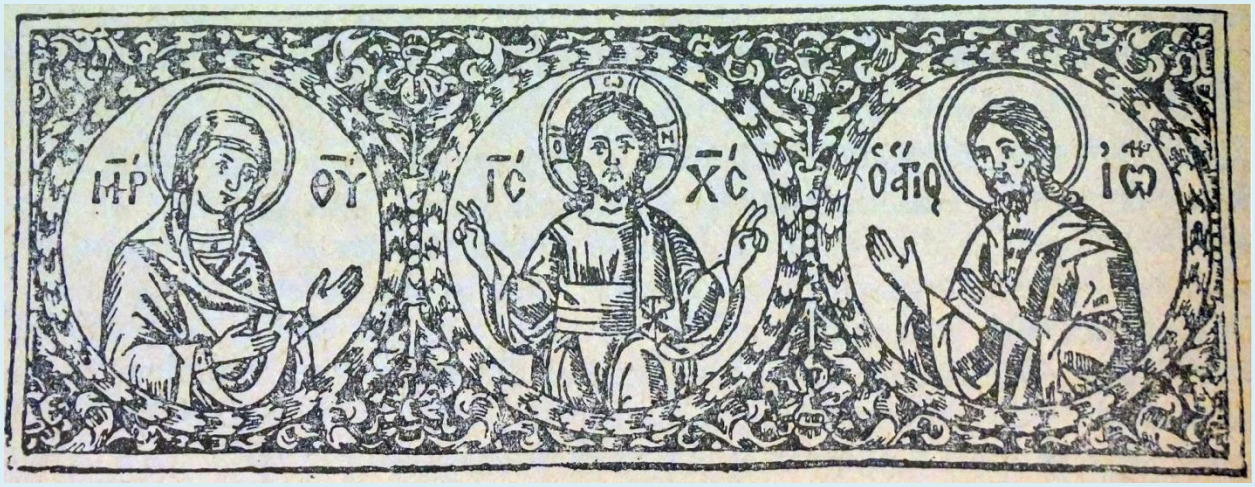

02 octombrie 2016

Deși georgian de neam, Sfântul ierarh Antim Ivireanul a iubit nemăsurat evlavia, cultura și limba poporului român, devenind unul dintre marii ctitori ai limbii liturgice românești. El a lăsat epocii sale și tuturor românilor de după el o adevărată lume a tipăriturilor creștine: cărți de slujbă, Psaltirea și Noul Testament, lucrări de învățătură pentru preoți, predici, ghiduri catehetice, scrieri pentru întărirea Ortodoxiei și combaterea unor erezii. Activitatea sa tipografică însumează un număr impresionant de volume, majoritatea lucrate de el însuși.

În cei aproape 30 de ani cât a viețuit pe meleagurile românești, talentatul mitropolit Antim a lucrat și supravegheat tipărirea a 64 de cărți, 38 dintre ele apărute cu osteneala lui.

Lucrările au fost tipărite astfel: 21 la București (în perioadele 1691-1694, 1701-1705, 1715-1716), 15 la Mănăstirea Snagov (1694-1701), nouă la Râmnic (1705-1707), 18 la Târgoviște (1709-1715) și una la Mănăstirea Antim (1716). Cărțile au fost imprimate în mai multe limbi: 30 în limba greacă, 24 în limba română, două în slavonă, opt bilingve, dintre care patru slavo-române, două Greco-arabe și una Greco-română, iar o carte în trei limbi, Greco-slavo-română. Din toate acestea, 17 s-au tipărit în forma dată de Antim pentru prima oară, iar alte opt s-au retipărit chiar în vremea sa. Mitropolitul Antim însuși a scris patru cărți originale, 10 au prefețe sau scrisori cu dedicație compuse de el, pentru cinci cărți a scris versuri, altor șase le-a adăugat un cuvânt final, iar șase sunt tălmăcite de el din limba

greacă. Se mai știe că șase lucrări au fost tipărite cu cheltuiala sa, cinci cu binecuvântarea sa și alte 10 s-au dat în dar cititorilor. [1]

Sfântul Antim Ivireanul este însă cunoscut în Biserica Ortodoxă Română şi ca predicatorul exemplar, care a izbutit să transmită învăţăturile de credinţă creştină într-un stil unic, îmbinând sensibilitatea duhovnicească şi experierea mistică a adevărurilor creştine cu erudiţia, iscusinţa interpretării şi persuasiunea demonstraţiei oratorice.

Învăţăturile Sfintei Scripturi, cântările liturgice, pildele înţelepţilor profani, exemplele din viaţa omului şi a naturii înconjurătoare, toate se împletesc în predicile sale într-o sinteză minunată a Duhului şi a Adevărului, spre folosul credincioşilor. Didahiile sale (28 de predici și cuvinte catehetice), rostite în perioada slujirii lui ca mitropolit, ni se descoperă ca o operă complexă, în care sunt prezentate şi armonizate învăţături dogmatice, liturgice, morale, îndemnuri şi rugăciuni personale într-o exprimare românească excepțională și originală, cu o unitate neegalată de sensibilitate poetică şi viziune teologică.

Ctitorul limbii liturgice românești

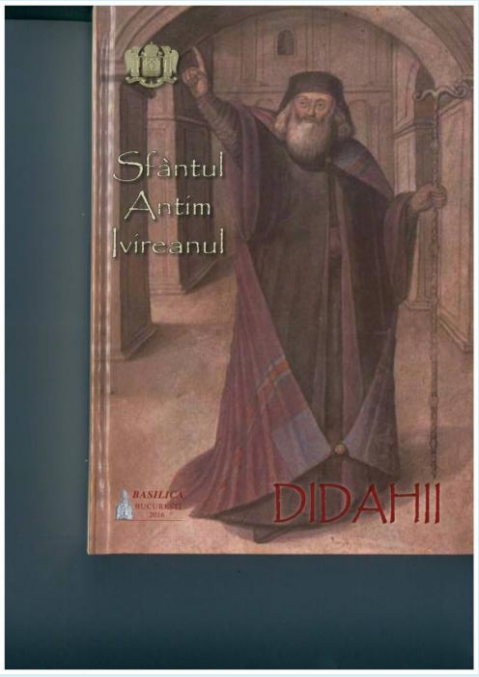

[1] *Cf. pr. Niculae Șerbănescu, „Antim Ivireanul tipograf”, în rev. BOR, nr. 8-9 / 1956, p. 750.*

Scrierile Sfântului Antim ne dezvăluie uriașa lui cultură teologică și laică, sintetizată în adevărate capodopere dedicate catehizării și îndrumării preoților în misiunea lor de păstori, precum Învăţătură pre scurt pentru taina pocăinţii, Chipurile Vechiului şi Noului Testament, Învăţătură bisericească, Capete de poruncă la toată ceata bisericească.

Alte texte rămase de la Sfântul Antim sunt scrisori, prefețe, postfețe și dedicații la cărțile tipărite de el, unele fiind adevărate comori teologice și literare. Se observă, astfel, pe lângă imensa prețuire pentru domnitorul Constantin Brâncoveanu, atât cultura vastă a ieromonahului, episcopului și mitropolitului Antim Ivireanul, cât și ușurința cu care se exprima în limbile română, greacă, slavonă, georgiană și arabă.

La 5 februarie 1713, de ziua prăznuirii Sfintei Agata, în urma unei descoperiri dumnezeiești, mitropolitul se hotărăşte să clădească Mănăstirea tuturor Sfinților pe locul unde era o veche biserică de lemn cu hramul Sfântul ierarh Nicolae, în care se păstra Sfântul mir.

Sfântul Antim pune toată averea sa pentru ridicarea din temelie a acestui locaş „întru slava şi mulţumită însuşi celui întru Troiţă Dumnezeu şi întru cinstea şi lauda tuturor Sfinţilor dimpreună, încât să fie şi să se numească mănăstire a tuturor Sfinţilor, cărora am şi închinat-o şi pe numele lor am zidit-o, ca să se prăznuiască întru ea cu mărire şi să se cinstească necontenit cu laude şi cu cântări, ca nişte prieteni ai lui Dumnezeu şi ajutători şi sprijinitori tuturor pravoslavnicilor creştini”.[2]

[2] *Hrisovul arhieresc, Arhivele Statului, document pe pergament nr. 13.*

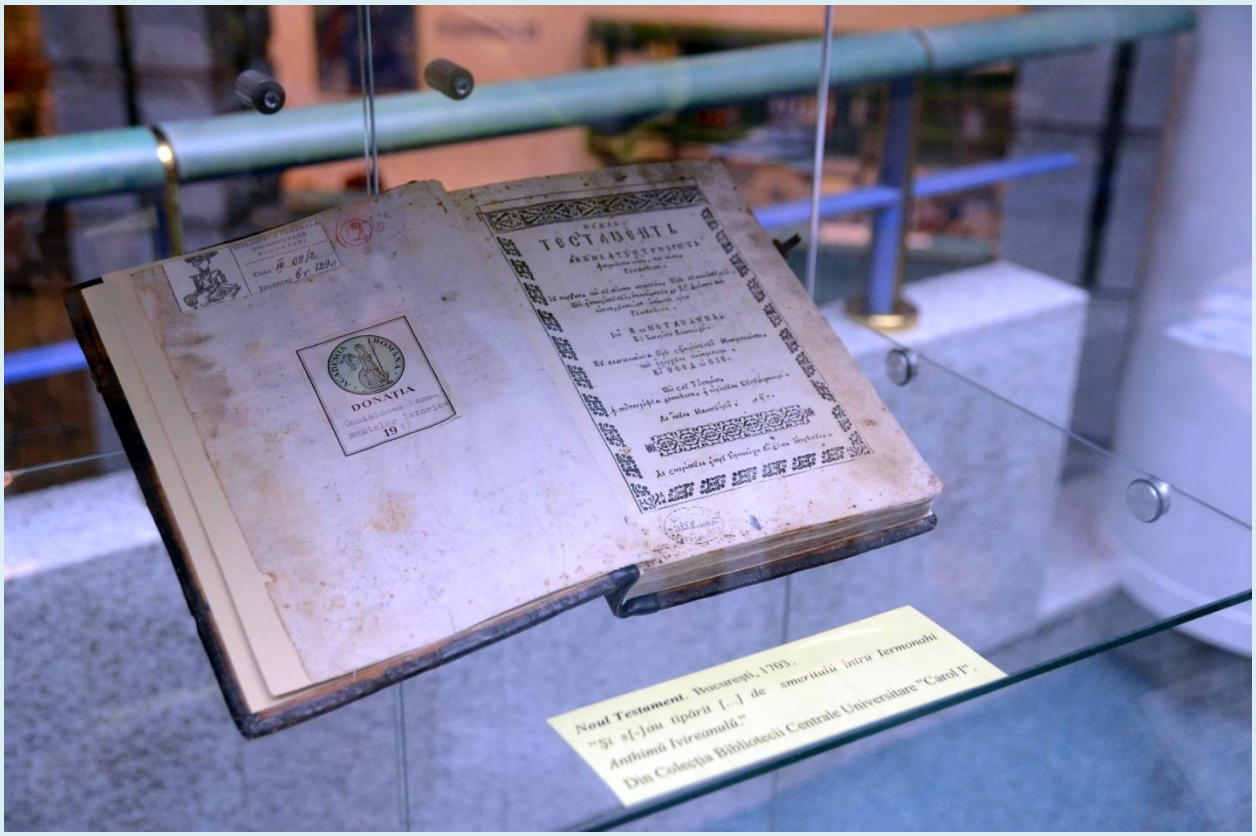
ACADEMIA ROMANA
DONAȚIA
Noul Testament. București, 1703.
"Și s[-]au tipărit [...] de smeritulŭ întru Iermonahi
Anthimŭ Ivireanulŭ."
Din Colecția Bibliotecii Centrale Universitare "Carol I".

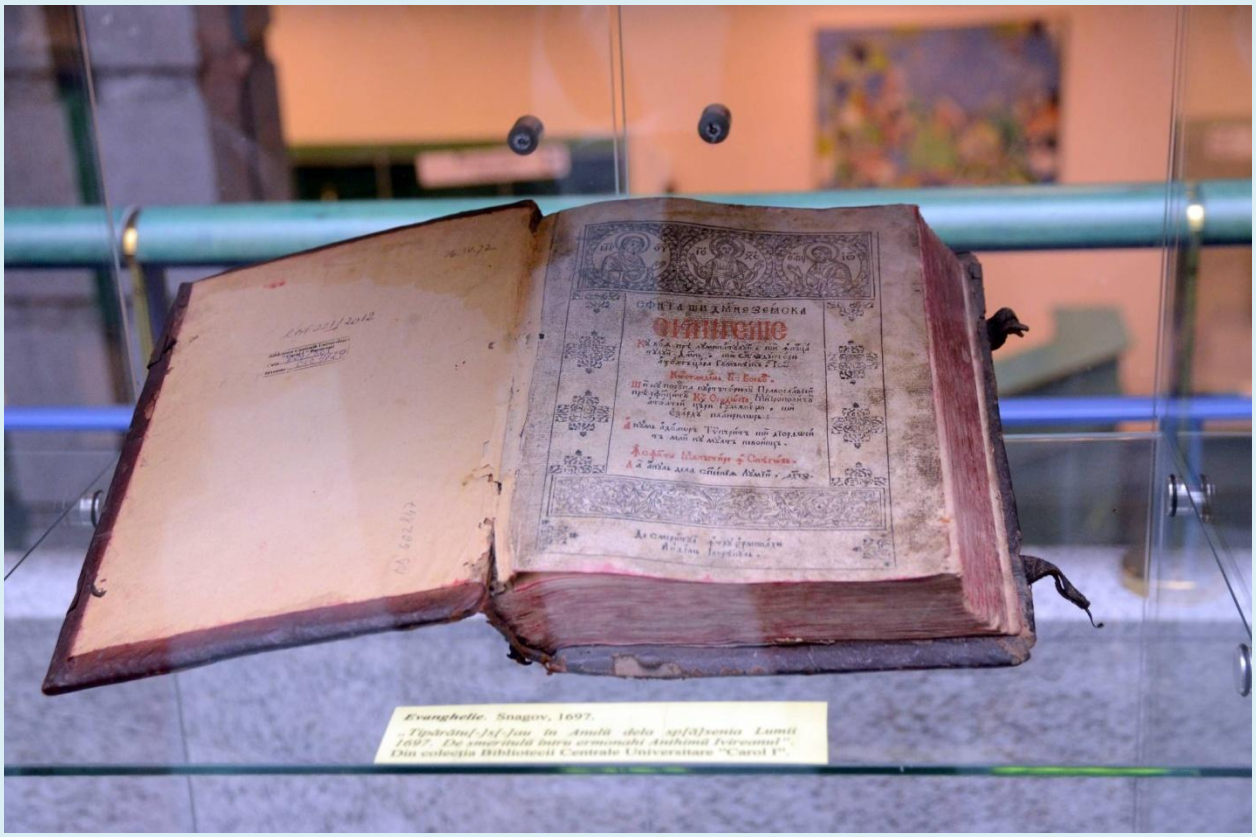
Evanghelie. Snagov, 1697.
„Tipărătu[-]s[-]au în Anulŭ dela sp[ă]senia Lumii
1697. De smeritulŭ întru ermonahi Anthimŭ Ivireanul".
Din colecția Bibliotecii Centrale Universitare "Carol I".

ФЛОАРѢ ДАРꙊРІЛѠ

Карте фоарте фрꙋмоасъ ши де фолось
фиеще кърꙋѧ крещинь, кареле ва
врѣ съ се ꙟподобѣскъ пре сине
кꙋ бꙋнътъци.

Де пре Гречіе скоасе пре Рꙋмѫніе.

Ꙟзилеле прѣ лꙋминатꙋлꙋи дом Іѡан
Кѡнстандинь Бъсарабъ Воевѡд.

Кꙋ бл҃гословеніѧ прѣ сфинцитꙋлꙋи Ма
трополитꙋлꙋи Кѵрь Ѳеодѡсіе.

Кꙋ ꙟдемнарѣ ши кꙋ келтꙋiала дꙋмнѣлꙋи
Кѡнстандинь Пх Саракинь. Снь
Геѡргіе дохторꙋль Критѣнꙋль.

Ши сау тѵпърит ꙟ сфинта мънъстире ꙟ
СНѢГѠВЪ.

Въ лѣто, ,зсн. Мць, Ю.

Де смеритꙋ Іермонах Анѳім Ївирѣнꙋ.

Planurile de execuţie ale Mănăstirii Antim

În afară de averea personală, mitropolitul Antim mai dobândeşte, fie în dar, fie prin cumpărare, diverse obiecte, terenuri sau imobile de la creştinii din Bucureşti şi din alte oraşe. Mănăstirea a fost construită în „mahalaua popii lui Ivaşco", nu departe de Dealul Mitropoliei, la aproape două sute de metri spre apus. [3]

Sfinţirea bisericii are loc în anul 1715. Ierarhul, şi ctitorul mănăstirii totodată, a întocmit cu mâna lui planurile de execuţie ale aşezământului, două dintre ele păstrându-se până în zilele noastre: planul original al bisericii, pe hârtie, ataşat testamentului său cu privire la mănăstire, şi planul pe pergament, din 1713 [4].

Bucuros că a reuşit să dea capitalei Ţării Româneşti una dintre cele mai frumoase podoabe de arhitectură, sculptură şi pictură bisericească, mitropolitul Antim întocmeşte un regulament, prin care lasă dispoziţii cum să fie organizate şi administrate clădirile şi averile mănăstirii.

Regulamentul Aşezământul cinstitei mănăstiri a tuturor Sfinţilor, început la 24 aprilie 1713, odată cu începerea construcţiei, este completat la 15 martie 1716 [5] şi, în final, este recapitulat şi confirmat prin Hrisovul arhieresc din 20 iulie 1715, când toate lucrările „cu ajutorul Dătătorului de bine, Dumnezeu, s-au lucrat şi la săvârşire bună au venit" [6].

Tradiţia menţionează că toate sculpturile din piatră (ale iconostasului, ale picioarelor coloanelor şi ale ancadramentelor de la uşă şi ferestre) cu motive vegetale, ca şi zugrăveala din biserica mare şi din paraclis, au fost executate după schiţele mitropolitului ctitor, care a şi pictat câteva icoane în stil bizantin pe ziduri, alături de Preda Zugravul [7]. Tot Sfântul Antim Ivireanul a sculptat şi uşa de lemn a bisericii şi a realizat cele două icoane [8] de lângă iconostas: icoana tuturor Sfinţilor,

---

[3] *Prof. dr. Ion Nanu, „Un monument istoric de artă religioasă: Ctitoria mitropolitului Antim Ivireanul", în rev. BOR, nr. 3-4 / 1961, p. 227.*

[4] *Ibidem, p. 226.*

[5] *Sfântul Antim Ivireanul, Scrieri, pp. 77, 99.*

[6] *Hrisovul arhieresc, în vol. Scrieri, p. 75.*

[7] *Cel care a pictat şi Mănăstirea Horezu în vremea când Antim era episcop de Râmnic. A se vedea prof. Victor Brătulescu, „Mitropolitul Antim, ctitor de lăcaşuri sfinte", în rev. BOR, nr. 8-9 / 1956, p. 823.*

[8] *Cf. prof. dr. Ion Nanu, Un monument istoric de artă religioasă: Ctitoria mitropolitului Antim Ivireanul, revista BOR, nr. 3-4, 1961, pp. 274, 313, 314.*

în partea dreaptă, şi icoana celor patru Sfinţi (Alexie, Nicolae, Antim şi Agata, ocrotitori ai mitropolitului Antim), în partea stângă.

Prima bibliotecă publică de împrumut

Tot în cadrul mănăstirii bucureștene, Sfântul Antim a întemeiat prima bibliotecă publică de împrumut din Țara Românească și a rânduit ca din veniturile obștii să fie ajutați mai mulți săraci, îmbinând astfel Liturghia cu filantropia, spiritualitatea cu practica și cultura cu misiunea.

Trăitor și mărturisitor al Ortodoxiei, Sfântul Antim Ivireanul a purtat relații apropiate cu întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe surori din Răsăritul creștin aflat sub stăpânirea turcească (Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Constantinopol), ajutând la promovarea învățăturii creștin-ortodoxe în acele țări.

La București, în perioada 1701-1702, Sfântul Antim a tipărit primele cărți în limba arabă (Liturghierul și Ceaslovul în variantă bilingvă Greco-arabă) pentru creștinii din Siria, unde a trimis și prima tipografie cu caractere arabe (la Alep, în 1704). În anul 1708, mitropolitul ivirean a trimis o tiparniță în Georgia, țara sa natală, unde, la Tbilisi, ucenicul său Mihail Iștvanovici a scos la lumină primele 10 cărți liturgice și catehetice (1709-1711) [9].

De asemenea, în 1714, mitropolitul Antim i-a trimis patriarhului Hrisant Notara litere turnate în plumb necesare tipografiei grecești a Patriarhiei Ierusalimului.

Înflăcărat patriot şi luptător împotriva asupririi turceşti, ca şi voievodul şi susţinătorul său Constantin Vodă Brâncoveanu, mitropolitul Antim a fost acuzat de trădare și arestat de Nicolae Mavrocordat (primul domnitor fanariot) în septembrie 1716. Forţat să-şi dea demisia, pe care a refuzat-o, eruditul și bătrânul ierarh a fost caterisit pe nedrept de Patriarhia Ecumenică, pe motiv de răzvrătire față de turci și magie, fiind condamnat la exil pe viaţă la Mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe Muntele Sinai.

Pe drum, însă, în ultimele zile ale lunii septembrie 1716, ostaşii turci l-au omorât (cel mai probabil, din ordinul vizirului care locuia la Adrianopol), aruncându-i

---

[9] *Cuvântarea Mitropolitului Firmilian al Olteniei în Solemnităţile comemorării a 250 de ani de la moartea martirică a mitropolitului Antim Ivireanul", în rev. BOR, nr. 9-10 / 1966, p. 958.*

trupul în apele râului Tungia (un afluent al Mariței) [10], la ieșirea din Adrianopol spre Constantinopol. Astfel și-a încheiat martiric viața cel care s-a pus zi de zi în slujba lui Hristos [11].

Abia după 250 de ani, la 8 martie 1966, Patriarhia Ecumenică a anulat nedreapta sentinţă de caterisire dată asupra marelui ierarh Antim Ivireanul [12].

---

[10] *Anton Maria Del Chiaro, Revoluțiile Valahiei, p. 142. Și cronicarul Radu Popescu, și cărturarul Mitrofan Gregoras (contemporanii lui Antim) susțin acest lucru.Această ipoteză o afirmă și majoritatea cercetătorilor: Episcopul Melchisedec Ștefănescu, Constantin Erbiceanu, Nicolae Iorga, Dan Horia Mazilu, Gabriel Strempel ș.a.. Există și alte ipoteze referitoare la asasinarea Sfântului Antim la Snagov sau la Dunăre, dar acestea nu sunt întemeiate pe documente din vremea lui Antim.*

[11] *Prezentarea pe scurt a vieții și lucrării mântuitoare a Sfântului Antim Ivireanul a fost realizată pornind de la articolul pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, „Un nou sfânt al Bisericii noastre, mitropolitul Antim Ivireanul", în volumul Antologie aghiografică românească, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1994, pp. 211-214 și de la schița biografică realizată de acad. Gabriel Strempel în volumul: Sfântul Antim Ivireanul, Didahii, ed. 2010, pp. 43-50.*

[12] *Sfântul Antim Ivireanul, Scrisori, pp. 159-160.*

Canonizarea Sfântului ierarh

În ședințele de lucru din 20-21 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, „chemând în ajutor pe Milostivul Dumnezeu, proclamă solemn și așază în rândul sfinților, prin trecerea în calendarul Bisericii noastre” [13], pe cel mai mare ierarh martir şi predicator al Ţării Româneşti, Antim Ivireanul, rânduindu-i ziua de prăznuire la 27 septembrie. Trebuie subliniat faptul că această canonizare „schimbă complet datele personalităţii sale, sacralizându-i şi opera, pornită din autenticitatea unei gândiri religioase” [14].

Deși nu ne-au rămas sfintele sale moaște drept confirmare palpabilă, sfințenia Sfântului Antim este vizibilă în jertfelnicia vieții lui de fiecare zi, în sfaturile și experiențele lui duhovnicești, precum și în atitudinea răbdătoare și neagresivă. Sfântul a lucrat neîncetat pentru propășirea Bisericii și a credincioșilor ortodocși. De 300 de ani, Sfântul martir lucrează și mijlocește în cer, alături de ceilalți sfinți ierarhi, pentru luminarea oamenilor în credință și în viața duhovnicească, mulți creștini bucurându-se de ajutorul și ocrotirea lui.

Alături de cărțile tipărite sau scrise de Sfântul Antim, în București se mai găsesc doar câteva obiecte liturgice de la el: un potir de argint aurit, realizat în 1694, pe când era egumen la Snagov, un antimis imprimat de el ca mitropolit al Ungrovlahiei, și un epitaf brodat cu fir de aur și argint, din 1714, afierosit probabil Mănăstirii tuturor Sfinților. De asemenea, la biblioteca Mănăstirii Neamț există un Liturghier românesc, tipărit în 1713 cu binecuvântarea Sfântului Antim Ivireanul (dăruit de Sfântul cuvios Pahomie de Gledin Mănăstirii Pocrov în 1716), pe care este scris: „Această prea sfântă şi dumnezeiască Liturghie rumânească este a mea Pahomie – me-a dăruit-o sfiinţia sa Antim mitropolitul din Ţara Rumânească şi eu o dau la Sihăstria la Pocrov ca să fie acolo în veci...”

Însă, mai mult decât aceste moșteniri materiale, urmele radiante lăsate în Biserica Ortodoxă și în cultura românească de eruditul și smeritul ierarh martir fac vie recunoștința în inimile tuturor credincioșilor care beneficiază de lucrările lui. Sfântul Antim Ivireanul a împlinit cuvântul Mântuitorului Hristos, care spune: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5, 16). De

---

[13] *Act sinodal al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române privind canonizarea unor sfinţi români, 20 iunie, 1992.*

[14] *Paul Aretzu, „Antim Ivireanul sau arta credinţei”, în rev. Lumina lumii, nr. 19 -20 / 2011, p. 19.*

aceea și apropierea noastră de Sfântul Antim nu-și are temeiul într-o curiozitate pur științifică, ci în evlavia euharistică față de Dumnezeu, Cel ce lucrează neîncetat în lume prin sfinții Săi.

Arhim. Policarp Chiţulescu - O realizare tipografică de excepţie a Sfântului ierarh Antim Ivireanul

31 ian, 2020

Opera creştină culturală, duhovnicească şi misionară a Sfântului Antim Ivireanul se întregeşte prin descoperirea unei tipărituri necunoscute bibliografiilor româneşti şi celor din străinătate. Strădaniile Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul, în slujba celor mulţi, începute încă din zorii vieţii sale de ieromonah ierusalimitean, cu sprijinul şi darurile bogate ale domnitorilor români, fac din acest mare cărturar de la noi unul dintre cei mai mari filantropi ai românilor. Expresiile spre folosul de obşte şi spre trebuinţa preoţilor şi a norodului care se regăsesc mereu în prefeţele sale sau ale colaboratorilor săi, spre a justifica direcţia nenumăratelor sale osteneli materiale şi spirituale, reprezintă crezul său, ca unul care a fost un adevărat binefăcător al neamului românesc.

Cartea imprimată cu osteneala Sfântului Antim se adaugă acum bogatului său repertoriu Antim Ivireanul - Opera tipografică (ed. coord. arhim. Policarp Chiţulescu, Editura Institutului Cultural Român, Bucureşti, 2016). Este vorba de o carte în limba greacă, tipărită la Snagov, în anul 1695 septembrie 1, cu cerneală roşie şi neagră. Titlul ei complet, redat în traducere, sună astfel: Broşură (Syntagmation) cuprinzând Imnul Acatist [al Maicii Domnului] şi două canoane mângâietoare cu rugăciunile lor către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, cu Rânduiala Miezonopticii, a Hexapsalmului [Psalmii Utreniei] şi a Ceasului întâi şi a Pavecerniţei. Acum nou tipărită şi afierosită prea luminatului şi prea înălţatului, prea împodo-

bitului stăpânitor și voievod al întregii Ungrovlahii, domnul domn Ioan Constantin Brâncoveanu voievod. De către cel mai mic între ieromonahi Antim din Iviria. În Sfânta Mănăstire - a Intrării în Biserică [a Maicii Domnului] - a Snagovului, în anul 1695 în luna septembrie 1.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ
ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΟΝ
ΑΚ ΑΘΙΣΤΟΝ ΥΜΝΟΝ.
Καὶ Δύο Κανόνας Παρακλητικοὺς. Καὶ τινὰς εὐχὰς ἱκετηρίους. Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μεσονυκτικοῦ. Καὶ Ἑξάψαλμον. Καὶ τῆς Πρώτης Ὥρας, Καὶ τοῦ Ἀποδείπνου.
Νῦν πρῶτον Τυπωθὲν. Καὶ ἀφιερωθὲν, τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ Ὑψηλοτάτῳ καὶ Μεγαλοπρεπεστάτῳ Αὐθέντῃ, καὶ Ἡγεμόνι Πάσης Οὐγκροβλαχίας,
Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Μπασσαράμπᾳ Βοεβόδᾳ.
Παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερομονάχοις Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἰβηρείας.
ἘΝ τῇ Ἁγιωτάτῃ μονῇ τῶν Εἰσοδείων τοῦ Σινάγοβου, ͵αχϟε΄. Κατὰ Μῆνα Σεπτέμβριον.
Α

Cartea, format 15 cm x 12 cm, are 46 de pagini și este numerotată cu litere din alfabetul grecesc, începând chiar cu foaia de titlu. Titlul este scris tot cu două culori, foaia de titlu conținând și câteva ornamente tipografice modulare. Pe ver-

soul foii de titlu se găsește stema domnitorului Constantin Brâncoveanu reprezentând corbul Țării Românești cu inițialele chirilice ale voievodului: I(o) K(onstantin) B(râncoveanu) V(oievod) D(omn) O(blăduitor) (al) Ț(ării) R(omânești) și cu șase versuri la stemă. Prefața dedicatorie a Sfântului Antim către voievod este în versuri. Stema acestei cărți mai fusese utilizată în lucrarea Manual în contra schismei papistașilor tipărită la București, în 1690, dar fără inițialele domnitorului. Stema Syntagmationului este însă identică cu cea din Psaltire, București, 1694, ediția pentru Moldova. După ce s-a utilizat acest tip de stemă în 1695, abia în 1700 va apărea din nou, tot într-o tipăritură de Snagov, Învățături creștinești, imprimată de Gheorghe Radovici, ucenicul Sfântului Antim.

Conținutul acestei cărți mici intitulate Syntagmation este destul de puțin obișnuit. Titlul de lucrare mică arată că avem de-a face cu o carte care nu se adresează neapărat stranei sau slujbelor săvârșite în biserici, ci mai degrabă uzului individual, personal.

Noua tipăritură aduce informații mai exacte asupra începerii activității tipografiei de la Mănăstirea Snagov. Până acum, prima tipăritură ieșită din noile teascuri de la Snagov era considerată orânduiala Slujbei Sfinților Constantin și Elena purtând ca an de apariție 16961. Acum, nou descoperita tipăritură Syntagmation imprimată în 1695 septembrie [15] devansează cu un an începutul activității tipografice de la Mănăstirea Snagov. Totodată, Syntagmation este și prima tipăritură grecească de la Snagov, nu Antologhionul din 1697 cum se știa până acum; tot în 1697, apăruseră, în grecește, lucrarea lui Ioan Cariofil Manual despre câteva nedumeriri și Panegiricul despre marele Constantin al lui Gheorghe Maiota.

Se cunoaște că Sfântul Antim a venit la Snagov în 1694 [16]. El a organizat, ca egumen, viața liturgică de acolo, dotând totodată instalația tipografică cu toate cele necesare, inclusiv cu personal calificat. Tipografia a fost domnească până în 1701, când proprietar a devenit Sfântul Antim [17].

Astfel, îndată ce materialul tipografic a fost gata la Snagov, prima carte a apărut la 1 septembrie 1695. Se vede treaba că garnitura de literă grecească a fost prima

---

[15] *Bibliografia Românească Veche, Bucu-rești, 1903, vol. I, p. 341; Doru Bădără, Tiparul românesc la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 1998, p. 74.*

[16] *Arhim. Policarp Chițulescu, Știri despre unele cărți și odoare de la Sfântul Antim Ivireanul. O evaluare recapitulativă, în vol. Lumina lumii, anul XXVI, nr. 26, Râmnicu Vâlcea, 2017, pp. 158-167.*

[17] *Doru Bădără, Tiparul românesc... p. 75.*

completă, de vreme ce prima carte ieșită din noua tiparniță este grecească. Următoarea carte, apărută în 1696, va fi tipărită cu literă chirilică, în românește și slavonește, întru cinstirea ocrotitorilor spirituali ai domnitorului martir Constantin Brâncoveanu. Litera grecească din Syntagmation, ca și ornamentele sale tipografice sunt cele care vor fi utilizate și la realizarea Antologhionului apărut doi ani mai târziu, în 1697.

Legătura exemplarului descris de noi este realizată din piele brun-roșcată. Pe coperta I a fost incizată la rece, cu aur, crucea pe care este răstignit Hristos, la picioarele Crucii aflându-se Maica Domnului îndurerată.

Un lucru interesant este acela că în exemplarul pe care îl descriem, după paginile tipărite, urmează 34 de pagini manuscrise, în limba română, purtând titlul scris cu roșu: Molitvele scoase osebi den sfânta psaltire. Titlul este situat sub un frontispiciu elegant, realizat cu peniţa în tuș roșu și negru. Grafia textului fiind specifică secolului al XVII-lea, putem crede fie că un posesor și-a completat cartea de rugăciuni, fie că adaosul era o variantă pregătită pentru o tipărire care nu s-a mai realizat. Să menționăm faptul că un cititor de limbă greacă nu putea găsi în Psaltirile grecești aceste Molitve, de aceea, probabil, le-a extras din Psaltirea românească și le-a atașat aici.

Dacă între ediţiile Psaltirilor pentru București și Moldova, apărute la București în 1694 și orânduiala Slujbei Sfinţilor Constantin și Elena de la Snagov din 1696, era o pauză în activitatea Sfântului Antim, noua descoperire, Syntagmation (Snagov, 1695), unește aceste realizări tipografice, dovedind că nu a existat o sincopă în activitatea sa tipografică. Notăm și faptul că în 1697 a apărut la Snagov Evanghelia în românește și în 1699, Carte sau lumină. Se credea că în 1698 ar fi fost o pauză în mersul tiparniței de la Snagov. Descoperirea tot a unei cărți de rugăciuni intitulate Acatist, imprimată la Snagov, în 1698, a arătat că nu a existat nici atunci o întrerupere a realizărilor tipografice din mănăstire. Acest Acatist de mici dimensiuni, împodobit cu multe gravuri, apărut în 1698 reprezintă un unicat mondial și se păstrează astăzi în Biblioteca Sfântului Sinod.

Pr. Ştefan Zară - Nouă apariţie despre lucrarea învăţătorească a Sfântului Antim Ivireanul

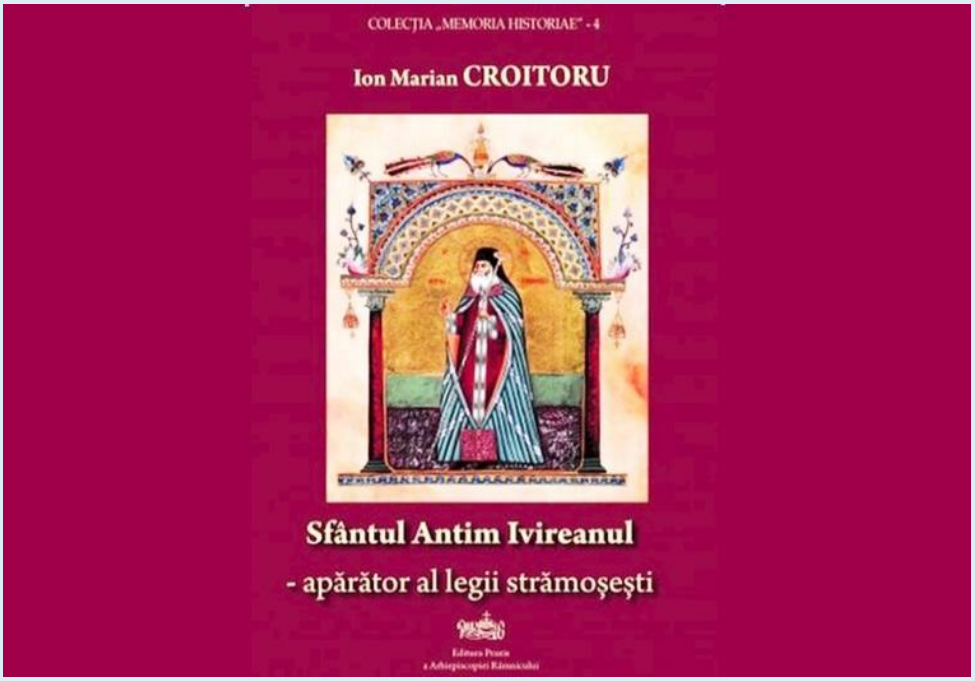

18 noi, 2019

Noul volum „Sfântul Antim Ivireanul - apărător al legii strămoșești”, realizat de conf. univ. dr. Ion Marian Croitoru, face parte din colecția „Memoria Historiae” a Editurii Praxis a Arhiepiscopiei Râmnicului.

În cuvântul-înainte al Înaltprea-sfințitului părinte Varsanufie, arhiepiscopul Râmnicului, Sfântul ierarh Antim este prezentat ca fiind „una dintre cele mai proeminente personalități ale Bisericii vâlcene, părinte și păstor pentru poporul binecredincios de pe aceste ținuturi vreme de aproape trei ani (1705-1708). Chipul arhiereului blând și erudit, rugător și harnic se identifică iconic cu vocația mărturisitoare a Sfântului Antim Ivireanul. Acesta a știut să transpună în activitatea sa pastorală îndemnul Mântuitorului Hristos, care zice: Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri (Matei V, 16). Lumina credinței ortodoxe pe care ierarhul de origine georgiană a întărit-o printre credincioșii români a fost dublată de lumina cunoștinței și a învățăturii.

Ca episcop al Râmnicului, Sfântul Antim a inițiat și coordonat tipărirea a nu mai puțin de nouă cărți, făcând din cetatea arhieriei sale capitala cărții tipărite [...]. Cu

fiecare ocazie, Sfântul Antim Ivireanul s-a străduit să demonstreze și să promoveze legătura intrinsecă dintre cult și cultură, dintre Cuvânt și cuvinte, înțelegând Biserica drept «școală a mântuirii». Predicile sale, rostite în limba vechilor cazanii, sunt adevărate tratate duhovnicești, care îl surprind pe om în reala lui condiție și îl fac să-și dorească moștenirea cea veșnică și netrecătoare a Împărăției cerurilor" (pp. 5-6).

În toată activitatea sa arhierească, Sfântul ierarh Antim a fost călăuzit de conștientizarea misiunii sale de păstor. Astfel, autorul, conf. univ. dr. Ion Marian Croitoru, accentuează în volumul său această coordonată esențială a slujirii arhierești a Sfântului Antim, scriind: „Aceste cuvinte exprimă, pe de o parte, responsabilitatea Sfântului Antim, ca arhiereu, față de toți cei ce i-au fost încredințați de Biserica lui Iisus Hristos spre păstorire, care responsabilitate nu se reduce doar la o simplă orientare duhovnicească, ci implică o conducere conștientă și grăitoare către Împărăția lui Dumnezeu, prin obținerea mântuirii conform învățăturii lui Iisus Hristos, așa cum această învățătură este propovăduită și trăită în Biserica Ortodoxă.

Pe de altă parte, Sfântul Antim nu are o atitudine rezervată sau interesată față de rangul persoanei, mai ales că, după a sa convingere și trăire, de cercetarea duhovnicească a mitropolitului nu se cade să fie scutit nici unul dintre credincioșii creștini ortodocși aflați în Țara Românească, pornind de la mic până la mare, adică, inversând proporția, de la domnitor până la un copil de țâță, afară din păgâni și din ceia ce nu sunt de o lége cu românii" (pp. 26-27).

De asemenea, autorul arată că viața Sfântului Antim Ivireanul reamintește fiecărei generații cât de importantă este starea viețuirii sfânt-duhovnicești, adică isihaste, prin care credinciosul, fidel Bisericii celei una, altfel spus, Bisericii Ortodoxe, primește lucrarea harismelor Sfântului Duh și devine înnoitor al societății, îndreptător de moravuri, apărător al Ortodoxiei și, implicit, cetățean al Împărăției cerurilor încă din vremea petrecerii sale pe pământ (p. 69).

În acea vreme, „identitatea națională coincidea cu identitatea de credință, ceea ce explică și faptul datorită căruia legea țării era și ea identică cu legea creștinească sau a lui Iisus Hristos, numită și legea strămoșească" (p. 27).

Volumul este însoțit de un rezumat în limba engleză, o scurtă prezentare a autorului și un index general, fiind realizat în condiții grafice deosebite.

Pr. Ciprian Florin Apetrei - Sfântul Antim Ivireanul, dulce grăitor al înțelepciunii dumnezeiești

27 sep, 2021

De trei veacuri în Bucureşti se află frumoasa ctitorie a Sfântului ierarh Antim Ivireanul, mitropolitul Ţării Româneşti, mănăstirea ce îi poartă numele. Când intrăm în curtea Mănăstirii Antim, gândul nostru merge către ctitorul sfânt al acestei vetre de spiritualitate ortodoxă închinată tuturor Sfinţilor.

Astăzi, când această mănăstire bucureşteană îşi cinsteşte sfântul ctitor, ne oprim asupra vieţii şi activităţii acestui ierarh emblematic pentru istoria Ortodoxiei româneşti. După cum îi spune şi apelativul, Ivireanul, Sfântul Antim era originar din spaţiul caucazian al Georgiei de astăzi, care în istorie o regăsim sub numele de Iviria sau Gruzia, lucru subliniat şi de primul condac al Acatistului: *„Ţie, ierarhule Antim, înfloritul bărbat al Iviriei, răsădit peste hotare în pământul cel bun, rod şi mai mult să aduci, şi noi cinstirea noastră îţi aducem: Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!”*

Primele cuvinte din Sinaxarul dedicat vieţii lui pilduitoare îl portretizează astfel: *„Vistierie de daruri, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, acest trimis al lui Dumnezeu pământului românesc din îndepărtata Ivirie (Georgia) nu a îngropat nici un talant din câţi i-au fost dăruiţi de Dumnezeu şi pe toţi, ca o slugă bună şi credincioasă, i-a înmulţit”.*

Sfântul Antim Ivireanul s-a născut în jurul anului 1650, având din botez numele primului chemat la apostolat de Domnul nostru Iisus Hristos, Sfântul Andrei, care a adus atât pe teritoriul ţării noastre, cât şi în spaţiul Georgiei de astăzi creştinismul. El a fost crescut de părinţii săi, Ioan şi Maria, în dreapta credinţă creştină, cu evlavie faţă de cele sfinte. Este luat în robie în urma uneia dintre desele invazii turceşti prin care a trecut în istoria medievală teritoriul georgian. Ajunge la Constantinopol, capitala Imperiului Otoman, unde învaţă limbile greacă, turcă, slavă veche, arabă, iar mai târziu limba română. După ce scapă de robie trăieşte în preajma Patriarhiei Ecumenice. Aici învaţă arta sculpturii în lemn, pictura și broderia.

Astfel, în anul 1690, când Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu îl aduce în Ţara Românească, avem un bărbat de 40 de ani poliglot, cunoscător în detaliu al principalelor arte ale timpului şi un excepţional cărturar care va contribui la făurirea culturii române. Cunoscând multele daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu, Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu l-a însărcinat cu conducerea tipografiei domneşti de la Bucureşti. Este hirotonit ieromonah, intrând în clerul ortodox al Ţării Româneşti, pe care mai târziu, când va urca pe scara ierarhică, îl va reprezenta cu cinste şi multă dragoste pastorală.

Activitatea tipografică de la Bucureşti o continuă la Mănăstirea Snagov. *„A tipărit și a supravegheat cu neobosită râvnă, în migăloasa îndeletnicire, scoțând din tiparnițele pe care le-a îndrumat, 63 de cărți, din care 38 lucrate de el însuși, în diferite limbi: română, greacă, arabă, georgiană”* (Vieţile Sfinţilor).

În timpul petrecut la Mănăstirea Snagov este şi stareţ al acestei vechi obşti monahale de lângă Bucureşti. Pentru activitatea lui excepţională este ales în anul 1705 Episcop la Râmnic, fiind păstorul ortodocşilor români din Oltenia. Întemeiază şi aici o tipografie, unde a tipărit mai multe cărţi, între care Liturghierul şi Molitvelnicul, cărţile fundamentale pentru activitatea pastorală a preoţilor.

În anul 1708 devine Mitropolitul Ţării Româneşti, fiind întronizat în Duminica Ortodoxiei, în prezenţa patriarhilor din Alexandria şi Ierusalim. În timpul păstoririi sale s-a arătat ca un mare ierarh, care a avut grijă de Biserică şi de păstoriţii săi, expunându-și multele sale daruri prin predicile lui care mişcau inimile ascultătorilor. Din acestea au ajuns până la noi omilii cuprinse în celebra sa lucrare intitulată Didahii. El este autorul lucrării de artă Chipurile Vechiului şi Noului Testament, cu peste cinci sute de portrete ale unor personaje biblice.

Sfântul Antim a fost un ierarh care a avut grijă de cei defavorizaţi şi s-a implicat în formarea copiilor săraci, pentru care a înfiinţat școli unde învăţământul era gratuit.

Activitatea lui pastorală excepţională ne este sintetizată foarte frumos în lucrarea atât de populară Vieţile Sfinţilor: *„Smerit și convins fiind, că numai datorită Milostivului Dumnezeu a ajuns vas ales lucrării dumnezeiești, Sfântul ierarh Antim priveghea cu osârdie și fără de lene, ziua și noaptea și în tot ceasul, pentru folosul tuturor de obște, învățându-i și îndreptându-i pe toți cu frica lui Dumnezeu pe ca-lea cea dreaptă. Podoabă a cărturarilor și dulce grăitor al înțelep-ciunii dumnezeiești în graiul românesc, Sfântul ierarh Antim a adăpat poporul însetat de credință prin cuvântul său de învățătură, lăsând Bisericii noastre marele tezaur literar și teologic cuprins în Didahiile și predicile sale”.*

El a avut grijă de toţi ortodocşii români, mai ales de fraţii în credinţă din Transilvania. Nu a uitat de lumea ortodoxă de pretutindeni, tipărind cărţi pentru ortodocşii arabi din Patriarhia Antiohiei, pentru slavii din Balcani şi greci, iar pentru conaţionalii săi a trimis un meşter tipograf care a tipărit cărţi, la Tbilisi, în limba georgiană.

În toamna anului 1716 este scos de fanarioţi din scaunul de mitropolit al Ţării Româneşti şi exilat la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din Muntele Sinai. Pe drum a fost chinuit de soldaţii turci până la moarte, prin tăierea capului, pe care apoi l-au aruncat în apele Tungiei, un afluent al râului Mariţa, în sudul Dunării.

În anul 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în rândul sfinţilor cu zi de serbare la 27 septembrie, când îl cinstim prin inspiratele cuvinte ale imnografului: *„Sfinte părinte ierarhe Antim, după vrednicie ai fost rânduit păstor şi învăţător turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe care roagă-L, Sfinte părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta”.*

Daniela Șontică - Sfântul Antim, un model pentru tinerii din diasporă

27 sep, 2021

Mănăstirea Antim din Bucureşti, cu hramul principal „Duminica tuturor Sfinţilor”, îl prăznuieşte astăzi pe ctitorul şi ocrotitorul său, Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul. Despre unele aspecte ale vieţii duhovniceşti şi mai ales culturale ale acestui important aşezământ monahal din Capitală ne-a vorbit părintele ieromonah Antim Bâru, economul mănăstirii.

Preacuvioase părinte Antim Bâru, de ce aţi ales să intraţi în obştea mănăstirii ctitorite de Sfântul ierarh Antim Ivireanul?

Aș putea spune că intrarea mea în vatra obștii de la Antim a fost una organică. Mărturisindu-i părintelui duhovnic faptul că doresc să intru în mănăstire, am stat împreună să chibzuim unde să merg. Deoarece terminasem Seminarul Teologic la Tulcea, într-un prim-plan ne-am îndreptat privirile spre această eparhie. Un alt părinte, prieten de-al duhovnicului meu, fiind în vizită, a sugerat că ar fi mai bine să merg în altă parte, întrucât obârșia mea este în Moldova. Până la urmă, părintele duhovnic m-a întrebat ce profesori monahi am avut în cadrul Facultății de Teologie. Tocmai terminasem masterul la Secția de Teologie practică, unde l-am întâlnit pe părintele arhimandrit Chiril Lovin. I-am spus duhovnicului despre părintele profesor că este de la Antim și că ne-a predat Liturgică. Cum a auzit că am un profesor care este și viețuitor la Mănăstirea Antim, imediat mi-a spus să-mi iau bagajele din căminul studențesc și să mă duc la Mănăstirea tuturor Sfinților! De

această dată, duhovnicul nu a mai ținut cont de obârșie, ci s-a exprimat în mod direct, ceea ce cred că a fost o iluminare de la Dumnezeu, întrucât, acum, după șase ani de viețuire și de slujire în mănăstirea antimiană, mă simt ca acasă.

Cum simțiți prezența sfântului în activitățile zilnice?

În prezent, fiind econom al Mănăstirii Antim, pot spune că am simțit din plin ajutorul sfântului. Au existat momente când mănăstirea, din cauza factorilor externi, a ajuns să treacă prin strâmtorare. În asemenea cazuri nu s-a întâmplat niciodată ca sfântul să nu ne ajute. Astfel, asemenea minunilor petrecute la Muntele Athos, ierarhul Antim a trimis obștii tot ceea ce era nevoie. Am remarcat un lucru: de fiecare dată primeam exact cât aveam nevoie, nici mai mult pentru a se risipi, dar nici mai puțin pentru a duce lipsă.

Sfântul ierarh Antim a lăsat o moștenire culturală și duhovnicească impresionantă în acest spațiu. Ce se păstrează din vremea sa la mănăstirea pe care a ctitorit-o în București?

Cred că cel mai de seamă lucru pe care trebuie să-l amintim este prezența Mișcării Rugului Aprins, supranumită și „Grupul de la Mănăstirea Antim”. Datorită lucrării duhovnicești a acestei mișcări, Mănăstirea Antim a ajuns să fie un far al Ortodoxiei într-o vreme în care domnea întunericul ateismului.

Astfel, așa cum spunea și părintele Nicolae Bordașiu, Rugul Aprins de la Mănăstirea Antim a avut ca prim scop împlinirea dorinței de rugăciune în comun. Dacă citim „Didahiile” Sfântului Antim vom vedea că și el a iubit în mod deplin practica rugăciunii, iar în Cuvântul de învățătură la Duminica Floriilor afirma: „Cu rugăciunile mele voiu striga către urechile milostivirii dumnezeiești”. În altă parte, ca o aluzie la practica rugăciunii inimii, am găsit că ierarhul punea un accent deosebit pe faptul că rugăciunea trebuie să devină călduroasă, căci doar așa, „den inimă, pătrunde ceriurile și intră în urechile lui Dumnezeu”. Razele de lumină ale Rugului Aprins nu s-au stins, de aceea, mulți dintre credincioșii care vin pentru prima dată aici sunt copleșiți de sentimentul de pace care patronează întregul așezământ. Asemenea proverbului, „Dâmbovița apă dulce, cin’ te bea nu se mai duce”, și la Mănăstirea Antim, odată cu intrarea pe porțile ei, oricine gustă din liniștea duhovnicească nu mai vrea să iasă în zgomotul orașului.

Din punct de vedere cultural, cu ajutorul și binecuvântarea prea fericitului părinte patriarh Daniel, s-a deschis un muzeu bogat în exponate, în special carte și icoană veche. Pentru a arăta valoarea acestui muzeu îmi aduc aminte de un episod plăcut

când, prezentând un Antimis din anul 1697 unui grup, în care era și un american, acesta a exclamat că obiectul pe care îl avea în față este la fel de vechi sau poate mai vechi decât istoria țării sale.

De asemenea, un important punct cultural este Biblioteca Sfântului Sinod, care găzduiește regulat numeroase expoziții și simpozioane naționale, dar și internaționale. Nu în ultimul rând, pe cât este posibil, se urmează testamentul Sfântului Antim, în sensul că mănăstirea sprijină atât duhovnicește, cât și financiar câțiva studenți, indiferent de specializare, în parcursul lor școlar. Apoi, pentru luminarea poporului, preoții susțin cateheze, pe diferite teme, pentru a lămuri anumite aspecte teologice mai complicate.

În ce stadiu se află restaurarea tipăriturilor ieșite din osteneala Sfântului Antim?

Este greu de dat un răspuns precis la această întrebare, întrucât cărțile tipărite de Sfântul Antim Ivireanul au avut și circulație internațională, iar o inventariere în acest sens este cronofagă și cere un personal avizat. Ceea ce este sigur e faptul că ierarhul a folosit pentru tipăriturile sale cele mai bune materiale. În acest sens, în afară de cărțile uzitate foarte mult, cum sunt cele de cult, majoritatea fondului tipărit în Țările Române se află păstrat în condiții bune în special la Biblioteca Sfântului Sinod și la Biblioteca Academiei Române.

Într-o discuție, arhim. Policarp Chițulescu, director al Bibliotecii Sfântului Sinod, ne-a precizat că s-a ocupat de restaurarea „Liturghierului” tipărit în 1713 la Târgoviște despre care a scris și un articol consistent în „Revista Română de istorie a Cărții”.

De asemenea, în anul 2016, la împlinirea a 300 de ani de la moartea Sfântului Antim, părintele arhimandrit într-o colaborare cu alți specialiști în carte veche au alcătuit un album omagial, cu titlul „Antim Ivireanul - Opere tipografice”, în care și-au propus să redea complet și fidel activitatea tipografică a ierarhului. Deci, am putea spune că acest album arată că opera antimiană a dăinuit până astăzi, așteptând să fie redescoperită și readusă în cadrul eclesiastic.

Sfântul ierarh și martir Antim a trăit în urmă cu trei secole. În ce fel poate să fie apropiat el de tinerii de astăzi, prin ce le poate fi model?

Dacă citim biografia Sfântului Antim, observăm că și el, la rândul său, a călătorit în țări străine pentru a-și chivernisi traiul. Iată, ne confruntăm în zilele noastre cu

un exod al tinerilor în țările mult mai dezvoltate economic. Cred că Sfântul Antim poate fi un exemplu de comportament, în primul rând prin integrarea într-o comunitate bisericească ortodoxă, fie ea românească, greacă sau rusă. Știm că Sfântul Antim a trăit ca laic pe lângă Patriarhia Ecumenică, s-ar fi putut întoarce în țara sa, dar faptul că trăia în cadrul acesteia arată că prin Biserică el a depășit granița de neam. Deci, pot fi alături de conaționalii lor prin faptul că în fiecare duminică în cadrul Sfintei Liturghii se vor ruga în același Duh.

Un alt aspect bun de urmat este dorința de studiu. Sfântul a fructificat timpul petrecut la Patriarhia Ecumenică pentru a învăța limbi străine, precum greaca, araba, turca, dar și diferite meșteșuguri: sculptura, broderia, pictura. Deci tinerii care pleacă spre a munci peste graniță ar trebui să se perfecționeze în domeniul în care sunt angajați. Astfel, atunci când se întorc în țară, între cele ce pot aduce, pe lângă bani să fie și cunoștințele tehnice. Poate că nu vor fi la nivelul unui inginer cu diplomă, însă este foarte important să-i ajute măcar pe tinerii aspiranți, rămași în țară, cu sugestii sau idei inovatoare.

ro.wikipedia - Antim Ivireanul

Sfântul ierarh Antim Ivireanul (în georgiană: ანთიმოზ ივერიელი; n. circa 1640 - 1650, Iviria - d. 1716, asasinat în Rumelia) a fost un autor, tipograf, gravor, teolog, episcop și mitropolit român de origine georgiană. Mitropolit de București, autor al unor celebre Didahii, ce reprezintă o colecție de predici folosite la Marile Sărbători de peste an, Sfântul Antim Ivireanul a fost o personalitate culturală remarcabilă a literaturii române vechi. A fost cel care a înființat prima bibliotecă publică în Bucureștiul de astăzi, în secolul XVIII.

Biografie

Născut probabil în 1650, în Iviria (Georgia sau Gruzia), ucis cândva în intervalul septembrie-octombrie 1716 de către ostași turci.

Luat de tânăr în robie de turci şi dus la Constantinopol, este ulterior eliberat, trăind în preajma Patriarhiei ecumenice, unde a învățat sculptura în lemn, caligrafia, pictura, broderia, precum şi limbile greacă, arabă şi turcă; probabil, tot acum a fost călugărit sub numele Antim şi hirotonit ieromonah.

În Țara Românească

Prin 1689 - 1690 a fost adus de Constantin Brâncoveanu în Țara Românească. Aici a învățat limbile română și slavonă, precum și meșteșugul tiparului. În 1691 i s-a încredințat conducerea tipografiei domnești din București, în care a imprimat 4 cărți.

Tipografia domnească, București

Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon (1691, limba greacă),
Slujba Sfintei Paraschiva și a Sfântului Grigore Decapolitul (1692, limba română),
Evangheliarul greco–român (1693) și
Psaltirea (1694, limba română).

Mănăstirea Snagov

După 1696 a fost numit egumen la Mănăstirea Snagov, unde a mutat tipografia, imprimând 15 cărți (7 grecești, 5 românești, una slavonă, una slavo-română, una greco-arabă), între care se pot menționa:

Antologhionul (1697),
Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă (1699),
Proschinitarul Sfântului Munte Athos (1701, grecește),
Liturghierul greco-arab (1701, una dintre primele cărți tipărite cu caractere arabe din lume),
Evanghelia (1697),
Acatistul Născătoarei de Dumnezeu (1698),
Carte sau lumină (1699),
Învățături creștinești (1700),
Floarea darurilor (1701), toate în românește

București, 1701 – 1705

Între 1701 și 1705 și-a reluat activitatea la București, unde a tipărit alte 15 cărți (11 grecești, 2 românesti, una slavo-română, una greco-arabă), între care:
Ceaslovul greco-arab (1702) și
Noul Testament (1703), prima ediție a acestuia în Țara Românească.

Mănăstirea Govora, Vâlcea

Pe data de 16 martie 1705 a fost ales episcop de Vâlcea, unde la tipografia de la Mănăstirea Govora, tipărește alte 9 cărți (3 românești, 3 slavo-române, 3 grecești):

Tomul bucuriei, (1705, grecește),
Liturghierul și
Evhologhionul (1706, într-un singur volum, ambele reprezentând primele ediții românești al acestora în Muntenia,
Învățătura pe scurt pentru taina pocăinței (1705, românește, lucrare originală).

Mitropolit al Ungrovlahiei

La 28 ianuarie 1708 a fost ales mitropolit al Ungrovlahiei, fiind instalat în funcție pe 22 februarie al aceluiași an. În această calitate, înființează ca și la Râmnicu Vâlcea o tipografie la Târgoviște, unde a tipărit un număr de 18 cărți (5 grecești, una slavo-română, una slavo-româno-greacă, 11 românești), între care se remarcă cele românești:
Învățătură bisericească la cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților (1710),
Capete de poruncă la toată ceata bisericească, pentru ca să păzească fiștecarele din preoți și din diaconi deplin și cu cinste datoria hotarului său (1714), ambele originale,
Psaltirea (1710),
Octoihul (1712),
Liturghierul (1713),
Evhologhionul (1713),
Catavasierul (1714);

București

În 1715 tipografia a fost mutată la București, unde a mai imprimat alte două cărți grecești. Prin tipografiile infiintate cu sprijinul lui Petru Movilă, fiu de voievod moldovean ajuns mitropolitul Kievului, cărțile religioase se răspândesc și contribuie la unificarea limbii române literare.

Rolul lui Antim Ivireanul în propășirea culturii române

Tipograf, redactor, editor, creator de limbaj bisericesc în limba română

Prin cele 63 tipărituri, lucrate de el însuși, coordonate sau patronate, în limbi diferite și de o mare diversitate, prin numeroșii ucenici pe care i-a format, este considerat - alături de Diaconul Coresi - cel mai mare tipograf din cultura medievală românească.

A avut un rol însemnat în introducerea completă și definitivă a limbii române în slujbă. Deși româna nu era limba sa nativă, a reușit să creeze o limbă liturgică românească limpede, care a fost înțeleasă de contemporanii săi și este folosită până astăzi.

Întemeietor de tipografii în limbile arabă și georgiană

Prin activitatea sa tipografică, a sprijinit și alte popoare ortodoxe, imprimând cărți pentru slavi, greci și arabi (din Patriarhia Antiohiei). Este și autorul unei remarcabile opere tipografice multi-script, Liturghierul greco-arab din 1701, care a fost una dintre primele cărți tipărite cu litere mobile din lume având caractere arabe. În anul 1706, aceeași instalație tipografică cu caractere arabe a fost dăruită patriarhului Atanasie Dabas, care a instalat-o la Alep.

In 1699 a trimis pe unul din cei mai buni ucenici ai săi, ipodiaconul Mihail Ștefan, la Alba Iulia, unde a tipărit o Bucoavnă și un Chiriacodromion. Pe același Mihail Ștefan, l-a trimis în țara sa de origine, Georgia. Acolo, la Tbilisi, ipodiaconul a pus bazele primei tiparnițe cu caractere georgiene din țara natală a lui Antim, unde au fost tipărite mai multe cărți în limba georgiană.

Scriitor, autor de lucrări bisericești

Pe lângă lucrările tipărite, au rămas de la el și câteva manuscrise:
Primul manuscris rămas, Chipurile Vechiului și Noului Testament, adică obrazele oamenilor celor vestiți ce se află în Sfânta Scriptură, în Biblie și în Evanghelie și adunare pe scurt a istoriilor celor ce s-au făcut pe vremea lor ... , cu 22 foi text, la care se adaugă 503 portrete în medalion, 3 schițe și 8 desene, tot în medalion, cu personaje din Vechiul Testament (Târgoviște, 1709, manuscrisul original se găsește la Kiev, iar în România există o copie realizată de dascălul Popa Flor, realizată pe la mijlocul secolului al XVIII-lea).

Tot în manuscris a rămas și opera sa omiletică, Didahiile (cu 28 predici la diferite sărbători și 7 cuvântări ocazionale).

Analiza cărților originale publicate, dar și a celor două manuscrise duce la constatarea că Antim Ivireanul avea nu numai o frumoasă cultură teologică, ci și una profană întrucât folosea nu doar citate din Biblie, dar și din literatura patristică, respectiv din filosofi antici. În multe din ele făcea o critică vehementă a moravurilor vremii. Didahiile îl așază, fără nicio îndoială, în rândul celor mai de seamă predicatori creștini din toate timpurile.

Ctitor de lăcașuri de cult

Este ctitorul mănăstirii cu hramul "Toți Sfinții" din București - numită azi Mânăstirea Antim - (1713 - 1715), pe care a înzestrat-o cu toate cele trebuitoare, unul dintre cele mai remarcabile monumente de arhitectură, pictură și sculptură din România. Pe seama veniturilor generate de aceasta, a alcătuit un testament, intitulat "Învățături pentru așezământul cinstitei mănăstiri a tuturor sfinților, capete 32", în vederea organizării unei impresionante opere de asistență socială.

Caterisirea și martiriul său; canonizarea sa în 1992

Fiind un apărător energic al drepturilor Bisericii ortodoxe și a poporului român, dar mai ales din pricina atitudinii sale fățiș antiotomane, în toamna anului 1716, la cererea primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat, a fost înlăturat din scaun, închis, caterisit de patriarhul ecumenic și condamnat la exil pe viață în mănăstirea "Sfânta Ecaterina" din Muntele Sinai. În drum spre locul exilului, a fost ucis de ostașii turci și trupul aruncat undeva în râul Mariţa sau în Tungea, dincolo de Adrianopol.

Abia după 250 de ani, în 1966, Patriarhia Ecumenică a ridicat această nedreaptă caterisire și a fost reabilitat. [1]

Antim Ivireanul a fost proslăvit ca sfânt (canonizat) de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române în 1992 (prin actul sinodal din 20 iunie, proclamarea oficială a canonizării având loc la 21 iunie 1992). Este prăznuit în fiecare an la 27 septembrie.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2016 ca „an omagial al Sfântului Antim Ivireanul, tipograf și om de cultură din secolul al XVIII-lea”, cu ocazia comemorării a 300 de ani de la martiriul acestuia. [2]

Patriarhul Daniel al Bisericii Ortodoxe Române a slujit, la 27 septembrie 2016, Sfânta Liturghie pe Dealul Patriarhiei împreună cu Patriarhul Ioan al Antiohiei (en), aflat în vizită în România pentru a participa la manifestările dedicate Sfântului Antim Ivireanul. [3]

Opere

Antim Ivireanu, Opere, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, Editura Minerva, 1972.

Antim Ivireanul, Predoslovia Psaltirii slavone, București, 1694, în Adina Chirilă, Limba scrierilor lui Antim Ivireanul. Partea I. Fonetica, Morfologia, Iași, EUAIC, 2013, p. 291-296.

Bibliografie

Monografii

Arhim. Sofian Boghiu, Sfântul Antim Ivireanul și Mânăstirea Tuturor Sfinților, Editura Bizantină, București, 2005, 172 pagini, format album (Reproduce pentru prima dată integral și în polichromie manuscrisul Mitropolitului Antim Chipurile Vechiului și Noului Testament, aflat la Kiev)

Emile Picot, Notice biographique et bibliographique sur l'imprimeur Anthime d'Ivir, metropolitaine de Valachie, în Nouveaux Melanges Orientaux ..., Paris, 1886, paginile 513-560;

Ștefan Dinulescu, Viața și activitatea mitropolitului Tării Românești Antim Ivireanul, Cernăuți, 1986, 100 de pagini (extras din "Candela");

Nicolae Dobrescu, Viața și faptele lui Antim Ivireanul, mitropolitul Ungrovlahiei, București, 1910, 119 pagini;

Gabriel Popescu, Mitropolitul Ungrovlahiei Antim Ivireanul, cârmuitor bisericesc și propovăduitor al Evangheliei, în ST, an. XX, 1969, nr. 1 - 2, p. 5 - 97 (și extras);

Fanny Djindjihașvili, Antim Ivireanul, cărturar umanist, Iași, 1982, 132 de pagini

Studii

Adina Chirilă, Limba scrierilor lui Antim Ivireanul. Partea I. Fonetica, Morfologia, Iași, EUAIC, 2013, 240 p.

Damian P. Bogdan, Viața lui Antim Ivireanul, în BOR, anul LXXIV, 1956, nr. 8 - 9; alte studii în același număr al revistei;

Preot Niculae Șerbănescu, Antim Ivireanul tipograf, paginile 690-760;

Victor Brătulescu, Antim Ivireanul miniaturist și sculptor, paginile 766-774;

Preot Profesor Alexandru I. Ciurea, Antim Ivireanul predicator și orator, paginile 775-817;

Preot Profesor loan Rămureanu, Antim Ivireanul Iuptător pentru Ortodoxie, paginile 831-853;

Profesor Teodor M. Popescu, Antim Ivireanul, apostol și mucenic al dreptei credințe, paginile 853-863;

Ioan Nanu, Un monument istoric și de artă religioasă, ctitoria lui Antim, în BOR, anul LXXXIX, 1961, nr. 3 - 4, paginile 223 -318;

Preot Profesor D. Belu, Predicile Iui Antim Ivireanul, în MA, anul VIII, 1963, nr. 1-3, paginile 188-212;

Aurelian Sacerdoțeanu, Antim Ivireanul arhivist, bibliotecar și topograf, în Glasul Bisericii, anul XXII, 1963, nr. 9- 10, paginile 862-990 și anul XXIII, 1964, nr. 3-4, paginile 223-244;
Mario Ruffini, II metropolita Valacco Antim Ivireanul, în Oikumenikon, 1966, volumul III, paginile 357-398;
Gabriel Ștrempel, Un cronograf ilustrat atribuit mitropolitului Antim Ivireanul, în Românoslavica, anul XIII, 1966, paginile 309-353;
Dan Simonescu, Antim Ivireanul scriitorul, în Analele Academiei R.S.R., 1966, paginile 663-675;
Stelian Izvoranu, Antim Ivireanul sfătuitor și îndrumător pentru preoți și duhovnici, în BOR, anul LXXXIV, 1966, nr. 9 - 10, paginile 971-981 (alte studii tot acolo);
Preot Niculae Șerbănescu, Mitropolitul Antim Ivireanul, în MO, anul XVIII, 1966, numărul 910, paginile 771-911 (alte studii tot acolo);
Preot Profesor Teodor Bodogae, Personalitatea mitropolitului Antim Ivireanul, în MB, anul XVI, 1966, numerele 7 - 9, paginile 467-482;
Mircea Păcurariu, Importanța mitropolitului Antim Ivireanul pentru Biserica și cultura românească, în MB, anul XVI, 1966, numerele 7 - 9, paginile 493-515 (alte studii în același număr);
Preot Profesor Sofron Vlad, Mitropolitul Antim Ivireanul, în MA, anul XI, 1967, numerele 1 - 3, paginile 43-81;
Profesor Iorgu Ivan, Nulitatea actului de caterisire a mitropolitului Antim Ivireanul, în în MA, anul XI, 1967, numerele 1 - 3, paginile 147-179;
Eugen Negrici, Antim, logos și personalitate, București, 1971, 262 pagini (analiza Didahiilor);
Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, București, 1979, paginile 42-44;
Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, volumul II, București, 1981, paginile 143–161 (ediția a II-a, București, 1994, paginile 141-160)
Alte studii se găsesc în
Glasul Bisericii, anul XXV, 1966, numerele 9 - 10, paginile 831-844;
MO, anul XXVII, 1975, numerele 11 - 12, paginile 856-872;
MMS, anul LIl, 1976, numerele 5 - 6, paginile 360-382;

Referințe

^ Documentar: Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești, Agerpres.ro
^ Site-ul oficial al Patriarhiei Române: 2016 – Anul omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și Anul comemorativ al Sfântului ierarh martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești, accesat 20 noiembrie 2016

^ Radio România Actualități: Sfântul Antim Ivireanul sărbătorit la 300 de ani de la moarte, accesat 20 noiembrie 2016

orthodoxwiki - Antim Ivireanul

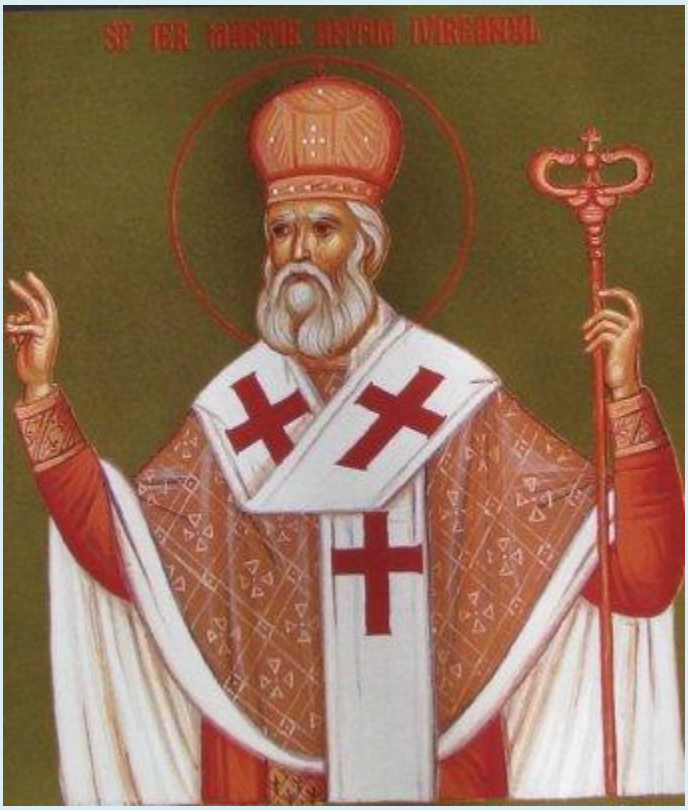

Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul s-a născut în Iviria (Georgia de astăzi), în anul 1650, dar activitatea sa în slujba bisericii și-a desfășurat-o în Țara Românească. A fost, pe rând, egumen al mânăstirii Snagov, episcop de Vâlcea și mitropolit al Țării Românești. În același timp, a fost și un mare om de cultură: tipograf, gravor, teolog și autor al celebrelor Didahii (o colecție de predici folosite la Marile Sărbători de peste an). La insistențele Porții Otomane, a fost exilat în anul 1716. Și-a dat viața ca un martir pentru credința creștină, fiind ucis de ostașii care îl escortau pe drumul exilului. Biserica Ortodoxă Română îl prăznuiește pe data de 27 septembrie.

Viața

Sfântul Antim s-a născut în Iviria (de unde și numele de Ivireanul) - Georgia de astăzi - în 1650. A fost însă, de tânăr, luat în robie de către turci și dus la Constantinopol. Fiind ulterior eliberat, a trăit în preajma Patriarhiei ecumenice, unde a învățat sculptura în lemn, caligrafia, pictura, broderia, precum și limbile greacă, arabă și turcă; tot acolo s-a călugărit sub numele Antim, iar mai târziu a fost hirotonit ieromonah.

În 1689 a fost adus de către voievodul Constantin Brâncoveanu în Țara Românească. Aici a învățat limbile română și slavonă, precum și meșteșugul tiparului. În 1691 i s-a încredințat conducerea tipografiei domnești din București, în care au fost imprimate nenumărate cărți de cult, dar și laice.

În anul 1696 a devenit egumen al Mănăstirii Snagov, unde a mutat și tipografia domnească. Acolo a tipărit 15 cărți: 7 grecești, 5 românești, una slavonă, una slavo-română și una greco-arabă (Liturghierul greco-arab, în 1701, prima carte din lume tipărită cu caractere arabe).

Între 1701 și 1705 și-a reluat activitatea tipografică la București, unde a tipărit alte 15 cărți.

Stema mitropolitului Antim

Pe data de 16 martie 1705 a fost ales episcop de Vâlcea. În afară de activitatea sa de ierarh, nu a pregetat să continue imprimarea cărților bisericești: astfel, la tipografia de la Mănăstirea Govora, sub îndrumarea sa, au fost tipărite alte 9 cărți (3 românești, 3 slavo-române și 3 grecești).

La 28 ianuarie 1708 a fost ales mitropolit al Ungrovlahiei (Țara Românească), fiind instalat în scaunul mitropolitan de la București pe 22 februarie al aceluiași an. Printre alte activități, în această calitate, înființează, ca și la Râmnicu Vâlcea, o tipografie la Târgoviște, unde a tipărit un număr de 18 cărți (11 românești, 5 grecești, una slavo-română și una slavo-româno-greacă), între care se remarcă cele românești.

Trebuie subliniat rolul lui Antim Ivireanul în propășirea culturii române. Pe lângă activitatea sa de ierarh al Bisericii din Țara Românească, el a fost tipograf, redactor, editor și creator de limbaj bisericesc în limba română.

Prin cele 63 tipărituri, lucrate de el însuși sau sub îndrumarea sa, în limbi diferite și de o mare diversitate, prin numeroșii ucenici pe care i-a format, este considerat - alături de diaconul Coresi - cel mai mare tipograf din cultura medievală românească.

A avut un rol însemnat în introducerea completă și definitivă a limbii române în slujbele bisericești. Deși româna nu era limba sa nativă, a reușit să creeze o limbă liturgică românească limpede, care a fost înțeleasă de contemporanii săi și este folosită până astăzi.

Pe lângă lucrările tipărite, de la Sfântul Antim Ivireanul au rămas și câteva manuscrise:

Chipurile Vechiului și Noului Testament, adică obrazele oamenilor celor vestiți ce se află în Sfânta Scriptură, în Biblie și în Evanghelie și adunare pe scurt a istoriilor celor ce s-au făcut pe vremea lor... , cu 22 file de text, la care se adaugă 503 portrete în medalion cu personaje biblice, datând din 1709.

Tot în manuscris a rămas și opera sa omiletică, Didahiile (cu 28 predici la diferite sărbători și 7 cuvântări ocazionale).

Analiza cărților originale publicate, dar și a celor două manuscrise duce la constatarea că Antim Ivireanul avea nu numai o vastă cultură teologică, ci și una laică, întrucât folosea nu doar citate din Biblie, dar și din filozofii antici. În multe din ele făcea o critică vehementă a moravurilor vremii. Didahiile îl așează pe Antim Ivireanul, fără nici o îndoială, în rândul celor mai de seamă predicatori creștini din toate timpurile.

Sfântul Antim Ivireanul este și ctitorul mănăstirii cu hramul „Duminica tuturor Sfinților” din București - numită azi Mănăstirea Antim - pe care a ridicat-o între anii 1713 - 1715 și pe care a înzestrat-o cu toate cele trebuitoare, această mânăstire fiind unul dintre cele mai remarcabile monumente de arhitectură, pictură și sculptură din țara noastră.

Fiind un apărător energic al drepturilor Bisericii și ale poporului român, din pricina atitudinii sale antiotomane, în toamna anului 1716, la cererea domnitorului Nicolae

Mavrocordat (primul domn fanariot al Țării Românești), a fost înlăturat din scaun, închis, caterisit de patriarhul ecumenic și condamnat la exil pe viață în Mănăstirea Sfânta Ecaterina de la Muntele Sinai. Pe drumul spre locul exilului, a fost ucis de ostașii turci din escortă, iar trupul său a fost aruncat în râul Marița, în apropiere de Adrianopol.

Proslăvirea ca sfânt

La câțiva ani după uciderea sa, Patriarhia Ecumenică a ridicat nedreapta caterisire a mitropolitului Antim Ivireanul, care a fost reabilitat.

Sfântul Antim Ivireanul a fost canonizat de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române în 1992 (actul sinodal din 20 iunie, proclamarea oficială a canonizării având loc la 21 iunie 1992). Este prăznuit în fiecare an la 27 septembrie.
Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2016 ca „an omagial al Sfântului Antim Ivireanul”, tipograf și om de cultură din secolul al XVIII-lea. [1] De origine georgiană, Antim Ivireanul este cel care a introdus prin tipăriturile sale, limba română în cultul Bisericii. PF Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române a slujit, la 27 septembrie 2016, Sfânta Liturghie pe Dealul Patriarhiei împreună cu Patriarhul Ioan al Antiohiei, aflat în vizită în România pentru a participa la manifestările dedicate Sfântului Antim Ivireanul.[2]

Scrieri

Dintre cărțile tipărite sub îndrumarea Sfântului Antim Ivireanul, cele mai remarcabile sunt:
Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon (1691, limba greacă)
Slujba Sf. Paraschiva și a Sf. Grigorie Decapolitul (1692, limba română)
Evangheliarul greco–român (1693)
Psaltirea (1694, limba română)
Antologhionul (1697)
Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă (1699)
Proschinitarul Sf. Munte Athos (1701, limba greacă),
Liturghierul greco-arab (1701, prima carte tipărită cu caractere arabe din lume)
Evanghelia (1697)
Acatistul Născătoarei de Dumnezeu (1698)
Carte sau lumină (1699)
Învățături creștinești (1700)
Floarea darurilor (1701)
Noul Testament (1703)

Tomul bucuriei, (1705, limba greacă)
Liturghierul și Evhologhionul (1706)
Învățătură pe scurt pentru taina pocăinței (1705, lucrare originală)
Învățătură bisericească la cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților (1710, lucrare originală)
Capete de poruncă la toată ceata bisericească, pentru ca să păzească fieștecarele din preoți și din diaconi deplin și cu cinste datoria hotarului său (1714, lucrare originală)
Psaltirea (1710)
Octoihul (1712)
Liturghierul (1713)
Evhologhionul (1713)
Catavasierul (1714)

Imnografie

Tropar, glasul al 3-lea: Sfinte Părinte ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori și învățători turmei tale și cu înțelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viața ai pus-o pentru păstoriții tăi și cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos, pe care roagă-L, Sfinte Părinte ierarhe Antim, să dăruiască pace și mare milă celor ce săvârșesc sfântă pomenirea ta.

Condac, glasul al 3-lea: Învățătorule al dreptei cinstiri de Dumnezeu, Părinte ierarhe Antim, lauda arhiereilor Țării Românești, podoaba cărturarilor și dulce grăitor al înțelepciunii dumnezeiești în graiul românesc te-ai arătat. Lupta cea bună luptând și dreapta credință mărturisind, cu haină mucenicească preafrumos te-ai împodobit și împărăția lui Hristos ai dobândit. Pentru aceasta împreună cântăm, zicând: Bucură-te, Sfinte prea fericite Părinte Antim.

Referințe

Site-ul oficial al Patriarhiei Române: 2016 - Anul omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și Anul comemorativ al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești, accesat 20 noiembrie 2016
Radio România Actualități: Sfântul Antim Ivireanul sărbătorit la 300 de ani de la moarte, accesat 20 noiembrie 2016

Bibliografie

Wikipedia: Antim Ivireanul

DICȚIONARUL TEOLOGILOR ROMÂNI

Universitatea „Ovidius” Constanța: Sinaxar ortodox - Sfântul ierarh martir Antim Ivireanul

Mihail Stanciu, 300 de ani de la moartea martirică a Sfântului ierarh Antim Ivireanul, ediție bilingvă, Editura Basilica a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, București, 2016

Teodor Danalache - Mănăstirea Antim

Mănăstirea Antim este una dintre vechile şi frumoasele mănăstiri ortodoxe din Bucureşti. Mănăstirea credincului mitropolit Antim Ivireanul a fost construită în cartierul bucureştean, numit pe atunci "mahalaua popii lui Ivasco", nu departe de Catedrala Patriarhală.

În ziua de prăznuire a Sfintei muceniţe Agata, adică pe 5 februarie 1713, prin descoperire dumnezeiască, Sfântul mitropolit Antim Ivireanul hotărăşte să clădească o mănăstire, pe locul unde, până atunci, se afla o veche bisericuţă de lemn, închinată Sfântului Ierarh Nicolae (în aceasta se păstra Sfântul şi marele Mir).

Mănăstirea Antim - scurt istoric

În vederea zidirii mănăstirii, Sfântul Antim îşi va pune la dispoziţia lucrătorilor toată averea sa. Alături de mitropolit, Mănăstirea Antim a fost sprijinită, material şi spiritual, şi de alţii asemenea lui, creştini râvnitori: Dragusin vistiernicul, Constandin logofătul şi femeia lui, Smaranda, Manea Ceauşul, cu fratele său, Maria Băneasa Mileasca şi ginerele ei, Chirca Budeanu, Lefter Vornicu, etc.

Drept milostenie, în cinstea Sfintei Agata, pentru descoperirea dumnezeiască avută, Sfântul ctitor Antim hotărăşte ca "în fiecare an să se îmbrace o fată cu ie, cu rochie, cu cizme, cu brâu şi să i se dea 230 bani".

Mănăstirea de suflet a Sfântului Antim a fost închinată, de el însuşi, tuturor Sfinţilor. Dintru început, ctitorul şi-a mărturisit credinţa şi dragostea lui pentru Dumnezeu şi pentru sfinţi, zicând: ***"Intru slavă şi mulţumită Însuşi celui intru Troiţa Dumnezeu şi intru cinstea şi lauda Tuturor Sfinţilor dimpreună, încât să fie şi să se numească Mănăstirea Tuturor Sfinţilor, cărora am şi închinat-o şi pe numele lor am zidit-o, ca să se prăznuiască intru ea cu mărire şi să se cinstească necontenit cu laude şi cu cântări, ca nişte prieteni ai lui Dumnezeu şi ajutători şi sprijinitori tuturor pravoslavnicilor creştini."***

Sfântul Antim Ivireanul a întocmit, cu mâna lui, planurile de execuţie ale mănăstirii, două dintre acestea rămânând până în zilele noastre, şi anume: planul original al bisericii (pe hârtie) şi un alt plan (pe pergament), acesta din urmă fiind lucrat în anul 1715, în cuprinsul aşezământului mănăstirii.

Sfinţirea bisericii celei mari din Mănăstirea Antim a avut loc în anul 1715, după cum citim în pisania, frumos sculptată, aşezată în cadrul portalului monumental al uşii de la intrare. Pisania este scrisă în versuri, în limba greacă, ea mărturisind următoarele:

"Biserica asta a tuturor Sfinţilor hramul,
S-a făcut cu vrerea lui Dumnezeu, fire-a tuturora
Subt Ştefan, cel care poartă numele Cantacuzino,
Stăpân strălucit al Ţării Româneşti vestite,
De către arhi-păstorul Antim Ungro-Vlahul,
Cel din Ivir, cum se vede din temelie.
Ca închinători zeilor faţă de Dumnezeu,
Cs David fii şi în Biserica Sfinţilor
În anul de la mântuire, 1715."

Sfântul Antim scrie, cu multă grijă, despre cele dintâi zile ale mănăstirii sale: ***"Zidit-am împrejurul ei chilii destule şi alte lăcaşuri pentru odihnă egumenului,***

care va fi după vremi şi acelora ce vor vrea să aleagă viaţă sihăstrească adăugând intru ea şi altele multe trebuincioase, la care am închinat multe şi de toate câştiguri mutătoare şi nemutătoare pentru îndestularea celor ce vor lăcui intru ea, adică: moşii, vii, mori, stupi şi dobitoace de tot felul.

Încă şi biserica am împodobit-o şi am înfrumuseţat-o, cu ajutorul lui Dumnezeu, pe dinafară şi pe dinlăuntru, cu multe adaose de argint şi cu veşminte scumpe, cu cărţi de multe feluri şi cu altele, ce se obişnuiesc a se înzestra zidirile cele cuvioase şi pentru că se chiverniseaşcă toate nestrămutat, după cugetul meu, şi după socoteala cea bună şi dreaptă am aşezat 32 de capete în scris, intru carele, mai pe larg, rânduiesc toată îndreptarea mănăstirii, precum se vede în condicul cel iscălit al bisericii."

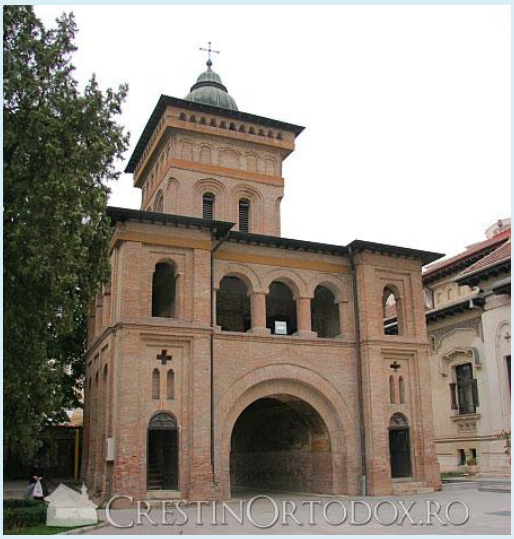

Mitropolitul Antim Ivireanul întocmeşte unul din cele mai interesante testamente, prin care lasă dispoziţii cum să fie organizate şi administrate clădirile şi averile mănăstirii. Testamentul este început la data de 24 aprilie 1713, odată cu începerea construcţiei mănăstirii, şi este completat la data de 15 martie 1716.

Sfântul Sinod hotărăşte ca mănăstirea Sfântului Antim *"să fie slobodă, singura ei legiuitoare, singură stăpânitoare şi nimănui supusă, fără numai lui Dumnezeu şi Tuturor Sfinţilor, cărora am şi închinat-o. Să nu fie subt stăpânire patriersească, nici sub vreo vrednicie domnească, nici subt stăpânirea arhiereului ţării, nici vreunui boiariu, nici vreunei mănăstiri veri mari, veri mică, ci numai numele cel canonicesc al preasfinţitului mitropolit să se pomenească intru ea, după rânduiala cea bisericească".*

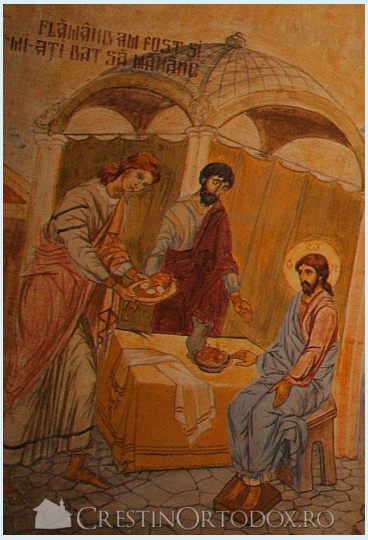

Egumenului i se dau indicaţii pentru bună chivernisire a averilor şi a clădirilor. În munca lui, el va fi ajutat de cinci epitropi, aleşi numai dintre negustori, iar veniturile să fie ale săracilor. El mai rânduieşte ca, în fiecare an, să fie daţi la şcoală un număr de copii, pe cheltuiala mănăstirii, asigurându-le casă, masă, hainele şi cărţile. Porunceşte preoţilor să înmormânteze gratuit pe săracii fără adăpost şi să li se facă pomenirile după lege.

Tot din veniturile mănăstirii se vor îmbrăca săracii, copii şi bătrânii, iar străinilor li se asigură găzduire timp de trei zile. Chiar şi bolnavii, indiferent de originea lor, sunt în atenţia Sfântului Antim, egumenul şi călugării fiind datori să-i cerceteze, "altfel vor avea blestem de nu-i vor cerceta".

Prin tipografia de la Mănăstirea Antim, sfântul urmărea educarea morală şi intelectuală a poporului, în lumina învăţăturii creştine. De aceea, el doreşte ca "să aibă datoria tipograful să înveţe meşteşugul tipografiei unul după altul, pentru ca să nu piară acest meşteşug din ţară". La mănăstirea Antim, ctitorul înfiinţează pentru prima oară în Ţara Românească, o bibliotecă publică de împrumut.

După adormirea intru Domnul a Sfântului Antim Ivireanul, mănăstirea sa a continuat să înflorească, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Astfel, numeroşi boieri şi dregători dau încă mari moşii şi alte averi.

Mihai Racoviţă, domnitorul Ţării Româneşti, la data de 16 august 1731, semnează hrisovul ce asigură scutirea de impozite şi dari a Mănăstirii Antim, continuând hotărârile luate de predecesorii lui Ştefan Cantacuzino, Nicolae Vodă şi Ioan Vodă. La fel va face şi domnitorul Grigore Ghica Vodă, prin hrisovul din 16 decembrie 1734.

La data de 31 mai 1738, în urma unui mare cutremur, cele două turle originale ale bisericii, zidite din cărămidă, s-au dărâmate, ele fiind înlocuite cu altele noi, lucrate din lemn. Între anii 1746-1747, mănăstirea este complet restaurată. Acum se împodobeşte şi catapeteasma, pe alocuri aurindu-se.

În vremea fanarioţilor, călugării greci jefuiesc averea mănăstirii, printr-o proastă gospodărire. Astfel, dorinţele ctitorului nu au mai putut fi îndeplinite anual. Până în anul 1797, mănăstirea Sfântului Antim, va ajunge într-o stare jalnică. Datorită acestei stări de fapt, în ziua de 22 martie 1797, domnitorul Alexandru Vodă Ipsilanti trece Mănăstirea Antim ca metoc al Episcopiei Argeşului.

Din anul 1797, la Mănăstirea Antim a funcţionat o Şcoală de Preoţire, iar mai târziu, după anul 1836, tot aici a funcţionat şi Seminarul Mitropoliei Ungro-Vlahiei. Între anii 1840-1864, aici au fost aşezate Arhivele Statului.

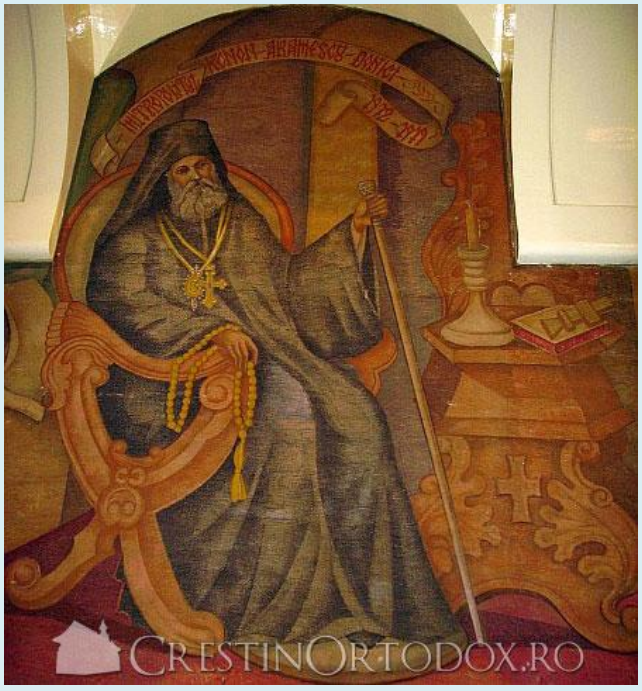

Prin purtarea de grijă a episcopului Iosif al Argeşului şi mitropolitului Dosoftei, măreaţa Mănăstire a Tuturor Sfinţilor începe să îşi recapete nobleţea de odinioară. În anul 1812 vor fi refăcute turlele bisericii şi acoperişurile tuturor clădirilor.

În anul 1820, la dorinţa episcopului Ilarion al Argeşului, au loc mai multe lucrări de restaurare. Până în anul 1850, clopotniţa şi o parte dintre chilii ajung iarăşi în paragină. Astfel, în anul 1860, mănăstirea va fi iarăşi reparată/restaurată.

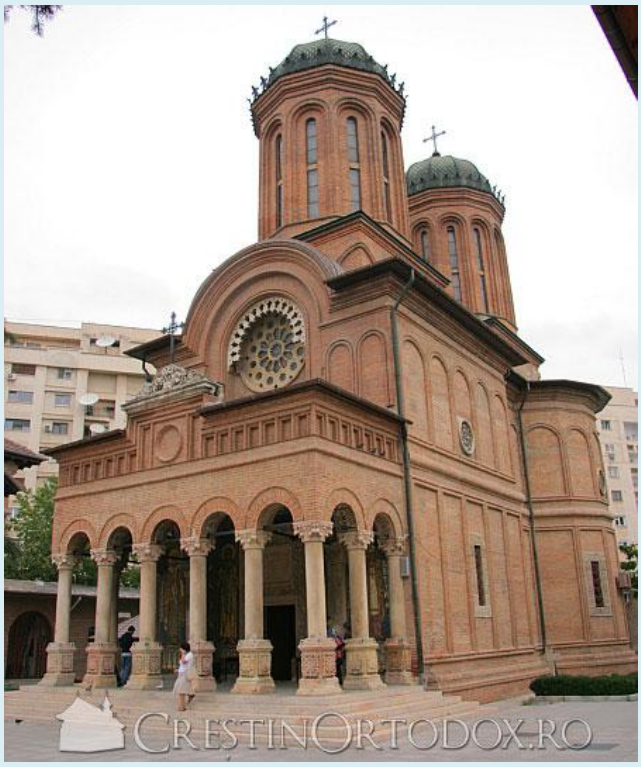

Abia în anul 1863, sub grija episcopului Clement al Argeşului, sunt terminate definitiv lucrările de restaurare, dintre care amintim: executarea unei rozete mari, pe faţada principală a bisericii celei mari; înlocuirea tâmplei de piatră, cu o tâmplă de lemn de stejar; pictura originală este înlocuită cu alta, lucrată de pictorul Petre Alexandrescu; înlocuirea mobilierului cel vechi, cu unul nou, lucrat în stil neo-renascentist; paraclisul este complet renovat, pictura fiind executată de pictorul Gheorghe Tătărăscu; chiliile sunt renovate; clopotniţa este restaurată complet în exterior; acoperişurile la toate clădirile sunt reînnoite; sunt achiziţionate noi icoane şi candele, odăjdii precum şi alte obiecte de cult şi cărţi.

Biserica este deschisă slujbelor, în prezenţa domnitorului Alexandru Ioan Cuză, în vara anului 1863. După inundaţia provocată de revărsarea Dâmboviţei, în februarie 1865, reparaţiile pardoselilor şi ale fundaţiilor clădirilor sunt terminate în anul 1867, în luna iunie.

În vremurile grele, mănăstirea va rămâne numai biserică de mir. În anul 1910 se începe construcţia Palatului Sfântului Sinod, plasat în prelungirea laturii de miazănoapte a chiliilor, lucrările terminându-se în anul 1912. În timpul războiului din anul 1917, în Biserica Antim au fost ascunse Moaştele Sfintei Filofteia de la Curtea de Argeş. De atunci, se serbează ca hram al bisericii şi această sfântă românca.

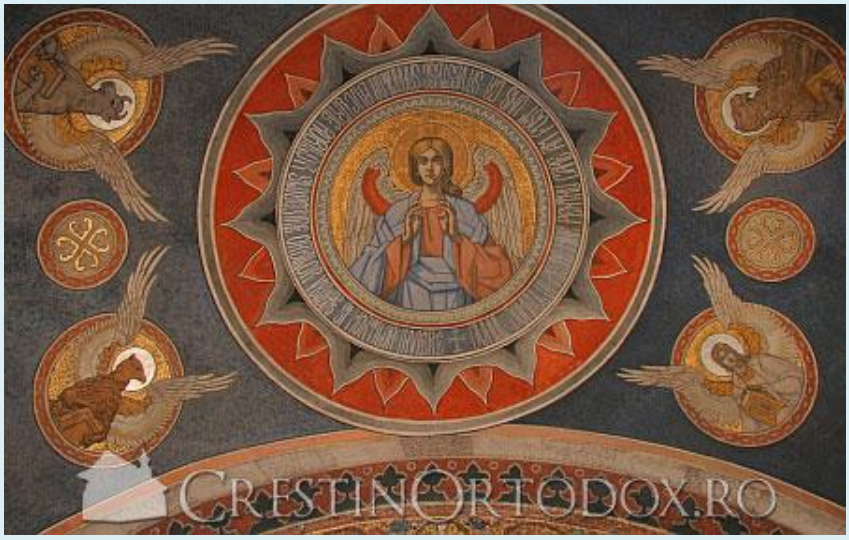

Biserica din Mănăstirea Antim ajunge să fie filială a Parohiei Biserica Albă - Postăvari, statut păstrat până în anul 1927, când aceasta este transformată în parohie independentă. În perioada anilor 1939-1946 sunt executate actualele turle din cărămidă aparenta, înlocuindu-le pe cele din 1863. Sub grija, vrednicului de pomenire, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustinian, între anii 1950-1953 are loc restaurarea paraclisului, consolidându-i-se turla din cărămidă.

Pictura neobizantină din pridvorul şi de pe interiorul turlelor bisericii mari a fost realizat de pictorul Costin Petrescu, iar monumentalul mozaic de pe frontispiciul bisericii, ca şi pictura sălilor mari ale palatului sinodal, au fost executate de Olga Greceanu.

Între anii 1964-1966 are loc ultima mare restaurare, integrală, a complexului mănăstiresc al Sfântului Antim, construindu-se şi o instalaţie de încălzire centrală. Tâmpla originală de piatră este adusă de la lapidarul din curtea Bisericii Stavropoleos şi remontată, adăugându-i-se icoane împărăteşti şi praznicale, din mozaic. Catapeteasma din lemn a fost trimisă parohiei ortodoxe române din Londra.

Începând cu anul 1950, complexul monahal de la Antim devine Paraclis Patriarhal şi Reşedinţă Episcopală, o soluţie fericită pentru a evita demolarea acesteia. Tot acum este înfiinţat şi un Muzeu, pe laturile de răsărit şi de sud ale chiliilor.

În anii 1984-1986, sub presiunea comuniştilor, care urmăreau construirea unei străzi încadrate de blocuri, chiliile dinspre colţul nord-vestic sunt demolate, iar Palatul Sfântului Sinod este mutată cu ceva zeci de metri mai înspre vest. Cu această ocazie are loc şi o nouă restaurare a bisericii celei mari, afectată de cutremurul din 1977.

Între anii 1988-1996 se construiesc noi chilii pe latura dinspre răsărit şi o grădină între cele două paraclise. De sărbătoarea Sfântului Antim Ivireanul, la 27 septembrie, are loc resfinţirea paraclisului şi deschiderea muzeului de carte veche, de icoane şi alte obiecte bisericeşti, de către Preafericiţii Părinţi Teoctist, patriarhul României şi Ilie al II-lea, Patriarhul Georgiei (Iviria).

Mănăstirea Antim - arhitectură

Iniţial mănăstirea avea forma unei cetăţi, cu biserica în centru, iar pe laturile ce descriu perimetrul unui pătrat erau chiliile. În fiecare colţ era câte un turnuleţ. Intrarea în incintă se face printr-o poartă, pe sub clopotniţă. Pe latura sudică se află casele egumeneşti, continuate cu paraclisul, înspre răsărit, în continuare fiind chilii.

Realizarea artistică a mănăstirii reprezintă o mărturie elocventă a capacităţilor Sfântului Antim. Întregul complex monahal (biserica, chiliile, paraclisul, clo-

potniţa, casele egumeneşti) a fost executat după planurile întocmite de marele ierarh şi sub directa lui supraveghere, atât arhitectonic cât şi pictural.

Biserica centrală este singura ridicată în secolul al XVIII-lea, cu planul în formă treflată; ferestrele îi sunt mari, cu ancadramente sculptate în piatră; rozete mari şi bogate; pridvor deschis cu portal monumental; capitelurile şi piedestalurile coloanelor frumos ornamentate cu motive florale. Recunoaştem astfel stilul clasic brâncovenesc, cu o uşoară influenţă a barocului italian.

Dimensiunile geometrice ale bisericii sunt: 30 metri lungime şi 10 metri lăţime. Naosul cu două ferestre la fiecare absidă aminteşte de structura vechilor biserici sârbeşti. Pronaosul are o formă aproape pătrată. La restaurarea din 1863 s-au

adăugat amvonul şi cafasul, executate din lemn de stejar, acelaşi model sculptural cu stranele, de către Carol Storck, la anul 1861.

Deasupra uşii de la intrare, sub pisanie, se află decoraţia sculptată a emblemei Sfântului Antim, melcul, simbol al credinţei şi smereniei, încadrat de o cunună de lauri şi având în partea superioară o stea. Aceeaşi formă de melc a avut-o şi prima cheie a uşii bisericii, fierăria broaştei aflându-se, din anul 1855, în Muzeul Naţional al României.

Sculptată de Sfântul Antim însuşi, uşa masivă de lemn de stejar, de la intrarea în biserică, depăşind în frumuseţe toate realizările artistice de acelaşi gen, din vremea

sa, capătă strălucirea unei taine duhovniceşti: ***"Nu putem intra în biserică decât prin lucrarea Păstorului (uşa), care are ca descuietoare (cheia) credinţa şi smerenia (melcul)."***

Tradiţia menţionează că toate sculpturile din piatră ale tâmplei, ale picioarelor coloanelor şi ale ancadramentelor, ca şi pictura din biserica mare şi din paraclis, au fost executate după schiţele mitropolitului ctitor, care a şi pictat câteva icoane pe fresca zidurilor, alături de Preda Zugravul. Sigur, însă, pictate de Sfântul Antim sunt şi cele două icoane mari, de lângă tâmplă: Icoana tuturor Sfinţilor şi Icoana Sfinţilor Alexie, Nicolae, Antim şi Agata.

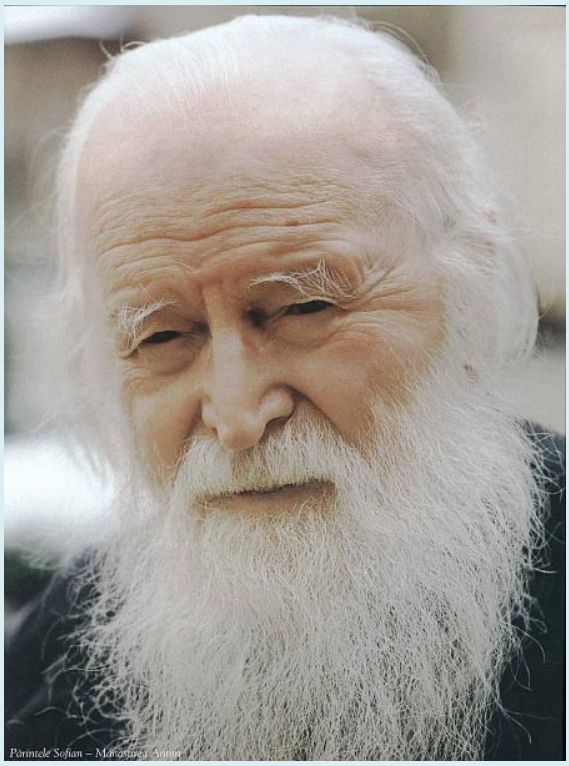

Mănăstirea Antim este strâns legată de Mişcarea isihastă numită Rugul Aprins, pe aici trecând sau vieţuind o mulţime de personalităţi de seamă a vieţii duhovniceşti din ţara noastră. Cel mai deosebit vieţuitor al mănăstirii este, fără îndoială, vrednicul de pomenire Părinte Sofian Boghiu, înmormântat astăzi la Mănăstirea Căldăruşani.

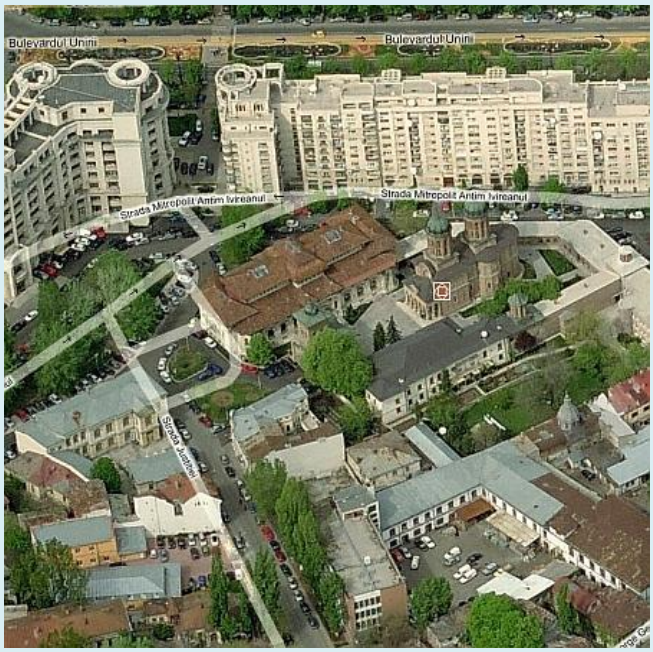

(Foto) Pe urmele Sfântului ierarh Antim, la mănăstirea sa din București

Mănăstirea Antim din București este ctitoria Sfântului ierarh Antim Ivireanul. A fost construită în „mahalaua popii lui Ivașco”, pe locul unei biserici de lemn, fiind sfințită în 1715. Catapeteasma din piatră, icoana tuturor Sfinților, icoana celor patru sfinți: Alexie, Nicolae, Antim și Agata și ușa masivă de stejar de la intrarea în biserică au fost lucrate chiar de Sfântul Antim. Credincioșii se pot ruga aici la părticele din moaștele de la Sfinții 40 de mucenici, Sfinții mucenici Neofit și Acachie și Sfânta muceniță Paraschevi.

© doxologia.ro

© doxologia.ro

© doxologia.ro

© doxologia.ro

© doxologia.ro

SFÂNTUL IERARH
ANTIM IVIREANUL
© doxologia.ro

© doxologia.ro

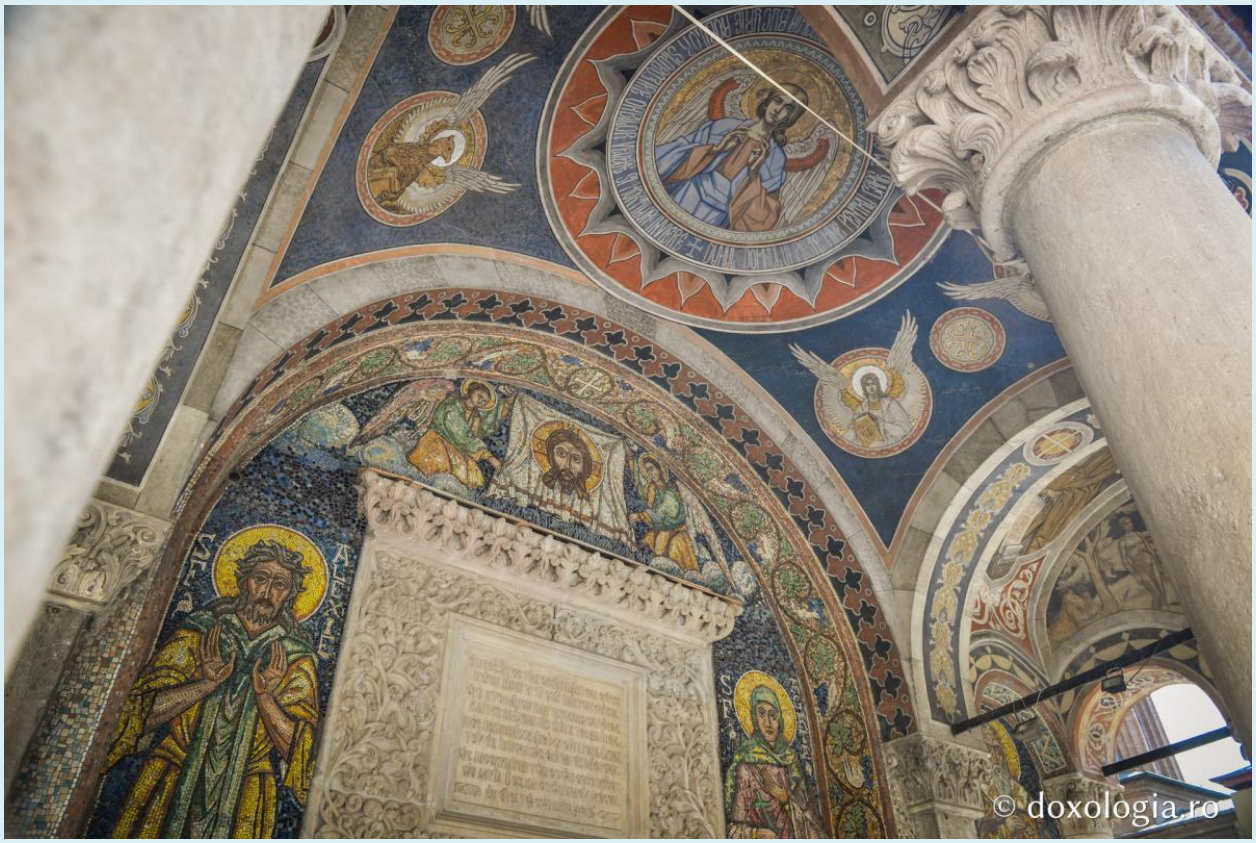
© doxologia.ro

S. ALEXIE
S. AGATA
© doxologia.ro

SFINTIERARHUL NICOLAE
© doxologia.ro

MP. ΘY.
BUCURA-TE CEA PLINA DE DAR DOMNUL ESTE CUTINE
© doxologia.ro

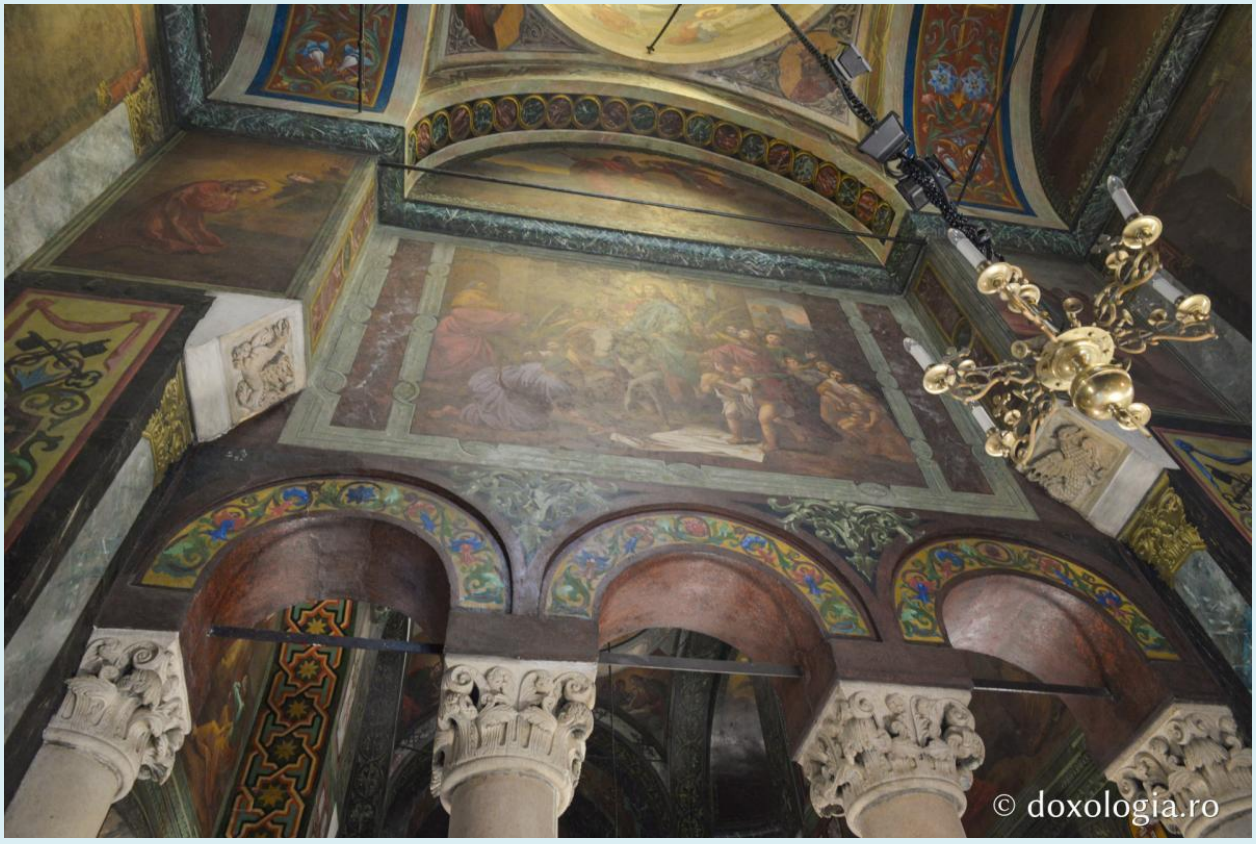
© doxologia.ro

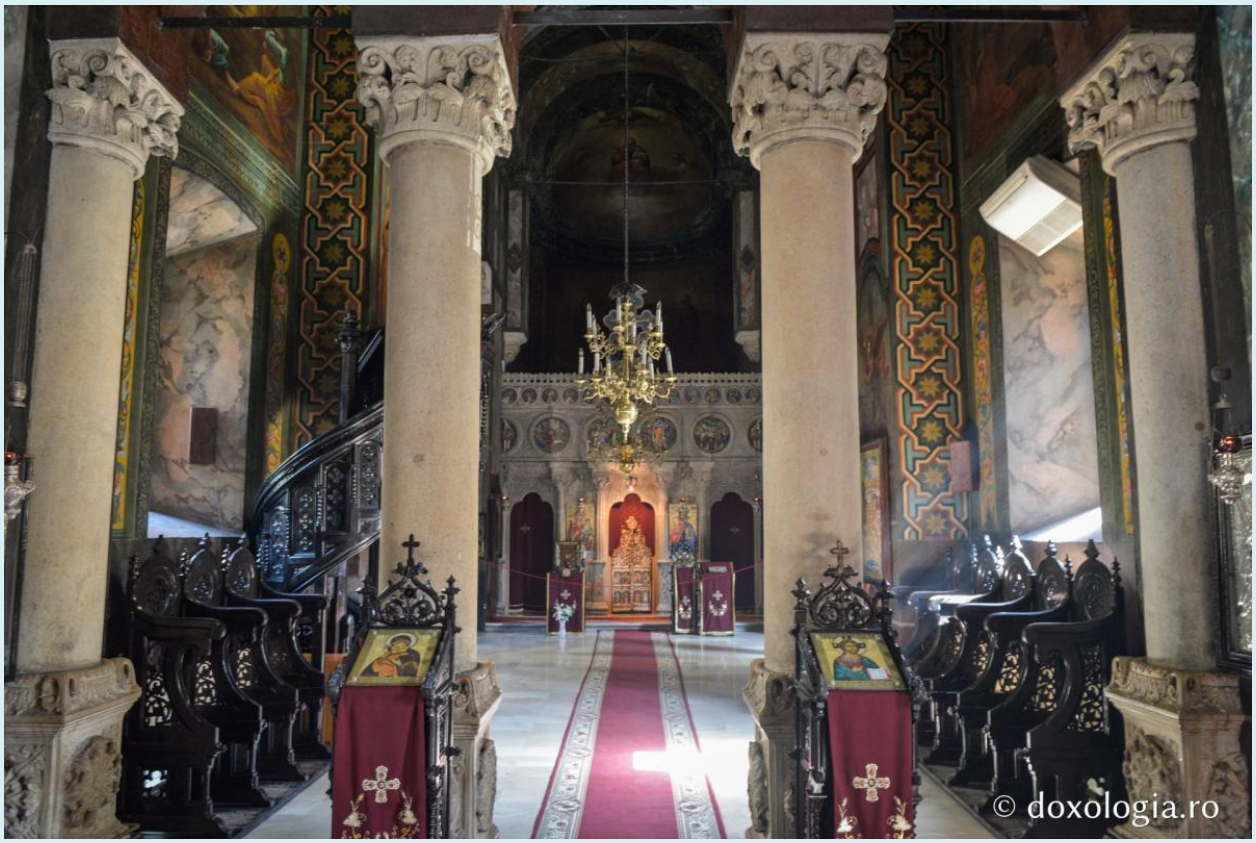
© doxologia.ro

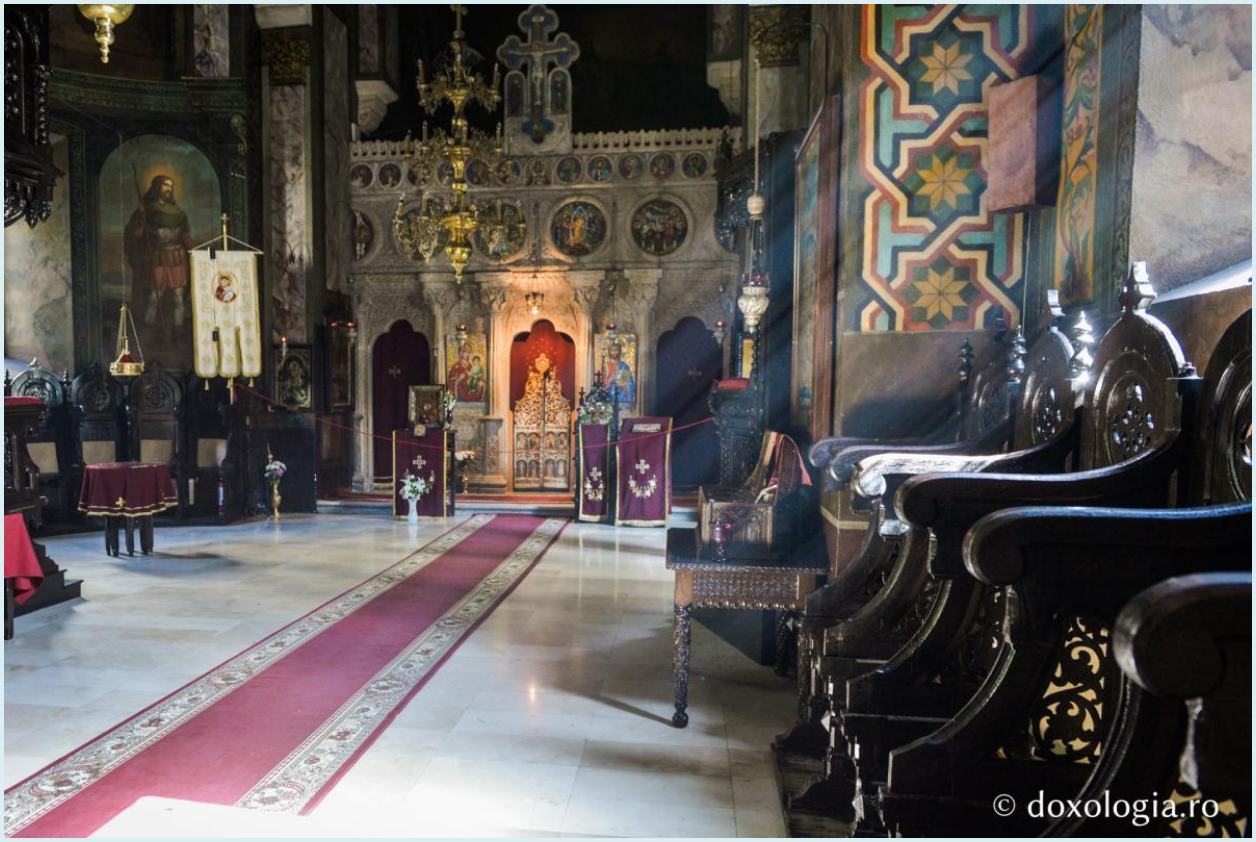
© doxologia.ro

© doxologia.ro

© doxologia.ro

© doxologia.ro

Mănăstirea Antim

luni, 14 ianuarie 2013

Sunt locuri pe care le iubesc atât de mult încât aş putea să trăiesc acolo restul de viaţă şi nu mi-ar trebui nimic. Când intru pe poartă la Mănăstirea Antim, viaţa mea se schimbă. Dacă aş rămâne acolo, nu mi-ar fi dor de nimic. Port acest loc în inima mea . E bagajul de urgenţă. E frig, e greu, e viscol, mă părăseşte lumea, vreau eu să părăsesc...nu-i nimic! Las tot, dar nu pot lăsa acest loc. El e în inima mea înscris. Era rânduit să ajung aici, ştiind din prima clipă, când am intrat, că aici e altceva! Intru pe sub cloptniţă şi în faţă, deşi sunt câteva clădiri, care mai de care mai frumoasă...nimic nu se mai vede, doar ea, Biserica această minunată.

Biserica este construită după planurile, pe cheltuiala şi cu iubirea totală a Sfântului Antim Ivireanu în sec al XVIII-lea cu planul în formă de treflă; ferestrele sunt mari, cu ancadramente sculptate în piatră; rozete mari şi bogate, pridvorul este deschis cu portal monumental, capitelurile şi piedestalurile coloanelor sunt minunat ornamentate cu motive florale.

La restaurarea din 1863 s-au adăugat amvonul şi cafasul, executate din lemn de stejar, de către Carol Storck, şi având acelaşi model sculptural cu stranele.

Deasupra uşii de la intrare, sub pisanie se află decoraţia sculptată a emblemei Sfântului Antim, melcul, simbol al credinţei şi smereniei, încadrat de o cunună de lauri şi având în partea superioară o stea. Istoricii spun că aceeaşi formă de melc a avut-o şi prima cheie a uşii bisericii, fierăria broaştei aflându-se din 1855 în Muzeul Naţional.

Sculptată de Sfântul Antim însuși, ușa masivă de lemn de stejar de la intrarea în biserică, mă emoţionează de fiecare dată. Intru împingând-o cu bucurie dar şi cu evlavie, o sărut indiferent de cei cu care sunt, sau cu care mă intersectez acolo. Este parcă o taină duhovnicească: nu putem intra în biserică decât prin lucrarea Păstorului care are ca „descuietoare” credința și smerenia.

Toate sculpturile din piatră ale tâmplei, ale picioarelor coloanelor şi ale ancadramentelor, ca și pictura din biserica mare și din paraclis, au fost executate după schițele mitropolitului ctitor, care a și pictat câteva icoane pe fresca zidurilor, alături de Preda Zugravul; pictate de el sunt și cele două icoane: icoana tuturor Sfinților și Icoana celor patru Sfinți (Alexie, Nicolae, Antim și Agata).

În ziua de prăznuire a Sfintei muceniţe Agata, adică pe 5 februarie 1713, prin descoperire dumnezeiască, Sfântul mitropolit Antim Ivireanul a hotărât să clădească această mănăstire, pe locul unde, până atunci, se afla o veche bisericuţă de lemn, închinată Sfântului ierarh Nicolae (în aceasta se păstra Sfântul şi marele Mir). Pentru aceasta, în pridvor ne întâmpină în icoane mari, în mozaic, Sfânta Agata şi Sfântul Nicolae, alături de Sfântul Alexie şi Sfântul Antim Ivireanu.

Sfinţirea bisericii celei mari din Mănăstirea Antim a avut loc în anul 1715, după cum citim în pisania, frumos sculptată, aşezată în cadrul portalului monumental al uşii de la intrare. Pisania este scrisă în versuri, în limba greacă, ea mărturisind următoarele:

"Biserica asta a tuturor Sfinţilor hramul,
S-a făcut cu vrerea lui Dumnezeu, fire-a tuturora
Subt Stefan, cel care poartă numele Cantacuzino,
Stăpân strălucit al Ţării Româneşti vestite,
De către arhi-păstorul Antim Ungro-Vlahul,
Cel din Ivir, cum se vede din temelie.
Ca închinători zeilor faţă de Dumnezeu,
Ca David fii şi în Biserica Sfinţilor
În anul de la mântuire, 1715."

Tâmpla de piatră, originală, a fost remontată în anul 1966, adăugându-i-se icoanele împărăteşti și cele praznicale, executate din mozaic.

Biserica nu pare foarte luminoasă pentru că e una din puţinele bisericii în care candelele sunt cu ulei şi nu electrice, iar la şfetnice ard lumânări de ceară! Dar e o atmosferă extraordinară şi o linişte deplină. Este ceva ce nu am mai trăit nicăieri. La Antim e rugăciune care nu cred că se opreşte niciodată.

În străni, la uşă, călugări în vârstă citesc pomelnice, la strană se cântă, preoţii în altar stau în linişte şi în rugăciune, în biserică nu se aude nici un zgomot, nimeni nu se plimbă, nimeni nu deranjează, nimeni nu iese în evidenţă cu nimic. Nu ştii cine stă lângă tine şi nici tu lângă cine te aşezi. Nu contează nimic, decât ceea ce se întâmplă acolo, în inima bisericii, în sfântul altar, ceea ce se aude acolo. Nu contează decât ceea ce e în altarul tău personal, în inima ta. Atât. Te conectezi cu rugacinile lor şi ce ţi-ar mai trebui?

Icoana Maicii Domnului si Icoana Rugului aprins.

Străniile deosebit de frumoase şi de regulă goale pentru că, nu ştiu cum, altfel că la alte bisericii, credincioşii preferă să stea în picioare şi mai mult spre uşe.

Atâţia ani, indiferent de vremuri, de regimuri care s-au succedat, acolo, la Antim au fost hrăniţi şi ajutaţi oameni. La poartă găseşti cersetoari, dar care nu sunt agresivi, iar la pangar este ceea ce nu am văzut nicăieri, un caiet în care oricine poate să scrie: vrei o gazdă, vrei un loc de muncă, ai nevoie de ceva? Notezi acolo şi cineva te poate ajuta.

Am fost sâmbătă aproape întreaga zi acolo. Am intrat dimineaţa tremurând de bucurie şi de emoţie. Erau deja câteva luni de când nu mai fusesem. Dar nimic nu s-a schimbat! La strană acelaşi călugăr în vârstă , ajutat cu smerenie de studenţi la Teologie. Mulţi, mulţi studenţi! Şi foarte atenţi la cântări. Din altar, când te aşteptai mai puţin, părintele Marian, venea şi el încet, aproape zburând şi mai ...cânta ceva.

I-am purtat cu mine, la Antim în mintea mea, în lacrima mea, pe toţi cei pe care îi iubesc, cu bucuria plânsului! Mireni şi clerici. Prieteni cu toţii şi fraţi după Domnul! Acolo, în spaţiul acela în care ştiu că a fost călugărit IPS Bartolomeu

Anania, au trăit părintele Daniil, părintele Sofian, părintele Adrian, oameni pe care nu i-am cunoscut, dar care fac parte cumva din viaţa mea, pentru că fiecare din ei, după rânduiala lui Dumnezeu m-au ajutat punând în diverse moduri lucruri mari la inima mea, acolo, spuneam, mă regăsesc uşor în ascunzişurile sufletului meu şi mă împac de fiecare dată cu neputinţele mele trecute, înţelegând că nu pot schimba nimic din trecutul meu, pot însă să fiu un om care să nu se mai ruşineze total şi pentru prezent, măcar punând început bun vieţii lui.

Când am ieşit după ore lungi şi deosebit de frumoase, afară ninsese. Recunosc că ridicând privirea spre icoanele mari ale Sfântului Gheorghe şi Sfântul Dimitrie izvorâtorul de mir, prin ferestre, am văzut că ningea, dar nimic nu m-a pregătit pentru imaginea pe care am avut-o! Zăpada era deja de câţiva centimetrii.

Am mers grăbită spre pangar, căutând trandafirii pe care îi iubesc nespus, trandafirii care sunt acolo aproape tot timpul anului. Erau şi acum, ascunşi sub zăpadă.

Dar ei îmi zâmbeau! Spunându-mi că mă recunosc, m-au aşteptat neputând să moară fără mângâierea mea şi sărutul meu. Eu, la Mănăstirea Antim... sărut trandafirii! Şi ei mă ştiu!

Şi se plecau până la pământ sub greutatea omătului

Am plecat pentru puţin timp, iar seara am revenit pentru Vecernie cu litie. În blocurile din jur, poate erau oameni care ca şi mine cândva nu ştiau ce se întâmplă alături, dincolo de zidurile mănăstirii. Dar în mănăstire se ştie ce se întâmplă în

lume, şi ei, călugării se roagă mult pentru noi. Şi nu numai călugării. Biserica era plină, plină ca într-o zi de duminică. Când am plecat noaptea târziu ţineam în mână ca pe o ofrandă, bucată de pâine de la litie. Să o împart cu fiica mea mai târziu, ca pe un dar minunat, pe care cei ai mei de acolo mi l-au dat. Să o mâncăm încet, puţin câte puţin, să ajungă până când voi reveni!

Sursa: **http://amintiri-tarzii.blogspot.com/2013/01/manastirea-antim.html**

Album - 300 de ani de la moartea martirică a Sfântului ierarh Antim Ivireanul

Cuvânt Înainte - Album - 300 de ani de la moartea martirică a Sfântului ierarh Antim Ivireanul

„Restaurarea integrală a mânăstirii încheiată prin pictarea clopotniței, anul acesta - 2016 - Anul comemorativ al Sântului Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești, confirmă acestă mobilizare a ucenicilor care ne cheamă la aniversarea a 300 de ani de la încununarea cerească veșnică prin moartea martirică a smeritului și rodnicului mitropolit Antim, al Țării Românești.

Nu se cuvenea acum o altă evocare iconică mai potrivită a Sfântului Antim decât prin zugrăvirea momentelor imprtante din viața lui, momente în care pronia lui Dumnezeu s-a arătat cu multă putere și lumină călăuzind pe Sfântul Lui pe treptele slujirii și a desăvârșirii creștin.

Amănuntele din scrisorile recente descoperite (de prea cuviosul părinte arhimandrid Mihail Stanciu) și reprezentarea lor exemplară în fresca intrării de sub clopotniță de pictorul Daniel Codrescu și ucenicii săi vin să întregească nu doar biografia ci și portretul duhovnicesc al marelui ierarh Antim Ivireanul.

Astfel, credincioșii și pelerinii pot reține și din imagini câteva din evenimentele importante ale vieții, ostenelile, reușitele tipografice, dar și încercările vieții Sfântului Antim, putându-le apoi mai ușor prezenta și altora.” - Preafericitul părinte patriarh Daniel.

http://danielcodrescu.ro/manastirea-antim/

ÎISUS HRISTOS
MAICA DOMNULUI
SF. PR. ÎOAN

DUMINICA
TUTUROR
SFINȚILOR

IC XC
SF. IER. ANTIM
IVIREANU, MITROPOL
AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI
ȘI CTITOR AL
MĂNĂSTIRII
TUTUROR
SFINȚILOR
(ANTIM)

NAȘTEREA SFÂNTULUI
ANTIM IVIREANUL, ÎN
LOCALITATEA UDE
RĂPIREA SFÂNTULUI ANTIM
IVIREANUL
RĂSCUMPĂRAREA SFÂNTULUI ANTIM IVIREANU
DE CĂTRE PATRIARHUL IERUSALIMULUI
DOSITEI NOTARA

TUNDEREA ÎN MONAHISM LA SF. MORMÂNT
A SFÂNTULUI ANTIM
IVIREANUL.
SF. ANTIM IVIREANUL.
EGUMEN LA MĂNĂSTIREA
CETĂȚUIA, IAȘI 1686, IL ÎNTÂLNEȘTE
PE
EPISCOPUL
MITROFAN

RĂSCUMPĂRAREA SFÂNTULUI ANTIM IVIREANUL
DE CĂTRE PATRIARHUL IERUSALIMULUI
DOSITEI NOTARA
TUNDEREA ÎN MONAHISM LA SF. MORMÂNT
A SFÂNTULUI ANTIM
IVIREANUL

SF. ANTIM IVIREANUL
EGUMEN LA MĂNĂSTIREA
CETĂȚUIA, ÎȘI 1636 ÎL ÎNTÂLNEȘTE
PE EPISCOPUL
MITROFAN
SF ANTIM IEROMONAHUL, UCENIC TIPOGRAF
AL EPISCOPULUI MITROFAN, CU CELE DOUĂ TIPĂRITURI
SLUJBA SF. PARASCHEVA ȘI A SF.
GRIGORIE DECAPOLITUL.

SF. ANTIM IVIREANUL EPISCOP
DE RAMNICUL VALCEA
17 03 1705
SF. ANTIM IVIREANUL MITROPOLIT

ANTIM IVIREANUL MITROPOLIT
AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

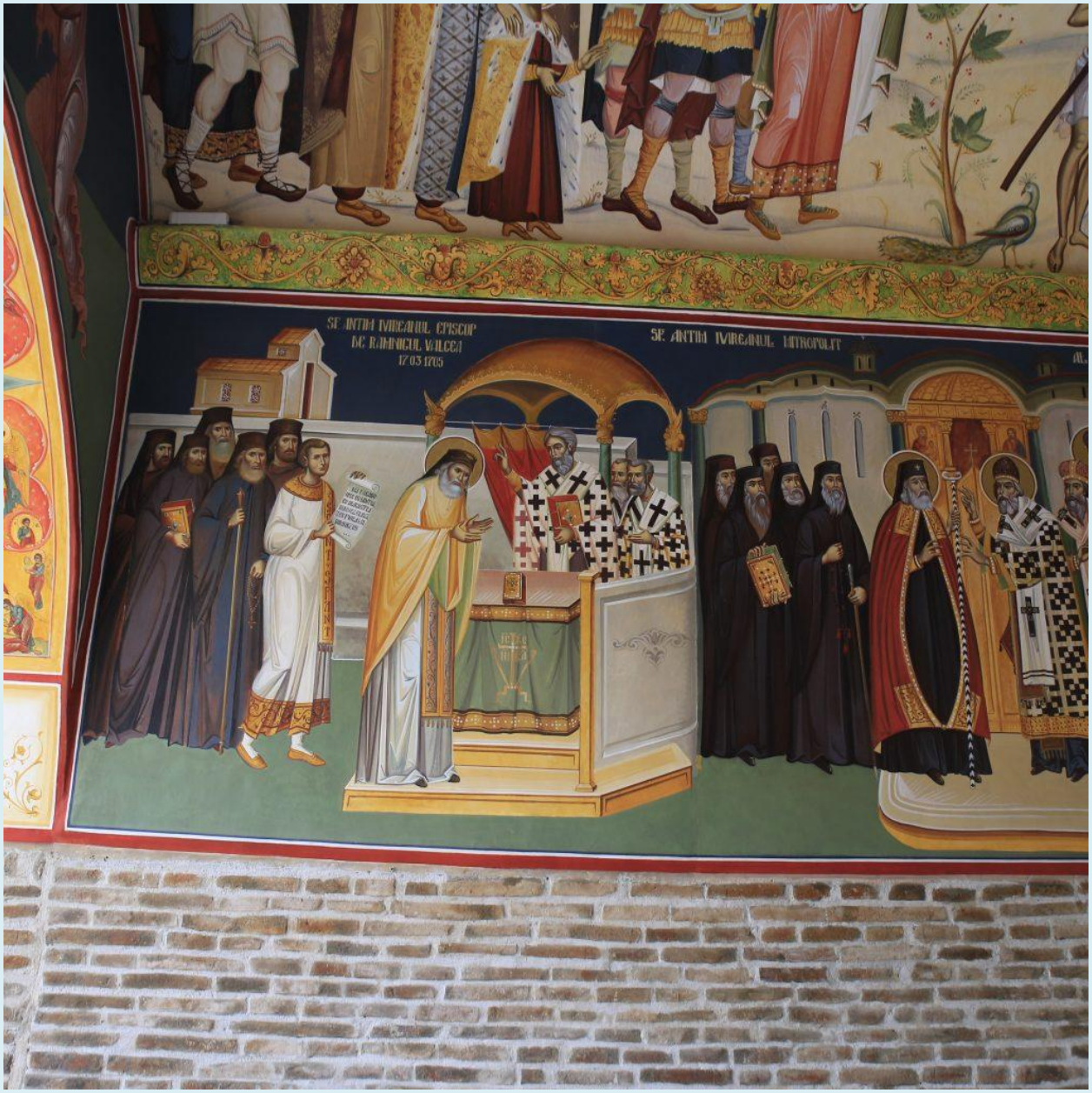
SF. ANTIM IVIREANUL EPISCOP
DE RÂMNICUL VÂLCEA
17 03 1705
SF. ANTIM IVIREANUL MITROPOLIT

SF. ANTIM IVIREANUL EPISCOP
DE RÂMNICUL VÂLCEA
17 03 1705
SF. ANTIM IVIREANUL MITROPOLIT

IEROMONAHUL ANTIM OFERĂ UN CEASLOV GRECO-ARAB
SF DOMNITOR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU, CARE ÎL
OFERĂ PATRIARHULUI ATANASIE AL III-LEA AL ANTIOHIEI

ROMÂNEŞTI
MARTIRIZAREA SF. IERARH ANTIM
IVIRGANUL. 27 SEPTEMBRIE
1716

CANONIZAREA SF. IERARH ANTIM
IVIREANUL. 21 IUNIE 1992

IISUS
CHANUCL
O
N
HRISTOS
EU SUNT USA: DE
NA INTRA CINE
VA PRIN MINE
SE VA MÂNTUI

COLECȚIA ACATISTE ȘI VIEȚI DE SFINȚI

14

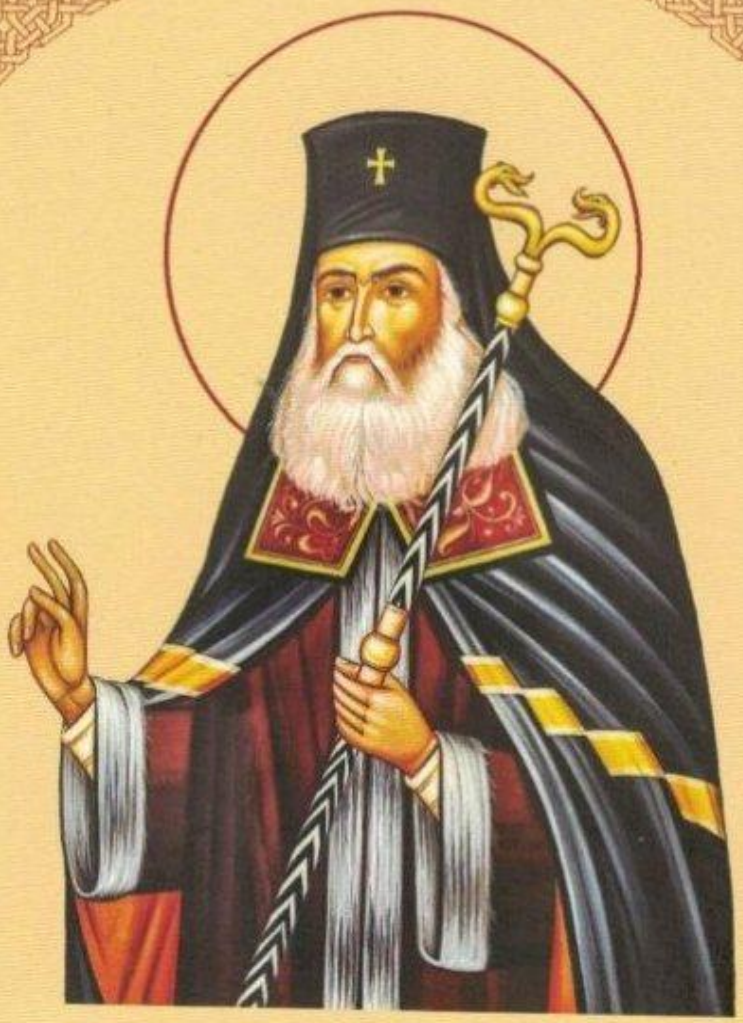

Viața și Acatistul Sfântului Ierarh Martir ANTIM IVIREANUL Mitropolitul Țării Românești

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

„Sfinte Părinte Ierarhe Antim, cu vrednicie ai fost rânduit păstor și învățător turmei tale și cu înțelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viața ai pus-o pentru păstoriții tăi și cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe Care roagă-L, Sfinte Sfințite Mucenice Antim, să dăruiască pace și mare milă celor ce săvârșesc sfântă pomenirea ta.”

Troparul Sfântului
Ierarh Martir Antim Ivireanul

www.editurapatriarhiei.ro
ISBN 978-973-616-487-3

SLUJBA SFÂNTULUI IERARH MARTIR ANTIM IVIREANUL, MITROPOLITUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREȘTI - 2016

Sfântul Antim Ivireanul

Scrieri

BASILICA
BUCUREȘTI
2016

300 de ani
de la
moartea
martirică
a Sfântului
Ierarh
ANTIM
IVIREANUL
(1716 – 2016)
300 χρόνια
από
το μαρτυρικό
θάνατο
του Αγίου
Ιεράρχη
Ανθίμου
του Ιβηρίτου
(1716 – 2016)
BASILICA
BUCUREȘTI
2016

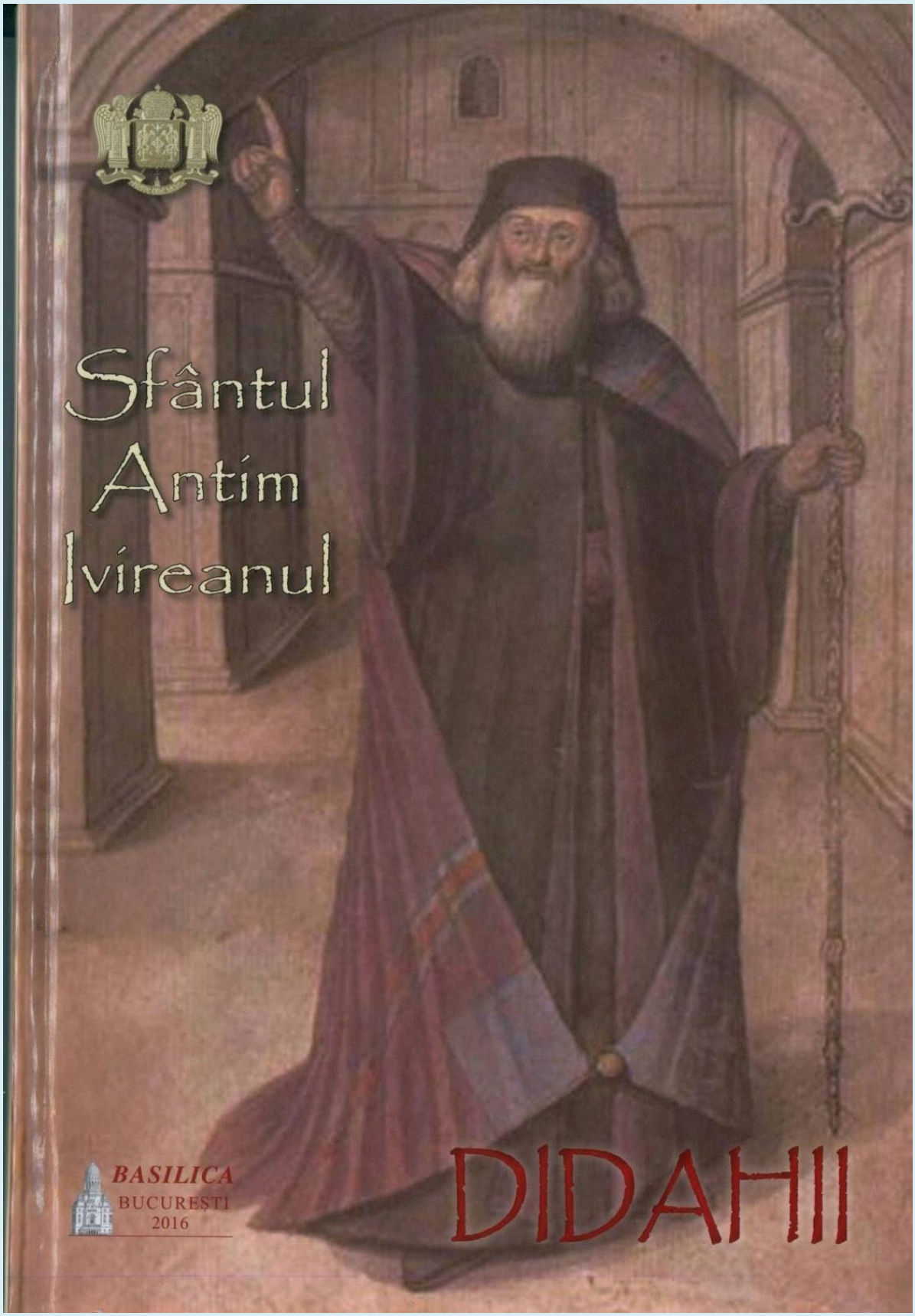
Sfântul
Antim
Ivireanul
BASILICA
BUCUREȘTI
2016
DIDAHII

Icoane

Semnătura ierarhului Antim Ivireanul, scrisă cu cerneală de aur.

Medalionul central desenat de Sfântul Antim Ivireanul în fruntea aşezământului său, reprezentând ctitoria sa din Bucureşti cu hramul „Duminica Tuturor Sfinţilor“. În fiecare din cercurile care înconjoară ovalul din mijloc se află câte o literă; acestea adunate dau numele mitropolitului Georgian.

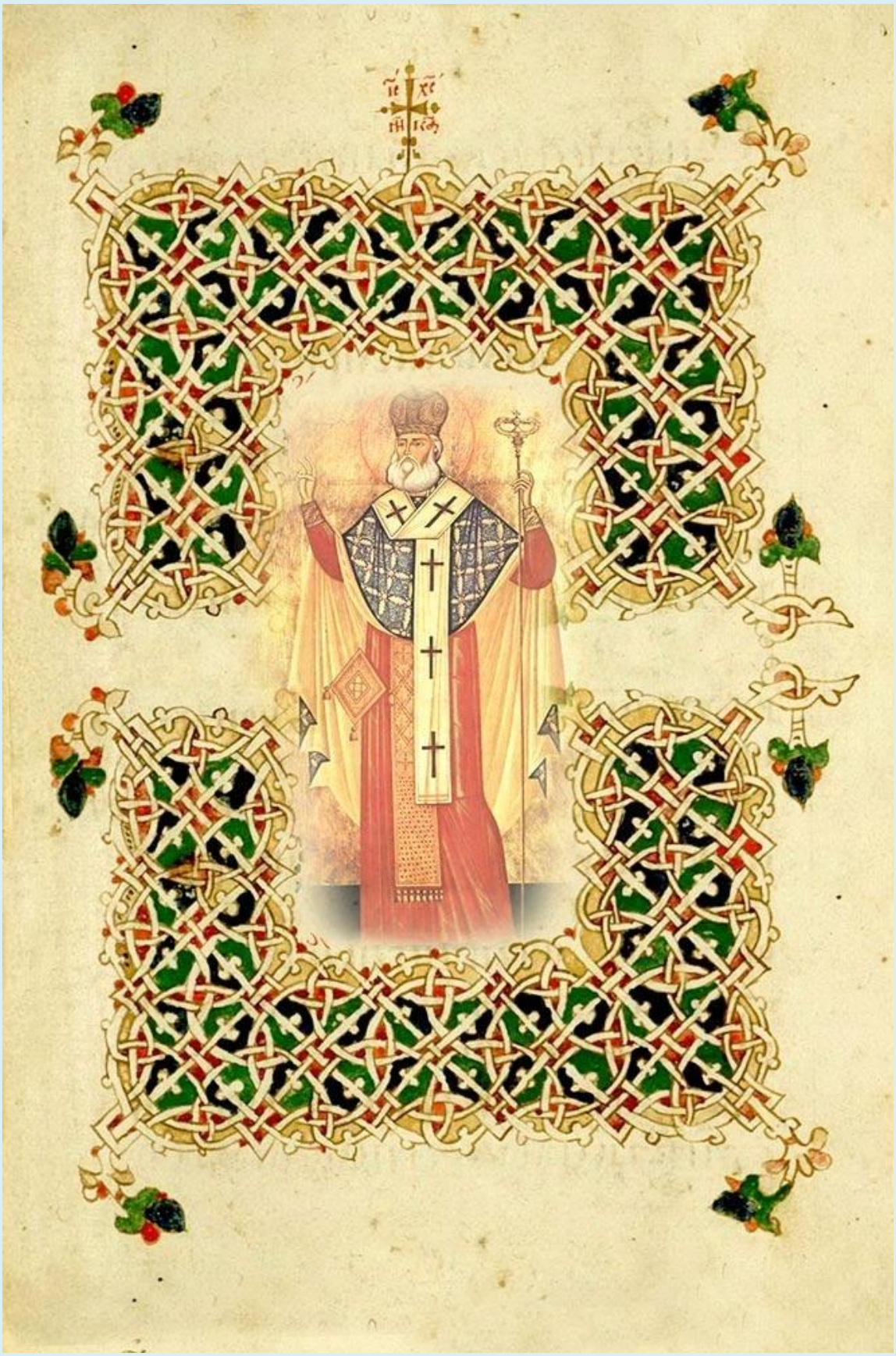

SF. IER.
ANTIM
IVIREANVL

SF. IER.
ANTIM
IVIREANVL

27 septembrie

SF. IERARH MARTIR
ANTIM IVIREANUL
ÎN TAINA PĂMÂNTU-
-LUI ROMÂNESC MULȚI
SFINȚI AU VENIT, ȘI
MULȚI AU CRESCUT, ȘI
RODURI MULTE AU FĂ-
CUT CA SLAVA LUI
HRISTOS SĂ STRĂ-
-LUCEASCĂ DIN PLIN.

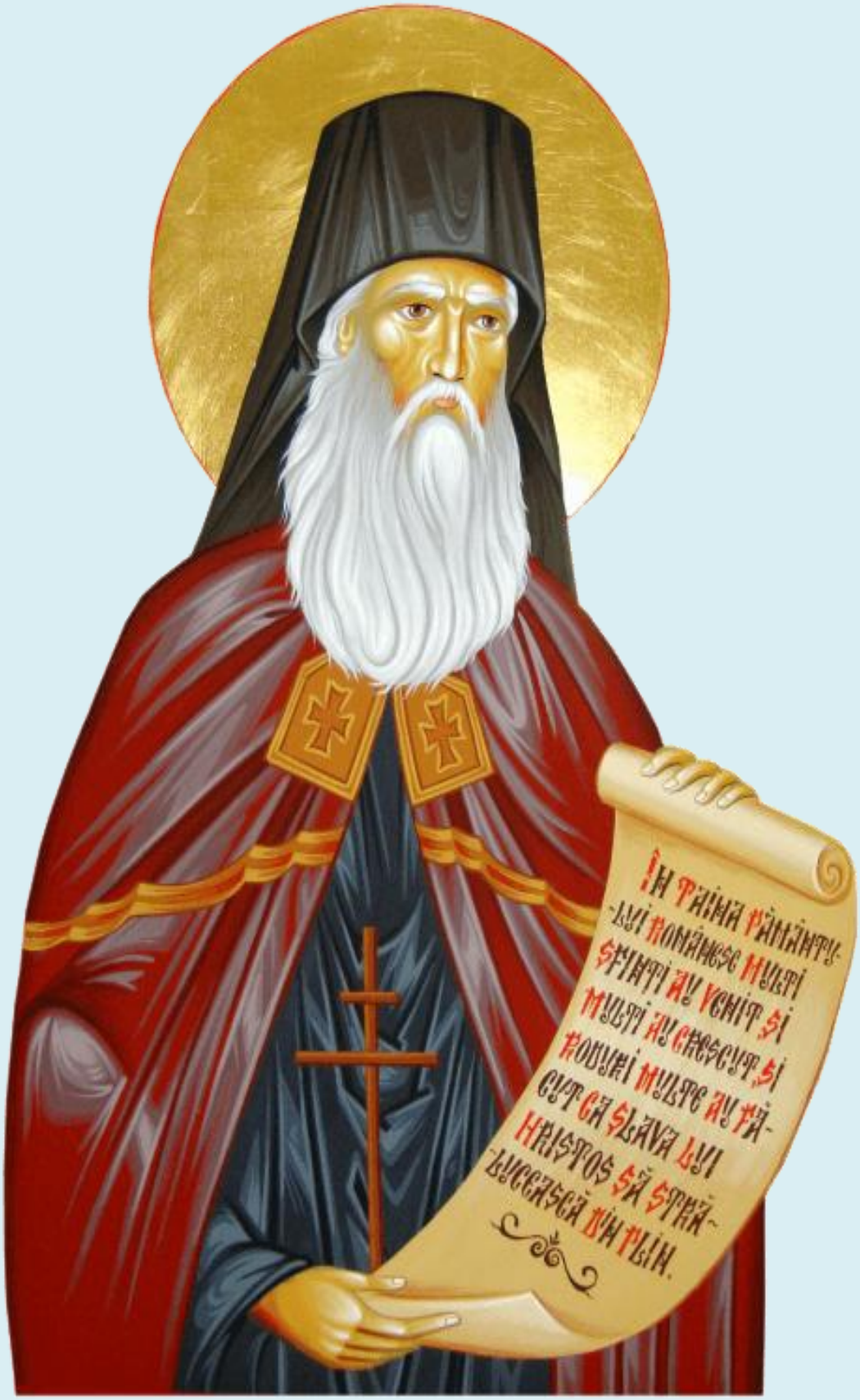
ÎN TAINA PĂMÂNTU-
-LUI ROMÂNESC MULȚI
SFINȚI AU VCHIT ȘI
MULȚI AU CRESCUT ȘI
RODURI MULTE AU FĂ-
CUT CA ȘLAVA LUI
HRISTOS SĂ STRĂ-
-LUCEASCĂ DIN PLIN.

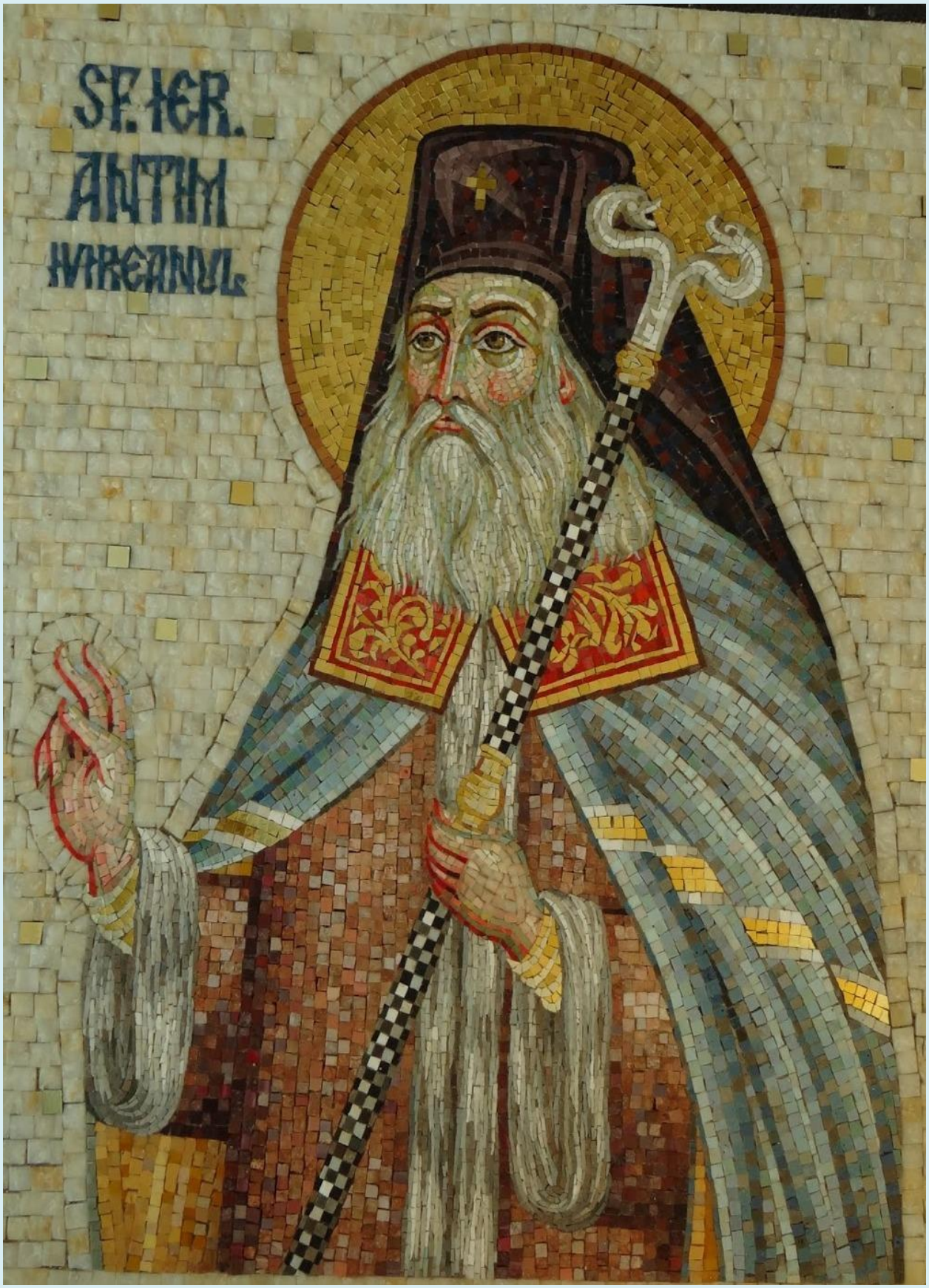
SF. IER.
ANTIM
IVIREANVL.

SF. IER
MARTIR
ANTIM
IVIREA.
NUL

SF. IER
MARTIR
ANTIM
IVIREA.
NVL

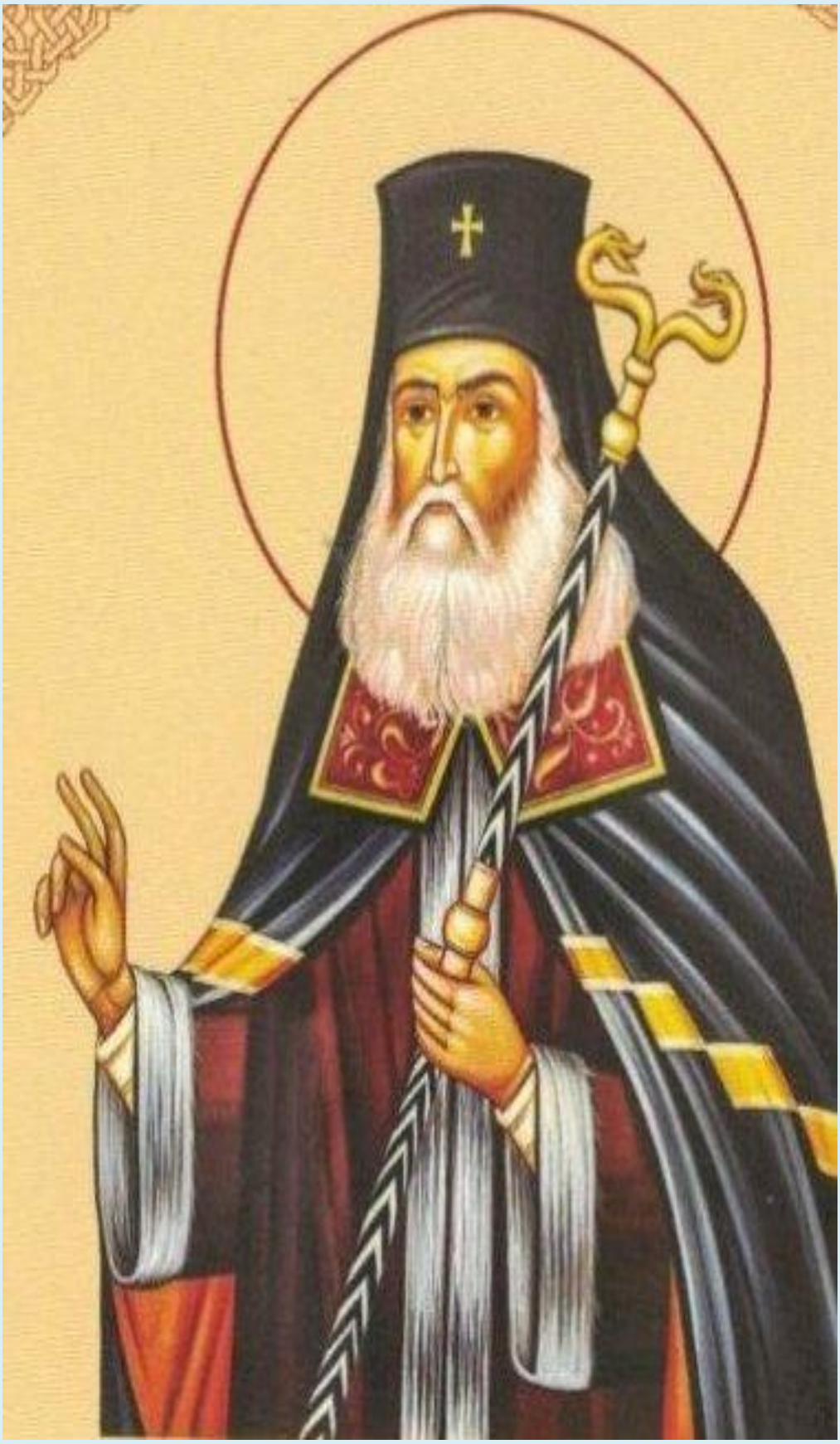

Sfântul ierarh Petru Movilă şi Sfântul ierarh Antim Ivireanul

SFÂNTUL
IERARH
ANTIM
IVIREANUL

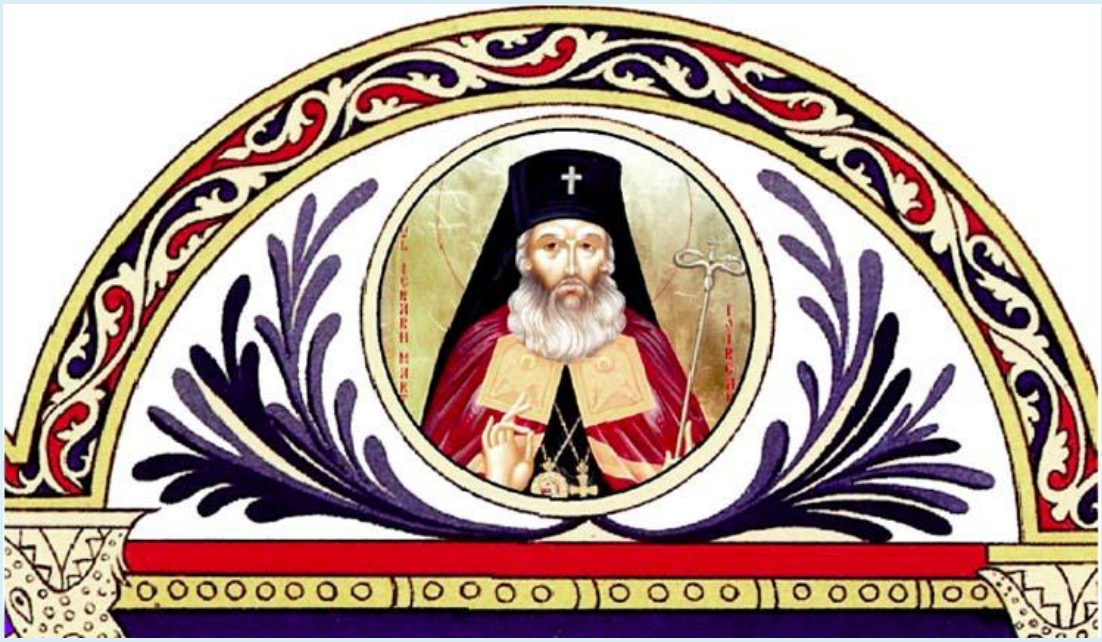

SFÂNTUL
IERARH
ANTIM
IVIREANUL

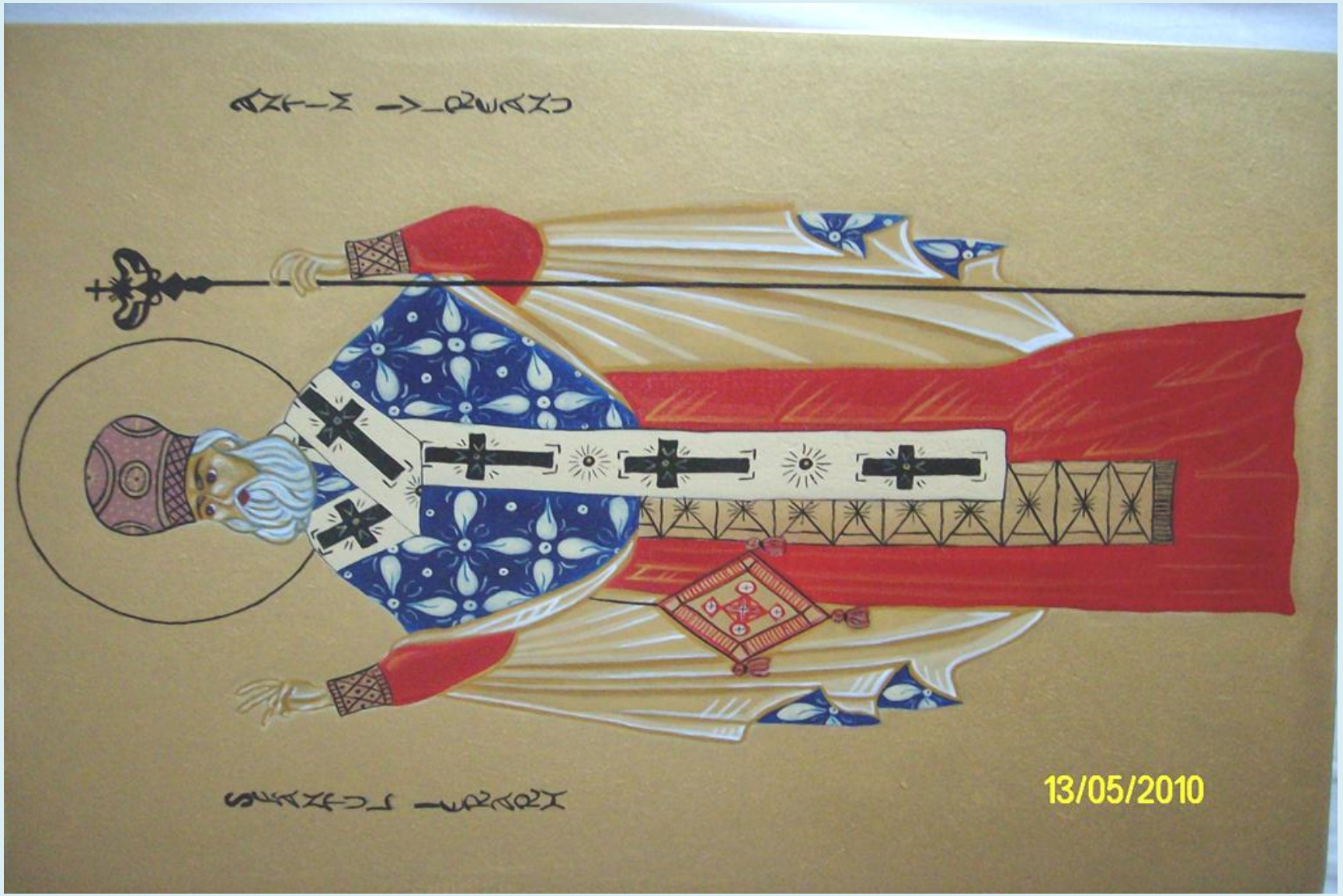
13/05/2010

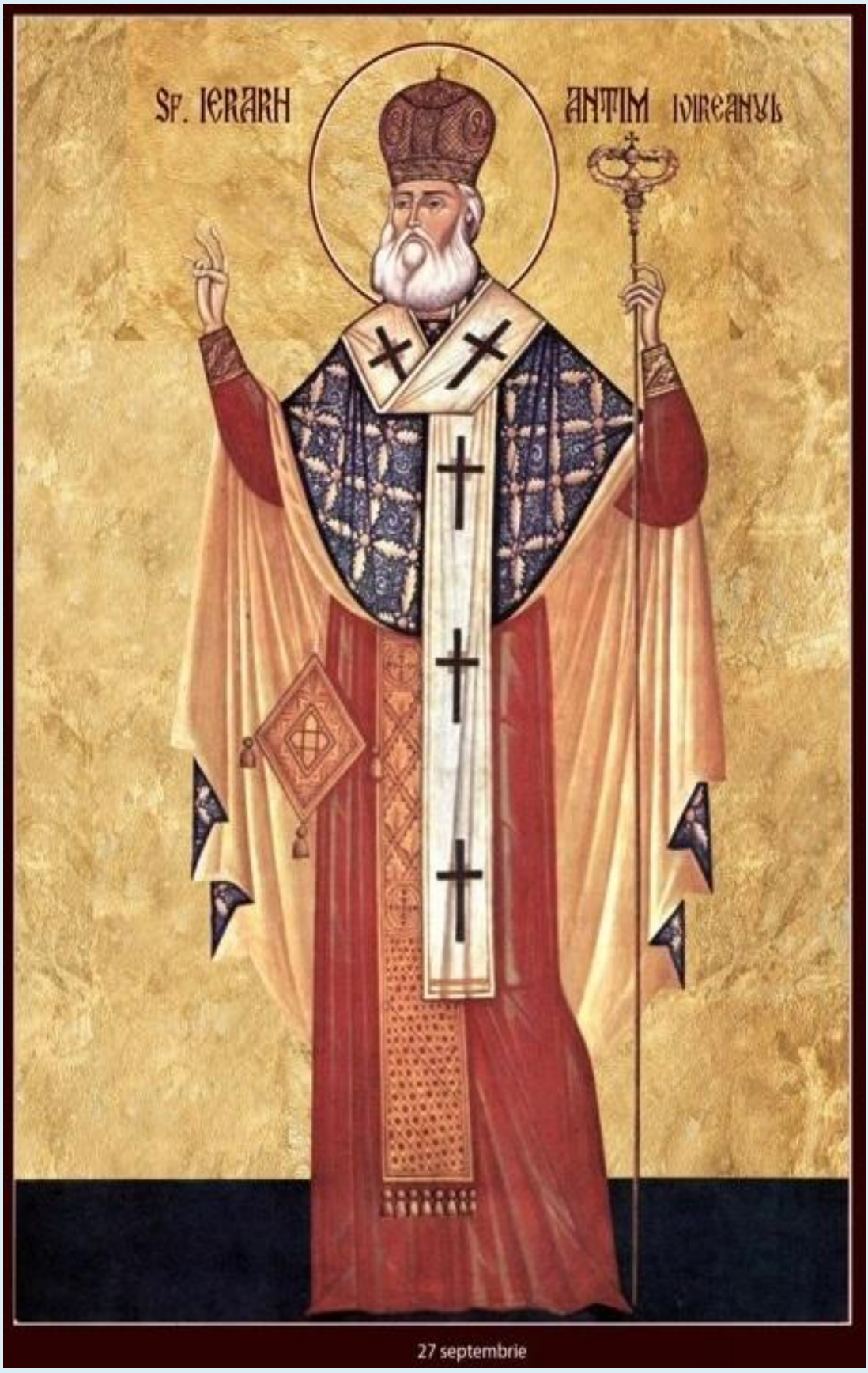
Sf. Ierarh Antim Ivireanul
27 septembrie

SFÂNTUL
ANTIM
IVIREANUL
IERARH

SFÂNTUL
ANTIM
IVIREANUL
IERARH
2010

http://jurnalulanei.blogspot.com/

ŞTE-
FAN
SF. IERARH
ANTIM
IUI-
REANUL
SF. IER.
VASILE

Mănăstirea Antim, Bucureşti / Foto MSChirca

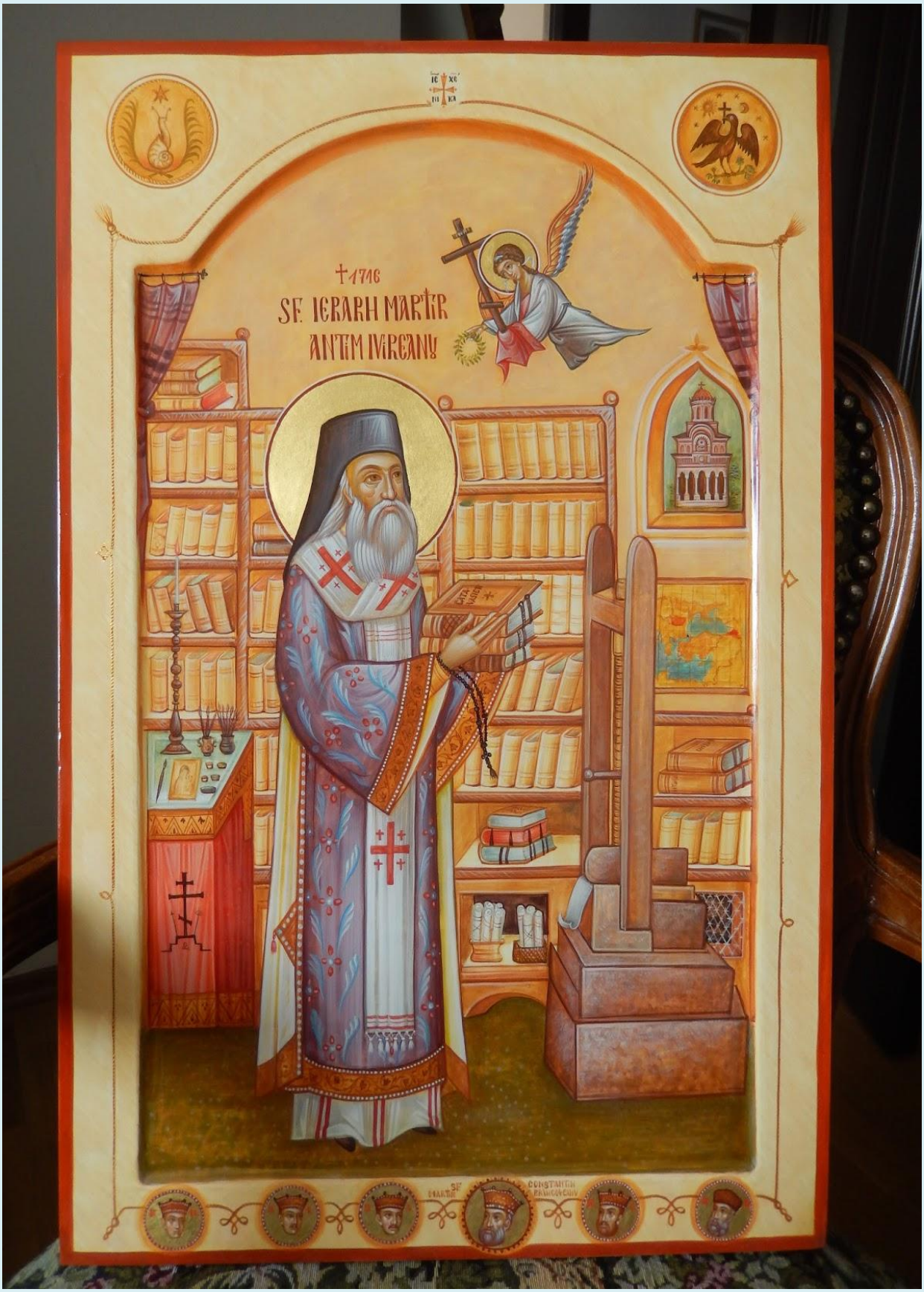
†1716
SF. IERARH MARTIR
ANTIM IVIREANU

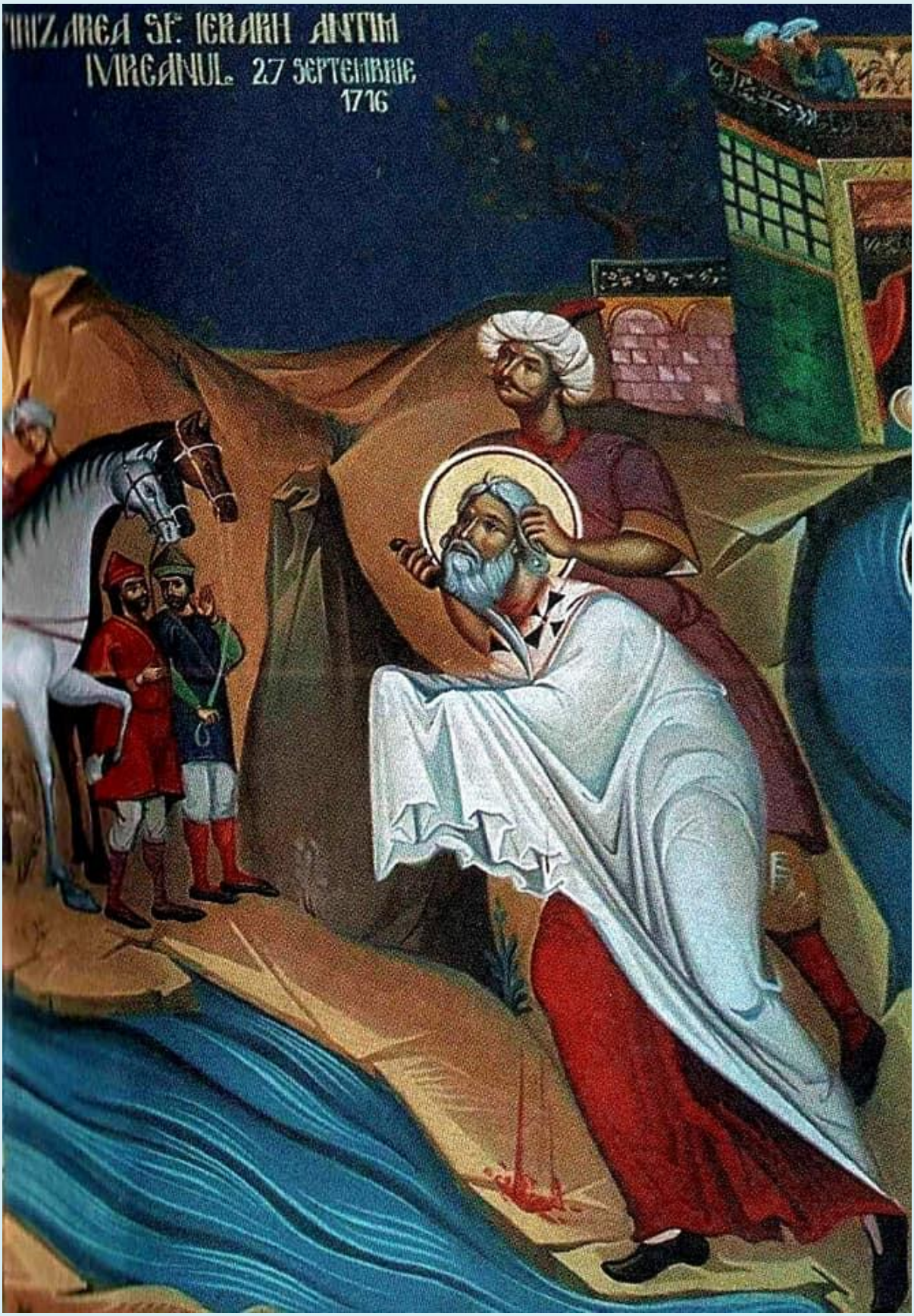
TAIEREA SF. IERARH ANTIM
IVIREANUL 27 SEPTEMBRIE
1716

SFÂNTUL
IERARH
ANTIM
IVIREANUL

SF IERARH
MARTIR
ANTIM
IVIREANUL
ZIARUL LUMINA

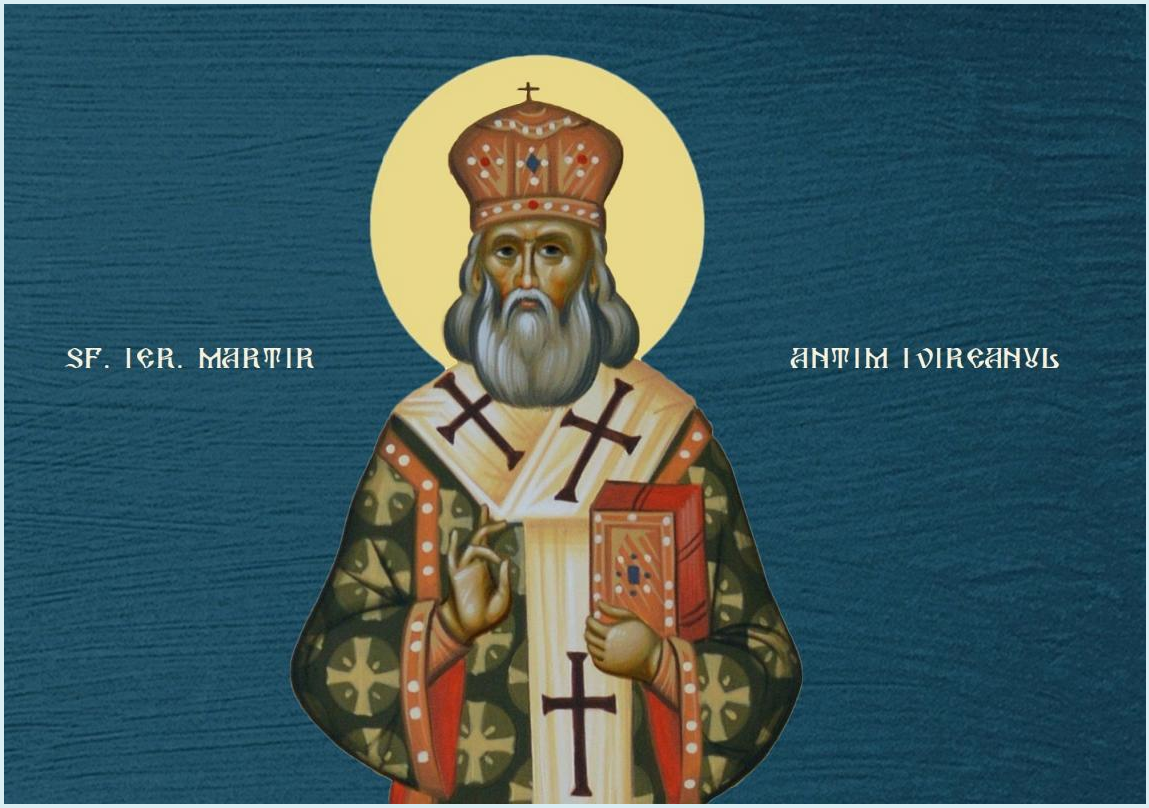
SF. IER. MARTIR
ANTIM IVIREANUL

SF. IER.
MARTIR
ANTIM
IVIREANUL

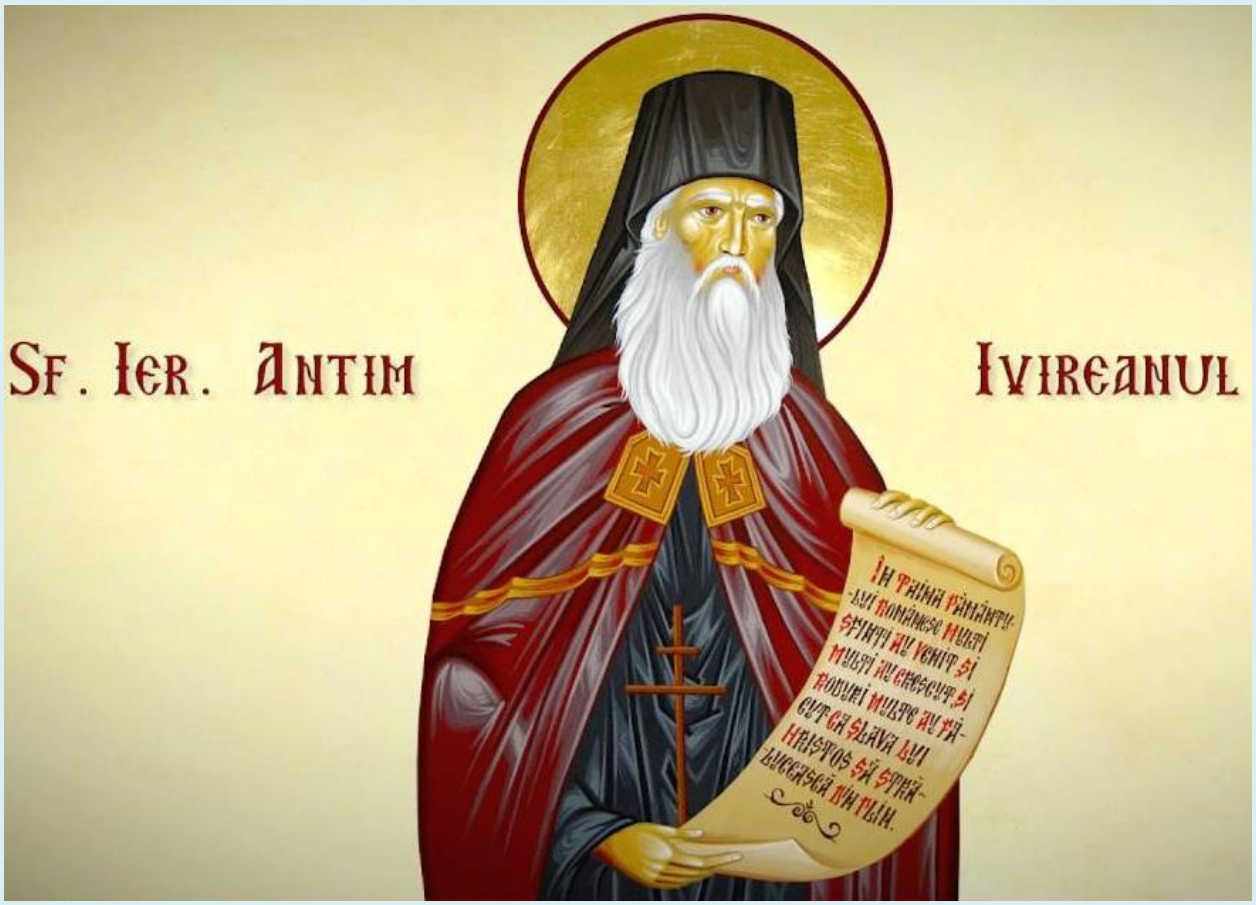

Sfântul
Ierarh
Martir

Antim
Ivireanul

PROVIlsă.ro

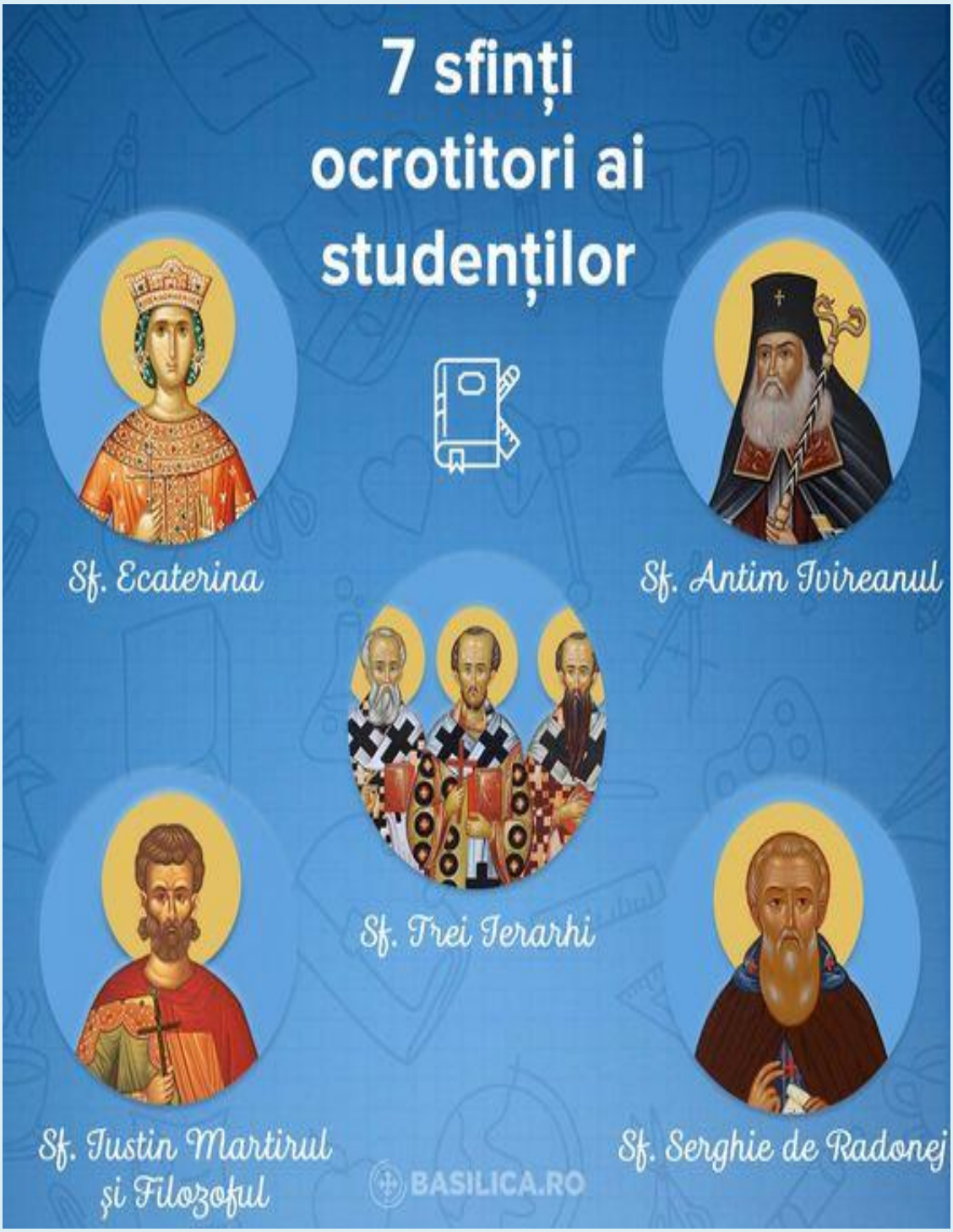
7 sfinți
ocrotitori ai
studenților
Sf. Ecaterina
Sf. Antim Ivireanul
Sf. Trei Ierarhi
Sf. Iustin Martirul
și Filozoful
Sf. Serghie de Radonej
BASILICA.RO

TRINITASTV

CE NEAM ÎNJURĂ CA NOI, DE CRUCE, DE CUMINECĂTURĂ, DE MORȚI, DE TOATE TAINELE SFINTEI BISERICI?! CINE DIN PĂGÂNI FACE ACEASTA? OARE, NU ÎNJURĂM PRE DUMNEZEU?

Sf. Antim Ivireanul

trinitastv

Troparul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești

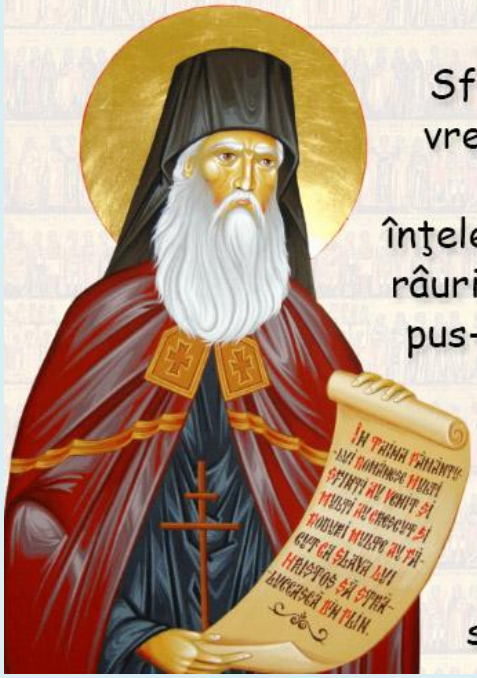

27 Septembrie

Sfinte Părinte Ierarhe Antim, cu vrednicie ai fost rânduit păstor şi învăţător turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe Care roagă-L, Sfinte Părinte Ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Troparul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești

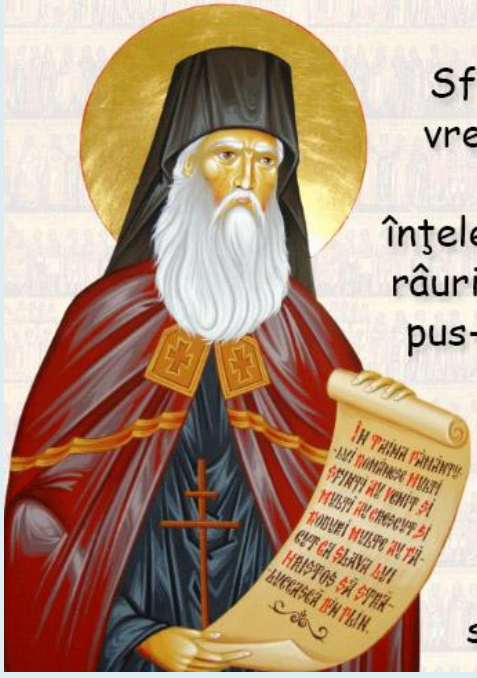

27 Septembrie

Sfinte Părinte Ierarhe Antim, cu vrednicie ai fost rânduit păstor şi învăţător turmei tale, şi cu înţelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viaţa ai pus-o pentru păstoriţii tăi şi cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu, pe Care roagă-L, Sfinte Părinte Ierarhe Antim, să dăruiască pace şi mare milă celor ce săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Bucură-te, Sfinte ierarhe Antim Ivireanul, mucenicie de taină a lui Hristos!